

ПОЛІТ. CHALLENGES OF SCIENCE TODAY
ПОЛЕТ. СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ НАУКИ
ПОЛІТ. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ

2013

Міжнародна науково-практична конференція
молодих учених і студентів

Гуманітарні науки

ABSTRACTS OF
XIII INTERNATIONAL
CONFERENCE OF YOUNG
RESEARCHERS AND STUDENTS

ПОЛІТ.
CHALLENGES OF SCIENCE TODAY

ТЕЗИСЫ ДОКЛАДОВ
XIII МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ И СТУДЕНТОВ

ПОЛЕТ.
СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ НАУКИ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
XIII МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ УЧЕНИХ І СТУДЕНТІВ

ПОЛІТ.
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ

КИЇВ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний авіаційний університет
(Україна)

Московський державний технічний університет цивільної авіації
(Росія)

Нанчангський авіаційний університет
(Китай)

Грузинський авіаційний університет
(Грузія)

АТ «Академія цивільної авіації»
(Казахстан)

Національна академія авіації ЗАТ «Азербайджан Хава Йоллари»
(Азербайджан)

ПОЛІТ
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ

Тези доповідей XIII Міжнародної
науково-практичної конференції
молодих учених і студентів

3-4 квітня 2013 року

ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

до 10-річчя
Гуманітарного інституту

Київ 2013

УДК 001:378-057.87(063)

ПОЛІТ. Сучасні проблеми науки. Гуманітарні науки: тези доповідей XIII міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і студентів, м. Київ, 3-4 квітня 2013 р., Національний авіаційний університет / редкол. М.С. Кулик [та ін.]. – К. : НАУ, 2013. – 308 с.

Матеріали наукової конференції містять стислий зміст доповідей науково-дослідних робіт молодих учених і студентів за напрямом «Гуманітарні науки». Для широкого кола фахівців, студентів, аспірантів і викладачів.

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного авіаційного університету
(протокол № 4 від 24.04.2013 р.)*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

М.С. Кулик, ректор, доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Заступники головного редактора:

В.П. Харченко, проректор з наукової роботи, доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки;
А.Г. Гудманян, директор Гуманітарного інституту, доктор філологічних наук, професор.

Члени редколегії:

І.І. Тюрменко, завідувач кафедри історії та документознавства Гуманітарного інституту, доктор історичних наук, професор;
С.І. Сидоренко, заступник завідувача кафедри англійської філології і перекладу Гуманітарного інституту, кандидат філологічних наук, доцент;
О.А. Хомерікі, завідувач кафедри соціології Гуманітарного інституту, кандидат педагогічних наук, доцент;
О.В. Петренко, завідувач кафедри авіаційної психології Гуманітарного інституту, кандидат психологічних наук, доцент;
І.Ф. Тімкін, завідувач кафедри політології та соціальних технологій Гуманітарного інституту, кандидат історичних наук, доцент.

Відповідальний секретар:

С.М. Ягодзінський, заступник директора Гуманітарного інституту з науково-методичної роботи, кандидат філософських наук, доцент.

Контактні дані:

тел. / факс: (+38 044) 406-70-36
www: <http://gmi.nau.edu.ua>
e-mail: guman@nau.edu.ua

МОВА ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

УДК 821.161.2-1 (410): 81' 255.4 (043.2)

Ахмадоуш Р.А.*Національний авіаційний університет, Київ***СИНТАКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ДОДАТКУ**

В англо-українському перекладі дуже важливе місце займають перекладацькі трансформації. Вони є особливо важливими при перекладі художніх творів, адже вони значно відрізняються від інших видів перекладу. Художній переклад передбачає творчість і характеризується відхиленням від максимально можливої смислової точності з метою забезпечення більшої художності тексту перекладу.

Існує багато визначень перекладацьких трансформацій. За Я.І. Рецкером, перекладацькі трансформації – це прийоми логічного мислення, за допомогою яких ми розкриваємо значення іншомовного слова в контексті і знаходимо йому український відповідник, який не збігається зі словниковим. Таким чином, міжмовними перекладацькими трансформаціями можна вважати перетворення тексту однієї мови на еквівалентний текст іншої мови.

Автор художнього перекладу намагається відійти від смислової точності задля більшої художності перекладу, і саме ця "художність" у більшій мірі досягається синтаксичними трансформаціями. Існує класифікація синтаксичних трансформацій, яку розробили саме для перекладу художніх творів. Усі ці трансформації при перекладі можуть бути застосовані практично до будь-якого з членів речення, і, зокрема, додатку. В даному дослідженні розглядаються синтаксичні трансформації під час перекладу додатку на матеріалі роману Рея Бредбері «451 градус за Фаренгейтом». Виявлено застосування наступних трансформацій: 1) перестановка, зміна порядку складових компонентів речення під час перекладу з англійської мови українською; 2) нульова трансформація, повне збереження мовних елементів і їх місця в реченні мовою оригіналу під час перекладу; 3) вилучення, трансформація, протилежна додаванню. Її сутністю є вилучення під час перекладу мовних компонентів, які є структурно надмірними; 4) додавання, відновлення інформації, яка міститься в реченні, але фактично є в ньому відсутньою. Застосовується при добуванні підтексту або його імплікації з глибинної структури речення в структуру поверхневу згідно з вимогами мови перекладу; 5) заміна, заміна лексико-граматичних елементів речення й синтаксичних зв'язків у реченні в процесі перекладу.

Отже, для досягнення семантичної еквівалентності необхідно використовувати різноманітні перекладацькі перетворення, а на рівні компонентної еквівалентності – трансформації. Тому, синтаксичні трансформації відіграють значну роль у досягненні еквівалентності та адекватності перекладу художнього твору; адаптує до стилістичних традицій мови-перекладу, що значною мірою впливає на сприйняття перекладеного художнього твору читачем.

Науковий керівник – Крилова Т.В., канд. філол. наук, доц.

ВПЛИВ НЕВЕРБАЛЬНОГО КОНТЕКСТУ НА СПІЛКУВАННЯ

Розвиток суспільства, економіки, науки, техніки призвели до глобальної міжкультурної комунікації, яка далеко не завжди буває простою та зрозумілою для представників різних націй. Спілкування між представниками різних культур ускладнюється ще й тим, що комунікація складається не лише з вербального спілкування, а також із невербального. Якщо вербальна комунікація є об'єктом детального вивчення лінгвістів упродовж століть, невербальна комунікація, природно будучи завуальованою, лише кілька десятиліть назад привернула до себе увагу науковців. Численні дослідження виявили, що спілкування здійснюється не лише вербально, тобто за допомогою слів (лише 5-7 % інформації передається за їх допомогою), а й невербально, тобто за допомогою немовних знаків (звуковими засобами передається 38 % інформації, за допомогою міміки, жестів і поз – 55 %). Без сумніву, вербальні і невербальні засоби спілкування потрібно інтерпретувати не ізольовано, а в єдності, оскільки вони підсилюють взаємодію між співбесідниками. Між вербальними і невербальними засобами спілкування наявний своєрідний розподіл функцій: словесними передається чиста інформація, а невербальними – контекст та повне, вичерпне значення повідомлення. Тобто невербальні знаки наче б то створюють певне оточення для словесної передачі інформації і, звичайно, це не може залишитися поза увагою перекладача. Слід зауважити, що під поняттям «невербальна комунікація» ми розуміємо не лише міміку та жести, а також мікроклімат під час спілкування, ситуацію, за якої відбувається спілкування, час та навіть зовнішність та настрої співрозмовників, тобто усе, що їх оточує.

Візьемо за приклад опис сцени розмови професора Ленгдона та його студентки-прихильниці жіночого руху із твору Дена Брауна «Втрачений символ»: автор подає ситуацію, за якої активістка обурено говорить про «дискримінацію жіночих прав масонами» і у відповідь професор «картинно здійснює рухи долонями вперед, наче здаючись у полон», що дещо розряджає обстановку ситуації, і далі спокійним тоном веде діалог із дівчиною, пояснюючи особливості такої політики масонів. Цим автор показує читачеві настрої професора, його бажання примиритися із радикально налаштованою студенткою та продовжувати лекцію у тому ж добродушному та жартівливому, але й водночас, повчальному тоні, в якому він її розпочав.

Отже, із викладеного вище можна зрозуміти, що невербальне спілкування – це особливий контекст, без якого увесь процес комунікації був би абсолютно неможливим, оскільки співрозмовники не отримували б достатню кількість інформації, необхідної для правильних висновків та не змогли б зрозумітися. Також, за допомогою невербальних знаків можна визначити інтереси та налагодити контакт із співрозмовником, і навіть здогадатися про його наміри та знати хід його думок. Лише потрібно бути уважним.

Науковий керівник – Борисенко Н.С., канд. філол. наук, доц.

УДК 81'.253 (043.2)

Бугайчук О.Р.

Національний університет «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого», Харків**ПЕРЕКЛАД ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ**

Систематизація та гармонізація термінів і фразеологічних зворотів юридичної терміносистем англійської та української мов є необхідною передумовою спілкування фахівців у цій сфері. Умовно всі фразеологічні одиниці юридичного тексту можна розподілити на три прошарки: фразеологія між стильового фонду, загальнонаукова фразеологія і термінологічна фразеологія. Термінологічна фразеологічна одиниця є одиницею вузькофахової галузі, яка функціонує у мові як модуль цілісної номінації (напр., *free pardon* – повне помилування, *great power* – велика держава). Компонентами термінологічних фразеологічних одиниць можуть бути як слова загальнонавчальної лексики (*dry death* – насильницька смерть без пролиття крові), так і терміни (*bar association* – асоціація адвокатів). Науковці (О.В.Кунін) виокремлюють такі типи перекладу фразеологізмів: фразеологічні еквіваленти (повні й часткові), переклад без еквівалентної фразеології (калькування, описовий переклад). *Фразеологічні еквіваленти*. Переклад повним еквівалентом відбувається у тих випадках, коли фразеологізми вихідної і цільової мови збігаються за значенням, лексичним складом, образністю, стилістичною забарвленістю і граматичною структурою (*peace and quietude* – мир і спокій, *drunk and incapable* – «п'яний і недієздатний»). Частковий еквівалент не означає якоїсь неповноти в передачі значення, а лише містить лексичні й граматичні розбіжності або базується на відмінних образах за наявності однакового значення і стилістичної спрямованості (*full blood* – повна рідня, *the defense rests* – «захист нічого додати»). Фразеологічні способи перекладу забезпечують адекватність відтворення, застосування таких способів в роботі з юридичними текстами дає можливість досягти максимуму адекватності, передати не лише семантику фразеологічних зворотів, а й форму.

Переклад без еквівалентної фразеології. Значна кількість англійських фразеологізмів не має еквівалентів в українській мові, у їх відтворенні необхідно добігати креативного підходу. Калькування (або по компонентний переклад) дає можливість донести до українського читача живий образ англійського фразеологізму, що неможливо при використанні вільного необразного словосполучення (*grey market* – сірий ринок (неофіційний ринок, на якому здійснюються угоди з новими облігаціями до моменту їх офіційної реєстрації та продажу на біржі), *star class* – ув'язнений класу «зірка» (привілейована категорія ув'язнених у тюрмах Великобританії). Описовий переклад полягає у відтворенні фразеологізму за допомогою вільного сполучення слів (*plea over* – не відповідати на суттєве заперечення іншої сторони, *half-tongue* – суд присяжних, наполовину складений з осіб іншої національності). Подальші розвідки вбачаємо у перекладі професійного юридичного жаргону.

Науковий керівник – Частник О.С., канд. мистецтвознаук, доц.

ПЕРЕКЛАД АНГЛОМОВНИХ КОМЕРЦІЙНИХ КОНТРАКТІВ

На сьогоднішній день у сфері ділової комунікації виділяють два види дискурсу: усний та письмовий. Тексти комерційних контрактів в переважній більшості випадків реалізуються за допомогою письмового типу комунікації та належать до стилю офіційно-ділових документів, якому властива логічність, не емоційність, чіткість, стереотипність, об'єктивність, замкнутість у виборі синтаксичних конструкцій. Стиль офіційно-ділових документів є неоднорідним та надто залежним від теми та цільового призначення документу. Основною особливістю при перекладі текстів комерційних контрактів є те що вони зорієнтовані на адресність, форму та зміст. Окрім того для них характерне домінування двох тенденцій: схильність текстів комерційних контрактів до стислості викладу інформації, що призводить до функціонування складного синтаксису та схильність текстів комерційних контрактів до ясності та чіткості викладу інформації, що призводить до поділу тексту на абзаци, які досить часто є незавершеними в семантичному плані та мають суто композиційне призначення. Структура комерційних контрактів є стандартизованою та універсальною, як в мові оригіналу, так і в мові перекладу.

Перш за все, при перекладі комерційних контрактів важливим є збереження норм офіційно-ділового стилю, підбір еквівалентного відповідника в мові перекладу, знання термінів економічної галузі. Здійснюючи переклад тексту оригіналу перекладач не повинен забувати про варіативність термінів, тобто наявність різних способів відображення у різних варіантах англійської мови. В текстах комерційних контрактів переважають п'ять груп лексичних одиниць: термінологічна лексика, ксенізми, спеціальна лексика, аббревіатури, інтернаціоналізми та кліше. Застосування аббревіатур в текстах комерційних контрактів відбувається задля економії текстового матеріалу, що призводить до збільшення обсягу інформації, а також спрощеності сприйняття мовного матеріалу. Терміни, що зустрічаються в контрактах не мають вузько системної детермінованості, адже вони належать до різних галузей застосування. Найпоширенішими методами їх перекладу є транскодування, описовий переклад, транслітерація та переклад за допомогою лексичного еквівалента.

Загалом контракти являють собою певний шаблон, зразок ділового стилю зі складною системою функціонування всіх її компонентів. Це спеціалізований текст високого рівня стандартизації, що має певну галузеву спрямованість, володіє власною системою термінів та оперує специфічним набором засобів. Переклад комерційних контрактів не дозволяє жодної можливості альтернативного тлумачення, інваріантності чи невизначеності. При перекладі комерційних контрактів необхідно бути добре підготовленим до декодування тексту мови оригіналу в мову перекладу, треба вміти правильно визначити ключові терміни, що характеризують контракт, добре попрацювати з лексикографічними джерелами, вміти правильно перекладати синонімічну термінологію, добре зрозуміти текст повідомлення та відтворити стильові риси тексту оригіналу.

Науковий керівник – Гудманян А.Г., д-р філол. наук, проф.

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОРЯДКУ СЛІВ
ПІД ЧАС АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ**

Інтерес до вивчення порядку слів у реченні в основному зріс лише в останні десятиліття, разом зі зверненням лінгвістів ХХ – ХХІ ст. до поглибленого вивчення граматики. Проблема порядку слів була і залишається актуальною, оскільки порядок слів відіграє значну роль в організації тексту, а також в точному та логічному вираженні думок. Специфіка розміщення слів у реченні завжди ставала предметом дослідження вчених-мовознавців, зокрема таких авторів, як К.Ф. Шульжук, О.Т. Волох, І.І. Ковтунова, О.О. Крилова, О.Л. Пумпянський та ін.

Речення є комунікативною одиницею вищого рівня мови. Оскільки речення є найбільш складною за формальним і семантичним складом одиницею мови, воно зазнає найбільшого впливу прагматичного фактора. Кожне речення обов'язково пов'язане і обумовлене авторською установкою, а тому може, з точки зору перекладу, мати безліч інтерпретацій. Одним з активно використовуваних виражень найтонших відтінків змісту є порядок слів, тобто чітке розташування слів, що виконує певні функції та виступає важливим показником структури мови. Як відомо, існують мови з вільним і фіксованим порядком слів. Варіативність порядку слів у реченні залежить передусім від аналітичної чи синтетичної будови мови. В аналітичних мовах, таких як англійська, порядок слів суворо регламентований. У синтетичних (флективних) мовах, таких як українська, більш-менш, вільний, але існують певні правила, що визначають послідовність розташування членів речення. В англійській та українській мовах інформація, що передається синтаксично може подаватися по-різному. Отже, під час перекладу доводиться робити певні зміни порядку слів, тобто застосовувати трансформацію перестановки слів, що призводить до зміни структури речення у перекладі. Перестановка як вид перекладацької трансформації, як вважає Л.С. Бархударов, – це зміна розміщення мовних елементів у тексті перекладу відносно тексту оригіналу. Елементами, що можуть піддаватися перестановці, є слова, словосполучення, синтаксичні конструкції, частини складного речення і самостійні речення в складі тексту. У процесі англо-українського перекладу оптимальний порядок слів в українському реченні не може бути встановлений в окремо взятому, ізольованому реченні, вирваному з контексту. Необхідно вирішувати питання порядку слів принаймні в межах абзацу, враховуючи взаємодію речень, що входять до нього. Варто також зазначити, що вирішальне значення для визначення порядку слів всередині абзацу мають стилістичні норми мови, якою робиться переклад.

Отже, основною причиною застосування трансформації порядку слів під час перекладу є відмінність синтаксису в українській та англійській мовах. Саме тому перекладач може повноправно застосовувати трансформацію порядку слів у реченні з метою здійснення адекватного перекладу.

ВЕБЛІШ СОЦІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ FACEBOOK ЯК ОСОБЛИВИЙ ШАР СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО СЛЕНГУ

Сьогодні безліч людей з усього світу об'єднанні єдиним інформаційним простором – мережею Інтернет. Створення соціальних мереж значно прискорило та полегшило не тільки спілкування, але й пошук старих знайомих, друзів та однокласників, далеких та близьких родичів, які шукають один-одного багатьох років. Лідером серед найпопулярніших соціальних мереж сьогодні є Facebook, який налічує понад 30 мільйонів користувачів з усього світу. Принцип роботи соціальної мережі Facebook сьогодні надає змогу спілкуватися швидко і просто, спрощує такі речі як навчання, робота, влаштування зустрічей. Цьому сприяє, окрім іншого, і характерне мовлення, у якому структурне та мовне оформлення повідомлень покликане полегшити та прискорити спілкування. Термін Веблїш (Web-English) широко використовується у просторах Інтернет серед англомовних користувачів соціальних мереж. Він притаманний здебільшого англомовним країнам, проте було помічено, що користувачі, для яких англійська мова не є рідною, також переймають стиль та форму такого мовлення при он-лайн спілкуванні у соціальних мережах, чатах та форумах. Веблїш – це окремий стиль Інтернет-мовлення, який представлений шаром лексики англійської мови, що належить до групи «сленгізмів».

У роботі ми розглядаємо молодіжний сленг Інтернет-спільноти соціальної мережі Facebook. Для цього класу характерні такі ознаки як: використання жаргонізмів, які за структурою є здебільшого простими словами, абрєвіатурами чи скороченнями. У ході аналізу ми виявили, що найпоширенішими сленгізмами є акроніми, утворені із перших літер сталих фраз найчастіше вживаних при спілкуванні. Семантично, вони поділяються на сленгізми: (1) **що виражають ставлення:** *AFAIK* (As Far As I Know) – наскільки мені відомо, *IIRC* (If I Remember Correctly) – якщо я правильно пам'ятаю; (2) **що виражають певні часові проміжки:** *ASAP* (As Soon As Possible) – як можна скоріше, *ATM* (At This Moment) – зараз, *BBS* (Be Back Soon) – скоро повернусь, *BRB* (Be Right Back) – повернусь за хвилину; (3) **що виражають обурення:** *STFU* (Shut the fuck up) – помовч, *OMG* (Oh My God) – О, Господи, *WTF* (What The Fuck) – що коїться; (4) **що виражають позитивну оцінку:** *KISS* (Keep It Smile, stupid) – не ускладнюй, *GGG* – сміх; (5) **що виражають побажання при завершенні діалогу:** *GL* (Good Luck) – всього найкращого, *CU* (See You) – побачимось, *BB* (Bye-Bye) – до побачення; (6) **що вказують на певну персону:** *AKA* (Also Known As) – також відомий як..., *U* (you) – ти. Отже, із розвитком комп'ютерних технологій та соціальних мереж Інтернет, спілкування між людьми значно прискорилось та стало набагато зручнішим, швидшим та доступнішим. Ознаками Веблїшу є просте, коротке, але зрозуміле спілкування у соціальних мережах Інтернет. Веблїш – це мова, яка прогресує та удосконалюється кожен день.

Науковий керівник – Шурма С.Г., канд. філол. наук, доц.

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ

Будь-які тексти правового характеру, що функціонують в межах юридичного інституціонального дискурсу і використовуються для обміну юридичною інформацією між людьми, належать до сфери компетенції юридичного перекладу. Інституційним юридичним текстом є повідомлення владно-державного характеру, об'єктивоване у вигляді письмового документа, укладеного суб'єктом певного суспільно правового інституту в умовах певної культури, яке орієнтується на визначене коло адресатів. Такий документ має особливу смислову єдність, що визначається притаманними йому типами лексичних, граматичних, логічних зв'язків, а також змістову завершеність і прагматичну настанову (С.В. Постриган). Юридичний переклад як творчий процес високого ступеня складності значною мірою складається із пошуку відповідників між різнотипними категоріями тексту оригіналу і тексту перекладу.

Основними характеристиками інституційного юридичного тексту є стислість, логічність, аргументованість викладу, точність формулювань, консервативність, чіткість висловлювань [Н.Ф. Гладуш, С.В. Постриган, М. Snell-Hornby]. Порівнюючи юридичні тексти з текстами інших функціональних стилів, науковці відзначають, що в правничих документах переважає використання дієслів у формі теперішнього часу, а також спостерігається велика кількість стандартизованих інтернаціональних кліше [І.В. Корунець]. До таких кліше належать, наприклад, конструкції типу (1) *hereinafter referred to as "the Parties"* = *які надалі іменуються Сторони*; (2) *have agreed as follows* = *домовилися про таке*, характерні для жанру «договір». У текстах інших жанрів юридичного дискурсу переважають кліше, які безпосередньо пов'язані зі структурою документа, як-от: (3) *for the purpose of this agreement* = *у цій угоді наведені нижче терміни мають таке значення*, характерні для жанру «міжнародна угода». Однією з визначальних граматичних особливостей юридичних документів є вживання складних модальних присудків *shall+Infinitive*: "*Member State*" *shall mean any Member State of the European union* <...> = «Держава-член» означає будь-яку державу-члена Європейського Союзу. Як видно з прикладу текстового жанру «міжнародна угода», такий складний присудок перекладається українським дієсловом дійсного способу у формі теперішнього часу. До типових складних модальних присудків у юридичних текстах жанру «міжнародна угода» можна віднести також *may/may not+Infinitive*, які позначають дозвіл чи заборону певних дій сторін і перекладаються українським складним модальним присудком: *Citizens of the European Union and of Ukraine who have lost their identity documents* <...>, may leave the territory of Ukraine <...> = Громадяни України та Європейського Союзу, які втратили документи, що посвідчують їх особу, можуть залишити територію України <...>.

Науковий керівник – Частник О.С., канд. мистецтвознавк, доц.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗМІШАНИХ КОМПОЗИТ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Можливості словотвору сучасної німецької мови є невичерпними. Він є одним із найпоширеніших засобів збагачення лексики німецької мови та постійно перебуває у центрі уваги германістів різних країн та часів. Суспільство постійно змінюється і потребує нових слів, щоб називати всі предмети та явища. Означення виникають у межах власної мовної системи, але коли її потенційно недостатньо, слід звернутися до інших мовних систем. Німецька мова знаходиться під постійним впливом англійської, тому в німецькому лексиконі з'явилося багато англіцизмів. Молодь надає перевагу вживанню англійських еквівалентів, хоча німецька мова має відповідники до всіх слів. Через тенденцію до мовної економії виникає все більше композит, які містять щонайменше два компоненти (один з яких є англіцизмом). Змішані композити з компонентами-англіцизмами є продуктом словотворчих процесів, які відбуваються в останні роки та виникають шляхом словоскладання. В сучасній німецькій мові словоскладання найчастіше зустрічається серед іменників (*das Abendoufit, der Suiciderversuch*). У германістиці розрізняють означальні, копулятивні та посесивні композити. Змішані композити не відносять до жодного з цих типів, оскільки вони не утворюються за визначеними моделями. Англійська складова може міститися на початку або в кінці слова, тому певні моделі словотвору не виокремлюються. Змішані композити – це особливе явище для обох мов. Вони знаходяться на межі обох мовних систем. Важко визначити, в якій саме мові був утворений певний змішаний композит. Він може відповідати деяким моделям словоскладання, проте таких випадків дуже мало. У ході дослідження було визначено певні принципи утворення змішаних композит у сучасній німецькій мові та виокремлено 6 базових моделей:

1. Іменник + іменник: *Action-Bild* (зображення дії);
2. Прикметник + іменник: *Altstar* (колишня зірка);
3. Дієслово+ дієслово: *Leseboom* (мода на читання книжок), *Miet-service* (аренда обслуговування);
4. Прийменник + іменник: *Gegenclan* (клан-супротивник);
5. Власна назва + іменник: *Kohl-Look* (вигляд як у (Гельмута) Коля);
6. Абревіатура + іменник: *AEG-Insider* (член організації AEG), *CDU-Manager* (керівник Християнсько-Демократичного Союзу).

Змішані композити з компонентами-англіцизмами вже давно не рідкість в сучасній німецькій мові і багато з них прирівняні до власне німецьких слів, беруть участь у словотворі, тому що німецька мова виявляє тенденцію до засвоєння та адаптації іншомовної лексики. Питання, чому англіцизми частіше вживаються, коли в німецькій мові є власні відповідники до всіх слів, має перспективу та може стати предметом подальших наукових досліджень з лінгвістики.

ПЕРЕКЛАД НЕ АГЕНТИВНОГО ПІДМЕТА В ГАЗЕТНО-ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ СТИЛІ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

За останні роки проблема застосування синтаксичних суб'єктних трансформацій стала однією з найбільш актуальних та широко досліджуваних, адже у процесі перекладу підмет зазнає чи не найбільших змін. Проте, дослідивши немало праць видатних лінгвістів (В.І.Карабана, В.Г.Гака, С.П.Суворова, В.Г.Костомарова, В.Н.Комісарова) можна зазначити, що все ж таки перекладу неагентивного підмета в газетно-публіцистичному стилі приділяють недостатньо уваги. При перекладі речень зміни відбуваються тільки в поверхневій структурі речення, а його актантна (глибинна) структура, як правило, не змінюється. До актантної структури речення включаються усі субстантивні елементи. Слід зазначити, що актантні перетворення в процесі перекладу поділяються на кількісні, якісні та трансформації перегрупування. До кількісних можна віднести введення та вилучення з висловлювання уявного чи віртуально актантів. Крім того, кількість актантів у висловлюванні змінюється. Відповідно, у якісній актантній трансформації в процесі перекладу відбувається взаємозаміна без загальної кількості актантів.

Найпоширеніший вид якісної трансформації – це суб'єктно-об'єктна трансформація, коли підмет з додатком взаємозамінюються, при цьому в перекладі вживається агентивний неживий підмет, а дієслово-присудок метафоризується. Під трансформаціями перегрупування розуміється зміна підмета в реченні зосовно присудка, а також зміна розташування підмета при перекладі інвертованих підметів, за яких не відбувається якісних та кількісних змін. Проте, в перекладі газетних матеріалів найчастіше використовуються перші два види. Досліджуючи актантну структуру в текстах газетно-інформаційного стилю, можна зазначити, що специфічними їх рисами є логічна чіткість синтаксичних конструкцій, ретельно продумане вживання слів, використання різних виразних та зображальних засобів. Слід відзначити і деякі особливості синтаксичної організації тексту даного стилю: наявність коротких самостійних, які складаються з довгих речень із складною структурою; наявність підзаголовків у всьому тексті. Саме в таких складних реченнях прослідковується найбільш часто використання неагентивного підмета з метою підкреслити емоційно-сміслову навантаження, вразити читача, привернути його увагу.

Отже, на основі досліджуваного газетно-публіцистичного матеріалу можна зробити висновок, що семантичний та формально-синтаксичний аспекти суб'єктних трансформацій взаємопов'язані. Слід звернути увагу, що зміни в актантній структурі висловлювання в англо-українському перекладі призводять до змін на формально-синтаксичному рівні. Причинами можуть слугувати більш гнучкий український синтаксис, а також граматичні та стилістичні розбіжності цих мов.

Науковий керівник – Крилова Т.В., канд. філол. наук, доц.

ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПЕРЕКЛАДІ ПОЛІТИЧНИХ ЕВФЕМІЗМІВ (на матеріалі журналів «Економіст» та «Український тиждень»)

Висвітлення гострих соціально-політичних проблем в ЗМІ потребує застосування мовних засобів, що пом'якшують їх сприйняття адресатами повідомлення. Таку функцію виконують політичні евфемізми – особливий семантико-функціональний клас, який включає менші групи – юридичні евфемізми, військові, економічні, дипломатичні та суспільно-політичні евфемізми. Основним для визначення перекладацької стратегії під час перекладу текстів медійного дискурсу є встановлення комунікативної спрямованості та інтенції автора. Для відтворення змісту одиниць перекладу застосовуються перекладацькі трансформації – прийоми, що допомагають розкривати основні значення і реалізувати конотації, яких одиниця набуває в контексті. Під час аналізу перекладів статей в українських ЗМІ було виявлено використання різних типів перекладацьких трансформацій: формальних, лексико-семантичних, граматичних та лексико-граматичних. Їх застосування зумовлене не лише лексичними і граматичними лакунами, а й функціями, які евфемізми виконують в тексті оригіналу.

Було помічено, що для збереження оцінно-експресивної функції політичних евфемізмів доречним є застосування лексико-граматичних трансформацій, особливо трансформації цілісного перетворення. Формальні лексичні трансформації використовуються для перекладу політичних евфемізмів, які належать до міжнародного лексикону або становлять термінологічну базу певної галузі. Прийом конкретизації застосовується для відтворення евфемізмів з широкою семантикою, значення яких реалізується в контексті. Модуляція ґрунтується на логічному зв'язку між поняттями і дозволяє відтворити в перекладі функціонально тотожні одиниці особливо у випадках, коли функції евфемізмів поєднуються.

Граматичні трансформації застосовуються для перекладу евфемізмів, що мають специфічну структуру і не мають відповідників у мові перекладу або для запобігання ускладнення в перекладі, оскільки тексти медійного дискурсу повинні легко сприйматися пересічним читачем.

У ході дослідження було встановлено, що евфемістична номінація в лексичних системах різних мов є відносною і часто не збігається. Було виявлено також, що однією з характерних особливостей перекладу політичних евфемізмів у медійному дискурсі є поєднання різних типів трансформацій, що підвищує достовірність відтворення тексту мови оригіналу.

Науковий керівник – Польова Е.В., ст. викл.

КОГНІТИВНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Популярність професії перекладача спричинило підвищення вимог до перекладу як процесу та результату, означивши тим самим необхідність пошуку нових підходів для його вивчення. В той же час активний розвиток когнітології зумовило динаміку розвитку когнітивної лінгвістики надаючи нові підстави для аналізу розумових механізмів діяльності перекладача. Когнітологія – це сфера діяльності, пов'язана з аналізом знання та конкретних теорій і забезпеченням знання подальшого розвитку.

Когнітивна лінгвістика – мовознавчий напрям, який розглядає функціонування мови як різновид когнітивної, тобто пізнавальної, діяльності, а когнітивні механізми та структури людської свідомості досліджує через мовні явища. Когнітивна лінгвістика розвиває успадковані від лінгвістики, а також від філософії, психології класичні проблеми зв'язків між мовою та мисленням, однак розглядає їх у дещо іншому плані. Головна ідея когнітивної лінгвістики як нового напрямку: мовна здатність людини є частиною її когнітивної здатності.

У процесі перекладу когнітивна система перекладача виступає основною інстанцією опрацювання інформації та знань, накопичуваних в процесі його професійної діяльності. Увага когнітивістики в цьому випадку зосереджена на вивченні розумових операцій перекладача, визначальних етапах розуміння, виборі мовних засобів та їх застосуванні при породженні тексту перекладу. Когнітивні проблеми перекладу, перш за все, зумовлені існуванням певного соціально-культурного та історичного досвіду представників мовних спільнот. Різноманітність та відмінність такого досвіду породжує формування різних інтелектуальних, емоційних, соціальних образів і стереотипів, соціокультурних та етнокультурних норм і дискурсивних стратегій спілкування.

Однак, перекладацькі проблеми культурного характеру легко вирішуються за умови високого рівня фонового знання перекладача і його достатньої прагматичної компетенції. Перекладач повинен обрати мовні еквіваленти, які базуються саме на концептах, що є типовими і конвенційними у мові перекладу для структуривання ситуації, представлені оригіналом. Наприклад, концепт ознаки розміру «*малий*» в українській мові може подрібнюватись шляхом різного вираження інтенсивності як «*маленький*», «*малесенький*», «*малесенький-премалесенький*», тоді як така властивість не характерна його англійському відповіднику «*little*». Аналіз лінгвістичного матеріалу переконливо свідчить, що вірна інтерпретація культурно-специфічних смислів, концептуального аранжування і мовленнєвої репрезентації при описі об'єктивної ситуації впливає на обсяг текстової інформації оригіналу. При передачі цієї інформації у повному обсязі перекладач, перш за все, повинен виявити відповідні концепти, властиві для когнітивного представлення тієї ж ситуації у мовній культурі перекладу, що допоможе перекладачу обирати мовні засоби та застосовувати їх при перекладі тексту.

КВАЗИМОДАЛЬНІ КОНСТРУКЦІЇ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ПЕРЕДАЧІ МОДАЛЬНОСТІ

Модальність – це функціонально-семантична категорія, яка виражає відношення змісту висловлювання до дійсності і мовця до змісту висловлювання. Існує багато засобів вираження модальності, серед яких найчастіше використовуються модальні дієслова та інфінітивні конструкції. Серед інфінітивних конструкцій умовно можна виділити такі звороти: *haben + zu* і *sein + zu + інфінітив*, повнозначні дієслова, які в інфінітивній конструкції змінюють своє основне значення (*pflügen, suchen, verstehen, glauben...*) та квазімодальні конструкції. Квазімодальні конструкції використовуються з часткою *zu* і передають об'єктивну модальність (відношення висловлювання до дійсності). Дані конструкції утворюються за допомогою одноіменних дієслів, які отримали свою назву завдяки їх формальній та семантичній спорідненості з модальними дієсловами.

До них належать: *imstande sein* (бути спроможним), *Möglichkeit haben* (мати можливість), *möglich sein* (бути можливим), *Lust haben* (мати бажання, настрій), *den Wunsch haben* (мати бажання), *notig haben* (потребувати), *auserstande sein* (бути неспроможним), *fähig sein* (бути взмозі), *bemüht sein* (старатися), *gezwungen sein* (бути змушеним), *willig sein* (бути готовим)...

Їх можна розділити на групи за відповідністю до модальних дієслів:

können: *vermögen, wissen, verstehen, imstande sein*; *Wir sind imstande, die Richtigkeit dieses Standpunktes zu beweisen.* (=Wir können die Richtigkeit dieses Standpunktes beweisen.) – Ми можемо довести правдивість даної точки зору.

müssen: *genötigt sein, verpflichtet sein, gezwungen sein; davon befreit (dispensiert) sein; gehalten sein*; *Er war gezwungen, das Gesetz zu verletzen.* (= Er musste das Gesetz verletzen.) – Він був змушений порушити закон.

dürfen: *wagen, erlauben, sich(D) gestatten, sich(D) genehmigen*; *Es ist nicht erlaubt, hier zu rauchen.* (= Hier darf man nicht rauchen.) – Тут надозволено палити.

willen: *gedenken, planen, beabsichtigen, sich(D) vornehmen, darauf sinnen, versprechen*; *Er gedenkt, noch eine Woche zu bleiben* (=Er will noch eine Woche bleiben) – Він збирається зостатися ще на тиждень.

sollen: *veranlassen sein, gehalten sein*; *Sie ist veranlasst, diesen Vertrag zu unterschreiben.* (= Sie soll diesen Vertrag zu unterschreiben.) – Вона мусить підписати цей договір.

mögen (nicht): *wünschen, hoffen, neigen, zögern, besorgt sein, furchten, Angst haben, zurückschrecken* *Die Kinder haben Angst, in der Nacht allein zu schlafen.* (=Die Kinder mögen nicht in der Nacht allein schlafen.) – Діти бояться спати вночі самі.

Отже, квазімодальні конструкції є важливим елементом вираження модальності, які можна вважати синонімами модальних дієслів.

КАТЕГОРІЯ МОДАЛЬНОСТІ У ПЕРЕКЛАДАХ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ ІКАО

Переклад документів, особливо документів ІКАО, які координують та регулюють міжнародне співробітництво з усіх питань цивільної авіації, мають важливе значення, хоча разом з тим і характеризуються проблематичністю для перекладу. Зміст документів нерозривно пов'язаний з категорією модальності, яка визначається такими основними підходами: функціонально-семантичним, формально-граматичним, та суб'єктивно-оцінним.

У нашому дослідженні ми об'єднали погляди представників функціонально-семантичного підходу В.Н. Ярцевої та М. Зайнулліна, тому розуміємо модальність як вираження різноманітних типів ставлення до дійсності та різні види суб'єктивного поділу змісту повідомлень та за аспектом дійсності виділяємо такі види модальності: модальність дійсності та модальність недійсності.

Модальність дійсності представляє зміст з точки зору мовця і відповідає об'єктивній реальності: суб'єкт сприймає повідомлюване як реальний і достовірний факт. Модальність недійсності, навпаки, висловлює зміст повідомлення, що не виражає об'єктивну реальність і суб'єкт сприймає інформацію як неіснуючу, тобто як можливу, бажану, ймовірну, сумнівну тощо і включає в себе такі семантичні види: модальність необхідності і повинності (дебитивна модальність); модальність можливості і неможливості (потенційна модальність) та ін.

У документах ІКАО, перекладених українською мовою, яких налічується близько 10, існує загальна тенденція адекватно відтворювати у перекладі модальність недійсності. На відміну від модальності недійсності, модальність дійсності не завжди передається адекватно у мовах перекладу. Наприклад, у реченні *In the carriage of postal items, the carrier shall be liable only to the relevant postal administration*, модальність у перекладі виражається дієсловом «несе» – тобто дієсловом, що виражає об'єктивну реальність – факт, що відбувається так, а не інакше. Тим не менш, в наукових та офіційних текстах англійське дієслово *shall* виконує модальну функцію і вказує на беззаперечний обов'язок. Отже, перекладене речення українською мовою не підкреслює повинність, а тому не є адекватною передачею змісту оригіналу, тому доцільнішим варіантом перекладу, на нашу думку, можна вважати: *Під час перевезення поштових відправлень перевізник зобов'язаний нести відповідальність тільки перед відповідною поштовою адміністрацією*. Результати роботи, особливо в контексті нового мовного закону, показують, що необхідно покращувати якість перекладу та займатися розвитком авіаційної галузі, вдосконаленням українського законодавства, пов'язаного з міжнародним правом.

Науковий керівник – Шурма С.Г., канд. філол. наук, доц.

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ МОДАЛЬНОЇ МОЖЛИВОСТІ В НІМЕЦЬКІЙ ФАХОВІЙ МОВІ ТА СПОСОБИ ЇЇ ПЕРЕДАЧІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Модальність – понятійна категорія. Вона виражає відношення повідомлюваного до його реального здійснення, що встановлюється (обумовлюється) мовцем. Відношення висловлення до реальності у різних мовах виражається за допомогою різних засобів – морфологічних, синтаксичних, лексичних. На цій підставі категорію модальності слід вважати універсальною.

Модальність може мати значення ствердження, наказу, побажання та ін. і виражається спеціальними формами способу, інтонацій, модальними словами (наприклад, «можливо», «необхідно», «повинен»). У логіці такі слова називаються модальними операторами, з їх допомогою визначається спосіб розуміння суджень (висловлювань).

Модальне значення можливості як семантичний інваріант реалізується у мовах, які зіставляються в різних модальних значеннях, а саме як реальна (об'єктивна / суб'єктивна), потенційна, альтернативна, поступальна і ірреальна можливість. Це означає, що дана категорія охоплює не лише конкретну і абстрактну можливість, але й інші семантичні компоненти поля можливості по ступені ймовірності (здійсненності, здійснимість).

Найбільший внесок у дослідження теорії модальності зробили В.В. Виноградов, В.Г. Адмоні, Ш. Баллі, Н.Ю. Шведова, Г.О. Золотова, Г.В. Колшанський, О.М. Вольф, Є.І. Шендельс та ін. Найновішими досягненнями у вивченні цієї категорії можна вважати дослідження Н.Д. Арутюнної, Г.П. Немця, І.Р. Вихованця, Б.В. Хричикова, В.Д. Шинкарука, Т.В. Телецької, В.А. Чолкан, С.Т. Шабат та ін.

У відповідних лінгвістичних працях обговорено проблеми категорії модальності, засоби її вираження, способи її презентації і постійної реалізації в мовленні. Але не всі аспекти, пов'язані з модальністю, досліджені вичерпно, у чому і полягає актуальність даної теми. У сучасній німецькій мові модальність можливості представлена модальними дієсловами können і dürfen, з однієї сторони, а з другої – синтаксичними конструкціями sein + zu + Inf. та конструкцією sich lassen + Inf.; та прикметники на –bar. Не зважаючи на те, що всі вони виражають ідею можливості виконання дії, характер цієї можливості далеко неоднаковий.

Питання модальності, яке належить до суперечливих проблем лінгвістики, і досі не має однозначного трактування, оскільки на різних етапах розвитку лінгвістичної думки категоріальний статус модальності визначався по-різному, тому й залишається одним з актуальних питань синтаксису.

Науковий керівник – Чепурна З.В., ст. викл.

ВПЛИВ ЗОВНІШНОСТІ НА ПРОЦЕС КОМУНІКАЦІЇ

В умовах сучасної глобалізації суспільства, характер спілкування багато в чому залежить від того, як цей процес відображає та інтерпретує зовнішність. Засоби невербальної комунікації як «мова почуттів» значно доповнюють і посилюють смисловий ефект вербального спілкування, а за певних обставин навіть можуть його замінювати. Велике значення для встановлення емоційних контактів у спілкуванні має зовнішній вигляд. На підставі зовнішнього вигляду складається перше враження про особу. Зовнішність особи як поняття включає два основних компоненти: фізичну зовнішність та артефакти зовнішності. Фізичні характеристики, у свою чергу, мають на увазі колір шкіри, контур обличчя, колір очей, форму губ, структуру й колір натурального волосся та будову тіла. Фізичні характеристики є генетично успадкованими, проте можуть змінюватись з віком або в результаті певних штучних змін зовнішності чи хвороби. Фізична зовнішність може бути правдивим відображенням нашої приналежності до певної національності, чи соціального класу або навіть відображенням певних психічних характеристик.

Наприклад, статура людини впливає на її настрій або психічний стан: особи які мають худорляву фігуру частіше страждають від нервових розладів ніж інші; високий зріст є ознакою домінування та спритності, тому керуючі посади, що вимагають вміння вдало вести переговори, у більшості випадків, займають високі особи. Артефакти зовнішності також відіграють важливу роль у спілкуванні та є одними із найпотужніших компонентів невербальної комунікації. Артефакти включають будь-які засоби зміни фізичної зовнішності: одяг, зачіску, прикраси, пірсинг, татуаж, косметику, пластичні операції тощо. Артефакти впливають на загальний зовнішній вигляд, змінюють фізіологічні реакції, судження та інтерпретації. Артефакти зовнішності створюють штучну систему зв'язку, вони виражають настрій, смак та індивідуальність. Артефакти зовнішності можуть вказувати на приналежність до певної релігії, професії, культури або просто бути засобами маскування або підкреслення певних елементів фізичної зовнішності.

Наприклад, чорний одяг може свідчити про похмурий настрій, жалобу, але може також і виражати зосередженість на роботі, тому в процесі комунікації особи, які надають перевагу чорним та сірим тонам одягу, сприймаються як більш стримані та розсудливі. Лікаря без білого халата або військового без уніформи, важко ідентифікувати з-поміж інших представників різних професій. Артефакти також можуть вказувати на охайність особи: чистий одяг, охайне волосся та макіяж роблять спілкування впевненішим, а сприймання інформації приємнішим. Справжні наміри, світогляд, індивідуальність, культуру та манеру поведінки можна розпізнати лише за невербальними засобами комунікації, що є факторами формування враження для визначення характеристик співрозмовника та вибору відповідної техніки спілкування.

СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДІЄСЛІВ SHALL, WILL В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ТА СПОСОБИ ЇХНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ

Сучасна англійська мова має велику кількість структур, які в певних лексичних контекстах і синтаксичних позиціях є взаємозамінними. Подібний паралелізм і варіативність засобів вираження становить особливості граматичного ладу англійської мови, найбільш широко представлену в системі дієслів, і дозволяє передати різноманітну тимчасову віднесеність дії. Семантичний розвиток дієслів shall та will полягав не стільки в надбанні нових значень, скільки в частковій втраті старих, що можна простежити на різних етапах розвитку англійської мови з давніх часів до теперішнього часу. Також існують підстави синтаксичного і семантичного плану для відмінності їхнього часового і модального значення. Існує кілька типів значень конструкції майбутнього часу з дієсловами shall і will (обіцянка, припущення, передбачення, намір, загроза і побажання).

Для вираження модальності дієслово will передає значення рішучості, волі, бажання, згоди, прохання, запрошення мовця виконати дію відносно теперішнього часу. Вживається, як правило, в розмовній, діалогічній і непрямій мові в художньому та газетному стилях. Модальне дієслово will більш поширене, ніж модальне дієслово shall. Якщо дієслова shall і will є модальними, то вони зазвичай вимовляються в повній формі і на них потрапляє логічний наголос. Значення дієслова shall як модального збереглося в багатьох прислів'ях і приказках. Частота вживання допоміжного дієслова shall в сучасній англійській мові дуже низька, і воно практично не зустрічається. Замість нього для утворення майбутнього часу використовується допоміжних дієслово will в усіх особах і числах. Складність використання цих дієслів у тому, що чіткої межі між shall і will, як допоміжних дієслів при утворенні майбутнього часу і shall і will як модальних дієслів, немає. Граматично вони утворюють однакові конструкції: shall / will + Infinitive, відмінність полягає в їхньому лексичному змісті. Але навіть у функції допоміжних дієслів shall і will не до кінця вільні від значення модальності, що викликано їхнім історичним розвитком від модальних дієслів sculan і willan. Граматичні та лексичні особливості англійських дієслів shall і will є предметом численних робіт з теорії, практики та історії граматичного ладу англійської мови. Під час перекладу допоміжних дієслів shall і will, що вказують на майбутній час, переважають граматичні трансформації (граматична заміна часу, опущення). В процесі перекладу модальних дієслів з англійської мови українською переважають лексичні трансформації (модуляції, антонімічний переклад);

Отже, розбіжність думок з цієї проблеми, що існує в сучасній науці, а також накопичення нових фактів, нових підходів і методів аналізу зумовлюють постійну необхідність і можливість подальших досліджень.

Науковий керівник – Журавльова О.М., ст. викл.

ЯВИЩЕ ОМОНІМІЇ В ПЕРЕКЛАДІ

Із зростанням людських знань і розвитком ідей, а також їх зміною, збільшується і кількість слів у мові. Кожне нове наукове відкриття потребує найменування як засобу вираження логічної уяви про поняття. Цей процес викликає також численні зміни значень існуючих слів. Одним із явищ, властивих усім мовам, є омонімія, тобто явище, яке безпосередньо витікає з факту неізоморфності плану вираження і плану змісту мови. Тим самим проблема омонімії виявляється частиною більш загальної проблеми співвідношення форми й змісту в мові, що викликає необхідність її глибокого теоретичного вивчення.

Зацікавленість явищем омонімії з'явилася в англійських дослідників дуже давно. Згадку про омоніми можна знайти ще в працях К. Купера в «Граматичі» 1685 р., у «Словнику розрізень» Д. Мердока, який вийшов у Лондоні ще в 1811 р. Зацікавленість щодо вивчення омонімів, їх походження та розвитку в окремих мовах, то розгорталася, то затухала, але ніколи не зникала повністю. Процес розробки теорії омонімії пов'язаний з іменами таких учених, як М.В.Ломоносов, Л.В.Щерба, В.В.Виноградов, Н.М.Шанський. Довгий час омонімія розглядалася «як хвороба, яку необхідно лікувати». Омонімія вносить труднощі у процес засвоєння іноземної мови, коли той, хто її вивчає зіштовхується з тим, що одна й та ж мовна форма може мати абсолютно різні значення, – факт, на який у своїй рідній мові він, зазвичай, не звертає уваги.

Омонімія термінів це досить поширене явище, яке помітно ускладнює роботу будь-якого перекладача. Омонімія термінів – явище, при якому лексичні елементи є тотожними за своєю формою, але відмінними за значенням. Особливої уваги потребує переклад омонімічних термінів з атрибутивним сполученням, коли означення передусє терміну. У такому випадку словосполучення перетворюється на вузькогалузевий термін. Перекладацькі помилки можуть виникати у зв'язку із неправильним вибором значення омонімічного терміна із суміжної галузі науки або техніки.

Передача англійських омонімічних термінів українською мовою вимагає знання тієї галузі науки, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів англійською мовою і знання термінології рідною мовою. При перекладі науково-технічної літератури з англійської мови українською важливе значення має взаємодія терміна з контекстом, адже значення терміна обумовлене конкретною тематикою самого тексту оригіналу, а заучування термінів може призвести до помилок у перекладі. Значну роль в розумінні терміна відіграють фонові знання перекладача, а також його вміння шукати нові поняття, які відсутні в словниках. Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що у зв'язку з інтенсивним процесом глобалізації українська термінологія перебуває у стані постійного розвитку й удосконалення, а подальший аналіз термінів-омонімів є вкрай необхідний і актуальний для української лінгвістики і перекладознавства.

ПЕРЕКЛАД ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА ПРИКЛАДІ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ

Питання щодо особливостей перекладу інтернаціональної лексики, зокрема в науково-технічній літературі, є проблематичним, і досі актуальним. Переклад науково-технічної літератури з англійської українською мовою вимагає від перекладача високого рівня професійної майстерності, обумовленого в тому числі знанням лексичних, граматичних та стилістичних особливостей науково-технічних текстів. Питання перекладу інтернаціоналізмів детально вивчали такі лінгвісти як В.В. Акуленко, І.В. Арнольд, І.К. Білодід, І.В. Корунець, Т.В. Левицька, Д.С. Лотте та ін.

Інтернаціоналізми – це слова загального походження, що існують у багатьох мовах з одним і тим же значенням, але зазвичай оформляються відповідно до фонетичних та морфологічних принципів даної мови. З точки зору перекладача інтернаціоналізми можна умовно розподілити на три групи: 1) повні інтернаціоналізми, тобто слова, що повністю збігаються в усіх значеннях в обох мовах; 2) часткові інтернаціоналізми, тобто слова, значення яких збігається лише частково; 3) псевдоінтернаціоналізми, значення яких у двох мовах не збігаються взагалі. Для перекладу інтернаціональної лексики найбільш характерними є чотири види трансформацій. Термінологізація – процес переходу лексичної одиниці зі стану не терміна у стан терміна, тобто відбувається зсув значення вихідної лексичної одиниці із загальноживаного про шарку до термінологічного. Процес спеціалізації характеризується переходом лексичної одиниці в межах однієї терміносистеми, значення вихідної лексичної одиниці в перекладі набуває додаткових ознак, відсутніх в оригіналі; при чому результат цього процесу майже не відображається в перекладних словниках, але систематично зустрічається в науково-технічних текстах.

Процес деінтернаціоналізації стосується лише англійських інтернаціональних загальнонаукових слів, оскільки англійські загальнонаукові інтернаціональні слова замінюються українськими не інтернаціональними словами, так як відповідне українське інтернаціональне слово спричиняє хибне ототожнення. Крім власне інтернаціоналізмів, в англійських науково-технічних текстах зустрічається значна кількість стилістично забарвлених інтернаціональних лексичних засобів, що виконують експресивну функцію і відіграють роль стилістичного прийому. Звісно, перекладачеві необхідно нейтралізувати стилістичні прийоми автора аби не вносити стилістично чужий елемент до українського тексту. Таким чином, перекладач використовує трансформацію стилістичної нейтралізації.

Отже, серед специфічних лексико-семантичних трансформацій найчастіше у перекладі застосовуються термінологізація та деінтернаціоналізація. Труднощі під час перекладу складають часткові інтернаціоналізми та псевдоінтернаціоналізми.

Науковий керівник – Семігінівська Т.Г., ст. викл.

**ВІДТВОРЕННЯ ГАЗЕТНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО
СТИЛЮ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ**

Переклади часто відігравали велику роль в обміні знань між різними народами. ХХІ століття становить нові завдання в інформаційному просторі людства. Завдяки масовій інформації роль перекладу в житті людства неухильно зростає. Переклад газетно-інформаційних текстів при зміні словесної форми повинен бути, разом з тим, точно переданий за змістом. Газетні тексти, з погляду своїх стилістичних характеристик, класифікуються як складова текстів публіцистичного стилю, які, у свою чергу, можуть поділятися на декілька жанрових різновидів: газетно-інформаційні, газетно-аналітичні, газетно-публіцистичні. Для практичної роботи перекладача найбільш істотними є наступні характерні риси англomовної преси: емоційна забарвленість шляхом вживання жаргонізмів, перифраз; специфічність газетних заголовків; лексичні особливості газетно-інформаційних матеріалів; вживання термінів. У газетно-інформаційних матеріалах часто зустрічаються багатозначні терміни, терміни-синоніми, скорочені терміни. Вони відносяться, в першу чергу, до політичної номенклатури, економіки та міжнародних відносин, а обсяг речення направлений на те, щоб не ускладнювати сприйняття читача.

Отже, зазвичай уникають довгих та розгорнутих складнопідрядних конструкцій. Скорочення, які є чисельними в англomовній пресі, можна розбити на три основні групи:

- 1) група, яка включає скорочення назв партій, різного роду організацій і посад;
- 2) група, що складається зі скорочень прізвищ або фамільярних прізвищ відомих політичних або громадських діячів;
- 3) група скорочень географічних назв.

Основою мови газетно-публіцистичного стилю складає книжково-повсякденна лексика, що являє собою поєднання елементів лексики і синтаксичних структур різних стилів. У процесі англо-українського перекладу оптимальний порядок слів в українському реченні не може бути встановлений в ізольованому реченні, вирваному з контексту. Необхідно вирішувати питання порядку слів, принаймні, в межах абзацу, враховуючи взаємодію речень, що входять до нього. Варто також зазначити, що вирішальне значення для визначення порядку слів всередині абзацу мають стилістичні норми мови, якою робиться переклад.

Отже, переклад газетно-публіцистичного стилю характеризується певними специфічними особливостями та труднощами. Для досягнення адекватного перекладу перекладачу необхідно пам'ятати про засоби і методи передачі інформації, до яких він звертається, працюючи з газетно-інформаційним текстом.

Науковий керівник – Смірнова Т.В., ст. викладач

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ПІДРЯДНИХ ОБСТАВИННИХ РЕЧЕНЬ КОНЦЕСІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ

Допустові конструкції є цікавим об'єктом для з'ясування різних спірних питань взаємозв'язків між синтаксисом і семантикою. Допустовість є значенням, що має багату палітру відтінків, що знаходять своє вираження у значній кількості специфічних синтаксичних конструкцій, які служать для передачі допустових відношень. Цій темі присвячені дисертаційні праці А.Г.Кващука і Н.О. Ковальової, Т.Г.Печонкіної, І.Є.Намакштанської, Цілінські В.Д., Кьоніга Р.

Функціонально-семантичне поле допустовості в сучасній німецькій та українській мовах — складна єдність. З одного боку, це семантико-синтаксична категорія, яка є мовною інтерпретацією розумового концепту, що фіксує порушення причинно-наслідкового зв'язку подій, ознак реальної дійсності. З іншого — система різнорівневих засобів, які взаємодіють між собою при вираженні допустових відношень. Польовий принцип передбачає внутрішню якісну і кількісну стратифікацію конститuentів на основі певного семантичного інваріанта, відповідно максимально повне відображення мовних засобів передачі даної категорії.

Для перекладу підрядних обставинних речень концесії слід спиратись на класифікацію перекладацьких трансформацій за Бархударовим Л.С. Виходячи з цього, переклад даного типу речень може бути здійснений за допомогою таких трансформацій: перестановка, заміна, додавання, опущення. Проблеми відтворення підрядних обставинних речень концесії українською мовою полягають у тому, що :

- у деяких випадках стандартні допустові речення з *obwohl* при перекладах українською замінюють звичними для україномовного читача означальними;
- речення з модальними словами *zwar*, *freilich*, *wohl*, *sicher*, які часто закінчуються крапкою чи крапкою з комою, перекладають як через звичне "хоч, хоча", так і через модальні "правда, звичайно" та інші конструкції. При цьому в перекладі спостерігається об'єднання перекладених речень у складнопідрядне;
- відтворення відносних концесивних речень (типу *що б я не робив; куди б ти не йшов; де б він не був*) складають певну проблему для україномовного перекладача.

Отже, виходячи з того, що допустове значення підрядного речення може мати різні відтінки – обмежувальний, узагальнюючий, розділовий, протиставний, яким відповідають різні формальні засоби приєднання підрядної частини до головної, слід бути дуже уважним при відтворенні такого типу речень, щоб уникнути неадекватного перекладу.

**ЯВИЩЕ СИНОНІМІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ
ТЕРМІНІВ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Відомо, що понад 80% перекладацького продукту сьогодні складає науково-технічний переклад, який, на відміну від літературного, ще теоретично недостатньо досліджений. Водночас науково-технічний переклад має свою систему, свої закономірності, вимоги. Чи не найвагомішою з вимог виступає необхідність повноти відтворення інформації, надто для перекладу вузькогалузевих технічних дисциплін, а саме адекватної передачі термінів вихідної мови мовою перекладу. У вітчизняній літературі ця проблематика представлена роботами Ф.А. Циткіної, Ю.М. Марчука, М.В. Лейчика, Л.Л. Нелюбіна та ін. Переклад термінів наразі є проблемою, так як у деяких галузях знань понятійний апарат майже повністю запозичується, отже, необхідне вираження цих понять українською мовою. Часто запозичені англійські терміни витісняють усталені українські еквіваленти. Досить складний когнітивно-прагматичний аспект термінів, обумовлений їхніми мовними характеристиками: багатозначністю, визначеністю чи невизначеністю референції, системою синонімічних відношень, а також екстралінгвістичними факторами: контекстом та ситуацією, взаємовідносинами комунікантів, фоновими знаннями, комунікативними цілями та намірами мовця, обумовлює особливості їх перекладу з однієї мови іншою.

Синонімія як тип семантичних відношень мовних одиниць, що полягає в повному або частковому співпаданні їх значень, властива і термінам, термінологічним одиницям. Тому різні типи синонімів, що виділяються в лінгвістичній літературі, а саме: повні (абсолютні) і часткові (відносні), семантичні, стилістичні та семантико-стилістичні властиві термінам також. Терміни-синоніми, представлені зазначеними вище типами, як і інші лексичні одиниці, утворюють синонімічний ряд з певною домінантою, яка може збігатися або не збігатися в різних мовах, що створює певні особливості перекладу термінів-синонімів. Парадигма певних термінів-синонімів, що здатні заміщати один одного в тексті, може бути представлена термінами-синонімами британського, американського варіантів та термінами зі значеннями, що є спільними для обох варіантів. Синонімічний ряд термінів вихідної мови, що позначають різні ознаки будь-якого явища, іноді представлені словами, дуже близькими за значенням, але які зберігають свої смислові нюанси, свої диференціальні ознаки, що складає труднощі для здійснення еквівалентного перекладу.

Переклад термінів-синонімів з однієї мови на іншу є вкрай неоднозначним. Це зумовлено рядом мовних, лінгвістичних та екстралінгвістичних факторів і необхідністю передачі їх когнітивно-прагматичного аспекту з метою досягнення еквівалентного перекладу.

ПЕРЕКЛАД АНГЛОМОВНИХ РЕКЛАМНИХ СЛОГАНІВ: ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Переклад рекламних слоганів є не тільки лінгвістичним процесом, але й перш за все культурним процесом, процесом кроскультурної комунікації. Переклад завжди охоплює як мову, так і культуру, хоча б тому, що ці два поняття нероздільні.

Під час перекладу рекламних слоганів звертається особлива увага на культурне середовище мови оригіналу, оскільки саме культурні особливості є першочерговою прагматичною наповненістю процесу перекладу рекламних слоганів. При перекладі слоганів перед перекладачем постійно постає проблема відображення культурних аспектів мови оригіналу в мові перекладу. Складність проблеми підкреслюється й тим, що англомовні рекламні слогани часто відображають культуру не тільки англомовних країн, але й інших країн світу, оскільки нерідко місцеві компанії виходять на міжнародний рівень, представляючи англомовні слогани.

Тому при перекладі враховується мовна та культурна відстань між двома (чи більше) мовами та культурами ще при перекладацькому аналізі тексту оригіналу. Також береться до уваги потенційна аудиторія тексту оригіналу та її відповідність потенційній цільовій аудиторії тексту перекладу.

Знання і розуміння специфічних характеристик рекламних слоганів визначає здатність адекватно їх перекладати. Переклад рекламного тексту може бути досить стандартним і для досягнення адекватності перекладачеві іноді достатньо використання перекладацьких відповідностей або перекладацьких трансформацій. Перекладачеві необхідно спрогнозувати реакцію пересічного споживача реклами на текст повідомлення мовою перекладу. Цей прогноз спирається не тільки на знання мови оригіналу та мови перекладу, але і на знання особливостей національної психології, відмінностей в культурно-історичних традиціях, знання реалій. Не можна сподіватися на успіх рекламної кампанії, якщо назва бренду або окремого продукту буде викликати у носіїв мови відповідні реакції, на які виробник не робив ставку.

Отже, при перекладі рекламного тексту перекладачеві необхідно враховувати його мету, характер потенційного покупця, особливості тексту оригіналу, культурні й індивідуальні можливості мови та інші фактори. При зміні словесної форми рекламне повідомлення повинне бути точно передане за змістом, і дуже часто при перекладі рекламних слоганів перекладач не використовує жодного слова оригінального тексту. Такий підхід ніяк не впливає на якість реклами, а навпаки робить її більш доступною для споживача.

Науковий керівник – Шукало І.М., канд. філол. наук, доц.

**ПЕРЕКЛАД БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ
(на основі матеріалів науково-технічної літератури)**

У зв'язку з бурхливим розвитком техніки та поширенням науково-технічної інформації суттєво збільшилися потреба у науково-технічному перекладі. У сучасній науці термін «безеквівалентна лексика» порівняно новий, і в його тлумаченні немає однастайності, а інколи й конкретності. Стрімкий розвиток новітніх технологій, необхідність у найкоротший термін знайомитися з останніми надбаннями науки привертають особливу увагу до науково-технічного перекладу. Однією з головних відмінностей мови технічної літератури від інших різновидів є значна кількість термінів. Певні труднощі у процесі технічного перекладу виникають при відтворенні неологізмів та безеквівалентної лексики. Безеквівалентні терміни виникають, коли наукові відкриття, технічні удосконалення, технологічні інновації виникають спочатку в одній країні, а потім стають надбанням інших.

До основних представників безеквівалентної лексики відносять неологізми – це нові слова, що з'являються в мові в результаті різних змін у житті суспільства, в галузі культури, науки і мистецтва. Вони представляють труднощі для перекладу, тому що такі слова та їх значення неможливо знайти у звичайних англо-українських словниках і далеко не завжди можна знайти навіть у новітніх англійських словниках. До способів перекладу безеквівалентної лексики можна віднести застосування наступних трансформацій: калькування, транскодування, транслітерація, описовий переклад та ін. Калькування – дослівна передача безеквівалентної лексики, коли складові частини слова або фрази перекладаються відповідними елементами мови перекладу. Наступна трансформація – транскодування. Транскодування є побуквенною чи пофонемною передачею вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу. Особливо часто транскодування англійських простих науково-технічних термінів відбувається, коли термін має латинське чи грецьке походження. Транслітерація – передача літерами мови перекладу слова з вихідної мови. Експлікація чи описовий переклад – це лексико-граматична трансформація, коли лексична одиниця іноземної мови замінюється словосполученням, що пояснює її значення, тобто що дає більш-менш повне пояснення чи визначення цього значення у мові перекладу. Вимоги до результатів перекладацької діяльності поступово підвищуються, адже вони диктуються змінами у сучасному світовому рівні розвитку науки і техніки. І саме лексична система знаходиться найбільшою мірою під впливом цих змін. На лексикон припадає організаційна роль у презентації мовних систем та структур, а слова можна розглядати як базові семантичні одиниці мови, значення яких є ключовим для здійснення перекладу. Для того, щоб вміти адекватно перекласти та знайти значення незнайомого слова, необхідно навчитися використовувати контекст, трансформації перекладу та бути дуже уважним з вибором відповідного еквівалента.

Науковий керівник – Смірнова Т.В., ст. викл.

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ

На сьогодні, однією із характерних рис публіцистичних німецькомовних текстів є велика кількість англомовних запозичень. Такий вплив пов'язаний із потребами номінації найновіших речей та явищ, викликаних технічним прогресом, інтеграційними процесами в економіці, науці і техніці, які є характерними для третього тисячоліття. Відповідно, завдання перекладача – максимально відтворити всі особливості форми і змісту оригіналу.

Як зазначає Федоров А.В., газетно-інформаційні тексти рідко перекладаються повністю та в чистому вигляді. При цьому переклад замінюється більш коротким реферативним викладом. На території сучасного СНД, перекладом публіцистичних текстів займалися такі науковці, як Брандес Р.П., Проворотов В.І. та інші. Існує декілька найпоширеніших способів перекладу англомовних лексичних запозичень в публіцистиці. Перший, транскодування, як передача графічної форми слова вихідної мови засобами абетки мови перекладу. Цей спосіб дуже часто застосовується при перекладі інтернаціональних реалій. Що стосується стилістичного забарвлення, то транскодоване слово надасть перекладу оригінальності та небуденності.

Інший спосіб перекладу – калькування, як заміна лексичних одиниць оригіналу через їх лексичні відповідники у мові перекладу. використання різноманітних перекладацьких трансформацій. Цей спосіб перекладу варто застосовувати при перекладі термінів. Ще одним, найпоширенішим способом перекладу англомовних запозичень є описовий переклад. У даному випадку, слово замінюється в мові перекладу словосполученням, яке адекватно передає зміст цього слова, при цьому опис не повинен бути надто детальним і складним. При застосуванні описового перекладу важливо переконатися, що у мові перекладу відсутній перекладний відповідник.

Отже, основними способами перекладу англомовних запозичень українською мовою є транскрипція, транслітерація і калькування. Допоміжним засобом можна вважати описовий переклад. Для того, щоб правильно застосувати певний спосіб перекладу, необхідно добре знати предметну сферу тексту, що перекладається, щоб правильно розкрити зміст позначеного запозиченням поняття. З точки зору практики перекладу доцільно розрізняти випадки, коли варіантні відповідники слова подано у словнику та коли вони у словниках відсутні частково або повністю. У першому випадку перекладач обирає один адекватний у даному контексті варіантний відповідник слова. У тих випадках, коли варіантні відповідники слова відсутні у словниках, перекладач повинен точно визначити, у якому значенні вжито багатозначне слово, а потім перекласти його за допомогою одного із способів перекладу слів.

**СИНТАКСИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ
НА РІВНІ АТРИБУТИВНИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ
ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ГАЗЕТНО – ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕКСТІВ**

Проблема словосполучення у сучасному синтаксисі в найрізноманітніших її аспектах в останні роки цікавила багатьох учених. Інтерес мовознавців значно зріс щодо вивчення особливостей мовних одиниць в аспекті перекладу, тому велика кількість з них зосереджували свою увагу вивченню синтаксичних перетворень на рівні атрибутивних словосполучень. Проте, дослідивши немало праць видатних лінгвістів (В. Виноградова, Ю. Долгова, В. Кіпріянова, А.Шахматова) можна зазначити, що все ж таки трансформації атрибутивних словосполучень при перекладі газетно-інформаційних текстів залишаються у фокусі уваги лінгвістів.

Лінгвістичні особливості газетно-інформаційних текстів реалізуються за допомогою двох основних взаємопов'язаних функцій: експресивна та інформаційна. Економія мовних засобів, лаконічність викладу тексту, відбір слів за принципом їх зрозумілості, мовних зворотів, а також широке використання експресивних засобів, синтаксичних конструкцій, до яких і відносяться атрибутивні словосполучення – є характерними ознаками газетно-інформаційних текстів. Труднощі, з якими доводиться мати справу перекладачу при перекладі атрибутивних словосполучень, пов'язані з тим, що в якості одиниці перекладу розглядається не окреме слово чи граматична форма, а сполучення мовних одиниць. Переклад таких словосполучень залежить від семантичних відношень між елементами словосполучення, складу словосполучення і його стилістичного статусу. В даному дослідженні будемо дотримуватись класифікації видатного лінгвіста Я.І. Рецкера і розглянемо граматичні трансформації при перекладі даних словосполучень. Аналіз фактичного матеріалу показав, що найпоширенішими видами граматичних трансформацій атрибутивних словосполучень під час перекладу газетно – інформаційних текстів є перестановка, заміна, опущення і доповнення, заміна та опущення, опущення та конкретизація

Отже, результати нашого дослідження дозволяють сказати, що при перекладі англійських атрибутивних словосполучень на українську мову використовується значна кількість трансформацій, щоб зробити переклад адекватним. Така потреба у трансформаціях зумовлена розбіжностями між англійською та українською мовами, перш за все, у правилах лексико-семантичної сполучуваності і правилах синтаксичної сполучуваності, але обидва фактори можуть діяти як окремо, так і одночасно.

Науковий керівник – Крилова Т.В., канд. філол. наук, доц.

ПЕРЕКЛАД СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ АБРЕВІАТУР ТА СКОРОЧЕНЬ НА МАТЕРІАЛІ ДРУКОВАНИХ ЗМІ

На думку провідного науковця Н.Н. Алексєєвої, скорочення – це такий спосіб словотвору, суть якого полягає у відсіканні частини основи, що або збігається зі словом, або є словосполученням, об'єднаним спільним змістом. Абревіатура – складноскорочене слово, утворене з перших літер або з інших частин слів, що входять до складу назви чи поняття. Актуальність роботи зумовлена недостатнім порівняльним аналізом лексичних і граматичних особливостей перекладу українською мовою англомовних абревіатур та скорочень. Саме наявність абревіатур і скорочень є характерною ознакою науково-публіцистичного стилю та виступає обов'язковим компонентом у публіцистичних виданнях, оскільки вони є зручним засобом пропаганди і реклами. Скорочення та абревіатури полегшують запам'ятовування довгих назв і водночас уможливають функціонування чужих назв без потреби їхнього розгортання й пояснення. Проблеми скорочення лексичних одиниць як специфічного мовного феномену в сучасних мовах привертати увагу багатьох дослідників. Вони розглядаються в численних статтях й окремих роботах українських, російських і зарубіжних авторів. До числа найбільш вагомих праць з цих питань слід віднести роботи Д.І. Алексєєвої, С.П. Волошина, Р.І. Могилевського, В.Г. Павлова, М.М. Сегалю, Л.О. Шеляховського, Т. Пайлза, О. Єсперсена.

І.В. Арнольд вбачає причину виникнення та широкого використання абревіатур і скорочень у «зростанні темпу життя» і «напрузі сучасного життя». О.Д. Мешков вважає «прагнення англійської мови до моносилабізмів» однією з важливих причин широкого розповсюдження і постійно зростаючого числа різних скорочень в англійській мові. Подібну точку зору висловлює і С.С. Беркнер. У результаті дослідженого фактичного матеріалу, ми встановили, що існує чотири основних способи передачі абревіатур і скорочень засобами цільової мови, два з яких є власне перекладом (за допомогою відповідного скорочення або повної форми відповідного скорочення), а два – транскодуванням (самого скорочення або абревіатури чи їхньої відповідної повної форми). Вибір того чи того способу передачі англійського скорочення українською мовою залежить від багатьох факторів, у тому числі, від характеру тексту, структури скорочення, сталих традицій передачі певних груп скорочень. У результаті дослідження ми виявили, що найбільш вживаним способом перекладу абревіатур і скорочень у засобах масової інформації (ЗМІ) є переклад відповідним скороченням, який передбачає використання існуючої в мові перекладу відповідника абревіатури або його утворення. Під час перекладу абревіатур і скорочень у ЗМІ виникає низка труднощів, які викликані тим фактом, що не всі значення абревіатур зафіксовані в словниках. Окрім того, у кожній сфері діяльності існують свої скорочення.

Науковий керівник – Семигінівська Т.Г., ст. викл.

ПЕРЕКЛАД ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

У зв'язку з глобалізацією виникає потреба у все більшій кількості перекладів, у тому числі художньої літератури. Зазвичай, перекладна художня література насичена географічними назвами-топонімами, що дозволяє авторам текстів прив'язувати читача до певної місцевості. Під час написання художніх творів орієнтування читача на місцевості допомагає авторові створювати концептуальну картину сюжету. Відповідно, під час перекладу перед перекладачем постає завдання відтворити географічні назви таким чином, аби реципієнт міг орієнтуватись на заданій місцевості, що своєю чергою, іноді, передбачає пояснення.

Відповідно до правил українського правопису, географічні назви не перекладаються, проте розроблена низка правил, відповідно до яких назви транскодуються мовою перекладу (у нашому випадку – українською). Також у випадку транскрибування назви на письмі застосовують Міжнародний фонетичний алфавіт (МФА). Дослідивши переклад книги Джека Керуака «На дорозі», яка налічує близько двохсот самих назв населених пунктів, можна зробити висновки щодо певних тенденцій сучасного перекладу географічних назв. Так, під час перекладу використано транскрибування відповідно до МФА (Boston – Бостон, Denver – Денвер, Kansas City – Канзас-сіті). Натомість, переклад не завжди відповідає правилам правопису щодо відтворення *u* та *i*, а також збереження подвоєння (Dallas – Далас, Allentown – Алентаун, Cincinnati – Цинцинаті, Monterrey – Монтерей, Palm Springs – Палм-Спрінгс, Chihuahua – Чіуахуа, Childress – Чілдрес).

Під час перекладу топонімів у художній літературі перекладачі допускають використання перекладу топоніма різними способами, що спричиняє значні труднощі для сприйняття під час читання тексту перекладу (Chicago – Чикаго/Чікаго, Gothenburg – Гетенбург/Гьотенберг, Harrisburg – Гаррісбург/Гарісбург, Opelousas – Опелузи/Опелуга). Значні складнощі під час перекладу виникають у випадках назв, які походять з іспанської мови, вимова яких відрізняється від стандартної англійської та французької, таким чином перекладний топонім не відповідає чинним правилам правопису (Mojave – Мохейва, Amarillo – Амаріло). Перекладацькою помилкою вважаємо дослівний переклад власних назв, таких як Battle Mountain – м. Гора Бетл та Wounded Knee – м. Скривжене Коліно. Переклад топонімів – це невід'ємна частина перекладу художньої літератури, що визначає відповідні складності в процесі відтворення засобами мови перекладу географічних назв. Перекладач має суворо дотримуватись правил правопису української мови й у той же час не спотворити оригінальну назву.

Науковий керівник – Журавльова О.М., ст. викл.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ СТИЛІСТИЧНИХ МОВНИХ ЗАСОБІВ В АМЕРИКАНСЬКИХ КІНОКОМЕДІЯХ

Комічне розуміється як феномен, що виявляється як властивість людської психіки відволікатися від реальності. Американська комічна картина світу обумовлена психологією першовідкривачів нових земель та історичним розвитком північноамериканських земель.

Характерною рисою американської комічної картини світу є схильність до перебільшень і міфологізації сміхових ситуацій та персонажів, використання «гумору безглуздості» і чорного гумору. Американський відеOVERBАЛЬНИЙ дискурс комічного складається з двох семіотичних систем: вербальної та невербальної візуальної системи, які органічно взаємодіють одна з одною та створюють єдиний відеOVERBАЛЬНИЙ текст, що динамічно розгортається у ситуації сміхової комунікації ігрового характеру. Він характеризується об'ємністю, образністю, поліінформативністю, багатшаровістю та застосуванням різноманітного арсеналу засобів комічного як лінгвістичного, так і екстралінгвістичного характеру.

Переклад комічного вимагає розпізнавання і правильної інтерпретації прагматичного контексту та повинен ставити за мету відтворення комічного ефекту оригіналу. Комедія як об'єкт перекладознавства завжди викликає певні труднощі, оскільки не постає складною системою уявлень та знань, в якій, окрім тексту, міститься ще й екстралінгвальні фактори, особливо важливі для розуміння повідомлення оригіналу.

Окрім цього, кінокомедії часто переповнені алюзіями, метафорами, гіперболами, іронією, каламбуром, евфемізмами, сленгом, реаліями, специфічним гумором, притаманним певній культурі та національності. Такі властивості американських кінокомедій часто спричиняють перекладацькі втрати, а отже, кінокомедії стоять на межі «перекладність / неперекладність». Найбільші труднощі при перекладі кінокомедій створюють омонімія, каламбури, евфемізація, використання культурних реалій, абсурд, іронія та сарказм, гіперболізація.

Трансформації, що використовуються при перекладі стилістичних засобів у кінокомедіях, можна поділити на лексико-семантичні, граматичні та лексико-граматичні. До лексико-семантичних трансформацій відносяться генералізація, модуляція, заміна безеквівалентної лексики, опущення, додавання та доведення. До граматичних трансформацій відносяться заміна частини мови, реорганізація речення або його частини та транспозиція. До лексико-граматичних трансформацій відносяться практична транскрипція та антонімічний переклад. Аналіз стилістичних мовних засобів створення комічного та їх перекладу на українську мову дозволив зробити висновок, що якість перекладу комічного в кінокомедіях залежить від досвіду та здібностей перекладача та його вміння використовувати різні способи перекладу.

Науковий керівник – Шукало І.М., канд. філол. наук, доц.

ПЕРЕКЛАД ІНФІНІТИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ У НАУКОВО-ТЕХНІЧНОМУ ТЕКСТІ

Питання про інфінітив та інфінітивні конструкції на сьогодні є особливо актуальним в перекладознавстві, оскільки в українській мові немає прямих відповідників таким специфічним англійським інфінітивним утворенням, як конструкції із вторинною предикацією, що призводить до певних труднощів під час перекладу. До таких структур належить об'єктний інфінітивний зворот, суб'єктний інфінітивний зворот та інфінітивний зворот з прийменником *for*.

Переклад науково-технічної літератури відрізняється від перекладу інших типів текстів не лише особливим стилем, але й складністю передачі граматичних конструкцій мови оригіналу мовою перекладу. Щоб не спотворити зміст тексту оригіналу, перекладачеві під час перекладу слід вміти виокремлювати інфінітивні звороти в реченні, правильно визначати їх синтаксичну роль. З цих причин вважаємо за доцільне проаналізувати основні способи та особливості перекладу найбільш уживаних інфінітивних конструкцій. Переклад інфінітивного звороту з прийменником *“for”* залежить від виконуваної їм функції. Найчастіше він виконує в реченні функцію обставини. При перекладі прийменник *“for”* опускається, а весь зворот перекладається повним підрядним реченням, що зазвичай вводиться за допомогою сполучника *“що”, “щоб”, “для того, щоб”,* до того ж іменник (або займенник) цього звороту разом із передуючим прийменником *“for”* перекладається іменником (або займенником) у функції підмета підрядного речення, а інфінітив – дієсловом-зв'язкою в особовій формі. Іноді цей інфінітивний комплекс може перекладатися інфінітивом або іменником чи займенником у давальному відмінку з інфінітивом. В українській мові немає конструкції, що відповідає звороту *“об'єктний відмінок з інфінітивом”,* тому така англійська граматична конструкція перекладається додатковим підрядним реченням, що вводиться сполучниками *“що”, “щоб”, “як”,* підмет якого відповідає іменнику у загальному відмінку (або займеннику в об'єктному відмінку) англійського звороту, а присудок відповідає інфінітиву цього звороту. Суб'єктний інфінітивний зворот складається з підмета, *“вставного”* дієслова та інфінітиву. В реченні така конструкція виконує роль складного підмета. Цей граматичний зворот перекладається складнопідрядним реченням. Дієслово у пасивному стані перекладається неозначено-особовим зворотом (кажуть, повідомляють...), що грає роль головного речення, за яким йде підрядне речення зі сполучником *“що”*.

Отже, проаналізувавши способи перекладу основних англійських інфінітивних зворотів на українську мову, можна дійти висновків, що вони є дуже поширеними в науково-технічній літературі. Переклад таких граматичних конструкцій залежить від виконуваної ними функції в реченні та здійснюється, головним чином, за рахунок введення підрядного речення зі сполучниками *“що”* та *“щоб”*.

Науковий керівник – Смірнова Т.В., ст. викл.

ПЕРЕКЛАД ГАЗЕТНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ

Сучасна людина не уявляє свого життя без користування всесвітньою інформаційною системою, саме тому постає потреба у якісному перекладі засобів передачі інформації, до яких, зокрема, належать газетні матеріали.

З-поміж характерних ознак газетно-інформаційного стилю можна виділити: економію мовних засобів, лаконічність викладу тексту в поєднанні з інформаційною насиченістю; відбір мовних засобів за принципом їх зрозумілості для читача; наявність суспільно-політичної лексики, переосмислення лексики інших стилів; використання типових кліше; жанрову різноманітність і пов'язану з цим різноманітність стилістичного використання мовних засобів: багатозначності слів, фразеології, мовних зворотів, зокрема метафори, метонімії, поширене використання іронії. Дослідники зазначають, що інформативна функція та функція впливу є найбільш важливими й визначальними для текстів газетно-інформаційного стилю. Взаємодія цих функцій і становить мовну специфіку газетно-інформаційного стилю. Перед розглядом актуальних проблем перекладу газетно-інформаційного стилю, необхідно одразу зауважити, що газетно-інформаційні тексти рідко перекладаються для друку повністю та в «чистому вигляді». Переклад, здебільшого, замінюється коротшим реферативним викладом матеріалу.

Першою проблемою перекладу англomовних газетних видань є виявлення характерних особливостей і відмінностей між українською та англійською пресою, оскільки незнання таких відмінностей може призвести до помилкового перекладу, через відсутність адаптації англomовного газетного матеріалу для українського читача. Для практичної роботи перекладача найістотнішими є наступні характерні риси американської преси: розмовно-фамільярний характер низки матеріалів; емоційна забарвленість шляхом вживання жаргонізмів, перифраз; офіційність титулів та звертань; специфічність газетних заголовків; вживання термінів, неологізмів та сленгу. У газетно-інформаційному стилі дуже широко вживаються власні назви, імена, що роблять повідомлення більш конкретним. Це передбачає наявність у реципієнта фонових знань, що дозволять йому пов'язати назву з предметом чи об'єктом, що називається. Так, наприклад, кожному американському читачу добре відомо, що Amtrak – це залізнична компанія, або Frick Collection – художній музей в м. Нью-Йорк.

Переклад газетно-інформаційних матеріалів є достатньо творчим процесом, але перекладач має враховувати: мету тексту, характер користувача, мовні якості тексту оригіналу, культурні та індивідуальні можливості мови в культурному аспекті користувача та багато іншого.

Науковий керівник – Семігінівська Т.Г., ст. викл.

ПЕРЕКЛАД «ФАЛЬШИВИХ ДРУЗІВ» ПЕРЕКЛАДАЧА

Переклад «фальшивих друзів перекладача» займає одну з центральних позицій серед тематичних розділів перекладацької діяльності, тому комплексний підхід до аналізу лексичних особливостей перекладу є достатньо актуальним за сучасних умов. Проблемою «фальшивих друзів перекладача» займалися багато вчених – лінгвістів, як Акуленко В.В., Анікін А.В., Бархударов Л.С., Карабан В.І та ін. Існує значна кількість досліджень щодо термінології та класифікації вище зазначеного лексичного явища, проте вчені не дійшли єдиної згоди стосовно адекватного відтворення інтернаціоналізмів та псевдоінтернаціоналізмів у перекладі, що і обумовлює актуальність нашого дослідження.

Інтернаціоналізми – слова або сполуки, що існують у багатьох мовах з однаковими значеннями, хоч оформлені згідно із закономірностями певних мов. За наявністю або відсутністю хоча б одного спільного значення, «фальшиві друзі перекладача» поділяються на часткові інтернаціоналізми та псевдоінтернаціоналізми. В.В. Акуленко стверджував, що інтернаціоналізм не обов'язково означає ідеально досконалий еквівалент, і навіть частково «фальшиві друзі перекладача» в цілому можуть залишатися інтернаціоналізмами. При цьому дані лексичні відповідники в різних мовах мають щось спільне у значенні (різними є лише відтінки цього значення), суттєво відрізняються від псевдоінтернаціоналізмів, тобто міжмовних омонімів, які не мають у змісті нічого спільного та є лише окремим випадком «фальшивих друзів перекладача». Наявність різного роду семантичних невідповідностей можна пояснити тим, що міжнародний термін, засвоєний носіями тієї чи іншої мови, потрапляє під вплив національної культури, додаючи нових значень до вже існуючої сукупності. А це, у свою чергу, означає, що дуже часто такі запозичення ведуть до розбіжностей у значеннях одного й того ж елемента в різних мовах, бо, за словами С.Маслова, після запозичення іншомовні елементи набувають нового, вже не інтернаціонального значення, а інколи навіть втрачають спільне значення.

Карабан підкреслює, що для адекватного перекладу «перекладач повинен бути добре обізнаним з основами теорії перекладу взагалі та науково-технічного перекладу зокрема, перекладацькими трансформаціями, способами перекладу різних мовних та мовленнєвих явищ».

На нашу думку, переклад «фальшивих друзів перекладача» вимагає від самого перекладача не тільки знань та навичок застосування граматичних, лексичних та стилістичних трансформацій, а й знання культури, історії та суспільного життя народу, мови яких він використовує при перекладі.

Підсумовуючи, слід зазначити, що обов'язковою умовою повноцінного перекладу «фальшивих друзів перекладача» є повне розуміння матеріалу перекладу та знання мови.

РОЛЬ ПЕРЕКЛАДАЧА В ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ

Стало вже поширеним твердження, що перекладач прози є співавтором автора оригіналу, а перекладач поезії – конкурентом автора оригіналу. Існує також твердження, що перекладач є провідником культури іншого народу в своїй державі, а його роль порівнюється з роллю самого автора.

Необхідність перевираження структури образу першотвору свідчить про важливість творчої складової перекладацької інтерпретації. Йдеться про власну творчість перекладача, який частково є співавтором, суб'єктивно переосмислюючи семантику оригіналу. Адекватна інтерпретація образу потребує емоційної співучасті перекладача, що дозволяє забезпечити цілісність сприйняття й оригінальність вираження. Під адекватністю розуміємо співвідношення першотвору і перекладу, яке послідовно забезпечує мету інтерпретації (О. Швейцер)

Однак, відповідно до ст. 13 Закону України «Про авторське право і суміжні права» співавторами є особи, спільною творчою працею яких створено твір. Автор твору і його перекладач не є співавторами твору. Перекладач – це фахівець, який професійно володіє іноземною мовою та веде перекладацьку діяльність. Перекладач – не співрозмовник і не опонент, а транслятор, який перевиражає усний чи письмовий текст, створений на одній мові, у текст іншою мовою. Із цього випливає, що текст для перекладача є недоторканим. Перекладач не має права за своїм бажанням змінювати смисл та зміст тексту під час перекладу, скорочувати його чи розширювати. В процесі перекладу перекладач за допомогою відомих йому професійних дій завжди намагається максимальною мірою передати інваріант вихідного тексту, орієнтуючись на функційні доміанти оригіналу.

Під час виконання перекладу доречним є застосування концептуально-семіотичного підходу й концептуального аналізу текстів, тому що спільність глибинних структур текстів оригіналу та перекладу слугує надійною базою перекладацького процесу.

Перекладач намагається найадекватніше відтворити текст, залишатися йому якнайвірнішим. Але є одна обставина – він мусить зважати на те, що має зразок – текст оригіналу з усіма його художніми вартостями, які він мусить відтворити, а з іншого боку – мусить постійно орієнтуватися на мову перекладу, традиції тієї країни, її культуру. Пильнувати, щоб усе це вписувалося у текст, щоб він був читабельним, а не сприймався як щось напівзрозуміле. Одночасно перекладачі завжди були тими, хто перетинав кордони, ламав межі, табу, і в цьому теж їхня велика роль.

Отже, виконуючи переклад, перекладач свідомо або неусвідомлено включає в нього власне розуміння оригіналу і встановлює баланс зіставлення двох мов, культур, онтологій. Він стає не тільки інтерпретатором, але й аналітичним критиком тексту.

Науковий керівник – Журавльова О.М., ст. викл.

ПЕРЕКЛАД ЯК ВИД МІЖМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Переклад у сучасному світі виступає важливим засобом спілкування між індивідами, які розмовляють різними мовами й належать до різного лінгвокультурного ареалу. У такому контексті переклад розглядають як особливий вид міжмовної та міжкультурної комунікації.

Основним завданням перекладу як засобу забезпечення міжмовної комунікації є збереження інформаційної цілісності – відтворення як денотативної, так і конотативної семантики. Іншим аспектом є збереження загального стилістичного спрямування тексту (не враховуючи перекладача, як творця нового, навіть літературного, тексту).

Мовна картина світу (МКС) як лінгвістичне поняття формується з народженням дитини і «матеріалізує концептуальну картину світу», яка є «поняттєвим каркасом», «ідеальним зліпком» об'єктивної дійсності. Системний підхід до МКС передбачає її членування на такі сегменти: субстрат (компоненти змісту), атрибут, генезис і структура (зв'язки, відношення компонентів). Ці основні компоненти світовідбиття формують основи мислення та логіко-формального відтворення об'єктивної реальності.

Процес комунікації або передавання інформації неминує враховує ці особливості світосприйняття, і саме це призводить до того, що інколи мову порівнюють з окулярами, які вдягаєш, щоб побачити світ. Спілкування як таке є термінологічним гіперонімом щодо комунікації, яка є вужчим поняттям і являє собою «сукупність зв'язків і взаємодій людей, суспільств, суб'єктів (класів, груп, особистостей), у яких відбувається обмін інформацією, досвідом, уміннями, навичками та результатами діяльності».

Власне спілкування відбувається за допомогою комунікативних одиниць, які можуть різнитися між собою у відмінних культурах: у різних суспільствах у тих самих ситуаціях може бути прийнято використання специфічних мовленнєвих штампів. Таке розмаїття викликається 1) специфікою мовної картини світу, 2) лінгвістичними особливостями мови, 3) культурологічними причинами (частково традицією, наприклад, як в японській мові).

Переклад являє собою вид діяльності, що стосується не лише двох мовних систем, а й двох культурних полюсів. При цьому результатом діяльності перекладача стає свого роду симбіоз культури оригіналу та перекладу, що сприяє взаємному збагаченню як першого, так і другого. Очевидним є той факт, що культура оригіналу не може повністю сприйматися реципієнтом.

Проте так звана «теорія неперекладності», яка широко підтримувалася багатьма провідними науковцями, була вщент розбита живою і абсолютно реальною перекладацькою практикою. Докорінні відмінності між культурами та мовами світу не є причиною неможливості їхнього перекладу, а навпаки – це істотно збагачує обидві мови та культури через взаємне самоусвідомлення та пізнання.

ПЕРЕКЛАД НЕОЛОГІЗМІВ У НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Будь-яка мова – це явище динамічне та змінне. У наш час, у зв'язку з науково-технічною революцією, розвитком засобів масової інформації, стрімким розвитком суспільного життя, англійська мова, як і українська, переживає «неологічний бум», тобто з'являється велика кількість нових лексичних одиниць. Тому при перекладі текстів з неологізмами виникають труднощі через появу нових соціально-економічних реалій, відкриттів у галузі науки та техніки, досягнень у сфері культури.

На думку Н.М. Шанського, «найяскравішим і визначаючим процесом у розвитку лексики мови виступає постійне і інтенсивне збагачення її за рахунок нових, раніше не відомих слів». Неологізми – нові слова, що з'являються у мові для позначення нових явищ, предметів та понять у зв'язку з різкими змінами в житті суспільства. Існують неологізми двох видів: нові слова та нові значення, які з'явилися у «старих» слів. Через те, що неологізми з'являються у мові досить швидко і словники не встигають реєструвати нові слова і значення, перед перекладачами постає проблема адекватного перекладу того чи іншого неологізму. Процес перекладу неологізмів відбувається в два етапи: 1) з'ясування значення слова, тобто звернення до енциклопедичних видань, тлумачних словників для визначення семантики слова, беручи до уваги структуру неологізму та його контекст; 2) переклад неологізму трансформаційними засобами української мови. Останнім часом у мові спостерігається використання численних засобів утворення нової лексики (афіксація, словоскладання, змішання, аббревіація, конверсія та ін.), що відображають словотворчі та семантичні процеси, які відбуваються у мові у даний період.

У сфері бізнесу з'являється велика кількість неологізмів, які відбивають нові реалії, особливо в менеджменті та в маркетингу, наприклад: *ghost brand* – в минулому популярна торгова марка, товари якої продаються, але не користуються колишньою популярністю. У зв'язку з розвитком авіації з'явилися нові лексичні одиниці, які утворені шляхом аббревіації, наприклад: *STOL (Short Take-off and Landing)* – укорочений пробіг.

Перекладачеві необхідно, щоб еквівалент неологізму англійської мови відповідав нормам і правилам мови перекладу. Аналіз компонентів слова дає можливість перекладачеві з'ясувати його значення та перекласти речення, враховуючи контекст. Для того, щоб адекватно перекласти неологізми, виділяють такі трансформаційні засоби: транскрибування, транслітерацію, калькування, конкретизацію, генералізацію, описовий переклад та ін. Ми прийшли до висновку, що при перекладі неологізмів найчастіше використовуються такі прийоми, як описовий переклад і переклад, який досягається шляхом використання неологізму, що позначає відповідні поняття дійсності. При перекладі неологізмів в кожному конкретному випадку перекладач вибирає відповідний еквівалент, виходячи з відповідного контексту.

Науковий керівник – Смірнова Т.В., ст. викл.

ПЕРЕКЛАД ДІЄПРИКМЕТНИКА НА МАТЕРІАЛІ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО СТИЛЮ

Граматичні проблеми займають важливе місце в практиці перекладу. Дієприкметник виконує важливі функції в реченні. Широковживана функція дієприкметника – конденсація – є важливим елементом під час написання текстів, що охоплюють широкий спектр інформації, але потребують стислого викладу думок.

Тому перекладачу важливо знати, як передається інформація за допомогою дієприкметникових конструкцій у мові оригіналу, а також які трансформації найповніше розкривають зміст в цільовій мові.

Метою статті є прослідкувати трансформації під час перекладу дієприкметника на матеріалі публіцистичного стилю останніх років.

За основу візьмемо концепцію Л.Бархударова, який виділив 4 основні типи трансформацій: перестановки, заміни, додавання та вилучення.

1) Трансформація перестановки зумовлюється нехарактерним для української мови фіксованим порядком слів англійської мови.

The government publishes the rationale behind its decisions, complete with data, analysis and supporting arguments. – Уряд публікує обґрунтування своїх рішень, разом з даними, аналізом і аргументами на їхню користь.

2) Трансформація заміни – найпоширеніший тип трансформацій, що може здійснюватися як на рівні окремих одиниць, так і на рівні конструкцій.

But the 1 percent cannot evade its share of responsibility for the growing gulf in American society. – Але 1% не може ухилитися від своєї частки відповідальності за дедалі ширшу прірву в американському суспільстві.

3) Трансформація додавання використовується, коли перекладач не може точно передати зміст речення, перекладаючи лише наявні компоненти в тексті оригіналу.

Called "Minsky"–after Hyman Minsky, an American economist–it places the banking system at the centre of the economy. – Вони назвали свій продукт Minsky – за прізвиськом Гаймена Мінскі, американського економіста – і у ньому банківська система відіграє важливу роль в економіці.

4) Трансформація вилучення використовується, коли зміст оригіналу можна точно передати без перекладу тих компонентів, що стають очевидні з контексту. У газетних матеріалах рідко застосовується трансформація вилучення під час перекладу дієприкметника та дієприкметникових зворотів, оскільки основною їх функцією є конденсація тексту, де кожен компонент є важливим.

Таким чином, труднощі перекладу дієприкметникових конструкцій зумовлюються неоднорідністю граматичних категорій різних мов. Адекватний переклад дієприкметника вимагає розуміння відмінностей у структурах мов і вмілого використання необхідних трансформацій.

ВИКОРИСТАННЯ ЛЕКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПІД ЧАС АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ (на матеріалі комп'ютерної термінології)

Трансформація – це зміна формальних або семантичних компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі. Оскільки наше дослідження присвячене особливостям використання лексичних трансформацій з метою передачі комп'ютерної термінології, то виникає необхідність більш детального розгляду особливостей комп'ютерної термінологічної системи, а також використання лексичних трансформацій під час перекладу комп'ютерних термінів.

Розглянемо головні особливості комп'ютерної термінологічної системи:

1. Процес аналізу комп'ютерної лексики ускладнюється різноманітністю і неоднозначністю термінології (професіоналізми, жаргонізми, сленгізми).
2. Найпоширенішими способами словотворення у комп'ютерній лексиці є афіксальний, безафіксний, а також лексико-семантичний.
3. Для комп'ютерної лексики характерне застосування мовної гри і засобів мовної експресії.
4. Причини запозичення з англійської мови зумовлені розвитком комп'ютерних технологій в англійськомовних країнах, а саме – у США.
5. Для перекладу комп'ютерної термінології застосовують переважно лексичні трансформації.

У процесі нашого дослідження найбільш вживаними лексичними трансформаціями під час англо-українського перекладу комп'ютерної термінології виявилися: 1) транскодування, коли звукова та/або графічна форма слова вихідної мови передається засобами абетки мови перекладу. Проілюструємо це на прикладі: *processor* – *процесор*; 2) калькування – переклад лексичних одиниць оригіналу шляхом заміни їхніх складових частин лексичними відповідниками в мові перекладу. Наприклад, *control panel* – *панель управління*; *hot keys* – *гарячі кнопки*; 3) описовий переклад – слово замінюється в мові перекладу словосполученням, яке адекватно передає зміст слова.

Розглянемо наступні приклади описового перекладу: *burning* – *запис компактдиска*; *software* – *програмне забезпечення*.

4) Еквівалентний переклад – значення англійського слова повністю відповідає значенню українського слова. Наводимо наступні приклади еквівалентного перекладу: *keyboard* – *клавіатура*; *memory* – *пам'ять*.

Отже, до основних лексичних трансформацій, що використовуються для перекладу комп'ютерної термінології відносять: прийом транскодування, калькування, описовий та еквівалентний переклад. Із наведених прикладів можна вивести таку закономірність: найбільш уживаним шляхом перекладу комп'ютерних термінів є транскодування, а найменш уживаним – калькування.

**ФРАЗЕОЛОГІЯ ЕЛЕКТРОННИХ ВИДАНЬ
ІНТЕРНЕТ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ**

Знання фразеології, її доречне вживання є високою ознакою мовної культури перекладача. Фразеологія – надзвичайно складне явище, вивчення й оволодіння яким потребує фонових знань з інших наук, а саме: лексикології, граматики, стилістики, фонетики, історії, філософії та країнознавства.

Отже, під час перекладу ідіом та фразеологізмів рідною мовою важливо добирати вислови та кліше, що відповідають нормам та культурі МП (мови перекладу). Фразеологія – це наука, що вивчає стійкі словосполучення зі зміненим значенням – фразеологізми. Фразеологізми існують в кожній мові і характеризуються яскравою образністю народного мовлення.

Фразеологія є відносно новою лінгвістичною дисципліною, а формування як окремої галузі лінгвістики відбулося у 40-50-і роки ХХ століття. Величезний внесок у розвиток теорії фразеології зробили такі науковці: О.О. Потебня, Ш. Баллі, Ф. де Соссюр, В.В. Виноградов, О.В. Кунін та інші.

В залежності від точки зору науковців, сам термін «*фразеологія*», а також всі існуючі трансформації можуть дещо відрізнятися.

Отже, однією з причин помилок у перекладах навіть досвідчених перекладачів є відсутність чітких критеріїв та стандартизованої уніфікації фразеології.

Основною проблемою перекладачів є те, що у процесі перекладу фразеологізмів вони використовують калькування (дослівний переклад), у разі, коли необхідно підібрати відповідний еквівалент. Тим часом дослівний переклад ФО (фразеологічних одиниць) нерідко є причиною неточностей та неадекватності перекладу.

Оскільки фразеологія – це невичерпне джерело експресії – публіцисти досить часто вживають ФО рідної мови. Та вживання фразеологізму з притаманним їм значенням може бути помилковим, отже, у стилістичних цілях фразеологізми піддаються трансформації і можуть виступати як з новим значенням, так і залишатися без змін лише за умови, що переклад буде адекватним. Фразеологічні звороти, кліше, крилаті вирази, приказки та прислів'я є досить вживаними в Інтернет-виданнях. Їхнє використання допомагає створювати необхідну стилістичну образність.

Автор статті чи публікації має право обирати з синонімічних засобів вираження саме той, що на його думку є необхідним і найбільшою мірою передає цілісну думку та ставлення до ситуації в цілому.

Існуючі класифікації трансформацій фразеологізмів різних науковців не є вичерпними і значно відрізняються одна від одної. Цей факт свідчить про неповну вивченість проблеми трансформації в перекладознавстві, що знову ж таки може спричинити певні труднощі під час перекладу.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МЕТАФОРИЧНИХ ТЕРМІНІВ У НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

У словниковому складі мови велике місце належить термінологічній лексиці, кількість якої весь час помітно зростає. До термінологічної лексики належать усі слова, що об'єднуються в мові під загальною назвою терміни. Аналіз сучасної англійської термінології показує, що серед продуктивних термінотвірних засобів значне місце посідає метафора, яка надає науковій термінології яскравої образності. Метафоричний термін – це метафора, тобто перенесення найменувань, яке ґрунтується на асоціації за схожістю, яка позначає певне наукове поняття або об'єкт і вживається у спеціальній сфері.

Загальна особливість використання образних засобів у науковому стилі – прагматичний характер образності. Це пояснюється комунікативним призначенням стилю – забезпечувати оптимальне спілкування науковців у сфері, для якої прагматизм із його похідними якостями (об'єктивністю, строгістю, послідовністю, однозначністю) є основною рисою. Потрібно зазначити, що існують різні класифікації термінів-метафор. Це може бути поділ за ознаками схожості метафоричних термінів або їхніми функціями.

Одним із важливих аспектів перекладу метафоричних термінів є збереження образності одиниць у мові перекладу. Мовні метафори у перекладі можуть передаватися метафоричним або ж неметафоричним словом. У деяких випадках перекладач може обирати між метафоричним і неметафоричним відповідником. У такому разі він обирає варіант на підставі загального стилістичного аналізу, проте насправді це переважно не має значення. Отже, під час перекладу зі збереженням образності відбувається пошук еквівалентної відповідності: *net* – *мережа*; *wing* – *крило* та калькування: *threshold voltage* – *порогова напруга*.

Переклад зі зміною образності передбачає пошук варіантної відповідності: *killer* – *глушник*; *reed* – *язичок*, яка може супроводжуватися додаванням: *palm* – *лопата весла*; *widow* – *висячий рядок*, чи опущенням: *eye end* – *вушко*; *elbow fitting* – *коліно*, та структурним перетворенням: *wing nut* – *гайка-баранчик*; *crankshaft journal* – *шійка колінчатого валу*; *clipboard* – *буфер обміну*, а також може подаватися роз'яснення терміна в дужках: *bell crank* – *качалка (двоплечний важіль)*. У випадку, коли метафора перекладається неметафорою, тобто здійснюється переклад без збереження образності, застосовується пошук відповідності, яка, очевидно, може мати відмінності у структурі від вихідної одиниці: *sleeve valve* – *заслінка*; *running foot* – *нижній колонітитул*, та описовий переклад: *teardrop turn* – *розворот на посадочний курс*; *squirrel cage washer* – *роторно-елеваторна мийка машин*.

Загальне правило перекладу метафоричних слів(в тому числі термінів): образність мовної метафори у перекладі передавати необов'язково, а образність мовленнєвої метафори передається по можливості.

**ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРЕПОЗИТИВНОГО
АТРИБУТУ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ ЯК СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ**

Незважаючи на те, що більшість сучасних лінгвістичних досліджень спрямована на розгляд лексичного складу мови, не меншої уваги заслуговує вивчення граматичного рівня мови, значення граматичних структур, можливостей їх формалізації або методичних вказівок щодо вивчення даних структур у рамках формування ІКК. Дана робота присвячена вивченню структурно-функціональних особливостей поширеного означення у німецькій мові.

Словник Дуден визначає означення (нім. *Attribut*) як уточнююче визначення, приєднане до іменника, прикметника або прислівника. Його основною функцією є визначення, уточнення за рахунок обмеження, вираження ознаки предмета. Поширене означення, в свою чергу, є препозитивним означенням, вираженим прикметником чи дієприкметником з пояснюючими та доповнюючими його словами. Атрибутивні відношення є багаторівневим семантичним явищем, що визначає функції атрибута як у структурі речення, так і у процесі мислення людини.

З метою полегшення розуміння конструкції поширене означення можна розглядати як словосполучення, а не як член речення, адже, за Філічевою, словосполучення – це бінарна структурно замкнена синтаксична одиниця, що має власну модель і утворюється в результаті семантичного та прагматичного поєднання не менше ніж двох повнозначних слів. З такої точки зору поширене означення є іменниковим препозиційним словосполученням з підрядним зв'язком, до головних ознак якого належать бінарність внутрішніх зв'язків, наявність тісних змістових та формальних зв'язків між компонентами словосполучення, синтаксична нерозкладність та структурна замкнутість.

Розглядаючи структурні особливості поширеного означення як словосполучення, його можливі складові, їх порядок та можливі виключення, окремо слід зупинитися на варіантах вираження стрижневого слова як однієї з семантично найбільш важливих складових. Стрижневе слово у переважній більшості випадків виражається прикметником або формами дієприкметників (*Partizip I*, *Partizip II*). Прикметник у ролі стрижневого слова виражає постійну ознаку як таку і зазвичай є менш складними за структурою. Особливість означення з дієприкметником у ролі стрижневого слова полягає у тому, що дієприкметник характеризує предмет за дією, у зв'язку з чим атрибутивні відносини ускладнюються вказівкою на час та активний або пасивний характер ознаки, протікання дії, її результат або повинність. Саме цим фактом пояснюється їх здатність мати при собі набагато більшу групу пояснюючих слів.

Отже, доходимо висновку, що розгляд німецького поширеного означення на рівні словосполучення необхідний для розуміння зв'язків всередині нього.

**ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЛЮДСЬКОГО
ФАКТОРУ У СВІТІ ВИСОКИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

УДК 159.923:004.738.5 (043.2)

Бендик О.В.

Національний авіаційний університет, Київ

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ
ФОРМУВАННЯ ІНТЕРНЕТ ЗАЛЕЖНОСТІ**

На сьогоднішній день у нашому суспільстві гостро стоїть проблема інтернет-залежності. Її визначають як психічний розлад, нав'язливе бажання підключитися до Інтернету і хвороблива нездатність вчасно відключитися від Інтернету. У 2008 році у міжнародній класифікації хвороб інтернет-залежність була визначена офіційною психічною хворобою.

Багато людей почали використовувати всевітню мережу не тільки для роботи чи пошуку інформації, а як спосіб життя. З'явилися чати, сайти знайомств. Люди цілодобово обмінюються інформацією, грають в ігри. Відповідно до нових діагностичних рекомендацій, інтернет-залежною визнається людина, яка проводить в мережі не менше шістьох годин на день і у якій спостерігається щонайменше один з симптомів залежності протягом попередніх трьох місяців.

Закордонні та вітчизняні психологи за результатами проведення досліджень визначили основні симптоми інтернет-залежності: часте непереборне бажання вийти в Інтернет, бажання тривалий час перебувати в мережі, соціально-небезпечне ексцентричне поведіння в колі найближчого оточення після тривалого спілкування в Інтернеті, низький рівень працездатності, приховування звички, психічна дратівливість, що виникає у разі відсутності доступу до мережі, численні невдалі спроби перебороти захоплення Інтернетом. Це все пов'язано з тим, що вільний час використовується для спілкування в Інтернеті. Серед явних ознак браку спілкування, незадовільних соціальних зв'язків є відчуття самотності. Самотність визначається як сукупність почуттів та переживань: відчай, депресія, нудьга, відчуття власної непривабливості. Науковці академії наук Китаю довели, що інтернет-залежність згубно впливає на мозок людини. Як зазначають дослідники, вплив цього виду залежності на організм людини (а особливо на головний мозок) є майже ідентичним і дуже подібним до впливу, який на собі відчувають наркозалежні та алкоголіки. В групу ризику інтернет-залежних входять люди віком від 10 до 49 років. В основному це студенти, офісні працівники компаній, технічні спеціалісти ІТ, держслужбовці. Серед інтернет-залежних переважають підлітки та молоді люди чоловічої статі до 20 років. В основному це самотні особи, з низьким соціальним статусом, безробітні або частково зайняті.

Отже, інтернет-залежність є реальною проблемою сьогодення, причинами формування можуть бути різні фактори, такі як: самотність, низька самооцінка, відсутність життєвої мети, відсутність можливості підтримувати стосунки в реальному житті, соціальна пропаганда швидкості отримання інформації з Інтернету.

Науковий керівник – Гірчук О.В., ст. викл.

**СВЯЗЬ ОТНОШЕНИЯ К СЕКСУАЛЬНЫМ ВЗАИМООТНОШЕНИЯМ
С ЦЕННОСТНО-СМЫСЛОВОЙ СФЕРОЙ В ЮНОШЕСКОМ ВОЗРАСТЕ**

Юношеский возраст является периодом жизни человека от 15-16 до 21-22 лет. Как известно, юношеский возраст характеризуется тем, что именно в это время формируется морально-психологическая готовность к семейной жизни и ценностно-смысловая сфера. Именно в юношеском возрасте большинство стремится найти партнера и завести семью. Однако нравы современного мира, наполненность средств массовой информации сексуальными образами имеют непосредственное влияние на зарождение отношения юношей и девушек к сексуальным взаимоотношениям и сексуальной чувственности, что влияет на формирование представлений молодых людей о морали и жизненных ценностях. Кроме того, 18-20 лет – пик юности, для которого характерны сексуальные фантазии и первые половые акты. Ценность взаимоотношений в этом возрасте весьма велика, ведь формируется представление о модели поведения в романтических отношениях. Именно социальная среда, круг общения и партнёры обуславливают формирование ценностно-смысловой сферы в юношеском возрасте. А стереотипы современного мира гласят, что молодые люди сейчас не придерживаются моральных норм и ценностей.

Так как же на самом деле люди юношеского возраста относятся к сексуальным отношениям? Являются ли современные молодые люди столь безнравственными, как принято считать в обществе? Как взаимосвязаны отношение к сексуальным взаимоотношениям и ведущие ценности личности в юношеском возрасте?

Наше исследование направлено на изучение отношения молодых людей юношеского возраста к сексуальным взаимоотношениям, их мнение по поводу «свободной любви» и серьёзных отношениях, а также изучение того, каким образом это связано с жизненными ценностями. Это весьма актуально, так как сформированное отношение к сексуальным отношениям, к определенному сексуальному поведению является немаловажным фактором для построения будущих семейных отношений.

В исследовании был применен опросник Айзенка «Отношение к сексу», методика Рокича «Ценностные ориентации», а также составлена авторская анкета, направленная на сбор информации, необходимой для установления субъективного, основанного на личном опыте, отношения людей юношеского возраста к сексуальным отношениям. Отметим, что во избежание неправдивых ответов, исследование полностью анонимное. Это позволит нам составить полную картину о месте сексуальных отношений в системе ценностей жизни у современных юношей.

Научный руководитель – Злагодух В.В., ст. преп.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ ВИКЛАДАЧІВ

Актуальність полягає в тому, що проблема якостей є однією з найбільш складних і найменш розроблених питань у психології. Однак, наукова розробка питання про якості ще вкрай недостатня. Даною проблемою займалися такі вчені як: Теплов Б.М., К. Маркс, Шадріков В.Д., Гоновлін Ф.Н, Кузьміна Н.В., Левітов Н.Д., Крутецький В.А. Проблеми розвитку професійних якостей вчителів з різних предметів, впливу стажу педагогічної діяльності на їх структуру та вираженість залишаються маловивченими. Професійні здібності мають як загальну, однакову для вчителів з різних профілів психодинамічну та особистісну основи, так і специфічну, в залежності від навчального предмета і етапу професійного становлення. Науковці вважають, що викладачу притаманно такі професійні якості, які дозволяють позитивно впливати на педагогічну майстерність, серед них виділяють здібність розуміти студентів, творчо організувати роботу на заняттях, вміння грамотно спілкуватись, володіти індивідуальним підходом до студентів, знати їх психологічні та вікові особливості. Проаналізувавши наукову літературу, нами було визначені найбільш важливі якості як емпатійні, комунікативні, організаторські здібності, адже вони є одними із основ у професійній діяльності викладача.

У дослідженні особливостей професійно-важливих якостей викладачів прийняли участь 50 осіб Погребищенського медичного коледжу різної вікової категорії. Проводилось дослідження в 2 етапи. На першому етапі було проведено методики “Виявлення комунікативних та організаторських здібностей”, “Діагностика рівня емпатійних здібностей Бойка В.В.” та анкетування. Другий етап включав проведення бесіди щодо професійного становлення та успішності викладачів. За методикою виявлення комунікативних та організаторських здібностей було прослідковано, що у більшості респондентів на середньому рівні знаходяться комунікативність (50%), а організаторські мають середній (30%) та нижче середнього рівні(20%). За методикою діагностики рівня емпатійних здібностей Бойка В.В. було виявлено, що у 10 респондентів (10%) спостерігається середній рівень, у 25 чоловік (75%) спостерігається занижений рівень емпатії і у 15-х респондентів (15%) спостерігається дуже низький рівень емпатії. За проведеним інтерв'ю було встановлено, що 70% респондентів вважають себе нерезалізованими у професійній діяльності.

Отже, на далі було б доречно провести дослідження викладачів технічного коледжу для того, щоб зробити порівняльний аналіз їхніх особливостей професійно-важливих якостей із викладачами медичного навчального закладу, з метою покращення самоактуалізації у професійній сфері викладачів.

Науковий керівник – Злагодох В.В., ст. викл.

ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ СУБ'ЄКТИВНОГО ПЕРЕЖИВАННЯ САМОТНОСТІ У ЗНАЧИМИХ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИНАХ

Самотність – одна з головних проблем у забезпеченні психологічного благополуччя. Це гостре внутрішнє, суб'єктивне переживання. Страх самотності має давнє коріння: весь первісний період історії, що нараховує не одну тисячу років, людина, що залишилася одна, не могла вижити. У первісному суспільстві найтяжчою карою була не страта, а вигнання, тобто покарання самотністю. Ця традиція збереглася і в сучасному суспільстві. Причому сучасне вигнання – це не обов'язково видалення від суспільства. Існують різні способи психологічного відчуження: відмова від спілкування, бойкот, обструкція і т.п.

Самотність – особистісний феномен, причинами якого можуть бути як соціальні, так і індивідуально-особистісні фактори. Дане почуття поширене серед людей, які не мають близьких стосунків, у яких відсутні дружні зв'язки і не тільки. Глибинний зміст людського "Я" виявляється в людських стосунках і яскравими, неповторними барвами вплітається в канву об'єктивних суспільних відносин. Це дає змогу виділити їхній особливий рівень – міжособистісні стосунки, які ґрунтуються на основі певних дій, почуттів людини, що виникають у неї з приводу інших людей, їхньої поведінки, діяльності, позиції у суспільстві. Самотність – суб'єктивне відчуття, особистість може розглядати його з двох сторін: як проблему чи як звичайний стан. Особливості сприймання цього почуття може залежати від різних чинників: типу темпераменту, характеру, індивідуальних особливостей ЦНС, моделі взаємовідносин у сім'ї, робочому колективі та ін.

Думка про те, що визнання власної самотності та наявність здатність стійко її зустріти дозволяють людині будувати воістину людські відносини, засновані на любові, розумінні й довірі, зустрічається як у філософській, так і психологічній літературі. Може виникнути питання «а на основі чого ж ще можна будувати близькі стосунки, крім як не на любові і розумінні?» Оскільки це питання аж ніяк не пусте, він заслуговує того, щоб йому приділити місце на цих сторінках.

М.Бубер виділив два типи відносин: «Я-Ти» і «Я-Воно». Останній тип взаємозв'язку – це відносини без взаємності. Цьому Бубер протиставляє «Я-Ти» відносини, які побудовані на взаємній та включають переживання іншого. Відмінності між ці типами відносин лежать не тільки в їх природі, а й у тому, що є «Я» в кожному з них. При відносинах «Воно» людина не повністю перебувати в «відносинах» – вона утримує частину себе, тому що в цьому випадку вона займається категоризацією, аналізом і оцінкою про «Воно». Основний спосіб переживання «Я-Ти» відносин – діалог. У ньому «кожен з учасників має на увазі іншого чи інших з їх особливому бутті і звертається до них з наміром встановити живі взаємини між собою і їм».

Науковий керівник – Лупто С.С., ст. викл.

ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ У СТРУКТУРІ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ЖУРНАЛІСТІВ

На сучасному етапі трансформації суспільства з індустріального на постіндустріальне, де основним ресурсом для розвитку і процвітання стає інформація, сумніватися у актуальності професії журналіста не доводиться. Журналістика як і будь-який інший вид професійної діяльності, що безпосередньо пов'язаний з творчістю, передбачає постійне особистісне та професійне зростання, пошук нового і незвіданого. Саме заради творчої самореалізації багато людей обирають журналістику, і, в такий спосіб, спрямовують свою діяльність на задоволення потреби в самоактуалізації.

Самоактуалізація — це прагнення до постійної реалізації потенційних можливостей, здібностей і талантів, звернення своєї місії або покликання, долі. Відомий представник гуманістичного напрямку психології Абрахам Маслоу охарактеризував самоактуалізацію як бажання людини стати тим, ким вона може стати, домогтися повного використання своїх талантів. Самоактуалізована людина має певні якості, що є незамінними у професії журналіста. Наприклад, більш адекватне сприйняття реальності дозволяє сприймати світ навколо себе таким, яким він є, а не таким, яким його хотілося б бачити.

Однак, незважаючи на те, що більшість людей потребує внутрішнього самовдосконалення, на думку Маслоу, самоактуалізованих особистостей досить мало. Однією з перешкод для самоактуалізації є незадоволеність потреби у безпеці. Процес розвитку і зростання потребує постійної готовності ризикувати, помилятися, відмовитися від старих звичок, чому заважає постійна тривога і страх перед невизначеністю. Подолати цю перешкоду дозволяє наявність у людини такої особистісної риси як життєстійкість.

Життєстійкість характеризує ступінь здатності особистості витримувати стресову ситуацію, зберігати внутрішню збалансованість і успішність діяльності. С.Мадді визначає життєстійкість як інтегральну особистісну рису, відповідальну за успішність подолання особистістю життєвих труднощів. Життєстійкі люди глибоко переконані, що наше життя має сенс, вони відрізняються неабияким умінням імпровізувати. Основними компонентами життєстійкості є: залученість, контроль та прийняття ризику. Згідно з уявленнями С. Мадді, людина постійно здійснює вибір, який поділяється на два види: вибір незмінності (вибір минулого) і вибір невідомості (вибір майбутнього). Саме вибір майбутнього веде до самоактуалізації, якої прагне журналіст, проте викликає тривогу, яку можна подолати, володіючи життєстійкістю.

Планується проведення емпіричного дослідження, метою якого є виявлення особливостей самоактуалізації журналістів, а також виявлення зв'язку між життєстійкістю та самоактуалізацією.

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ТРЕНАЖЕРНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ АВИАДИСПЕТЧЕРОВ УКРАИНЫ И РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Тренажерная подготовка является одним из основных этапов в подготовке будущих авиадиспетчеров, так как именно от неё зависит профессионализм данных специалистов. В результате опроса экспертов установлены недостатки в тренажерной подготовке будущих авиадиспетчеров Украины. Поэтому несомненный интерес представляет изучение и анализ тренажерной подготовки в российских учебных заведениях, с целью выявления и применения полезного опыта при проведении такого вида подготовки в Украине.

Выяснено, что будущих авиадиспетчеров в РФ готовят в Санкт-Петербургском университете гражданской авиации (СПбГУ ГА), Московском государственном техническом университете гражданской авиации (МГТУ ГА), Ульяновском высшем авиационном училище ГА (институте) (УВАУ ГА). Поэтому рассмотрена тренажерная подготовка авиадиспетчеров, проводимая в этих учебных заведениях.

Сравнительный анализ показал подобное и различное в тренажерной подготовке двух стран. Выявлено подобное: при подготовке авиадиспетчеров используются три вида тренажеров: процедурные, модульные, комплексные, соответствующие международным требованиям; методическое обеспечение подобно в плане требований к результатам тренажерной подготовки, то есть уровня сформированности профессиональных знаний, навыков, умений, количество учебных часов, отведенных на этот вид подготовки практически одинаков. При этом тренажерные средства обучения российских авиадиспетчеров имеют единый стандарт на уровне технического и программного обеспечения, которое основано на диспетчерском тренажере «Навигатор».

Также на данный момент в СПбГУ ГА осуществляется разработка и внедрение в учебный процесс научно-учебной лаборатории, в которой реализованы методы контроля факторов угроз и ошибок по рекомендуемой ICAO программе «Threat and error management training». Использование прикладного медицинского оборудования и системы видеорегистрации взгляда позволяют получать объективные данные об успешности прохождения тренинга, времени и эффективности сбора необходимой информации и принятия решения, а также контролировать и давать экспертную оценку психоэмоционального состояния обучающегося. Такая инновация в процессе тренажерной подготовки авиадиспетчеров РФ является полезным опытом, так как Украина заинтересована в более качественной и эффективной тренажерной подготовке будущих высококвалифицированных авиаспециалистов.

Научный руководитель – Суркова Е.В., канд. пед. наук, доц.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЛОКУСУ КОНТРОЛЮ ТА КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ У ЛЮДЕЙ, ЯКІ ПРИЙМАЮТЬ АКТИВНУ УЧАСТЬ В ІГРАХ «КЛУБУ ВЕСЕЛИХ І КМІТЛИВИХ» (КВК)

Актуальність дослідження полягає у вивченні стратегій подолання життєвих перешкод та виявленні захисних механізмів у людей, які приймають активну участь в іграх КВК. У дослідженні приймало участь 30 людей, що грають у КВК. Були використані наступні методики: «Виявлення мотивації досягнення успіху» та «Виявлення мотивації уникання невдач» Т.Елєрса, для вивчення мотиваційного компоненту поведінкових стратегій КВК-шників; «Локус-контролю» Дж. Роттера спрямована на дослідження локалізації контролю волевого зусилля; «Індекс життєвого стилю» та «Індикатор копінг-стратегій» які діагностують особливості захисних механізмів та копінг-стратегій людини для подолання стресових ситуацій.

За результатами дослідження, вибірка переважно має інтернальний локус контролю. Також, особливістю людей які грають в КВК є переважна мотивація на уникнення невдач, а тому вони скоріше нададуть перевагу малому або, навпаки, надмірно великому ризику, де невдача не загрожує їх престижу. Найчастіше КВК-шники обирають дві копінг-стратегії для ефективного вирішення проблем: пошук соціальної підтримки та уникання проблем, що вказує на пошук підтримки від навколишнього середовища (глядачів) та уникання контакту з навколишньою дійсністю, ховаючись за допомогою сценічного образу від проблем з використанням гумору. Найчастіше використовують такі захисні механізми: пригнічення, регресія, реактивне утворення і проєкція.

Було встановлено прямий кореляційний зв'язок між інтернальністю та мотивацією до уникання невдач ($r=0,182$), та зворотній зв'язок із мотивацією досягнення успіху ($r=-0,115$). Тобто, інтернальний локус контролю робить людей спрямованими до мотивації уникання невдач. Пряма кореляція інтернальності із такими захисними механізмами: пригнічення ($r=0,258$), регресія ($r=0,94$), реактивне утворення ($r=0,165$) та проєкція ($r=0,92$). Тобто, чим вища інтернальність, тим частіше використовуються саме ці механізми захисту, а тому при стресовій ситуації КВК-шники вважають за краще негативний фактор витіснити із своєї свідомості, негативні якості для себе перетворюють на позитивні та приписуються іншим (наприклад, сценічному образу).

Отже, гумористична спрямованість формує позитивне сприйняття світу та гумористичний соціальний захист, що дозволяє адаптивно для нервової системи долати стресові ситуації.

Науковий керівник – Хімченко Н.С., вкл.

ЗВ'ЯЗОК АНТИЦИПАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ З ІНТЕЛЕКТОМ ТА КРЕАТИВНІСТЮ У МОЛОДІ

Антиципація – представлення предмета, явища, результату дії в свідомості людини ще до того, як вони будуть реально сприйняті або здійснені. Дане поняття в психологію ввів В. Вундт. Після нього антиципацію вивчали представники Вюрцбурзької школи, наголошуючи на її значенні для успішного протікання мисленневих процесів та прийняття правильного рішення при розв'язанні задач.

Радянські психологи відмічали важливу роль антиципації в діяльності людини. А.М. Леонт'єв наголошував, що передбачення має ретроспективно-перспективний характер, орієнтуючи людину на створення образу діяльності та її цільового результату. Б.Ф. Ломов визначав за нею роль необхідної умови формування мети діяльності, її планування, постановки завдань і визначення адекватного складу дій.

Психофізіологічною основою антиципації є механізм акцептора результату дії, що описаний П.К. Анохіним у теорії функціональних систем. Акцептор дії передбачає аферентні властивості результату прийнятого рішення і випереджає хід подій у відносинах між зовнішнім світом та організмом. Анохін сформулював одну з психологічних ознак антиципації: істотні ознаки майбутнього результату формуються завдяки аферентному синтезу (сприйняттю подразників зовнішнього та внутрішнього середовища) з вилученням з пам'яті минулого життєвого досвіду. Антиципація є поєднанням раціонального (знань, вмінь, навичок, досвіду) та чуттєвого (інтуїції, креативності, емоційних переживань). Тому вона може бути пов'язана з різноманітними психічними процесами, станами, здібностями.

Інтелект – загальна здібність до пізнання і вирішення проблем, визначальна успішність будь-якої діяльності і основа багатьох інших здібностей. Інтелект визнають поєднанням усіх пізнавальних процесів: сприйняття, уваги, пам'яті, мислення тощо. Креативність – творчі здібності людини, які можуть проявлятися в мисленні, почуттях, спілкуванні, окремих видах діяльності. Численні дослідження показують, що часто інтелект і креативність в одній й тій самій людини мають обернену пропорційність: при високому рівні інтелекту може бути низький рівень креативності. Проте гіпотетично обидві ці здібності можуть бути пов'язані з процесом прогнозування та антиципацій ними здібностями, оскільки репрезентують раціональне та чуттєве в психічному житті людини.

Науковий керівник – Вашека Т.В., канд. психол. наук, доц.

ОСОБИСТІСНІ РЕСУРСИ СТІЙКОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНИХ СТРЕСОРІВ ІНЖЕНЕРІВ-РОЗРОБНИКІВ РАДІОЕЛЕКТРОННИХ СИСТЕМ ДЛЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ БОЙОВИХ ЛІТАКІВ

Професійний стрес – багатогранний феномен, що виражається в психічних і соматичних реакціях на напружені ситуації в трудовій діяльності людини. На даний час він виділений в окрему рубрику в Міжнародній класифікації хвороб. (МКБ-10: Z73: "стрес, пов'язаний з труднощами керування своїм життям"). А.Б.Леонова стверджує, що професійний стрес виникає в результаті невідповідності вимог робочого середовища і індивідуальних ресурсів, ресурсів працівника, що створює потенційну загрозу для успішності трудової діяльності, здоров'я. Тривала, хронічна дія професійних стресорів призводить до такого синдрому як "професійне вигорання". Воно в свою чергу веде до виснаження емоційно-енергійних і особистісних ресурсів працюючої людини.

Постійна дія професійних стресорів може як наслідок позначитися на здоров'ї, як психічному, так в подальшому, і фізичному, спричинити виникнення психосоматичних захворювань. Такий вплив далі «по ланцюжку» може призвести до поступового погіршення практично у всіх сферах життя людини.

Розглядаючи особливості діяльності інженерів-розробників, можна зазначити, що їх діяльність насичена великою кількістю факторів, що можуть спричинити значне стресове навантаження, це, наприклад, підвищена відповідальність, постійна нехватка часу для здачі роботи, значне розумове напруження, технічні ризики, робота понаднормово і, як наслідок, погіршення спілкування з близькими.

Водопьянова Н.Е. надає досить широке тлумачення цьому поняттю: це внутрішні та зовнішні змінні, що сприяють психологічній стійкості в стресогенних ситуаціях; це «засоби (інструменти), які використовуються ним для трансформації взаємодії зі стресогенною ситуацією. Нас цікавлять саме особистісні ресурси, саме вони можуть допомогти людині справитись з професійним стресом самостійно і цим самим допомагати їй адаптуватися до досить напружених умов праці. Особистісні ресурси можуть бути представлені як система здібностей людини до усунення протиріч особистості з життєвим середовищем, подолання несприятливих життєвих обставин за допомогою трансформації ціннісно-смыслового виміру особистості. Інакше кажучи, особистісні ресурси виступають як системна, інтегральна характеристика особистості, що дозволяє долати важкі життєві ситуації.

Які внутрішні ресурси допомагають вберегтися від професійного вигорання? Варто дізнатись, які умови потрібно створювати працедавцям, щоб інженери мали можливість розробляти якісний продукт не втрачаючи себе.

Науковий керівник – Луцко С.Є., ст. викл.

**ТЕЛЕБАЧЕННЯ ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ
НА СПРЯМОВАНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ**

На сьогоднішній момент комерціалізація засобів масової інформації призводить до переваги на телеекранах негативної інформації. У той час як існує безліч позитивних, загальноосвітніх програм, що допомагають молоді сформувати свій світогляд. Дуже важливим є в даних умовах визначити, як телебачення впливає на спрямованість та цінності особистості, щоб мати можливість оптимально оцінити інформацію, що надходить з оточуючого середовища.

Метою нашого дослідження було виявити вплив телебачення на спрямованість особистості. В дослідженні прийняли участь 60 осіб віком від 19-23 років, з яких 43 – жіночої статі та 17 – чоловічої. Проведення дослідження складалося з 3 етапів. На першому етапі були проведено інтерв'ю на тему «Що для мене телебачення?», методика визначення системи життєвих цінностей (по М.Рокічу), методика діагностики спрямованості Б. Баса. На другому етапі було впроваджено тренінгову роботу з респондентами (46 чол.), в результатах яких прослідковується зв'язок між телепрограмами, що передивляються та спрямованістю. На третьому етапі здійснювалося повторне проведення методик для визначення ефективності тренінгової роботи.

Були прослідковані наступні особливості спрямованості особистості під впливом телебачення. За результатами дослідження респонденти були поділені на 2 групи в залежності від телепрограм, яким надають перевагу та їх зв'язку з особливостями спрямованості. Перша група А склала 14 респондентів, у яких зв'язок між телебаченням і спрямованістю дуже яскраво не проявився. Друга група В склала 46 респондентів, у яких прослідковується значний вплив телевізійних програм на особистісні прояви. Згідно з показниками методики діагностики спрямованості особистості Б.Баса 76% осіб групи В спрямовані в своєму житті на себе, що говорить про те, що людина турбується переважанням мотивів власного благополуччя. Найчастіше ці респонденти дивляться розважальні програми. За результатами методики визначення системи життєвих цінностей 24% респондентів групи В, які керуючою цінністю життя вибрали насолоду відповіли, що найчастіше дивляться розважальні програми. Безпека стала головною цінністю для 24% студентів цієї ж групи, що постійно дивляться загрозові програми. Виходячи з цього, ми можемо припустити, що телебачення формує спрямованість респондентів групи В. Для запобігання даному впливу нами був створений та впроваджений тренінг «Подорож у світ цінностей». Надалі, ми плануємо підтвердити отримані результати за допомогою методів математичної обробки результатів.

Науковий керівник – Злагодух В.В., ст. викл.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ САМООЦІНКИ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Нагальною проблемою нашого часу залишається формування творчої людської особистості. Особливо болючі питання щодо цього виникають у підлітковому віці. В цей період відбуваються досить істотні якісні зрушення у розвитку особистості. Найбільш імовірними постають конфлікти між сформованими настановленнями «Я» та безпосереднім досвідом людини. Самооцінка впливає на ефективність діяльності людини і розвиток її особистості. «Я-концепція» може мати як позитивне, так і негативне забарвлення та негативне ставлення до себе з часом може перетворитися на комплекс неповноцінності, що порушує процес збалансованості між «Я-концепцією» та реальною поведінкою людини.

Нами було проведено дослідження серед підлітків-школярів з метою визначення особливостей самооцінки у підлітковому віці. У дослідженні взяло участь 25 школярів 8, 9 класів. Дослідження проводилось в наступній послідовності: проведення соціометрії; тестування самооцінки за допомогою методики С. А. Будассі; презентація респондентам результатів методики, з метою інформування школярів, щодо їх показників по рівню самооцінки; інтервал в 1 місяць; повторне тестування самооцінки за допомогою методики Дембо-Рубінштейна з метою встановлення різниці між рівнями самооцінки у респондентів до оголошення результатів та після; співставлення результатів першої та другої методики; кореляційний аналіз між результатами методик. Зіставляючи положення кожного підлітка в групі із властивим йому рівнем самооцінки, ми одержали наступні результати: із загальною кількістю школярів 78% респондентів мають високий рівень самооцінки, 22% респондентів – середній рівень; із всіх дітей, яким віддають перевагу, 100% дітей мають середній рівень самооцінки; 100% дітей, що відносяться до статусної категорії знехтуваних мають середній рівень самооцінки. Після зіставлення результатів першої та другої методик нами було визначено що у 32 % (8 випадків) досліджуваних спостерігалось підвищення самооцінки після проведення другої методики; у 24 % (6 випадків) самооцінка дещо знизилася; у 44% самооцінка залишилася незмінною (11 випадків). Кореляція порівняння результатів першої та другої методики склала ($p > 0,91$; $n = 25$).

Отже, відкриття себе як неповторно індивідуальної особистості нерозривно пов'язане з відкриттям соціального світу людини. Щоб зрозуміти психологічні механізми взаємодії між формуванням особистості і її положенням у групі, треба представляти внутрішню позицію людини. Таким чином, така важлива властивість особистості як самооцінка, розвивається відповідно до внутрішніх властивостей особистості і її сфер соціалізації.

Науковий керівник – Злагодух В.В., ст. викл.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТАТІ ЖІНКИ

Актуальною залишається проблема розуміння ролі жінки у соціальному просторі. Наприклад, таке явище, як фемінізм – суспільно-політичний рух, метою якого є надання всім жінкам, етнічної приналежності, соціального статусу. Поява фемінізму підготовлено інтелектуальними течіями Заходу. Для теоретичного аналізу проблеми гендерної приналежності жінки – використовується поняття – «психологічна стать». У вітчизняній психології увагу на статево обумовленість розвитку особистості вперше звернули А. І. Белкін, І. С. Кон, В. Є. Каган, А. Г. Асмолов, які ввели поняття психологічної статі. У їх дослідженнях, що розглядають різні аспекти становлення особистості, зазначалося, що органічний розвиток саме по собі ще не робить людину чоловіком чи жінкою. Психологічна стать – характеристика особистості та поведінки людини з погляду маскулітності та фемінності. Першим кроком у становленні психологічного статі є виникнення статевої самосвідомості. Роль жінки завжди розглядається поряд з роллю та функцією чоловіка. Чоловіче вибудовувалося в ряд з активною формою, жіноче – з пасивною. В Середньовіччі: "Чоловіче презентує раціональне; жіноче – образ брудного тілесного світу. Просвітництво: «Жінка створена для того, щоб поступатися чоловікові і терпіти образу з його боку». Розглянемо становище жінки в теперішньому – ХХ ст. «Природа створила жінку такою, яка відрізняється від чоловіка, суспільство зробило її такою, яка відрізняється від людини», – Суламіф Файерстоу. Із вивчених на сьогодні культур світу в 5-ти – чоловіки повністю відповідали за приготування їжі, а в 36-ти – жінки повністю відповідали за будівництво житла. Чоловіча стать зберігає своє домінування навіть у питаннях нав'язування жінкам їхньої ролі поряд з ними. Згідно з дослідженнями встановлено, що чоловіки-71% мріють про те, щоб їх спокусили, 12% хочуть, щоб їм частіше демонстрували почуття, а 4% шкодують про те, що не можуть самі народжувати дітей. Безробітних чоловіків в Україні зареєстровано більше, ніж жінок. У жінки не має іншого виходу і тому вона бере все в «свої руки». За результатами останніх досліджень відомо про те, що жінки в бізнесі набагато ініціативнішим чоловіків. Двом групам демонстрували відеозапис поведінки дитини. Одній групі представили його як хлопчика, іншій – як дівчинку. У тій групі, де він був представлений як хлопчик, його поведінка описувалося як більш активне, безстрашне.

Отже, формування гендерної приналежності залежить від соціальних факторів. Досліджено та встановлено, соціальний світ з самого початку повертається до хлопчиків і дівчаткам різними сторонами. Роль йде про стереотипи, які не дають жінкам і чоловікам можливості реалізувати свій багатий людський потенціал, ведуть до гендерної дискримінації.

Науковий керівник – Назарук О.М., канд. психол. наук, доц.

ЗВ'ЯЗОК КОНСТИТУЦІЙНИХ ДИСПОЗИЦІЙ ІЗ СЕКСУАЛЬНИМИ УСТАНОВКАМИ СУЧАСНИХ ДІВЧАТ

Конституційні диспозиції особистості детермінують діяльність та поведінку індивіда з моменту народження. Ці психофізіологічні характеристики особистості майже не піддаються змінам унаслідок впливу виховання, соціокультурного та релігійного оточення. Останні, більшою мірою детермінують сексуальні установки особистості, що стосуються різних сфер інтимного життя та полягають у відношенні до різноманітних проявів сексуальності.

Конституційні диспозиції впливають на всі аспекти життя особистості, включаючи сексуальну сферу. Вперше про зв'язок конституційних диспозицій із сексуальними установками було згадано Г. Айзенком. На його думку, такі риси як екстраверсія-інтроверсія та нейротизм впливають на вік початку статевих відносин та їх частоту, кількість партнерів та форми сексуальних стосунків, силу статевого потягу. Проте, проведені раніше дослідження обмежуються такими методиками Айзенка як “Особистісний опитувальник ЕРІ” та “Опитувальник сексуальних установок”. При використанні даних методик у комплексі зі “Шкалою темпераментів” Л. Терстоуна, були отримані результати, що вказують на наявність нових кореляційних зв'язків.

Високий рівень екстраверсії може спонукати дівчину до прояву ініціативи у статевих відносинах, що обґрунтовує збільшення маскулітності. Крім того, схильність індивіда до активності підвищує частоту фізичного сексу. Імпульсивні дівчата схильні до прояву сексуальної невротичності та більш раннього вступу у статеві відносини. Така тенденція може зумовлюватися специфікою імпульсивності – складність контролювати чи подавляти свої імпульси, схильність до спонтанного прийняття рішень. Врівноваженість особистості призводить до зниження рівню дозволеності по відношенню до сексуальних стосунків, адже ця риса вимагає певного самоконтролю та обмежень і статеve життя не є виключення. Тенденція до рефлексії підвищує сексуальну сором'язливість та знижує рівень сексуальної дозволеності та задоволеності. Рефлексія – це в першу чергу самоаналіз, що може призвести до підвищення тривожності та формування страхів пов'язаних із сексуальними стосунками.

Встановлені кореляційні зв'язки слід взяти до уваги при розробці тренінгів і лекцій для учнів та студентів, рекомендацій для батьків щодо сексуального виховання. Крім того, дана інформація виступає корисною для роботи психологів із дівчатами, що почувають психологічний дискомфорт пов'язаний із сферою сексуальності.

Науковий керівник – Вашека Т.В., канд. психол. наук, доц.

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПСИХОКУЛЬТУРИ
ТА ІНТЕРАКЦІЇ У СВІТІ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

В умовах інформаційного суспільства інтерес до вивчення проблеми психокультури та інтеракції у світі сучасних технологій набуває нового характеру. Це пояснюється високим рівнем розвитку інформаційних і комп'ютерних систем нового тисячоліття, що диктують свої правила розвитку глобалізаційних процесів, сприяючи трансформації у сфері економіки, політики, культури, побуту, суттєво впливаючи не лише на свідомість але й на психіку людини. Завдяки розвитку інформаційних технологій інтеракція ХХІ ст. набула нового забарвлення. Вона модифікувалася, отримавши змогу взаємодіяти без безпосереднього контакту одне з одним. Якщо раніше, інтеракція була способом передачі інформації через взаємодію, то зараз вона існує у дещо новому для себе амплуа. За допомогою засобів масової інформації, інтернету здійснюється передача інформації, а поняття «взаємозв'язку» набуває штучного характеру.

Такий штучний спосіб взаємодії так чи інакше впливає на трансформацію культури, змінює її основні параметри та породжує нові культурні зв'язки, які впливають на зміну та перебудову соціального та культурного середовища.

Трансформуючи соціокультурне середовище, інтеракція ХХІ ст. породжує нові культурні феномени, які змінюють ціннісні орієнтири сучасної людини. Нові явища культури діють на фоні традиційної культури та зумовлюють своєрідність становлення психокультури. Серед безліч позитивних сторін, що виникають, існують «мінуси», що виявляються у розповсюдженні наркотиків, тероризму, зброї, віртуальному спілкуванні, в тому числі розвинута мережа інтернет надає безмежний доступ до інформації (не завжди правдивої і корисної). Всі ці явища нівелюють такі поняття як, наприклад, «друг», «товариш», тобто, відбувається підміна реальних цінностей, що лежать в основі духовності суспільства і людини.

Людина нового покоління все менше потребує реального світу, вона живе у віртуальній реальності, заводить віртуальних друзів, створює віртуальну особистість. Реальні почуття замінюються квазі-почуттями. Справжнє перетворюється на штучне (стає нереальним представником справжнього). Всі ці чинники та нові культурні феномени формують нову людину із новою психокультурою – формують психокультуру особистості ХХІ ст.

В умовах експансії високих технологій відбулися зміни та перебудова традиційної культури та утворилися її нові феномени. Дії людей тепер все частіше розгортаються у віртуальному світі, що призводить до модифікації практично всіх основних структур взаємодії, а ті у свою чергу впливають на трансформацію психокультури особистості.

Науковий керівник – Петренко О.В., канд. психол. наук., доц.

ОСОБЕННОСТИ ОЩУЩЕНИЯ ЧУВСТВА СТРАХА В ЗАВИСИМОСТИ ОТ ИНДИВИДУАЛЬНО-ТИПОЛОГИЧЕСКИХ СВОЙСТВ У РАБОТНИКОВ ПОЖАРНОЙ СЛУЖБЫ

Работа пожарного – это постоянные экстремальные условия, которые характеризуются травмирующим воздействием событий, происшествий и обстоятельств на психику сотрудника. Труд пожарных относится к тем видам деятельности, отличительной особенностью которых является постоянное столкновение с опасностью. И хоть зачастую этих людей с гордостью называют «рыцарями без страха», мы бы не были столь категоричными ведь страх – неотъемлемая эмоция в жизни каждого человека.

Благодаря этому чувству люди обладают инстинктом самосохранения, позволяющим избежать многих опасностей и угроз. При этом абсолютно всем присуще противостоять страху, чтобы избежать отрицательного влияния объекта, его вызвавшего. Чувство страха сопровождается увеличением выработки адреналина, благодаря чему становится интенсивнее деятельность мышц, рецепторы становятся более чувствительными. Однако страх может вызвать и противоположную реакцию – притормаживается способность мыслить, человек впадает в замешательство, не может адекватно реагировать на окружающих, становится злобным и неуправляемым. Регулярно испытываемое чувство панического страха может привести к ухудшению самочувствия.

Поведение личности, испытывающей страх, зависит от индивидуальных особенностей, как физиологических, так и психических, характеризующее меру представленности общественных отношений в индивидуе. Ведь личность каждого человека наделена только ей присущим сочетанием психологических черт и особенностей, образующих ее индивидуальность. Учитывая все вышесказанное, целью нашего исследования является: выявление особенности ощущения страха в зависимости от индивидуальных особенностей и характеристик у работников пожарной службы.

Объектом исследования выступают индивидуальные особенности работников пожарной службы. Предметом исследование является зависимость особенностей ощущения страха от индивидуальных особенностей работников пожарной службы.

Исследование проводилось на выборке, которая состоит из мужчин работников пожарной службы и насчитывает 20 респондентов. Методы исследования: теоретические – анализ и систематизация информации согласно выбранной теме. Эмпирические – психодиагностические опросники, анкетирование, математические методы обработки информации.

Научный руководитель – Злагодух В.В., ст. преп.

**ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКУРСНИКІВ
ДО НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ**

Для сучасної психології достатньо актуальними є питання, пов'язані із адаптацією особистості до нових умов життєдіяльності, нової соціальної ситуації. Отже, метою моєї роботи стало вивчення та систематизація наукових даних щодо проблем перебігу адаптації у студентів першокурсників. Вступаючи до вищого навчального закладу, студент не лише знайомиться з викладачами та новим колективом навчальної групи, але й стикається з абсолютно новими для нього видами діяльності, пристосовується до нових умов життя. В житті студента розпочинається новий етап, який йому ще не відомий. Багато психологів вже неодноразово досліджували дану тему (Е.Еріксон, З.Фрейд, Г.Гартман, О.Симоненко, та інші). Більшість дослідників приділяли увагу вивченню факторів, які спричинюють процес дезадаптації першокурсників.

Для першокурсника важливо правильно обрати мотиви які будуть його стимулювати протягом навчання, реально оцінювати свої можливості, оптимально розподіляти свій час на працю й відпочинок, що є дуже важливим в нових умовах. На адаптацію молоді можуть впливати різні фактори, наприклад такі як рівень організації і умови навчальної діяльності, взаємовідносини у колективі, ступінь підготовленості першокурсника до навчального процесу, форми спілкування у позанавчальний час тощо. Порівнюючи адаптацію студентів, які живуть разом з батьками і студентів, що проживають у гуртожитку, можна зробити висновок, що студент, який проживає вдома, легше адаптується до навчального процесу, адже умови його життя не змінюються, а змінюється лише колектив в якому він буде працювати. В той же час студент, який змушений проживати самостійно, адаптуючись до навчального процесу та нового позауніверситетського життя, може відчувати ускладнення через брак підтримки з боку рідних. Основними показниками, що свідчать про успішний перебіг адаптації, є наступні: активна участь у житті університету, зниження рівня особистісної тривожності, адекватна самооцінка, відсутність бажання змінити життєву ситуацію, впевненість у собі, у власних силах, у здатності вирішити проблеми свого життя. Можна сказати, що одним з найважливіших показників адаптації у студента є рівень його успішності, тому що студент приходиться до університету навчатись, і те, як він навчається, його мотивація та стимули також є результатом адаптації чи дезадаптації.

Отже, можна зробити висновок, що для адаптації першокурсника важливими є такі основні якості, як успішне прийняття рішень, прийняття відповідальності, а особливості перебігу цього процесу залежать не тільки від умов, що створюються студенту, а й від настрою самого студента, приймати нову соціальну роль чи ні.

Науковий керівник – Сепельнік О.В., викл.

АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО СОСТОЯНИЯ КУРСАНТОВ НА ИХ ПРОФЕССИОНАЛЬНУЮ РАБОТОСПОСОБНОСТЬ

В наши дни проблема утомления и снижения работоспособности в связи с увеличением интенсивности воздушного движения становится все более актуальной. А одним из важных методов среди профилактических мероприятий, способствующих повышению эффективности деятельности и восстановления работоспособности, является музыкальная терапия, как средство для восстановления психологического состояния и оптимизации творческих сил.

В.М. Бехтерев пропагандировал музыку как средство борьбы с переутомлением. В. М. Элькин разработал методику музыкальной терапии, опираясь на тест Люшера, используя при этом классическую музыку. В нашем исследовании мы, опираясь на цветовую классификацию М. Люшера, используя большую коллекцию музыкальных произведений и учитывая индивидуальные предпочтения человека, определяем существование зависимости между психологическим состоянием курсантов диспетчеров и их работоспособностью во время работы на тренажере.

Суть применения современных технологий в использовании специально разработанной компьютерной программы, которая отображает цвета из цветового теста Люшера для определения настроения слушателя. Упомянутая выше программа разработана Щербиной Ю.В. В методике В.М. Элькина соотношение «цвет» – «настроение» – «музыкальное произведение» представлено в простой форме. Мы же, на сегодняшний день, имеем возможность каждому музыкальному произведению присвоить цифровой код, который будет отражать настроение слушателя в данный момент, определяющееся при выборе цвета на экране. Выбор цвета основан на бессознательных процессах, он указывает на то, каков человек на самом деле, а не на то, каким он себя представляет или хотел бы быть. Используя программу, которая воспроизводит музыкальные произведения с учетом настроения пользователя и современной, именно современной, подборки музыкальных композиций различных стилей и направлений, мы и хотим достигнуть поставленной цели.

В роли пользователей выступают курсанты факультета ОВД. Проводиться исследование будет в перерывах между подходами к работе на тренажерных комплексах. Таким образом, мы определим эмоциональное состояние перед последующим занятием и попытаемся провести его коррекцию для повышения эффективности работы за тренажером. Оценка эффективности будет осуществляться посредством поставленных оценок инструкторами по окончанию выполнения упражнения на тренажерном комплексе.

Научный руководитель – Щербина Ю.В., канд. пед. наук, доц.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЧАСОВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ У СПРИЙНЯТТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Дана тема є надзвичайно актуальною, адже час – наша найцінніша власність. Час – це і є наше життя, але він, на жаль, чи, на щастя, обмежений. Тому потрібно вміти ефективно та обдуманно користуватись ним. У кожного індивідуальне відчуття часу, а точніше його проміжку, наприклад, – хвилини.

Час летить на багато швидше, ніж раніше. Швидкість всього зросла, та тим не менше, час скоротився – відбувається зворотне тому, чого варто було б очікувати. Наше життя, наші роки, місяці, тижні, дні, години, хвилини і навіть секунди розписані. Сучасні мислителі погоджуються и вважають, що сьогодні основна проблема в швидкості змін. Однак тема змін не нова. Люди і суспільство мали справу з нею ще з моменту зародження свідомості.

Філіпп Зімбардо і Джон Бойд були першими психологами, які зацікавились темою часу. Часова перспектива відображає установки, переконання і цінності, пов'язані з часом. Визначили шість часових перспектив. Часова перспектива позитивного минулого пов'язана з величезною кількістю позитивних моментів. Люди, сильно орієнтовані на позитивне минуле, щасливі, здорові і терплячі. Люди з часовою перспективою негативного минулого менш щасливі, у них слабке здоров'я. Люди, сильно орієнтовані на часову перспективу фаталістичного теперішнього, менш щасливі, у них слабке здоров'я, часто дратуються та проявляють нетерплячість. Люди, сильно орієнтовані на гедоністичне теперішнє щасливі, здорові, відносно терплячі і спокійні. Орієнтовані на часову перспективу майбутнього люди щасливі і здорові, але їх дратує і виводить із себе очікування інших людей. Трансцендентне минуле також є часовою перспективою, яка найбільше пов'язана зі здоров'ям та щастям. Люди орієнтовані на часову перспективу трансцендентного минулого рідше дратуються.

Зважаючи на все вище сказане, оскільки часова перспектива відображає установки, переконання і цінності, пов'язані з часом. Визначення часової перспективи допомагає отримати відповіді на велику кількість питань. Часова перспектива визначає думки, почуття і поведінку та, в кінцевому рахунку, – всі аспекти подальшого життя.

Отже, знаючи свою часову перспективу можна легко визначити свій шлях по життю. А, отже, можна виправляти недоліки, намагатись змінитись в кращу сторону чи навпаки підтримувати та посилювати свої кращі прояви, намагатись якомога ефективніше застосовувати їх.

Науковий керівник – Струневич О.Д., викл.

ОПТИМІЗМ ЯК ФАКТОР СТРЕСОСТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКИХ ПРАЦІВНИКІВ

Темпи сучасного життя змушують людину стикатися з різноманітними стресовими ситуаціями. Не є винятком й працівники банківської сфери. Будь-який співробітник важко переживає періоди невизначеності, коли в установі відбуваються організаційні зміни, вводяться інновації, відбувається скорочення штату, окрім того, негативний вплив на психіку становить: спілкування з «важкими» клієнтами, проблеми, пов'язані з неправильним виконанням операцій, проходження тестування на професійну компетентність, переживання наслідків економічної кризи.

Експерти поділяють працівників на 4 основні категорії:

1. стресонестійкі – ті, які не вміють адаптуватися до зовнішніх обставин;
2. співробітники, які здатні до адаптації, готові до поступових змін;
3. стресогоальмівні – лояльні до зовнішніх змін;
4. стресостійкі, психіка яких захищена від деструкцій.

Стресостійкість – інтегративна властивість особистості, що характеризується таким впливом емоційних, волевих, інтелектуальних і мотиваційних компонентів психічної діяльності людини, які забезпечують оптимально успішне досягнення цілі діяльності в складній ситуації.

Е. Фромм виділив 3 типи ресурсів, що допомагають зберегти душевну рівновагу: надія – категорія, що сприяє життю і росту; раціональна віра – переконаність в тому, що існує велика кількість реальних можливостей і треба вчасно їх віднайти; душевна сила – здатність протистояти втраті надії та мужності. Однак збереження таких ресурсів тісно пов'язане з позитивним світоглядом. Баланс позитивних і негативних емоцій пов'язаний з рівнем оптимізму. Оптимісти очікують позитивного розв'язання ситуації, навіть якщо вона критична. Взаємозв'язок між оптимізмом і дистресом досліджувався в різних групах людей, що переживають труднощі (службовці, бізнесмени, онкохворі і т.д.). Ці дослідження показують, що песимісти переживають сильніший дистрес після травмуючих подій, ніж оптимісти. За даними ряду авторів (І. Карвер, К. Муздибаєв, М. Шейер) оптимісти схильні використовувати активні, діяльні способи копіngu, вони позитивно переоцінюють стресові ситуації, більш адаптовані до нових економічних умов. В подальшому ми плануємо дослідження для перевірки гіпотези про зв'язок оптимізму та стресостійкості.

Отже, важливою складовою психологічного супроводу банківської діяльності є формування оптимістичного світогляду, створення позитивного психологічного клімату. Всі ці фактори дозволять підвищити ефективність праці, сприятимуть збереженню здоров'я та душевної рівноваги кожного працівника.

Науковий керівник – Власова-Чмерук О.М., вкл.

АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ ВИНИКНЕННЯ АЕРОФОБІЇ

Розвиток транспортних мереж та сфери міжнародних відносин вразі збільшив кількість поїздок великої дальності. За даними вітчизняних дослідників Ю. Паламарчук та В. Ільєнко кількість пасажирських авіаперевезень в період з 2000 по 2011 рр. збільшилась в декілька раз, в цілому в світі щорічно послугами міжнародних авіаліній користується більше п'яти мільярдів чоловік. Незважаючи на це, по даним НСТАМ (Національної Спільноти Транспортної та Авіаційної Медицини), від 15% до 30% дорослих людей хворіють на аерофобію – панічний страх літаків та авіаперельотів, який часто стає причиною відмови від польоту.

Аерофобія проявляється переважно після 20-25 років. В основі аерофобії часто лежать різноманітні витіснені в підсвідомість неврози і фобії, однак поштовхом до їх зовнішнього прояву в формі страху польотів виступають певні події в житті людини, що зіграли роль пускового механізму фобії. У ході написання роботи з метою дослідження суб'єктивних причин аерофобії було проведено моніторинг сорока п'яти інтерв'ю осіб, що страждають аерофобією. В результаті отримано наступні дані: в 60% інтерв'ю причиною названий перегляд різноманітної, часто спотвореної інформації про авіакатастрофи та небезпечність літаків, в 18% інтерв'ю опитувані не змогли назвати причину аерофобії – вона виникла раптово приблизно після 20 років, в 11% інтерв'ю респонденти пов'язують виникнення фобії з досвідом переживання потенційно небезпечних ситуацій у польоті, 7% назвали причиною прояви паніку, прояви аерофобії у інших пасажирів, 4% причиною страху вважають думки про неприродність авіаперельотів.

Орієнтуючись на даний перелік суб'єктивно значимих причин, рекомендовано перед польотом уникати перегляду новин та передач на дану тематику. Для зниження рівня стресу пасажирів, перед зльотом і посадкою, підчас польоту періодично повідомляти інформацію про безпечність літаків і сприятливі умови польоту та тренованість і високу кваліфікацію персоналу. За наявності мотивації можна рекомендувати прийняті участь в спеціально створених психологічних програмах з подолання аерофобії. На даний момент в Україні відчувається брак подібних програм, тому робота над цією проблематикою є перспективною.

Науковий керівник – Власова-Чмерук О.М., викл.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ РОЗЛАДІВ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ ТА МЕТОДИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

У наш час надзвичайно гостро постала проблема розладів харчової поведінки. Тисячі людей різного віку та статі по всьому світу страждають на харчові захворювання, не отримуючи медичної, психологічної та емоційної підтримки. Однак, на превеликий жаль, не дивлячись на всю серйозність та небезпечність даної проблеми, сьогодні розладам харчової поведінки та їх лікуванню приділяється вкрай мало уваги. Сучасні ж підходи лікування пацієнтів з харчовими розладами засновані переважно на розладах харчової поведінки, проте, при цьому ігноруються коморбідні психопатологічні розлади, що значно зменшує їхню терапевтичну ефективність. Особливо серйозною проблемою, пов'язаною з розладами харчової поведінки в нашій країні є застарілі та вкрай неефективні методи лікування хворих даного типу. Адже метод насильного відгодовування та примусового утримання хворих в психіатричних закладах закритого типу здатні дати лише короткотривалий ефект з подальшим виникненням рецидивів.

Саме тому, доцільним є перехід до нових, нетрадиційних, комплексних методів лікування розладів харчової поведінки, адже захворювання даного типу тісно пов'язані не лише з фізіологічною та фізичною, а й психічною та емоційною сферою, що свідчить про необхідність комплексного підходу в лікуванні. Завданням роботи був теоретичний аналіз літератури, що стосується історії, симптомів методів діагностики та лікування харчових розладів, розробка програми лікування за допомогою анкетування, розробленого клінікою харчових розладів Авалон Хіллз, виявлення схильності до розладів харчової поведінки серед підлітків 15-17 років та, керуючись отриманими даними, розробка нової програми лікування розладів харчової поведінки. Об'єктом дослідження виступили харчові розлади, предметом – аналіз проблеми розладів харчової поведінки.

Вибірку склали 60 респондентів, 41 дівчина та 19 юнаків 15-17 років. Дослідження проводилось в декілька етапів. На першому етапі було проведено анкетування, розроблене клінікою харчових розладів Авалон Хіллз, за допомогою якого було виявлено, що 35 респондентів схильні до розладів харчової поведінки, що складає 59% від даної вибірки. На другому етапі було проведено бесіду з респондентами із явно вираженою схильністю до харчових розладів, в результаті якої підтвердились результати анкетування проведеного попередньо.

Надалі ми плануємо запропонувати впровадження нових багатокомпонентних комплексних програм лікування, котрі сприятимуть остаточному одужанню хворих, а значить зменшать загальну тенденцію захворювань на харчові розлади.

Науковий керівник – Злагодах В.В., ст. викл.

МОТИВАЦІЯ ДОСЯГНЕННЯ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ У ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ З РИСАМИ ОСОБИСТОСТІ

Кожна людина у своєму житті прагне чогось досягнути, і чим сильніше це прагнення, тим більше зусиль докладається. Внутрішнім рушієм особистості для виконання поставленої мети є мотивація досягнення. І залежно від прояву спрямованості мотивації досягнення успіху чи мотивації уникнення невдач людина спрямовує свою активність. Мотив досягнення особистості вперше був виділений у класифікації дослідника Г. Мюррея. У зарубіжній психології це питання вивчали відомі вчені: Д. Мак – Келланд, Г. Хекхаузен, А. Маслоу та інші. У вітчизняній психології це питання досліджували науковці Н.В. Афанасьєв, М.Ш. Магомед – Ємінов.

На спрямованість мотивації досягнення успіху чи мотивації уникнення невдач впливають багато факторів як внутрішніх, так і пов'язаних із оточенням особистості. Метою дослідження є встановлення зв'язку між мотивацією досягнення та рисами особистості. Використано методику діагностики особистості на мотивацію досягнення успіху Т. Елерса та методику діагностики особистості на мотивацію уникнення невдач Т. Елерса. Для виявлення рис особистості використано Фрайбурзький особистісний опитувальник (форма В).

За отриманими даними методик по мотивації досягнення виявлено, що найбільша кількість студентів мають виражену мотивацію досягнення успіху на середньому рівні, а саме 59,5%. Тобто, респонденти досить вмотивовані при виконанні складного завдання, але можуть відчувати певну невпевненість у власному успіху. Мотивація уникнення невдач також у більшості опитаних виражена на середньому рівні – 59,5%. Це виявляє помірно виражений страх перед складними ситуаціями, але вміння розрахувати власні сили та діяти продуктивно.

Виявлено пряму кореляцію мотивації досягнення успіху з такими рисами особистості, як товариськість та маскуліність. Студенти – психологи, які мають високу мотивацію до успіху, відрізняються активністю, широтою соціальних контактів, домінуванням традиційних чоловічих рис характеру, відкритістю, спрямованістю на інших людей. Зворотна кореляції мотивації уникнення невдач з такими рисами особистості, як: реактивна агресія, екстраверсія та маскуліність. Тобто, студенти з домінування мотивації уникнення невдач можуть відчувати страх перед завданнями, схильні до прояву ситуативної агресії, є менш соціально активними та мають незначні прояви традиційних чоловічих рис характеру.

Отже, риси особистості корелюють з мотивацією досягнення, що сприяє прояву власної активності, впевненості у власних силах, досягненню поставлених цілей та покращенню результатів власної діяльності.

Науковий керівник – Ічанська О.М., канд. психол. наук, доц.

**ДОКУМЕНТАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ
В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

УДК 002:004 (043.2)

Безгільна О.В.

Національний авіаційний університет, Київ

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ КОМУНІКАЦІЙ
В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА**

На сьогоднішній день етапи інформаційного суспільства, специфіка його розвитку в окремих високорозвинених країнах, і країнах, що розвиваються, досліджували – І. Ю. Алексєєва, М. С. Демкова, Л. В. Березовець, О. Л. Варганова, С. Т. Кара-Мурза, А. В. Колоднок, І. Б. Колиушко, В. І. Лисицький та ін. Найбільші зміни в комунікаціях відбулися завдяки новим електронним ЗМІ: електронна пошта, системи, що з'єднують людей всередині організації, веб-сайти, – усе це відкриває нові сфери діяльності встановлення зв'язку з громадськістю. Електронні комунікації стирають межі відстаней, заощаджують час та сприяють збільшенню обсягів обміну інформацією.

Принципове значення для розвитку світової інформаційної комунікаційної сфери мали підписання 8 липня 2002 р. представниками країн «вісімки» на о. Окінава Хартії Глобального інформаційного суспільства. В Хартії визначено правові, політичні та технологічні заходи, які покликані активізувати діяльність міжнародного співтовариства щодо формування глобального інформаційного суспільства. Щодо правового забезпечення інформаційних процесів в Україні, то державними органами видано численні нормативні документи, які покликані визначити напрями інформатизації суспільства, зокрема: Концепція формування і розвитку єдиного інформаційного простору України і відповідних інформаційних ресурсів, Концепція розвитку зв'язку, Доктрина інформаційної безпеки, Концепція інформатизації України. Ухвалено Закони про інформацію, друковані ЗМІ, телебачення, інформаційні агентства, авторське право й суміжні права, державну таємницю, науково-технічну інформацію, про участь України в міжнародному інформаційному обміні тощо.

Починаючи з 1990-х років в Україні послідовно здійснюється процес інформатизації архівної, бібліотечної, музейної справи, в ході якого відбувається заміна традиційних документних технологій електронними інформаційними ресурсами, розширюється доступ до інформації.

Отже, електронна комунікація як явище соціально-культурного життя розвивається в руслі загальносвітових тенденцій. Для більш ефективної реалізації інформаційних потреб необхідно формування відповідних внутрішніх умов, покликаних забезпечувати режим найбільшого сприяння для користувачів мереж, охоплювати широкий спектр питань навчання і доступності до Інтернету широких верств населення, розробки нових наукових напрямів з вивчення специфіки електронного спілкування.

Науковий керівник – Божук Л.В., канд. істор. наук., доц.

ВИЩА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ І ВИМОГИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Розвиток України у третьому тисячолітті визначається в загальному контексті Європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності західної культури. Для України це входження до великої європейської сім'ї, повернення до європейських політичних і культурних традицій. Основними напрямками культурно-освітньої й науково-технічної інтеграції визначено впровадження європейських норм і стандартів в освіті, науці та техніці.

З 1992 року вся система підготовки фахівців після отримання середньої освіти розглядається як «вища освіта». Вища освіта є складовою системи освіти України, що визначена Законом України «Про освіту» (1991). Вона забезпечує фундаментальну наукову, професійну та практичну підготовку за такими освітньо-кваліфікаційними рівнями: *«молодший спеціаліст», «бакалавр», «спеціаліст, магістр»*. Вища освіта здобувається у вищих навчальних закладах відповідних рівнів акредитації на основі *базової загальної середньої освіти, повної загальної середньої освіти та освітньо-кваліфікаційних рівнів «молодший спеціаліст» і «бакалавр», «спеціаліст, магістр»* як післядипломна освіта.

Стратегічні напрями розвитку вищої освіти в Україні визначені Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», Указами Президента України, Постановами Кабінету Міністрів України. Основною метою державної політики в галузі освіти є створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, оновлення змісту освіти та організації навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економічного розвитку, новітніх науково-технічних досягнень.

Актуальним на сьогодні для випускників вищої школи залишається питання конкурентоспроможності на європейському ринку праці, що зобов'язує до реформування вищої освіти в Україні з врахуванням вимог Міжнародної стандартної класифікації знань (ISCO – 88 (МКЗС)), Міжнародної стандартної класифікації освіти (ISCED – 97 (МCKO)), Міжнародного стандарту якості серії ISO 9000 і вимог, критеріїв та стандартів, які узгодили країни – учасниці Болонського процесу.

Система вищої освіти України у багатьох позиціях не відповідає європейським освітнім стандартам. Серед них: проблема ступеневої системи підготовки фахівців; проблема системи організації навчального процесу; проблема системи навчального навантаження.

Вища освіта в Україні відповідно до вимог європейського освітнього простору повинна стати вагомим підґрунтям для забезпечення інтелектуального, творчого, культурного потенціалу кожного громадянина, джерелом всебічного розвитку людини як особистості.

ДОКУМЕНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА СТОРІНКАХ ЖУРНАЛУ «КАДРОВИК УКРАЇНИ»

Організація діловодства істотно впливає на оперативність, економічність і надійність функціонування апарату управління установи, культуру праці управлінського персоналу. Діловодство в установі являє собою повний цикл оброблення та руху документів з моменту їх створення до завершення виконання і відправлення. Від правильної організації діловодства, його автоматизації залежить ефективність управління в цілому.

В Україні виходить цілий ряд періодичних видань, на сторінках яких розглядаються питання щодо організації діловодства, раціонального документообігу та правил документування. Одним з таких періодичних видань є журнал «Кадровик України». В журналі авторами Г. Беспяньською, О. Загорецькою, В. Яковенко та іншими аналізуються різні аспекти роботи з документами. Слід відмітити статтю О. Загорецької «Вимоги до підготовки основних організаційних документів». У статті подаються склад реквізитів і деякі особливості їх оформлення, які слід враховувати під час підготовки цих документів. Також автор зосереджує особливу увагу на підготовці інструкцій і правил, зокрема, вимогах до складання і оформлення інструкції з діловодства та посадової інструкції. Також класифікацію документів, основні вимоги до тексту документів, як правильно скласти та розташувати відповідні реквізити, розглядає в своїй статті В. Яковенко «Загальні вимоги до складання та оформлення документів».

Управлінська діяльність передбачає прийняття колегіальних рішень, які супроводжуються протоколюванням засідань відповідних колегіальних органів, що має на меті забезпечити фіксування результатів обговорення питання на засадах колегіальності. Основні вимоги до оформлення, реквізити протоколу, витягу з протоколу та оформлення на загальному чи спеціальному бланку висвітлюється в статті Г. Беспяньської «Складаємо протокол», «Витяг із протоколу», та в статті О. Загорецької «Вимоги до оформлення витягів із службових документів». Документування управлінської діяльності, ухвалення певних питань і організація всіх процесів діловодства в установі чи на підприємстві залежить від діяльності служби діловодства. Саме в статті «Окремі питання організації діловодства на підприємстві» Л. Паланської подається інформація як правильно організувати роботу служби діловодства та, зокрема, документообіг на підприємстві.

Отже, на сторінках журналу «Кадровик України» піднімаються важливі питання з документування управлінської діяльності, які слугують інформаційним джерелом для працівників відділів забезпечення документацією управлінь, канцелярій, секретаріатів, архівів тощо.

Науковий керівник – Паскал Ж.В., ст. вкл.

ВЕБ-ПОРТАЛ ДЕРЖАВНОЇ АРХІВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ «АРХІВИ УКРАЇНИ» ЯК СКЛАДОВА ВІТЧИЗНЯНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Дослідження архівних веб-порталів та веб-сайтів архівних установ в українському сегменті мережі інтернет слугують характерним джерелом архівної інформації. Нині вони є досить актуальними, адже вміщують систематизовану галузеву інформацію для забезпечення потреб фахівців архівної галузі, діловодної сфери, різних груп користувачів архів тощо. Веб-портал Державної архівної служби України – «Архіви України» – це потужний електронний ресурс у галузі архівної справи, оперативний «онлайнний» інтелектуальний довідник. Веб-портал «Архіви України» – це також і потужне джерело архівної інформації, а відтак, важливий чинник формування вітчизняного інформаційного простору.

За 12 років свого існування веб-портал «Архіви України» двічі змінював свій «інтерфейс» та структурне наповнення. Нині інформація на головному архівному порталі структурована у межах 35 рубрик. Особливої уваги заслуговують суто профільні веб-сторінки, а саме: «Архівні установи», «Галузеві програми», «Довідковий апарат», «Розсекречення архівних матеріалів», «Архівна україніка», «Електронні документи», «Електронні архіви», «Документальні виставки on-line», «Публікації на порталі», «Архівна освіта», «Спілка архівістів», «Архіви в світі», «Пріоритети в роботі Державної архівної служби».

Уся інформація на веб-порталі «Архіви України» актуалізована трьома мовами: українською, російською і англійською. В центральній частині головної сторінки архівного порталу розміщено актуальну поточну інформацію; покликання (можливість переходу) на архівні веб-портали ЮНЕСКО та Міжнародної Ради архівів; веб-архівобібліографію тощо. Ядром веб-порталу є розділ «Архівні установи». Онлайнна взаємодія з користувачами веб-порталу «Архіви України» характеризується можливістю переходу безпосередньо до сторінок кожної установи, онлайнного інформування та завантаження електронних форм документів. Найбільш актуальними завданнями для перспективи розвитку інформаційного ресурсу «Архіви України» є удосконалення діалогу з різними категоріями користувачів веб-порталу. Зокрема, варто було б створити окрему сторінку з назвою «Найбільш типові запитання», що дозволило б оперативно реагувати на актуальні потреби користувачів архівів та онлайнного інформаційного ресурсу.

Отже, змістовне наповнення офіційного веб-порталу «Архіви України» як інтегрованого профільного інформаційного ресурсу унікальне, оскільки репрезентує як власне документи, так і багаторівневі інтелектуальні довідники. В цілому, веб-портал «Архіви України» є потужним і незамінним ресурсоутворювачем вітчизняного інформаційного простору.

Науковий керівник – Мага І.М., канд.істор.наук, с.н.с., проф.

ДОКУМЕНТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОДУКТІВ ТА ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

У сучасному виробництві та інших сферах діяльності все більше зростає попит на інформаційне обслуговування, переробку значної кількості інформації, аналітичну обробку та узагальнення даних. З цього приводу доречним є звернення громадян, організацій, підприємств до маркетингових компаній за наданням інформаційних послуг. Цей напрям маркетингу є актуальним та необхідним в сучасному розвитку інформаційного суспільства і він у своїй діяльності, як і інші організації з надання різноманітних послуг, базується на нормативних документах.

Маркетингові функції фірм з надання інформаційних послуг керуються наступними видами документів: аналітичними (аналітичний огляд, інформаційно-аналітична довідка, інформаційний звіт); рекламно-збутовими (дозвіл на рекламу та паспорт інформаційної вивіски, які регламентуються нормативно-правовими документами); плановими — планування асортименту підприємства та збутові операції; управлінськими та контрольними — системне управління маркетинговою діяльністю, контроль виконання маркетингових планів і рішень та оцінка їх ефективності. Документи у сфері управління маркетинговою діяльністю такі: акти, аркуші погодження проектів нормативно-правових актів (статутів, положень, правил, інструкцій); статут підприємства з надання інформаційних продуктів і послуг, штатний розклад, протоколи, подання і клопотання, посвідчення про відрядження працівників-маркетологів, заяви, гарантійні листи.

Документи, які регламентують діяльність менеджера по збуту поділяються на: зовнішні (законодавчі і нормативні акти стосовно роботи, що виконується) та внутрішні (Статут підприємства, накази і розпорядження директора підприємства (комерційного директора, начальника відділу збуту); Положення про відділ збуту, Посадова інструкція менеджера по збуту, Правила внутрішнього трудового розпорядку). Взагалі, маркетингова компанія, підприємство, які надають інформаційні послуги чи займаються збутом інформаційного товару, мають бути оформлені за загальними принципами державної реєстрації. Документаційне забезпечення такої компанії має складати наступний пакет установчих документів: установчий договір, статут, свідоцтво про державну реєстрацію. Виробники (постачальники) програмних засобів обробки інформації, інформаційні посередники (брокерські фірми), Internet-провайдери, виробники (розробники) технологій обробки інформації, засобів комунікацій та інші суб'єкти маркетингу інформаційних продуктів та послуг мають основний документ – свідоцтво, який засвідчує правомірність їх діяльності. Тому володіти знаннями щодо документного забезпечення маркетингових відносин важливо як для самого споживача, для посередників, так і для постачальника інформаційних послуг.

Науковий керівник – Ількова О.Г., ст. викл.

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО КНИГОВИДАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Розбудова української держави неможлива без розвитку національного книговидання. Українське книговидання відіграє важливу роль для нації, формуванні культури, духовності та водночас є свідченням національно-культурного відродження українського народу.

Історію, розвиток, сучасний стан та окремі аспекти українського книговидання досліджують такі українські науковці, як О. Афанасенко, Я. Володарчик, О. Дей, Р. Дименко, Я. Запаско, Р. Іванченко, А. Капелюшний, Ж. Ковба, І. Корнілов, Р. Машталір, І. Мельник, Е. Огар, З. Патирко, Т. Приступенко, І. Продан, В. Різун, М. Романюк, М. Тимошик, Н. Черниш, Л. Швайка та ін. Роль книги у процесі державотворення з'ясовано в роботах О. Афоніна, С. Білокопя.

В умовах розвитку інформаційного суспільства в Україні проводиться робота щодо розвитку вітчизняного книговидання з метою задоволення культурно-освітніх потреб суспільства; забезпечення захисту національного інформаційного простору; забезпечення конкурентоспроможності української книги на внутрішньому, а в майбутньому і зовнішньому ринках шляхом використання нових технологій книговидання.

Значною проблемою є стрімкі темпи скорочення видання україномовних книг. У 2012 році кількість видань україномовної літератури зменшилася на 15 % порівняно з попереднім роком. Важким ударом для вітчизняного книговидання є катастрофічне зменшення обсягів закупівлі видавничої продукції бібліотеками, які купують не більше 1–2 % виданої в нашій державі літератури.

Сучасне інформаційне суспільство вимагає високих стандартів стосовно якості інформації, своєчасності надання та забезпечення належного змістовного наповнення інформаційних джерел, де одним із найважливіших вважається книга. Проте в Україні ще й досі не вироблено ефективної державної політики з розвитку книговидання, що призводить до невпинного зменшення видання книг за назвами і тиражами, істотного зниження якості книгопродукції.

Отже, галузі книговидання, у справі забезпечення книжковою інформацією всіх соціальних, професійних, національних прошарків і груп населення проблеми, пов'язані з духовністю, освітою, вихованням, наукою, культурою, моральністю, проінформованістю суспільства – повинні бути першочерговими для держави.

Науковий керівник – Литвинська С.В., канд. філол. наук., доц.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Бібліотеки України є складовою частиною інформаційної системи держави. З метою забезпечення раціонального використання бібліотечних ресурсів як складової частини інформаційної системи держави, бібліотеки взаємодіють з підприємствами, установами та організаціями, які мають бази даних і діяльність яких пов'язана зі створенням, збиранням, обробкою, накопиченням та збереженням інформації.

Основою стратегічного бачення розвитку бібліотеки дослідники вважають поширення її інформаційної функції. Стратегічний напрям розвитку бібліотечно-інформаційних технологій і бібліотечної діяльності пов'язується із розвитком електронних інформаційних ресурсів і систем їхньої організації у вигляді електронної бібліотеки, яка розглядається як новий вид структурування й організації електронної інформації з визначеною організаційною системою доступу до неї. Ця позиція тісно пов'язана із стратегією є функціонування бібліотеки в інформаційному суспільстві.

Важливе завдання – зниження витрат на інформаційні процеси, яке можна досягнути за рахунок застосування відповідних організаційних рішень, унаслідок використання даних про параметри та закономірності документального інформаційного потоку – ймовірно розв'язувати, використовуючи засоби моделювання.

Застосування інформаційних технологій потребує також розв'язання проблем організації й управління праці бібліотечних фахівців.

Запропонована система автоматизації бібліотек ІРБІС, яка значно розширяє можливості задоволення запитів користувачів, виконання різноманітних бібліографічних та фактографічних довідок.

Обґрунтовано, що до формування зведеного електронного каталогу бібліотек доцільно залучати книгозбірні, вони виступають методичними центрами бібліотечних мереж. Це дозволить не лише суттєво зменшити сукупні трудовитрати на каталогізацію, а й забезпечить багатоаспектне використання інтегрованого ресурсу в існуючих мережах книгозбірень.

Отже, використання інформаційних технологій в бібліотечних установах дає значні можливості для покращення умов праці та методів обслуговування користувачів. Однак це не знімає з працівників бібліотеки необхідності спостереження за розвитком інформаційних технологій та можливим подальшим їхнім впровадженням, оскільки вони спрямовані на підвищення ефективності обслуговування читачів, що, зрештою, й є основною метою роботи бібліотек загалом.

Науковий керівник – Личук М.І., канд.філол.наук, доц.

ОРГАНІЗАЦІЯ АРХІВНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

Система архівної справи в Україні регламентується законодавчо-нормативною базою, яка забезпечує збереженість архівних документів, формування Національного архівного фонду (далі – НАФ), захист прав громадян і законних інтересів держави та юридичних осіб, підвищення статусу архівістів.

Спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в сфері архівної справи є Державна архівна служба України, на яку покладено функції управління, контролю і нормативно-методичного забезпечення ведення діловодства. Провідна роль у діяльності НАФ належить центральним державним архівам. Вони створюються за рішенням Кабінету Міністрів України для постійного збереження документів загальнодержавного значення, виконання завдань і функцій управління архівною справою та діловодством.

Важливою ланкою в системі архівних установ є Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства. Його завдання полягають у дослідженні актуальних проблем архівознавства, документознавства, створенні концепцій та прогнозуванні розвитку архівної справи і документаційного забезпечення управління в умовах інформатизації суспільства, дослідженні правових аспектів роботи з документами НАФ, організації науково-технічної інформації з питань архівної справи. Також на базі інституту функціонує галузева служба науково-технічної інформації, покликана забезпечувати інформаційне обслуговування всіх напрямків діяльності архівних установ.

Управління архівною справою й діловодством у регіонах здійснюють місцеві державні архівні установи, підзвітні відповідному органу виконавчої влади; Державний архів в АРК, державні архіви областей України, міст Києва і Севастополя, що зберігають документи НАФ, які мають регіональне значення.

До системи архівних установ належать архівні відділи районних державних адміністрацій, підзвітні головам держадміністрацій, державним архівам областей, міст Києва і Севастополя. Вони здійснюють управління архівною справою на території району і тимчасове/постійне зберігання НАФ, що мають районне значення. Державне зберігання НАФ здійснюють також галузеві державні архіви та архівні підрозділи державних наукових установ, музеїв і бібліотек.

Організація архівної справи в Україні відповідає тенденціям розвитку інформаційного суспільства та забезпечує збереження соціально значущих документів.

Науковий керівник – Тюрменко І.І., д-р істор.наук, проф.

ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ ІМЕНІ БОГДАНА ТА ВАРВАРИ ХАНЕНКІВ

Завданням музеїв є забезпечення громадян України інформацією про зміст музейних фондів колекцій. Ця інформація доноситься до громадян і зацікавлених організацій різними способами: через освітньо-масову, видавничу та інші види інформаційної діяльності музейних установ.

Для прикладу візьмемо діяльність національного музею мистецтв Богдана та Варвари Ханенків як найбільш активний у цій царині діяльності. У 1999 році в музеї було засновано щорічні «Ханенківські читання», конференцію, яка стала центром тяжіння науковців музейної громадськості і дьзвим способом інформування про зміст музейного зібрання цього музею.

Щороку тематика варьюється. Так, у конференції 2000 року низку доповідей було присвячено подружжю Ханенків, низка – історії культурного життя Києва. Починаючи з 2001 року, коло наукових пошуків розширилось. Активно започаються дослідження про українських колекціонерів, музейних працівників та мистецтвознавців. Темою читань стала видатна творча особистість В. О. Щавинського, хіміка-технолога за фахом, який своє життя присвятив колекціонуванню та науковому дослідженню західноєвропейського мистецтва і заповів свою колекцію Україні. У 2002 році «Ханенківські читання» були присвячені 115-ій річниці від дня народження професора С. О. Гілярова (1887–1946), видатного українського мистецтвознавця, хранителя музею Ханенків у 1920–1930 рр. та його незмінного наукового керівника. У 2003 році темою конференції була культура і мистецтво народів Сходу. З того часу у конференціях беруть участь як київські мистецтвознавці, історики, музейники, так і науковці зарубіжжя. Доповіді «Ханенківських читань» 2004 року були присвячені історії українського меценатства, приватного колекціонування ХІХ– початку ХХ століть. На конференції 2005 року уперше висвітлено маловідомі сторінки з історії музейного зібрання у 20–30-ті роки ХХ століття. «Ханенківські читання» 2008 року присвятили відкриттю нової музейної експозиції «Східна колекція».

Матеріали конференцій були оформлені в вигляді збірки матеріалів доповідей. За цей же період статті читань та матеріали фонду музею «Ханенківські читання» з'явилися в наукових часописах. Так, наприклад, в г.12 журналу «Українське мистецтвознавство» за 2010 рік були наукові статті співробітника С. М. Осауленко. Також його статті були оприлюдненні в науково-популярному ілюстрованому журналі «Пам'ятки України». Неодноразово друкували наукові розповіді співробітників музею, що формували доступ до фондів колекцій музею. Отже, цей музей є ініціатором створення наукових конференцій, та великою скарбницею українського мистецтва.

Науковий керівник – Курченко Т.С., канд.істор.наук, доц.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ДЕРЖАВНИХ АРХІВІВ

Державний архів – це створена державою установа, призначена для формування Національного архівного фонду, обліку і зберігання його документів та забезпечення використання архівної інформації. Фонди державного архіву складають інформаційну систему – організаційно упорядковану сукупність архівних документів, довідкового апарату, баз і банків даних. Основні питання, пов'язані з функціонуванням державних архівів, регулює Закон України «Про національний архівний фонд та архівні установи». Він встановлює поняття Національного архівного фонду України як однієї із загальнонаціональних цінностей, фіксує його як об'єкт права, закладає єдині основи системи архівних установ, регулює суспільні відносини, пов'язані з формуванням, обліком, зберіганням і використанням Національного архівного фонду.

Відповідно до призначення і мети діяльності державні архіви за дорученням держави і в межах, визначених законодавством, здійснюють певні повноваження держави щодо володіння, користування і розпорядження частиною Національного архівного фонду, що належить державі і зберігається в архіві згідно з його профілем і рангом. У державному архіві можуть зберігатися також документи Національного архівного фонду, що не належать державі. Тоді архів за дорученням їх власників здійснює певні повноваження щодо володіння, користування і розпорядження цими документами.

Державні архіви зберігають документи Національного архівного фонду постійно. Частина місцевих державних архівних установ залежно від їх рангу зберігають документи протягом строків, визначених органом виконавчої влади вищого рівня чи органом самоврядування, що утворив цю місцеву державну архівну установу, з наступним передаванням таких документів до відповідного державного архіву на постійне зберігання.

З метою забезпечення збереженості документів, цілісності упорядкованих документальних комплексів, удоступнення їх для користувачів державні архіви ведуть комплектування, здійснюють заходи щодо забезпечення фізичної та фізико-хімічної збереженості документів, створюють і вдосконалюють довідковий апарат, забезпечують умови для користування документами, задовольняють інформаційні потреби юридичних та фізичних осіб; конституційні права громадян, а також здійснюють самостійне використання архівної інформації в державних та суспільних інтересах.

Науковий керівник – Курченко Т.С., канд. істор.наук, доц.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИВАТНИХ ЕЛЕКТРОННИХ АРХІВІВ В УКРАЇНІ (на прикладі ТОВ «Електронні архіви України»)

Швидке зростання обсягів паперових документів стає все більш актуальним питанням для всіх установ, організацій, підприємств (далі – установ), незалежно від виду їхньої діяльності, форми власності та галузевої приналежності. Через труднощі доступу до паперових документів в архівах збільшується період пошуку документів, що вимагає додаткових витрат часу на виконання тієї чи іншої роботи. Найбільш ефективним рішенням цієї проблеми є конвертування документації установи (всієї або найважливішої) в електронну форму, тобто створення електронних архівів. Саме вони стають необхідною умовою ефективного інформаційного забезпечення функціонування сучасних установ.

Для організації процесу зберігання електронних документів було створено Центральний державний електронний архів України. Також виникають приватні архіви, такі як ТОВ «Електронні архіви України», Центр обробки документів і науково-технічної інформації, компанія «Спекл», логістична компанія «Комора» та інші, які допомагають установам упорядкувати архівну роботу та створити електронні сховища документів. ТОВ «Електронні архіви України» (далі – ЕЛАУ) – це одне з найбільших приватних підприємств, що надає увесь спектр послуг зі створення електронних архівів установ та інформаційних ресурсів для закладів культури та освіти.

Основним завданням ЕЛАУ є безпосередньо створення електронних архівів. Для вирішення цього завдання установа використовує комплексний підхід, оскільки реалізуються усі етапи процесу впровадження електронних сховищ: зокрема, експертиза паперового масиву документів, сканування та індексація документів, розробка програмного забезпечення, технічна та консультативна підтримка, створення інструкцій для користувачів тощо. Також ЕЛАУ бере участь у реалізації суспільних проектів зі збереження національної спадщини України, співпрацює із закладами культури, науки, освіти України (музеї, архіви, бібліотеки, навчальні заклади тощо). У цьому напрямку реалізуються такі проекти, як «Віртуальний архів Т. Шевченка» – відсканований архів документів про життя і творчість українського поета і художника доступний тепер для широкого загалу, «Історична спадщина України – світовий доступ в електронному форматі» – оцифрування першоджерел Національної історичної бібліотеки України і забезпечення вільного доступу до них, створення електронного каталогу інвентарних карток фондів колекцій Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника та багато ін. Оскільки електронні архіви забезпечують оперативність у роботі з документами, виконання складних тематичних запитів, надають розширені можливості пошуку, довготривалого зберігання, в умовах розвитку інформаційного суспільства, попит на них й далі зростатиме.

Науковий керівник – Тюрменко І.І., д-р істор. наук, проф.

**ДОЦІЛЬНІСТЬ ВЕДЕННЯ ТРУДОВОЇ КНИЖКИ
НА ПРАЦІВНИКІВ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ**

Дослідження історії створення трудової книжки є актуальним, оскільки трудова книжка встановленого зразка є основним документом про трудову діяльність і трудовий стаж працівника. В Україні згідно з Інструкцією № 58 трудові книжки ведуться на всіх працівників, які працюють на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності та організаційно-правової форми або у фізичної особи понад п'ять днів. У трудову книжку вносяться відомості про працівника, виконувану ним роботу, перехід на іншу постійну роботу, відомості про нагородження, про звільнення працівника.

В Європі перший документ, що віддалено нагадує трудову книжку, з'явився в ХІХ ст. Схожі документи, що фіксували стаж роботи, були введені в Німеччині у 40-х рр. ХХ ст. З часом вони зникли з обігу.

У європейських країнах, таких як Німеччина, Італія, Австрія, Франція, існує аналог трудової книжки — так звана трудова картка. Проте, відомо, що від власника картки не вимагалось обов'язково пред'являти документ роботодавцю для внесення даних про прийом на роботу і звільнення.

Трудові книжки в Росії вперше з'явилися в 1918 р. Спочатку вони були введені в якості експерименту, а широкого застосування набули в 1939 р. Правда ті, у кого книжок не було, позбавлялися права отримати картки на продукти і деякі пільги. Ця умова змушувала людей користуватися трудовими книжками. На практиці виявилось, що такий документ дуже зручний у користуванні. На його основі можна було простежити попередні місця роботи особи, причини його звільнення, догани або заохочення, які заносилися в книжку акуратним почерком діловода. Документ виявився так само вкрай корисним для визначення стажу роботи, по якому можна було порахувати пенсію громадянину. Трудові книжки заповнювалися згідно докладних інструкцій, які постійно змінювалися, що викликало ряд складностей. Незважаючи на це, всі погоджувалися, що такий документ – найбільш зручний формат контролю стажу працівників.

Сьогодні трудові книжки використовуються в країнах, що раніше входили до Радянського Союзу. У більшості країн світу, вступаючи у трудові відносини, укладають контракт і виключають ведення трудових книжок на працівників. У контракті докладним чином прописані всі права і обов'язки майбутнього співробітника, кількість робочих годин, а також підстави його звільнення або навпаки – вказуються позиції, за якими співробітник достроково не може розірвати договір. Важливо, що на основі трудової книжки визначається розмір пенсії, тому у країнах, де її немає, особам доводиться самостійно зберігати велику кількість документів для цього.

Науковий керівник – Юрченко В.О., канд.істор.наук, доц.

ВЕБ-САЙТИ РАЙОННИХ ДЕРЖАВНИХ В МІСТІ КИЄВІ АДМІНІСТРАЦІЙ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Широкое застосування в усіх сферах суспільного життя електронних комунікацій та функціонування в них електронних документів, обумовлюють потребу вивчення організаційно-правових процесів створення інформаційних систем на веб-сайтах районних державних в місті Києві адміністрацій (на далі РДА), їх змістовне наповнення тощо. На веб-сайтах РДА має бути розміщена необхідна інформація про цілі і завдання, напрями діяльності, компетенцію цих органів, послуги, які вони надають, наявність зворотного зв'язку тощо.

Проведення відповідного дослідження дозволить сформулювати пропозиції щодо побудови оптимальної структури веб-сайтів, якості надання електронних послуг та забезпечить ефективний обмін інформацією в цілому. Регуляторне середовище щодо організації веб-сайтів органів державної влади достатньо підкріплене нормативними актами найвищого статусу: Законами України, постановами, розпорядженнями тощо.

На сьогодні у місті Києві функціонує десять районних державних адміністрацій які мають свої офіційні веб-сайти. Мова інформації на веб-сайтах РДА є українська, присутні мови англійська (70%) та російська (20%). Типова структура меню головної сторінки веб-сайта райдержадміністрації містить горизонтальне меню верхнього ряду. У 40% веб-сайтів РДА відсутнє. Горизонтальне меню нижнього ряду наявне у 10% на веб-сайтах РДА. Вертикальне меню лівого ряду – відсутнє 10% на веб-сайтах РДА. Вертикальне меню правого ряду – наявне на всіх веб-сайтах РДА міста Києва. На центральній частині сторінки веб-сайтів всіх райдержадміністрацій представляється актуальна інформація у вигляді статей, новин та оголошень. Через веб-сайти РДА надаються публічні документи, до яких належать нормативно-розпорядчі документи РДА. Веб-сайти РДА містять повний перелік державних адміністративних послуг, на 30% сайтів надається додаткова інформація.

З метою покращення функціонування офіційних веб-сайтів РДА пропонуємо: оптимізувати структуру головного меню веб-сайтів, розширити коло інформації з використанням іноземних мов, представити інформацію щодо обсягів і порядку надання адміністративних послуг, відкрити інтернет-приймальні на веб-сайтах райдержадміністрацій.

Науковий керівник – Мага І.М., канд.істор.наук, с.н.с., проф.

ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ЯК КОМУНІКАТИВНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

На етапі становлення України як демократичної держави проблема залучення громадськості до прийняття рішень набуває особливого значення. Адже це забезпечує ефективність та прозорість діяльності органів державної влади. В сучасному законодавстві не повною мірою окреслено конкретні комунікаційні технології, за допомогою яких органи державної влади можуть взаємодіяти з громадськістю. Тому надзвичайно важливого значення набуває вивчення PR-технологій як засобу соціальної комунікації органів державної влади та складової процесу державного управління.

У контексті державного управління під PR слід розуміти вплив на громадську думку для формування бажаної поведінки різноманітних суб'єктів і розглядати PR як технологію сучасної соціальної політики. Для системи державного управління об'єктом управління PR буде громадськість в особі громадян, виборців, партій, громадських організацій, корпорацій та ін. Суб'єктом цих відносин виступають державні органи та органи місцевого самоврядування. За відсутності PR не може ефективно діяти і демократія. Громадяни повинні знати, як працюють органи державної влади, мати інформацію про прийняті від їх імені рішення, бути обізнаними, щоб повністю використовувати можливості та послуги, що надаються їм.

Основними функціями відділу PR (це відділ зв'язків з громадськістю) при органах державної виконавчої влади та місцевого самоврядування є зв'язки із засобами масової інформації, місцевим населенням та інформаційними центрами. Завдання відділів полягає у створенні та підтримці узагальненого іміджу органів державної влади або місцевого самоврядування, організація виставок, зборів і лекцій, проведення комплексу заходів, спрямованих на підвищення ролі й авторитету держави. Зв'язки з громадськістю повинні бути безперервними й планованими.

Отже, застосування ефективних методів PR як комунікативної технології в роботі із громадськістю позитивно впливає на успішне вирішення економічних, соціальних та політичних проблем держави, а саме: посилення партнерської взаємодії органів виконавчої влади та інститутів громадянського суспільства шляхом залучення громадян до формування та реалізації державної політики, забезпечення доступу до публічної інформації, запобігання і протидії корупції, забезпечення належного врядування шляхом підвищення якості надання адміністративних послуг і впровадження електронного урядування.

Науковий керівник – Тюрменко І.І., д-р істор.наук, проф.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Здійснення місцевого самоврядування спричиняє функціонування багаточисельних інформаційних взаємовідносин – інформаційних зв'язків (потоків), що виникають в процесі обміну інформацією в галузі, а в сукупності складають досить розгалужену систему.

Нині інформаційне забезпечення місцевого самоврядування все більше набуває атрибутів самостійного значення – зі специфічними відносинами, суб'єктами і об'єктами цих відносин, їх правами та обов'язками, — найбільш значні елементи якого вже знайшли правову регламентацію. Закон України «Про інформацію», зокрема, визначає інформацію державних органів та органів місцевого самоврядування одним з основних об'єктів інформаційних відносин у суспільстві та державі, а обов'язок цих органів інформувати про свою діяльність і прийняті рішення як гарантія права на інформацію.

В сучасних умовах існує нагальна потреба комплексного інформаційного забезпечення розвитку територій. Зокрема, важливого значення у теоретичному та практичному аспектах набуває доцільність розробки структурно-функціональної моделі інформаційної системи, яка б об'єднувала загальнодержавні центри правової, статистичної, науково-технічної, економічної та інших видів інформації та регіональні (територіальні) – на рівні областей, районів, міст, селищ, сіл. Це забезпечило б необхідні передумови для інтеграції, уніфікації та типізації інформаційних відносин, для вироблення єдиної інформаційної стратегії управління територією в цілому.

Місцеві ради у відношенні до інформаційних процесів системи місцевого самоврядування виконують подвійну роль: вони є суб'єктом інформаційного забезпечення та одержувачем відомостей як від своїх структурних одиниць, так і від зовнішніх джерел (зокрема, органів державної влади, підприємств, організацій, трудових колективів та інших). Тому інформаційні зв'язки в їх структурі умовно можуть бути поділені на такі напрями (підсистеми): робота з упорядкування відносин системи самоврядування та інформаційне забезпечення діяльності самих місцевих рад, їх органів.

Науковий керівник – Юрченко О.А., канд.істор.наук, доц.

ВАЖЛИВІСТЬ ВЕБ-САЙТУ УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОДУКТУ НА ОСВІТНЬОМУ РИНКУ

З переходом до інформаційного суспільства і ставленням на перший план інформаційних технологій, зростають потреби суспільства в інформації. І як результат, розвивається виробництво інформаційних і програмних продуктів і послуг, що призводить до створення ринку інформації.

Освітній ринок входить у велику систему інформаційного ринку – ринок навчальних послуг. На сьогодні, в інформаційному суспільстві, існує високий попит на отримання вищої освіти. При створенні умов здорової ринкової економіки в державі, формується достатньо велика конкуренція між освітніми закладами, що створює велику кількість пропозицій різного рівня.

Як і всім галузям галузям інформаційного ринку, освітньому притаманна ринкова конкуренція. Суб'єкти ринку освітніх послуг, як і учасники будь-якого іншого ринку, перебувають у стані конкуренції.

Якщо на початковому етапі розвитку Інтернету як інформаційного ресурсу, тільки лідируючі компанії мали можливість та потребу створення власного веб-сайту, то на сьогодні, при потужному розвитку Інтернет-технологій, кожна поважуюча себе компанія має свій власний веб-сайт. Такий сайт допомагає проводити боротьбу за клієнта за допомогою інформаційних технологій.

Багато запитів щодо отримання вищої освіти, пошуку навчальних закладів робиться через мережу Інтернет. Абітурієнту вже не треба їхати в інше місто для того, щоб дізнатись про навчання, умови та напрями в певному вищому навчальному закладі, це все робиться за допомогою пошуку.

Для того, щоб споживач затримався на сайті та зацікавився навчальним закладом, необхідні певні фактори, які підвищують ефективність функціонування веб-сайту: зміст сайту (контент, якість текстів, інформації на сайті, її повнота), зручний дизайн та функціональність (зручний пошук потрібної інформації та переміщення по веб-сайту), швидкий зворотній зв'язок (реагування на запити користувачів). На нашу думку, найважливішим з перелічених факторів є саме зміст сайту: інформаційне наповнення, тексти. Саме інформаційні запити в пошукових системах Інтернет-мережі дозволяють користувачу потрапити на потрібний сайт. Правильно побудована система ключових слів та слів-тригерів на сайті допоможе привести потрібних клієнтів до сайту ВНЗ, а правильно розташована інформація на сайті дозволить користувачу зробити вибір серед багатьох сайтів-конкурентів.

Науковий керівник – Варенко В.М., канд.пед.наук, доц.

ІМІДЖ УКРАЇНИ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ

Однією з важливих складових динамічного розвитку кожної країни є її позитивний імідж та бездоганна репутація. Імідж держави на інтернаціональній арені створюється за допомогою інформації, яка надходить про неї через офіційні та неофіційні канали, ЗМІ, Інтернет тощо. Світова та європейська спільноти розглядають Україну з двох сторін: позитивної (неординарна країна з цікавими туристичними маршрутами, смачною їжею, оригінальною культурою та історичною спадщиною, яка успішно провела Євро-2012), та негативної («країна третього світу», держава з малорозвинутою економікою, екологічними проблемами (Чорнобиль), несприятливими умовами для започаткування бізнесу та нестабільним політичним становищем).

Важливим фактором формування уявлення про Україну, як про самостійну незалежну державу в інтернаціональному середовищі, є згадки та повідомлення в іноземних ЗМІ. В міжнародних джерелах часто зазначається інформація про науково-технічні відкриття та розробки українців, наш спортивний та мистецький потенціал, екологічне становище та політичні події, але всі ці явища подаються в контексті загального занепаду всіх економічних структур.

Зважаючи на таку велику кількість проблем, Міністерство закордонних справ України, задля покращення загального уявлення про країну, розробило Концепцію державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України на 2013–2015 роки. Згідно з нею, основною стратегією розвитку стає створення Бренду «Україна» та формування його як якісної рекламної кампанії. Якщо брати до уваги досвід попередніх років, можна сказати, що ця стратегія має майбутнє, проте важливо масштабно застосувати такий піар-хід нашої країни та розгорнути його більш глобально. Безперечно, перспективними можна назвати такі міжнародні інформаційні кампанії як: «Ukraine. Beautifully yours» (знайомство Європи та світу з туристичним та культурним потенціалом України устами сучасних українських жінок), «Ukraine. All about U» (демонстрація світовій аудиторії потужного туристичного та інвестиційного потенціалу України) та «Ukraine Inspires» (створення та розповсюдження серії інформаційно-реklamних фото та відеосюжетів «Україна надихає» про життя та досягнення видатних людей, українців за походженням). Головною метою цих програм є формування позитивної думки про соціально-економічне становище України, її культурну та історичну спадщину і заохочення до співпраці з нею.

Отже, формування нового, позитивного іміджу України та донесення до світової спільноти інформації про перспективність її розвитку, залишається одним із найважливіших завдань нашого суспільства.

Науковий керівник – Клімчук О.В., асист.

**ДОКУМЕНТАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЬКОЇ ВЛАДИ**

Для сучасної України вдосконалення роботи органів міського управління є одним з актуальних завдань, що потребує науково обґрунтованих підходів. Належна організація функціонування цих органів забезпечує успішний розвиток держави, зокрема її соціально-економічну та політичну стабільність. З іншого боку, на ефективність дій даних органів суттєво впливає їх взаємозв'язок з органами державної влади. Саме на місцевому рівні вирішується основні проблеми життєдіяльності територіальної громади та забезпечується реалізація її інтересів.

Документування управлінської інформації та організація роботи зі службовими документами є одним із основних складових діяльності органів міського управління. Водночас, на ці процеси, що, як правило, охоплюються поняттям діловодства, останнім часом впливає застосування нових інформаційних технологій, методів інформаційно-документального забезпечення управління. Питання документального забезпечення діяльності органів міського самоврядування є недостатньо вивченим. У науковій літературі зазвичай приділяють увагу досвіду роботи лише державних органів влади.

Оскільки документи є не лише інструментом, а й регулятором управлінських процесів, вони потребують наявності як певних правил їх складання та оформлення, так й організації роботи з ними. Правове регулювання документального забезпечення управління в Україні здійснюється системою органів державної влади та органів місцевого самоврядування відповідно до їх компетенції, що визначена Конституцією України, законами України та підзаконними нормативно-правовими актами. Найважливіша роль у правовому регулюванні документального забезпечення управління належить Верховній Раді України, яка в межах компетенції та діючих законів визначає основні напрями державної політики у справах діловодства та архівної справи і створює законодавчу базу для її реалізації. Для вдосконалення організації документального забезпечення органів місцевого самоврядування важливим є розширення нормативно-методичної бази, яку необхідно поповнити розробками, здійсненими на державному та місцевому рівнях шляхом створення інструкції з діловодства в органах місцевого самоврядування. Це надасть можливість уніфікувати правила створювання та роботи зі службовими документами у відповідних органах. Більшої уваги потребує упорядкування нормативних документів, які використовуються місцевою радою та її виконавчими органами. Встановлені в них положення мають відповідати сучасним вимогам, вчасно проходити процедуру перезатвердження, якщо вносились зміни у законодавчі або нормативні документи, прийняті на державному рівні.

Науковий керівник – Тюрменко І.І., д-р істор.наук, проф.

ІНФОРМАЦІЙНІ БАР'ЄРИ В СУЧАСНИХ ЕЛЕКТРОННИХ КАНАЛАХ КОМУНІКАЦІЇ

У сучасних умовах інформація набуває все більшого значення для ефективного функціонування у сучасних електронних каналах комунікації. Вагомий внесок у дослідження інформаційних бар'єрів, які виникають у сучасних електронних каналах, зробили такі вітчизняні та зарубіжні науковці й фахівці, як Балабанова Л., Гаркавенко С., Громова О., Джозлін Р., Еко У., Ковальов М., Котлер Ф., Луман Н., Мацкевич П., Михайлов В., Михайлов С., Соколов А., Шепель В., Швецова-Водка Г. та інші.

Інформаційні бар'єри – це сукупність об'єктивних і суб'єктивних факторів, які заважають розповсюдженню, використанню та сприйняттю наукової інформації суб'єктом та становлять загрозу для вільної циркуляції інформації.

Мета дослідження – розглянути основні позитивні та негативні аспекти, що мають місце у процесі електронних комунікацій через ігнорування етичних норм поведінки, та сформулювати основні правила безпечного та ефективного спілкування у всіх видах електронних комунікацій.

Предтечею вивчення електронної комунікації вважається канадський професор Маклюен М., який присвятив свою наукову діяльність філософії соціальних комунікацій. Він передбачив зміни комунікаційних каналів ще в 60-их рр. XX ст., відштовхнувшись від появи телебачення. Але не враховував перспективи комп'ютерної техніки, оскільки на той час вона ще не використовувалася як комунікаційний канал. Однак дослідник передбачив появу гіпермедіа – єдності зображення, звуку, реалізованих у системі мультимедіа. Деякі погляди науковця нагадують наївну утопію, але все ж є всі підстави вважати його пророком електронної комунікації. Електронна комунікація у наші дні – це електронна пошта, форуми, чати, електронні ЗМІ, соціальні мережі онлайн тощо.

Популярною формою спілкування також є чати різних телешоу, музичних каналів, де можна поспілкуватися, надсилаючи sms-повідомлення. Електронна комунікація буде ефективною, безпечною і дійсно людиною, якщо кожен з її учасників дотримуватиметься досить простих правил, що поступово сформувалися для кожного виду електронної комунікації.

Отже, інформаційні бар'єри долає лише та інформація, яка описує фактичний або бажаний стан об'єкта суспільно значимої інформації.

Науковий керівник – Литвинська С.В., канд. філол. наук., доц.

ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЇ ТА КОМУНІКАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ЮНЕСКО

Доступ до інформації та комунікацій стали в наш час великими проблемами для всіх народів і країн нашої планети не тільки тому, що вони пов'язані з розвитком і світом, але і тому, що вони сприяють побудові більш справедливого і солідарного суспільства. Країни значно відрізняються одна від одної за своїми можливостями генерувати знання за допомогою наукових досліджень і культурного творіння, передавати їх за допомогою формального, неформального, первісного чи безупинного утворення і спільно використовувати їх за допомогою засобів масової інформації й інформаційних систем.

ЮНЕСКО у галузі інформації та комунікації покликана забезпечувати рівноправний доступ до інформації і знань, слугувати волі вираження думок і зміцненню комунікаційного потенціалу країн-членів, збільшенню кількості та сприянню незалежності засобів інформації, модернізації інформаційних інфраструктур і служб документації (бібліотек, архівів), уможливлення застосування нових інформаційних і телекомунікаційних технологій у підготовці кадрів тощо.

Одним з напрямів діяльності ЮНЕСКО в галузі інформації та комунікації є сприяння вільному поширенню ідей і загальному доступу до інформації. Внесок у розширення комунікаційних і інформаційних можливостей громадян для того, щоб вони могли ефективно брати участь у демократичному житті суспільства – мета, яку ставить перед собою ЮНЕСКО. Виходячи з цілей, пов'язаних з роллю інформаційних і комунікаційних технологій, ЮНЕСКО робить значний внесок у виконання взятих на себе глобальних зобов'язань, сприяє оцінці існуючих чи нових механізмів, що створені для сприяння загального доступу до інформації і комунікації.

Отже, в наш час ще існує багато невирішених проблем у галузі інформації та комунікації. В таких умовах певною мірою збільшується значення діяльності ЮНЕСКО, яка на основі об'єднання ресурсів та потужностей окремих країн, утворює інституцію якісно нового порядку, здатну оперативно реагувати на процеси в суспільстві. Така оперативність є тим більш потрібною в умовах незнаній раніше динаміки цих процесів, яка збільшує середовище невизначеності, що стосується суспільства в цілому. Тому ЮНЕСКО допомагає країнам, що розвиваються, створювати власні системи інформатики і забезпечувати доступ до потоків глобальної інформації через швидкісні інформаційні канали.

Науковий керівник – Юрченко О. А., канд. істор. наук, доц.

ДОКУМЕНТАЦІЙНЕ ОФОРМЛЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ЦІННОСТІ ДОКУМЕНТІВ УСТАНОВИ

У діяльності установ створюється значна кількість документів, більшість з яких втрачають своє практичне значення та цінність через деякий час. Однак є документи, які повинні зберігатись постійно або до ліквідації установи, та документи, що створюються особового складу і використовуються для виконання запитів громадян.

Експертиза цінності документів проводиться з метою всебічного вивчення документів і прийняття рішення щодо внесення документів до Національного архівного фонду (НАФ), вилучення їх з нього, встановлення строків зберігання документів, які не підлягають внесенню до НАФ.

Експертиза цінності здійснюється відповідно до Закону України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» в редакції від 13 грудня 2001 р. Створення та діяльність експертних комісій здійснюється відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про проведення експертизи цінності документів» від 08 серпня 2007 року № 1004, якою затверджено Порядок створення та діяльності комісій з проведення експертизи цінності документів.

Порядок проведення експертизи цінності документів в установах та документаційне оформлення діяльності експертної комісії (ЕК) регулюється Правилами роботи архівних підрозділів органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, які затверджені наказом Державного комітету архівів України від 16 березня 2001 року № 16. ЕК здійснює свою діяльність на основі положення. Склад ЕК затверджується наказом керівника установи або рішенням керівного органу – правління, дирекції.

Основним документом, що створюється в результаті діяльності ЕК, є протокол засідання ЕК. У ньому висвітлюють розгляд, схвалення проєктів таких документів: описів справ постійного, тривалого (понад 10 років) зберігання та з особового складу, акту про вилучення для знищення документів, не внесених до НАФ (перелічені документи є результатами експертизи цінності документів в установі) інструкції з діловодства, номенклатури справ, положень про службу діловодства, архівний підрозділ, ЕК та розгляд пропозицій структурних підрозділів про встановлення строків зберігання для документів, які не внесено до Переліку типових документів, що створюються під час діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших установ, підприємств та організацій, із зазначенням строків зберігання документів затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 12 квітня 2012 року № 578/5.

Отже, правильність проведення експертизи цінності в установах та її документаційне оформлення визначає збереженість цінних документів та забезпечення українського суспільства ретроспективною інформацією.

Науковий керівник – Личук М.І., канд. філол. наук, доц.

УДК 651.4/9:06.04(477.65) (043.2)

Ножка І.В.

Національний авіаційний університет, Київ

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДОКУМЕНТООБІГОМ В ДОЛИНСЬКІЙ МІСЬКІЙ РАДІ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Актуальним є питання оптимізації системи документообігу в установі, зокрема в Долинській міській раді Кіровоградської області. Відомо, що нормативно-законодавчим документом, який регулює систему управління документообігу в установах, є інструкція з діловодства, де прописано основні етапи цього процесу.

У структурі Долинської міської ради діє земельний, юридичний та економічний відділи. Обов'язки вище названої установи пов'язані з прийомом та реєстрацією вхідної документації, оформленням та реєстрацією вихідної документації, опрацюванням телефонограм, телефонних та особистих звернень громадян, інформаційним забезпеченням діяльності керівника виконує лише один працівник з кадрової роботи. Для полегшення його роботи та інших працівників, доцільно було б запровадити автоматизовану систему для процесів реєстрації документів та контролю за їх виконанням. Це значно б зменшило затрати часу на пошук необхідної інформації та підвищило б ефективність ділових процесів.

У діяльності ради використовується значна кількість джерел інформації, однак не вистачає спеціалізованих видань, які необхідні в процесі організації роботи з документами. Забезпечити високий рівень документування управлінської діяльності в такому органі місцевого самоврядування як виконавчий комітет Долинської міської ради дозволяє застосування норм національного стандарту на організаційно-розпорядку документацію, збірників уніфікованих форм управлінських документів. Раціональним є застосування електронних шаблонів видів документів, які створюються у діяльності органів місцевого самоврядування, що дозволить підвищити рівень складання документів, оформлення реквізитів документа, уніфікувати та прискорити процес підготовки службових документів. Важливим є вирішення питання щодо раціонального та оперативного проходження документів в апараті ради, оптимізації маршруту документів. Одним з важливих напрямів діяльності в службі документного забезпечення органу місцевого самоврядування є контроль за виконанням документів, його належна організація у кінцевому результаті забезпечить реалізацію інтересів територіальної громади.

Науковий керівник – Паскал Ж.В., ст. викл.

ДОВІДКОВО-ІНФОРМАЦІЙНІ ДОКУМЕНТИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Переважає більшість документів, що відправляються із установ та надходять до них, є довідково-інформаційними. Вони містять інформацію про фактичний стан справ у закладах і є підставою для прийняття розпорядчих документів. По відношенню до організаційно-розпорядчої документації, довідково-інформаційні документи носять допоміжний характер.

Довідково-інформаційні документи відіграють важливу роль у діяльності Пенсійного фонду України – унікальної інституції, яка зобов'язана забезпечити оперативність та стабільність в управлінні і регулюванні процесів, що відбуваються в пенсійній сфері. Більша частина документів, що утворюється в організаціях фонду та ті, що надходять до неї зовні, мають інформацію про фактичний стан справ у даній чи інших організаціях або підрозділах фонду. Інформація, що міститься в них, є підставою для складання розпорядчих документів або може просто прийнята до уваги.

Серед основних довідково-інформаційних документів Пенсійного фонду можна виокремити такі: довідки, повідомлення, службові листи.

Довідка – документ інформаційного характеру, в якому описують та встановлюють факти та події. Серед довідок, які виробляють виконавчі органи фонду у своїй діяльності є: довідка «Про кількість зареєстрованих платників страхових внесків», «Про сплату страхових внесків до Пенсійного фонду України», «Про заробіток для обчислення пенсії» тощо.

Повідомлення – документ інформаційного характеру, в якому про щось повідомляється, сповіщається; письмова інформація. Серед повідомлень, які виробляють виконавчі органи фонду у своїй діяльності є: повідомлення «Про сплату боргу», «Про реєстрацію платника страхових внесків повідомлення про суми розподілу сплачених коштів», «Про взяття на облік юридичної особи», «Про взяття на облік фізичної особи – підприємця», «Про зняття з обліку юридичної особи», «Про зняття з обліку фізичної особи-підприємця», повідомлення-розрахунок тощо.

Службовий лист – засіб обміну інформацією та оперативного управління різноманітними процесами діяльності організації. Службові листи можуть затверджуватися постановами правління Пенсійного фонду України, Міністерства охорони здоров'я України, правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

Ефективність діяльності Пенсійного фонду України залежить від якості документаційного забезпечення, зокрема, довідково-інформаційних документів.

Науковий керівник – Збанацька О.М., канд. істор. наук, доц.

ДОКУМЕНТ ЯК АРТЕФАКТ

Наше суспільство володіє найціннішим скарбом минулих поколінь – історико-культурною спадщиною, яка є ваговою та необхідною ланкою для поєднання минулого із сучасним. З-поміж усіх історико-культурних пам'яток вирізняють артефакти – документи, що володіють своєрідними властивостями, мають соціально-культурну цінність, є надбанням нації та охороняються спеціальними законами.

Артефакти існують на незвичних матеріальних носіях (наприклад, пергамент, берестяна кора, шовк та ін.), мають нестандартні форми, ілюстрації, ошатні прикраси, інколи оздоблені дорогоцінними металами та камінням. Серед пам'яток виділяють: рукописи або манускрипти – книги, стародавнього чи середньовічного походження, текст та ілюстрації до яких відтворені від руки; інкунабули – перші друквані книги, що були видані в Європі від початку книгодрукування, тобто з 50-х років XV століття і до 1 січня 1501 року; палеотипи – європейські друквані книги, видані з 1 січня 1501 року по 1 січня 1551 року; стародруки – друквані книги до середини XVIII століття.

Оскільки артефакти створені дуже давно, а з плином часу матеріальна основа стає все більш чутливою до навколишнього середовища, то необхідні спеціальні умови для зберігання таких пам'яток: правильний температурно-вологісний режим, відсутність того, що може стати причиною руйнування, ізольовані приміщення, які обладнані автоматичною пожежно-охоронною сигналізацією та засобами пожежогасіння. Найкраще для зберігання підійдуть дерев'яні шафи, за їх відсутності – стелажі з широкими полицями, що змащені спеціальними протипожежними розчинами. Якщо у шафах скляні дверці, вони мають бути закриті від сонячних променів тканиною або темним папером.

Артефактні документи за ступенем цінності поділяють на чотири види: цінні й особливо цінні – ті, що укладені на цінній матеріальній основі, містять особливу інформацію, що закріплена винятковим способом; рідкісні – ті, що існують у кількох примірниках; унікальні – документи Національного архівного фонду, що існують в єдиному примірнику. Для того, щоб внести документи до категорії артефактів, необхідно провести експертизу цінності для визначення особливого статусу документів або позбавлення такого. Експертиза цінності документів проводиться за принципами об'єктивності, історизму, всебічності й комплексності та за критеріями походження, змісту і зовнішніх ознак.

Отже, артефакти є складовою культурного багатства країни і забезпечення їх збереженості є найвідповідальнішим завданням для нашого суспільства.

Науковий керівник – Харченко С.В., канд. філол. наук, доц.

АНАЛІЗ НАДАННЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ ФІРМИ «ПЛІГРИМ» ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЄВРО 2012

Компанія «ПЛІГРИМ» з моменту створення (2002 рік) стала першопрохідником в організації індивідуальних і групових подорожей у Львові. Із самого початку «ПЛІГРИМ» намагався бути кращим в цій сфері та наполегливо працював над підвищенням якості обслуговування. З перших днів головними принципами роботи фірми стали: орієнтованість на вимоги клієнта, високий рівень і стабільність якості послуг, ретельний вибір готелів, надійність, грамотність, компетентність і професіоналізм. Неухильно дотримуючись цих принципів, одержали визнання провідних готелів і авіакомпаній світу, подяку й лояльність клієнтів.

Коли влітку 2012 року в Україні розпочався чемпіонат Європи з футболу, то за місяць значно зросла кількість туристів, які не тільки бажали побувати на футболі, але й відвідати визначні пам'ятки та місця нашої України. У Львові під час розпаду футбольного чемпіонату, люди з інших країн, почали наперед бронювати місця в готелях та замовляти екскурсії. Кількість туристів в цей період значно зросла, якщо в літку 2011 року у Львові було зафіксовано 15 тис. туристів, то під час Євро 2012 ця цифра зросла в 3 рази. Послуги туристичної фірми «ПЛІГРИМ» в цей період були на високому рівні, щодня вони надавали свої послуги приблизно 200 туристам, які бажали замовити екскурсії та номери в готелях.

Туристична фірма «ПЛІГРИМ» розробила новий вид туристичних послуг – вечірні та нічні подорожі по Львову. Послуга отримала назву «Нічний Львів», яка відбулася під час Євро 2012. Для львів'ян та гостей міста провели безкоштовні вечірні та нічні екскурсії по музеях, галереях, театрах. Керівництво туристичної фірми вважає, що такі заходи залишаться постійнодіючою туристичною послугою, яка надаватиметься на комерційній основі музейниками, театрами та іншими.

Підготовка та проведення в Україні чемпіонату Євро 2012 стали значним поштовхом для розвитку туризму. Послуги фірми «ПЛІГРИМ», під час Євро 2012 тільки зросли та підвищили їх знаменитість у місті Львові та й загалом по всій нашій державі.

Науковий керівник – Ількова О.Г., ст. викл.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО РЕСУРСУ ЦЕНТРАЛЬНОГО ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ ВИЩИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА УПРАВЛІННЯ (ЦДАВО) УКРАЇНИ НА СТОРІНКАХ ЧАСОПИСУ «СТУДІЇ З АРХІВНОЇ СПРАВИ ТА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА» ЗА 2000 Р.

Заснування в системі архівних установ Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства стало важливим етапом для розвитку архівної справи, документознавства, діловодства та інших суміжних дисциплін на теренах незалежної України. Окреме місце у дослідженні архівознавчої науки займають періодичні та продовжувані архівознавчі видання, що об'єднують кращі сили істориків та архівістів для вирішення проблем теорії і практики документознавства та архівної справи. Основним періодичним виданням УНДІАСД є часопис «Студії з архівної справи та документознавства» — міждисциплінарний збірник наукових праць, присвячений висвітленню актуальних проблем архівознавства, документознавства, архівної справи, джерелознавства, спеціальних історичних дисциплін та біографістики.

Використання інформаційного ресурсу ЦДАВО України на сторінках часопису займає чільне місце. Так, у томі 6 Студій а архівної справи та документознавства за 2000 рік була надрукована стаття провідного фахівця з архівної справи Ірини Мацяш на тему: «Українська архівна наука 1920-1930-х років: організація природознавчих досліджень». Названа стаття базується на документах ЦДАВО України.

У роботі характеризується період 1920-1930-х років, що є важливим етапом розвитку української архівної науки. Автор розкриває специфіку періоду, що полягає у визнанні пріоритетними завданнями діяльності архівних установ поряд із виконанням безпосередньо практичних робіт (виявлення та описування архівних документів, концентрації їх у державних архівосховищах й забезпечення збереженості тощо), участь у науково-дослідних роботах: науковому обґрунтуванні архівних технологій, пошуках оптиміальної моделі архівної системи, розробленні науково-методичного забезпечення праці архівістів.

У статті також говориться про започаткування використання результатів природничих досліджень у архівній справі, що було викликане практичними потребами архівних установ, необхідністю забезпечення збереженості унікальних джерел – документальної пам'яті народу. Важливе значення для розвитку природничих досліджень в архівній сфері мали міжвідомчі наради 1928 та 1932 років за участю провідних фахівців. В статті використовуються матеріали нарад, наводяться перші результати впровадження природничих досліджень в архівну галузь, підкреслюється значення запровадження досягнень природничих досліджень в архівознавство.

Науковий керівник – Курченко Т.С., канд.істор.наук, доц.

ДОКУМЕНТАЦІЙНИЙ СУПРОВІД ПРОЦЕСУ АКРЕДАТАЦІЇ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Українська держава має розвинену всеохоплюючу систему освіти у тому числі вищої, яка за основними показниками залишається на рівні світових стандартів. Це обумовило активну інтеграцію вищих навчальних закладів до європейського освітнього простору. Важлива роль у цьому процесі належить процедурі акредитації вишів, що підвищує відповідальність навчальних закладів за надання освітніх послуг і гарантує відповідність якості та рівня навчання державним вимогам, а випускникам – надає право на отримання документа про освіту державного зразка.

У системі ліцензування та акредитації останнім часом змінились вимоги до змісту та порядку оформлення акредитаційних справ. Структура акредитаційної справи включає чотири групи документів:

1. Установчі документи (копія першої сторінки Статуту ВНЗ; копія довідки про включення ВНЗ до Державного реєстру вищих навчальних закладів України; копія довідки про включення ВНЗ до єдиного Державного реєстру підприємств та організацій України; копії документів, що засвідчують рівень освіти, кваліфікації та громадянство ректора ВНЗ: дипломів про вищу освіту та науковий ступінь, атестату про вчене звання, першої сторінки паспорта).

2. Нормативно-правові документи щодо здійснення освітньої діяльності (копії ліцензій про надання освітніх послуг з підготовки фахівців ОКР, що акредитується; копії сертифікатів про акредитацію; копії документів на право власності, оренди, про відповідність навчальних приміщень ВНЗ санітарним нормам, вимогам правил пожежної безпеки та нормам охорони праці).

3. Нормативні документи, які визначають зміст навчання і регламентують організацію навчального процесу з напрямку підготовки та спеціальності (копії нормативної та варіативної частин ОКХ та ОПП; копії навчальних планів).

4. Звітні документи (звіт про акредитаційний самоаналіз діяльності кафедр; порівняльна таблиця відповідності державним вимогам до акредитації).

Документаційний супровід акредитації засвідчує переобтяженість у здійсненні цієї процедури та певну застарілість нормативної бази, що регламентує перелік необхідних документів. Отже, процедура акредитації сьогодні потребує удосконалення та спрощення.

Науковий керівник – Тюрменко І.І., д-р істор.наук, проф.

**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ТА КАДРОВЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ Е-УРЯДУВАННЯ: ДОСВІД АВСТРАЛІЇ**

Значний досвід підготовки фахівців для сфери державного управління та е-урядування накопичили уряди Австралії, Канади, Німеччини, Норвегії, Пд. Кореї, Сінгапуру, США. Лідерами міжнародної реалізації ІКТ в державному секторі за оцінкою спеціалістів ООН є Південна Корея та Австралія. Вищу освіту державні службовці для сфери електронного урядування можуть отримати в державному австралійському університеті ім. Джорджа Монаша (м. Мельбурн) та університеті ім. Едіт Кован (м. Перт). У цих ВНЗ існують спеціальні факультети для підготовки фахівців з базовими компетенціями електронного урядування. Лідером післядипломної освіти державних службовців для е-урядування є Національний архів Австралії (далі – НАА).

Для державних службовців, які працюють з електронними документами НАА розробив «пакет методичних рекомендацій» («Keep the knowledge»), який використовують у своїй роботі всі австралійські державні службовці та інші фахівці е-урядування. НАА також видав низку навчальних посібників та державних стандартів, призначених для роботи з документами в інформаційних системах тощо. У рамках вимог уряду Австралії НАА здійснює підготовку держслужбовців для надання адміністративних е-послуг на постійно діючих курсах. Найчастіше фахівці у сфері е-урядування підвищують свою кваліфікацію «без відриву» від установи у якій працюють.

Навчання держслужбовців Австралії е-урядуванню здійснюється за такими формами: очною, заочною та дистанційною (он-лайнною) та поділяється за типами на академічні курси при університетах з акцентом на розвиток аналітичних навичок і застосування теорії управління в робочому середовищі та технічні курси, які пропонуються через мережу TAPE. Державні службовці також мають можливість навчатися шляхом участі у профільних інтернет-форумах. Фахівці з е-урядування є членами таких професійних об'єднань Австралії як RIMPA (Records and Information Management Professionals Australasia), ASA (Australian Society of Archivists Ins), RMAA (Records Management Association of Australasia). Для підтримки персоналу, який працює в інформаційній індустрії державного сектора, проводиться конференція Inforum, організована RMAA. Багато цінної інформації у сфері електронного урядування актуалізується на сторінках журналу і однойменного веб-порталу «Image & Data Manager» (IDM).

Отже, у зв'язку з необхідністю застосування комплексного загальнодержавного підходу до розв'язання проблем впровадження е-урядування в Україні, досвід кадрової підтримки та інформаційно-аналітичного забезпечення е-урядування накопичений зарубіжними практиками, вартий використання для побудови оптимальної моделі національної системи е-урядування.

Науковий керівник – Мага І.М., канд.істор.наук, с.н.с., проф.

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В наш час інформація стає провідною, важливою основою для планування, вдосконалення діяльності підприємств та для прийняття правильних, ефективних рішень. В сучасних умовах важливим є не тільки процес накопичення інформації, але й робота з нею, тому інформаційному наповненню та підтримці спеціалістів повинна приділятися достатня увага, оскільки від того яка інформація подається, як її використовують, залежатиме успішність, конкурентоспроможність та розвиток підприємства. На сьогодні однією з головних проблем є саме те, як швидко, якісно і своєчасно знайти, опрацювати і подати інформацію, щоб вона була корисною в певний момент і для певної ситуації, і саме тому потрібно досліджувати проблему інформаційної підтримки, оскільки вона являє собою процес інформаційного забезпечення, орієнтований на користувачів інформації, зайнятих у діяльності підприємства. Інформаційна підтримка є невід'ємною складовою при підготовці та виконанні поставлених завдань.

Підприємству при здійсненні інформаційного забезпечення необхідно звернути увагу на такі аспекти як: інформаційні ресурси, якими володіє і які потрібні для діяльності; персонал (визначити навички, вимоги, кваліфікацію); організаційно-технічні засоби, методи та процедури роботи з інформацією, та необхідно вивчати, розробляти, удосконалювати алгоритми, принципи здійснення інформаційного забезпечення.

На сьогодні інформаційна підтримка зосереджується на засобах задоволення інформаційних потреб кожного конкретного керівника. Вважається, що для знаходження оптимального рішення проблеми керівнику потрібен оптимальний рівень кількісної та якісної характеристики інформації.

Інформаційна підтримка діяльності підприємств повинна бути достовірною, спиратися на конкретні дані, підтверджуватись документами, що говорить про її цінність та корисність. Основою для розвитку є також ефективне застосування інформаційних технологій, що стають один із ключових факторів досягнення і утримання конкурентної переваги перед іншими організаціями.

Інформаційна підтримка формується в результаті оброблення інформації і є важливим елементом, який деталізується в інформаційних системах.

Отже, організація інформаційної підтримки на підприємствах повинна бути одним із основних видів діяльності, яким неможливо нехтувати, оскільки від того, як буде організовано інформаційне забезпечення підприємства, залежатиме майбутня діяльність, розвиток та вдосконалення всіх виробничих, технологічних та інших процесів.

Науковий керівник – Юрченко О.А., канд.істор.наук, доц.

УДК 681.5:352(477-25)«19» (043.2)

Свердлик З.М.

*Національний авіаційний університет, Київ***ПОРЯДОК РОБОТИ З ВХІДНИМИ І ВИХІДНИМИ ДОКУМЕНТАМИ У КАНЦЕЛЯРІЇ КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ УПРАВИ (друга половина XIX ст.)**

Правильна організація роботи з документами має велике значення для діяльності державних установ та органів влади. Документи, що функціонують у названих об'єктах, забезпечують ефективне провадження їх діяльності, допомагають працівникам швидко знайти необхідну інформацію для надання довідок чи виконання певних завдань.

Органи державного і місцевого самоврядування завжди у своїй роботі використовували вхідну документацію, а також здійснювали розсилання, поширення вихідних документів. Так, наприклад, 16 червня 1870 року було прийнято «Міське положення», згідно якого виборним розпорядчим органом місцевої влади Києва стала міська дума, а виконавчим – управа. На управу покладалося ведення справ не тільки міського господарства, виконання вказівок міського голови, а й ведення справ діловодства. Однією із груп документів управи, звичайно, були вхідна і вихідна документація, при роботі з якою у канцелярії управи дотримувались встановлених правил та інструкцій.

Усі вхідні документи в канцелярії управи приймалися черговим, який розписувався в «розносній» книзі і записував їх у «чергову» книгу. Пакети з написом «Потрібне», а також телеграми, що надходили у вихідні дні, відразу ж передавалися міському голові, з відміткою про це в книзі. Крім цього, в канцелярії управи мали бути заведені такі книги: 1) для реєстрації одержуваних з пошти оголошень; 2) настільний реєстр вхідних документів, з короткими відмітками про їх виконання.

Що стосується роботи канцелярії з вихідними документами, то при відправленні відомості про виконавця, дату, час, адресу відправки заносилися у журнал реєстрації вихідної документації. Проте в одному журналі не могли міститися відомості про документи, які стосуються кількох різних за характером/тематикою питань – усі зареєстровані у журналі вихідні документи належали до певного класу/групи. У випадку, коли документ, який стосується справи, потрібно відправити, секретар повинен неодмінно залишити чорнові копії оригіналів з відміткою на них: куди, коли і під яким номером відправлений документ.

Отже, організація роботи з вхідними і вихідними документами у канцелярії київської міської управи була досить налагодженою і стандартизованою, про що свідчить ведення реєстрів вхідних і вихідних документів, журналів та книг обліку тощо.

Науковий керівник – Тюрменко І. І., д-р істор. наук, проф.

ГРОМАДСЬКА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ЗАСІБ ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Формування позитивного іміджу України за кордоном – одне з найважливіших завдань сьогодення. Одним з напрямків активного впливу на світову спільноту є використання громадської дипломатії. Однак розробленню цього питання як у теоретичній, так і практичній площині приділяється недостатня увага.

Поняття громадської/публічної дипломатії (public diplomacy) з'явилося у США у 1960-х рр. для позначення ведення зовнішньої політики із залученням громадськості іноземних держав. Громадська дипломатія є частиною (новим видом) традиційної дипломатії як «засобу взаємодії між державами, в рамках якого вони намагаються впливати на національні інтереси один одного, не вдаючись до застосування сили». Отже, на відміну від традиційної дипломатії, засоби громадської дипломатії не використовують владні структури іншої держави, а орієнтовані на певні цільові аудиторії, громадськість.

Термін «громадська/публічна дипломатія» вживається у кількох документах, присвячених питанню співробітництва з НАТО. Наприклад, в Указі Президента України «Про затвердження Річної національної програми на 2010 рік з підготовки України до набуття членства в Організації Північноатлантичного договору» йдеться про необхідність інтенсифікації роботи у сфері громадської дипломатії, продовження впровадження елементів громадської дипломатії у тісній співпраці з Відділом публічної дипломатії НАТО і Центром інформації та документації НАТО в Україні. В окремих джерелах термін «громадянська дипломатія» в українській літературі перекладається як громадська. У США термін «громадянська дипломатія» означає право кожного громадянина або навіть обов'язок допомагати державі здійснювати зовнішню політику. Суб'єктами реалізації такої дипломатії можуть бути студенти, викладачі, науковці, спортсмени, представники бізнесу.

У Російській Федерації концепція громадянської дипломатії також достатньо розвинута. Згідно з нею громадянська дипломатія – це неофіційна діяльність незалежних безпосередньо від урядів фізичних і юридичних осіб, неурядових організацій, рухів та інститутів, які спрямовані на збереження миру, розвиток і покращення міждержавних відносин, на розвиток дружби, взаєморозуміння і співробітництва між народами.

Отже, громадська дипломатія охоплює діяльність держави, метою якої є вплив на громадськість іншої держави. Спільним між громадською дипломатією і PR є те, що вони обидві спрямовані на «public» – активну цільову аудиторію. Головними цілями громадської дипломатії є формування позитивного сприйняття держави, роз'яснення суті внутрішньої політики держави, процесів, що в ній відбуваються, інформування світової громадськості щодо позиції держави стосовно важливих міжнародних питань.

**БІБЛОГРАФІЧНИЙ ПОСІБНИК
ЯК ДЖЕРЕЛО ДОКУМЕНТОЗНАВЧОЇ ІНФОРМАЦІЇ**

Робота сучасного документознавця пов'язана з відбором релевантної його потребам інформації з різних джерел – первинних та вторинних документів. Це актуалізує проблему аналітичного опрацювання інформації у сфері документознавства. Створення бібліографічних посібників забезпечує фахівців документознавчої галузі структурованою і узагальненою інформацією, тому над вирішенням цього актуального питання інтенсивно працюють такі науковці, як М. С. Слободяник, І. Б. Матяш, С. Г. Кулешов, В. В. Бездрабко, О. А. Політова та інші. Метою нашої розвідки є систематизація знань про канали забезпечення документознавчою інформацією.

Колективом Національної парламентської бібліотеки України підготовлено ретроспективний бібліографічний посібник «Українське документознавство: 1991-2011». У цьому виданні зібрано відомості про наукові праці документознавчої тематики, які вийшли друком в окреслений хронологічний період в Україні та за її межами. Науково-допоміжний бібліографічний покажчик уміщує систематизовану інформацію про видання й публікації з широкого спектра проблем українського документознавства і в цілому відображає доробок провідних вчених та наукових колективів України.

Понад 1650 бібліографічних описів укладачами згруповано у семи розділах: теорія і методологія документознавства; теорія документа; керування документацією; електронне документознавство; документознавча професіологія; професійні комунікації; персоналії. Описи документів усередині розділів та тематичних підрозділів згруповано за типологічним принципом у чотири блоки: монографії та навчальні посібники; автореферати дисертацій; окремі праці та навчально-методичні посібники, результати аналітичних досліджень, розробки, рекомендації; наукові статті. За основу групування бібліографічних описів у цьому посібнику укладачами використано класифікаційні підходи. Це дає можливість не лише отримати основні відомості про тематичну, типово-видову та авторську структуру документально-інформаційного потоку з документознавчої галузі в цілому, а й визначити тенденції розвитку актуальних напрямів документознавства.

Отже, узагальнена бібліографічна інформація у ретроспективному посібнику «Українське документознавство: 1991–2011» уможливило детально проаналізувати основні наукові здобутки документознавців у період незалежної Української держави.

Науковий керівник – Литвинська С. В., канд. філол. наук, доц.

УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД СТВОРЕННЯ КІНОДОКУМЕНТІВ

Кінодокументи дають можливість зберегти об'єкти, явища, процеси, які неможливо зафіксувати іншими способами. Різновиди таких документи зберігаються в Центральному державному кінофотофоноархіві України ім. Г. С. Пшеничного. Відомості про цей архів можна почерпнути із праці Н. Слончака «Центральний державний кінофотофоноархів України ім. Г.С. Пшеничного – скарбниця історії».

У дослідженні «Українське кіно» С. Безклубенко аналізує періоди становлення українського кінематографа. Важливою для розуміння способів і засобів, які використовувалися для створення кінодокументів, є праця М. Сабуцького «Літопис першого століття українського кіно».

Історія кінодокументів України бере свій початок із 1895 році, коли одеський винахідник Й. Тимченко відзняв і показав широкій громадськості коротку стрічку про те, як юнаки-спортсмени метають спис.

Новітній спосіб фіксування інформації швидко здобув популярність, та так же швидко показ рухомих картинок на білому полотні втратив інтерес публіки. Почалися пошуки нових шляхів задля зацікавлення глядача.

В Україні систематичний випуск ігрових картин розпочався з 1909 року. Це були візуальні кінодокументи, що демонстрували зняті на плівку монологи. Озвучення відбувалося за екраном. Розвиток кінодокументів стрімко відбувався з 20-х років ХХ ст. У ці роки науковці й кіномитці успішно проводили експериментальні роботи щодо практичного застосування звуку в кіно. На заміну кіновізуальним документам прийшли кіноаудіовізуальні документи.

В 1930 році під час створення фільму «Симфонія Донбасу» Дзиги Вертова було використано метод звукового контрапункту за допомогою першої мобільної установки синхронного кіно. Інтенсивний розвиток способів і засобів кіномистецтва розпочався у другій половині ХХ ст. Винайдення кольорової фотоплівки практично витіснило чорно-біле кіно. Яскравим прикладом є популярний в народі фільм В. Іванова «За двома зайцями».

Після виходу України зі складу СРСР українське кіно теж стало самостійним. Але той час, коли Україна була у складі Союзу, важко позначився на розвитку її кінематографа: виявилось значне відставання у розвитку кіноіндустрії порівняно зі світовим досвідом. Головною причиною цього був і зараз залишається брак коштів на розвиток виробництва власних способів і засобів створення кінодокументів. Рішення для цього лише одне: залучення значних коштів та талановитих людей до сучасного кінематографу України задля створення якісних кінодокументів.

Науковий керівник – Литвинська С.В., канд. філол. наук, доц.

**МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ
ЯК ОСНОВНИЙ ВИД ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ
КОНСАЛТИНГОВОЇ КОМПАНІЇ «АЛЬПІНА КОНСАЛТ»**

Консалтингова компанія «Альпіна Консалт» з моменту створення (2002 рік) спеціалізується на наданні професійних комплексних консультаційних послуг у сфері бізнесу та управління: підготовка бізнес-планів, маркетингових досліджень, бюджетування, юридичні послуги, підбір персоналу й персонал-технології. Пріоритетними цілями є сприяння підприємствам всіх форм власності у підвищенні ефективності діяльності і досягненні максимальних економічних результатів. Найбільш відомими клієнтами цієї компанії є: А Логистик, Hochland, Вольф Україна, Independent Media Sanoma Magazines, Цифрал-Сервис-Україна, Компанія АГРОПАК та багато інших. Навіщо потрібні маркетингові дослідження? Вони пов'язують організацію зі споживачами через інформацію. Достовірна інформація дозволяє, по-перше, знизити ризик прийняття рішень, що призводять до несприятливого результату, по-друге, з більшою ймовірністю приймати оптимальні для розвитку фірми рішення. Маркетингові дослідження також зменшують ризик (невизначеність) у питанні повернення фінансових коштів; дають можливість визначити реальну пропозицію в досліджуваному секторі ринку (обсяг і структура); проводити аудит роздрібних точок; визначати частку споживачів певної торговельної марки; інформувати про марку, робити її впізнаваною.

Компанія «Альпіна Консалт» надає такі послуги: аналітичні огляди ринку окремих галузей і сегментів; розрахунок і обґрунтування потенційної місткості ринку; сегментування ринку; аудит торгової марки; виявлення споживчих переваг і прогнозування попиту; аналіз цін і розробка цінових стратегій; вивчення конкурентів, рекомендації з вибору партнерів/ постачальників; визначення вільних ринкових ніш (або з мінімальним рівнем конкуренції); позиціонування товару; аналіз стратегії просування продукту; реклама, стимулювання збуту; розробку маркетингової стратегії; написання концепцій торговельних, торговельно-розважальних, торговельно-офісних центрів. Цієї компанією пропонуються наступні методи маркетингових досліджень: кількісні (анкетні опитування, поштові опитування, телефонні опитування, store cheking, кабінетне дослідження, clipping); якісні (фокус-групи, глибинні інтерв'ю, спостереження, mystery shopping). За останній рік «Альпіна Консалт» провела маркетингові дослідження ринку мереж кав'ярень; моніторинг очікувань споживача щодо замської нерухомості елітного рівня; тестування можливих концепцій; створення мережі підприємств сфери послуг; вивчення ринку; розробка маркетингових стратегій для інших підприємств. Досвід компанії та професіоналізм співробітників дають можливість впевнено дивитись у майбутнє.

Науковий керівник – Ількова О.Г., ст. викл.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СПЕЦІАЛІСТІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Перехід до інформаційного суспільства вимагає від кожного його члена володіння новими знаннями, вміннями та навичками, що дозволять ефективно реалізовувати процеси, що забезпечують формування та використання інформації. Тобто успішне здійснення інформаційної діяльності, постає універсальною формою буття людини в інформаційному суспільстві.

Під інформаційною діяльністю будемо розуміти частину розумової, окрему сферу професійної, а також складовий елемент різних сфер людської діяльності, що спрямована на задоволення власних та професійних інформаційних потреб споживачів (громадян, організацій і т. ін.) та здійснюється шляхом реалізації інформаційних процесів (збір, пошук, перетворення, опрацювання, аналіз, накопичення, зберігання, поширення).

Ефективність реалізації інформаційної діяльності визначається рівнем інформаційної компетентності, культури, якою володіє особистість. При цьому одним із найважливіших чинників поступального розвитку інформаційного суспільства, яке не можливо уявити без сучасних інформаційних технологій, комп'ютерної техніки, програмного забезпечення, без використання Інтернет-ресурсів, фондів і масивів різноманітних документів, є наявність висококваліфікованих фахівців – спеціалістів з інформаційної діяльності.

До освітньої концепції підготовки спеціалістів з інформаційної діяльності залучено основні тенденції світового розвитку інформаційно-документних наук з урахуванням міжнародної практики в цій галузі. Підготовка спеціалістів з інформаційної діяльності проводиться відповідно до основних напрямів їх майбутньої діяльності: управлінського, документознавчого, гуманітарно-лінгвістичного, комп'ютерно-технологічного, правознавчого та інформаційно-аналітичного.

Становлення професійної компетенції відбувається поступово, протягом усього життя людини. Під час навчання (у рамках вивчення відповідних спеціалізованих курсів або фрагментарно при розгляді дисциплін, що безпосередньо не пов'язані з поняттям інформації), при здійсненні професійної діяльності (залежно від її спрямування визначатиметься міра набуття компетентності), при реалізації індивідуальної інформаційної діяльності. Також одна з найважливіших ролей у цьому процесі відводиться самоосвіті.

Отже, формування професійної компетенції спеціаліста з інформаційної діяльності має два взаємозалежні шляхи – фахова підготовка у вузі та самоосвіта. Зміни та новачі в інформаційній сфері відбуваються дуже часто, з чого випливає, що знання, здобуті кілька років тому, втрачають актуальність сьогодні.

Науковий керівник – Варенко В.М., канд. пед. наук, доц.

**УДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ ЗІ ЗВЕРНЕННЯМИ
ГРОМАДЯН НА ПРИКЛАДІ ПЕЧЕРСЬКОЇ РАЙОННОЇ
В МІСТІ КИЄВІ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

Звернення громадян є необхідним елементом побудови демократичної держави з громадянським суспільством. Звернення громадян в державні органи є одним із демократичних інститутів, в які громадяни звертаються з вимогою щодо поновлення прав і захисту законних інтересів, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, посадових осіб.

Робота зі зверненнями повинна включати в себе такі взаємопов'язані етапи: розгляд і перевірку, прийняття рішення, повідомлення заявників про прийняті рішення та роз'яснення порядку їх оскарження, забезпечення виконання рішень. Усі ці етапи мають бути в роботі будь-якого компетентного органу, розглядати звернення громадян. Слід зазначити, що адміністративні процедури розгляду пропозицій, заяв і скарг виконавчими органами місцевого самоврядування на сьогодні є недостатньо законодавчо визначеними. Більша увага приділена організаційним та матеріально-технічним питанням виконання цієї правозахисної функції, які регламентовані значною кількістю підзаконних нормативно-правових актів. У зв'язку з цим окремі види звернень громадян (зауваження, пропозиції), що потребують за особливих процедур розгляду, посадовими особами органів місцевого самоврядування належним чином не розглядаються, а зводяться до формальних відповідей та відписок.

Виконавчі органи проводять процеси реєстрації, обробки, проходження і контролю виконання службової кореспонденції, внутрішніх звернень та звернень громадян, на даний момент, в двох програмах – АСКОД (система електронного документообігу) та застаріла система реєстрацій та відправки документів. Основні функціональні можливості АСКОД дозволяють здійснювати повноцінні процеси реєстрації документів, контролю за їх виконанням, використовувати електронну пошту та ЕЦП. Але в цій системі не врахована робота з записками та звітами, що стало причиною використання обох систем до сьогоднішнього дня і призвело до великої затрати часу, а також незручності роботи державних службовців.

Ми вважаємо, що для ефективної роботи державних органів, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та посадових осіб необхідно вдосконалити нову систему АСКОД, а саме її реєстраційну карту, що не дає можливості реєструвати, обробляти і контролювати виконання таких важливих документів, як записки та звіти.

Науковий керівник – Турменко І.І., д-р істор. наук, проф.

**ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОБОТИ
ВІДДІЛУ КАДРІВ (НА ПРИКЛАДІ НАЦІОНАЛЬНОЇ
МУЗИЧНОЇ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ ІМ. П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО)**

Національна музична академія України ім. П.І. Чайковського є однією з найбільших музично-освітніх установ Центральної та Східної Європи. Тут зосереджено потужний науково-творчий потенціал фахівців. Академія здійснює підготовку висококваліфікованих музикантів світового рівня.

Відділ кадрів та юридичного забезпечення є структурним підрозділом Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського. У своїй роботі відділ кадрів та юридичного забезпечення керується чинним законодавством України, Конституцією України, рішеннями уряду України, наказами міністерства культури України, Міністерства освіти і науки України, наказами ректора Академії, Статутом та правилами внутрішнього трудового розпорядку Академії, Положенням про відділ кадрів та юридичного забезпечення Академії.

Порівнявши Типове Положення про відділ кадрів та Положення про відділ кадрів та юридичного забезпечення Академії відмінним є те, що відділ кадрів Академії виконує додаткові функції: організовує претензійну і веде позовну роботу; представляє у встановленому законодавством порядку інтереси Академії в судах, інших органах під час розгляду правових питань і спорів; дає правову оцінку претензіям, що пред'явлені Академії; організовує і проводить роботу, пов'язану із підвищенням рівня правових знань працівників Академії, інформує про законодавство, роз'яснює існуючу практику його застосування; дає консультації з правових видань; формує і веде електронні бази даних студентів Академії, вносить в них зміни пов'язані з їх навчальною діяльністю, згідно наказів ректора; організовує підготовку та видачу студентської документації (відомості про обсяг навчальної діяльності); формує замовлення на виготовлення документів про освіту, студентських квитків державного зразка; готує всі необхідні документи для замовлення дипломів та додатків до дипломів; веде підготовку та організовує видачу випускникам дипломів та додатків до дипломів за всіма формами навчання; вносить відомості про абітурієнтів та студентів Академії до Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО).

Типове Положення про відділ кадрів та Положення про відділ кадрів та юридичного забезпечення Академії суттєво не відрізняються між собою, так як відділ кадрів у своїй роботі керується нормативно-правовою базою діючого законодавства України.

Науковий керівник – Харченко С.В., канд.філол. наук, доц.

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В ГАЛУЗІ МЕДИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ В УКРАЇНІ

Електронне урядування в галузі медичного обслуговування включає в себе удосконалення існуючої технологічної бази, технічне переоснащення лікувально-профілактичних установ, стандартизацію схем медичного втручання та медичних технологій, розробку та впровадження медичних інформаційних технологій, підготовку нових кадрів, які зможуть професійно використовувати нові можливості високих технологій.

Сучасні послуги у сфері охорони здоров'я мають незавершений та дискусійний характер. Головною умовою необхідною для електронного урядування є присутність на ринку програмних засобів готових комп'ютерних рішень, які можна використовувати в діяльності лікувально-профілактичного закладу, а також наявність постачальників програмного забезпечення, які можуть проводити навчання персоналу медичних закладів та тривалий супровід програм. Також необхідно мати відповідну нормативно-правову базу, яка формує стратегію інформаційної політики та включає питання ведення нормативно-довідкової інформації, що є обов'язковою для всіх закладів, визначення штатних одиниць для кожного лікувально-профілактичного закладу із супроводу програмного забезпечення, визначення джерел фінансування комп'ютерної техніки, програмних забезпечень і телекомунікаційних технологій. Не обійтись і без освітнього центру з підготовки медичного персоналу з питань інформаційного забезпечення системи охорони здоров'я, запровадження підготовки спеціалістів з інформатики охорони здоров'я.

Основними електронними послугами є інформаційні технології є динамічний клас технологій, який включає системні технології, віртуальні технології, мультимедійні технології, Інтернет-технології, телекомунікаційні технології, моніторингові системи та технології. Не менш важливими є технології інформаційно-організаційного забезпечення – вони мають створювати єдиний медико-інформаційний простір.

Науковий керівник – Литвинська С.В., канд. філол. наук, доц.

ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТООБІГ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

На сучасному етапі розвитку всіх рівнів державного управління в Україні відбувається глибоке усвідомлення, що формування, поширення, використання електронного документообігу, який є важливою складовою електронного урядування, є основою забезпечення національних інтересів в інформаційній сфері, становлення і розвитку інформаційного простору та його інтегрування у світовий інформаційний простір.

Одночасно з формуванням правової основи розбудови інформаційного суспільства та створенням механізмів електронного урядування відбувається автоматизація процесів документального забезпечення управлінської діяльності підприємств, установ та організацій різних форм власності, в тому числі і державних. Для унормування процесів електронного документообігу та роботи із електронними документами в Україні затверджено низку законодавчих та нормативно-правових актів, що визначають подальший розвиток систем електронного документообігу в Україні, утворення Національної системи обміну електронними документами. Цими документами встановлюються основні засади державної політики, базові принципи, пріоритетні цілі та стратегічні завдання, механізми державного управління у сфері інформаційної політики, інформатизації, розбудови інформаційного суспільства та суспільства знань, інформаційної безпеки та основні організаційно-правові засади електронного документообігу, використання електронних документів, визначається правовий статус електронного цифрового підпису та регулюються відносини.

Але ці документи мають низку суттєвих недоліків, а саме: їхня фрагментарність, неповнота, нечіткість, неконкретність, неузгодженість, а іноді суперечливість деяких документів та непрозорість процедур, не адаптованість до міжнародних актів та ін.

Впровадження електронного урядування робить систему державного управління більш уразливою з боку різного роду загроз: кіберзлочинності, кібертероризму, кібервійн, проведення спеціальних інформаційних операцій, розповсюдження недостовірної інформації, маніпулювання свідомістю громадян тощо. Тому обов'язковою підсистемою сучасних інформаційно-телекомунікаційних систем є підсистеми захисту інформації, що застосовуються в електронному урядуванні.

Отже, стратегія розвитку телекомунікацій в Україні передбачає конвергенцію телекомунікаційних та інформаційних мереж і послуг в систему узгоджених за призначенням новітніх інформаційних технологій та технічних засобів, «органічно вбудованих» у функціонування органів влади, на які покладається здійснення технологічних процесів державного управління.

Науковий керівник – Харченко С.В., канд. філол. наук, доц.

ІНФОРМАЦІЯ ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ ВИД ТОВАРУ

Поняття «інформація» є одним з найпоширеніших. Зараз немає універсального визначення, тому що поняття трансформуються в залежності від тієї сфери, в якій вони використовуються. У реальному світі інформація може бути представлена на різних матеріальних носіях (папері, плівці, дискеті, магнітній стрічці, компактному оптичному диску і т.д.) або у нематеріальній формі (на екрані дисплея ЕОМ, телевізора, кіноекрану, проєкційної апаратури, у радіопередачі, у формі підготовки та проведення семінару, конференції тощо).

Основні специфічні властивості інформації як товару:

– інформація повинна володіти не лише корисністю, цінністю, новизною, а й такими особливими споживчими властивостями, як достовірність, своєчасність, доступність (зрозумілість), повнота;

– будь-який інформаційний продукт може мати стільки функцій корисності, скільки існує людей;

– складність оцінки якості інформації;

– фізичний знос інформації як товару фактично визначається лише фізичним зносом її матеріального носія;

– інформація може бути перетворена в знання, при цьому інформаційні ресурси не вичерпуються;

– інформація може належати відразу декільком особам.

Інформація як товар – будь-яка інформаційна продукція, інформаційні послуги, інформаційні роботи, права інтелектуальної власності на інформацію та інші немайнові права на інформацію, призначені для продажу.

Середовище, в якому створюється інформація, дуже відрізняється від індустріального, яке будується на матеріальних ресурсах. Інформація функціонує в різних формах – від потоків даних, що мають короткострокове значення, до даних довгострокових, накопичених за роки досліджень, які зберігаються в бібліотеках, архівах, у пам'яті комп'ютерів або фахівців. Процес створення інформаційної продукції відноситься до стадії створення інтелектуального продукту, і чим більше вкладається знань інформаційних працівників, аналітиків, тим більш організованою, дорожчою і вагомішою стає інформаційна продукція.

Важливим чинником розвитку інформаційного ринку в Україні є удосконалення комунікаційного середовища інформаційної сфери держави і суспільства. Зокрема, актуальним є збалансований розвиток телекомунікаційних систем, комп'ютерної телефонії, інформаційно-телекомунікаційних технологій для впровадження дистанційних форм співробітництва з користувачами.

Науковий керівник – Варенко В.М., канд. пед. наук, доц.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В УПРАВЛІННІ НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ ВНЗ (НА ПРИКЛАДІ ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ)

Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ДУІКТ), виходячи із сучасних тенденцій інформатизації усіх сфер суспільного життя, одним із своїх основних завдань вважає створення оптимальних умов для функціонування в університеті інтегрованого інформаційного середовища. ДУІКТ активно використовує комунікаційні властивості Інтернет для впровадження різних форм електронного навчання, інформування зацікавлених осіб про структуру університету, розклад занять тощо. Незважаючи на важливість дослідження інформаційних ресурсів ВНЗ, аналіз їх структури та змісту ще не виступали предметом окремого наукового дослідження.

Нині до інформаційних ресурсів університету, що забезпечують підтримку в управлінні навчальним процесом ВНЗ, належать: офіційний веб-сайт ДУІКТ; Автоматизована система управління навчальним процесом та інформаційні сенсорні термінали. Інформаційні термінали розміщені у приміщеннях ВНЗ і є доступними для усіх працівників, студентів та відвідувачів університету. Програмний комплекс Автоматизованої системи управління навчальним процесом (далі – АСУНП) являє собою сукупність програмних модулів, що працюють при підтримці програми Windows, а саме: «Навчальний», «Деканат», «Абітурієнт», «Методичний відділ», «Відділ кадрів» та веб-портал Автоматизованої системи управління навчальним процесом ДУІКТ (далі – АСУНП ДУІКТ). Модуль «Навчальний» призначено для формування навчальних планів університету, розкладу занять, ведення реєстру викладачів та закріплених за ними навчальних дисциплін, розрахунку навантаження педагогічного навантаження та контролю за його виконанням. Модуль «Деканат» передбачено для ведення персональних справ студентів, обліку успішності навчання та відвідування занять студентами, замовлення студентських квитків та дипломів, формування додатків до дипломів, підготовки статистичних звітів тощо.

В цілому, веб-портал «АСУНП ДУІКТ» є інформаційним ресурсом, який висвітлює через Інтернет актуальну та оперативну інформацію про організацію навчального процесу в університеті, успішність навчання студентів, надає додаткові сервіси в управлінні навчальним процесом, а також виступає оперативним засобом доступу до публічної інформації ВНЗ – розкладу занять студентів; розкладу занять викладачів; зайнятості аудиторного фонду університету тощо. Таким чином, створене в ДУІКТ інтегроване інформаційне середовище є важливим чинником впровадження електронних навчальних послуг, сприяє успішній реалізації управлінських функцій та дозволяє оперативно і комплексно вирішувати всі завдання сучасного ВНЗ.

Науковий керівник – Мага І.М., канд. істор. наук, с.н.с., проф.

ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ

UDC 615.28 (043.2)

Oksana Bedenko

National Aviation University, Kyiv

THE BIOLOGICAL INFLUENCE OF TEA TANNIN
ON GRAM-POSITIVE AND GRAM-NEGATIVE ORGANISMS

The value of tea is determined not only by its taste, but also by its biological activity. With the popularity of tea and tea products, one of the most frequently asked questions is the tea tannins, nature and role of. Tea tannins have antibacterial, fungicidal activity, they also positively affect the functioning of the cardiovascular and immune systems.

The aim of work was evaluation of biological activity of tannins in various teas. For research (such teas as Ahmad™ black (sample №1), green peachy (sample №2), green milky (sample №3), green AAA™ (sample №4), Lipton Yellow Label Tea™ (sample №5), green ordinary (sample №6), Ahmad™ black (sample №7)) were selected.

The procedure of the experiment: 2 g tea was brewed in 100 ml of boiling water 15 min., then sterile filter paper discs (d = 10 mm) in aseptic conditions were moisten in brewed teas and put in a petri dish with meat peptonnym agar previously inoculated Gr⁺ (*Micrococcus luteus*) and Gr⁻ (*Escherichia coli*) cultures of microorganisms. Dishes were left in the thermostat for 3 days at 37 ° C. Then the diameter of the zone of inhibition of growth of microorganisms around discs of filter paper were measured. The results of determination of antimicrobial activity of tea are shown in Table. 1.

Table 1

Antimicrobial activity of tea tannins

Micro-organisms	Diameter of inhibition zone, mm						
	Sample №1	Sample №2	Sample №3	Sample №4	Sample №5	Sample №6	Sample №7
<i>M. luteus</i>	12	11,5±0,5	14±1,0	11±1,0	немає	14±2,0	12,5±2,5
<i>E. coli</i>	13,5±1,5	13±1,0	13,5±0,5	11,5±1,5	11,5±0,5	11,5±1,5	11±1,0

Thus, the highest inhibiting ability against both Gr⁺ and Gr⁻ microorganisms was showed in green milky tea, that indicates a high biological activity of tea tannins. There were not identified clear differences in antimicrobial activity of black and green teas. Contrary to common perceptions based on published data that green tea contains much more bioactive compounds than black, our results allow to consume these teas: green milky, green ordinary, Ahmad™ black for therapeutic purposes.

It is worth mentioning that in tea sample of №1 extraneous microflora was present, which turned to be viable even after treating with boiling water.

Scientific supervisor – N. Zakharchuk, associate professor

BIOTECHNOLOGICAL PRODUCTION AND APPLICATIONS OF PULLULAN

Pullulan is the unique biomaterial which has many applications in food, cosmetics, biomedical and pharmaceutical industries. Pullulan is a linear glucosic polysaccharide produced by the polymorphic fungus *Aureobasidium pullulans*, which has long been applied for various applications from food additives to environmental remediation agents.

Pullulan is now extensively studied for various applications in biomedical field. This is mainly due to its non-toxic, non-immunogenic and biodegradable properties. Pullulan is currently used extensively in the food industry. It is a slow digesting macromolecule which is tasteless as well as odorless hence it is used as a low-calorie food additive providing bulk and texture. Pullulan possesses oxygen barrier property, good moisture retention and also it inhibits fungal growth. These properties make it excellent material for food preservation and are used extensively in the food industry. However, recently pullulan is also being investigated for its biomedical applications in various aspects like targeted drug and gene delivery, tissue engineering, wound healing and also even in diagnostic imaging using quantum dots. Pullulan can be chemically modified to produce derivatives with low solubility or a modified polymer that is completely insoluble in water.

Thermal stability and elastic property of pullulan allows them to be utilized in many different ways. Pullulan can be formed into compression moldings and decomposes at high temperature (250-280°C) without forming toxic gases. This characteristic along with its biological properties can be utilized to develop implant devices.

Research studies in the field of polysaccharides have revealed that pullulan is a unique polysaccharide with a variety of potential industrial and medical applications.

Scientific supervisor – M. Radzey, lecturer

THREAT PREVENTION MEANS FOR AIRPORT SECURITY

Airport security refers to the techniques and methods used in protecting passengers, staff and aircraft which use the airports from accidental/malicious harm, crime and other threats. If airport security does succeed in this, then the chances of any dangerous situations, illegal items or threats entering into aircraft, country or airport are greatly reduced. As such, airport security serves several purposes: To protect the airport and country from any threatening events, to reassure the traveling public that they are safe and to protect the country and their people.

Aviation security has, up until more recently, been addressed on essentially a national level. At the international level, though for some time Standards and Recommended Practices have been laid down by the International Civil Aviation Organisation (ICAO) for States to implement, these are not regulated by a binding mechanism to guarantee their full and proper application.

Following the terrorist attacks in the United States on 11 September 2001 when commercial aircraft were used as weapons of mass destruction, the Commission made a legislative proposal to bring aviation security under the EU's regulatory umbrella.

That regulatory framework has since been overhauled by a new framework, in full effect from 29 April 2010, as laid down by Regulation (EC) No 300/2008 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2008 on common rules in the field of civil aviation security and repealing Regulation (EC) No 2320/2002.

The Commission is aware that aviation security measures, however much needed, come at a cost. They add to other airport procedures and increase the time you need to get to your airplane, they may be felt to be intrusive, and they add to the cost of flying in the form of aviation security charges. Doing away with security is not an option.

Therefore, the Commission is looking into ways of improving aviation security measures in the future, to make them more effective in more efficient ways. Different avenues are being explored. Can technology be improved? Can the measures be more targeted and differentiated, based on a risk assessment? Can they be more effective by being less predictable?

These questions were put to stakeholders and regulators in the aviation security world at a high level conference held in Brussels on 27 September 2011.

The Commission is engaged with stakeholders such as ACI, AEA and IATA who have come forward with their own ideas for the future. The agenda for the future is also a regular topic for discussion with Member States regulators, some of whom have launched their own reflections, such as the UK. The Commission will launch the necessary studies and promote pilot projects and trials at specific EU airports to explore further different aspects before taking regulatory action.

Consequently, aviation security is an important component not only airport security, but security of the country and the world in general.

Scientific supervisor – Y. Pryshupa, senior lecturer

FIVE GENERATIONS OF COMPUTERS

Computer – is a calculating machine, which can perform calculations in a million times faster, silent human brain. Initially, the computer receives data or information that it introduces a user, then it converts this information into electrical signals which are processed using the existing set of commands in it.

There are main parts of computer: monitor, keyboard, mouse, system block. There are peripheral parts of computer: dynamics, printer, scanner, flash memory and disks. The first of world computer was created in 1642. This computer was created by French scientist Blaise Pascal. Pascal machine could only add and subtract.

In 1673 German mathematician Gottfried Wilhelm von Leibniz designed a calculating machine. Machine Leibniz, unlike machines Pascal was more complex in design. It was able to perform not only addition and subtraction, but multiplication, division and square root calculation. The invention of the first programmable computer belongs to a prominent English mathematician Charles Babbage (1830). This machine is perceived team performing the necessary calculations, and published the results in a printed form. Giant machines for electronic valves 50-years were the first generation of computers. These computers called ENIAC, EDSAC, SHEOM and YUNIVAK. Over a decade after the creation UNIVAC were manufactured and put into operation in the United States about 5000 computers.

Second generation of computers appeared in the early 60 years. It was the transistor computer. Transistors perform the same functions as electronic lamp. These Computers are smaller and use less power.

These computers worked more quickly and saved information on disks.

The emergence of integrated circuits launched a new stage in the development of computer technology – the birth of the third generation machines. These were the Computers for integrated schemes. The emergence of integrated circuits meant a revolution in computing. One such scheme could replace thousands of transistors. Speed third-generation computers were increased about 100 times compared to second generation machines, and the size was much reduced.

Fourth generation – the computer on large integrated circuits. There are computers 1980s. Performance of modern computers is ten times more the than performance of third-generation computers which were based on integrated circuits. They were faster than the 100 times the computers of second-generation transistors and 10,000 times faster than the first generation computer which using vacuum tubes.

Computer plays a very important role in our life. Without it we don't imagine our life. With the help of the computer, we can find necessary information, communicate with people. Also, all modern factories are managed by computers.

Scientific supervisor – N. Glushanytsia, lecturer

LOCALIZED STATES IN A NON-LINEAR MEDIUM WITH ATTRACTION AT THE PRESENCE OF A POINT DEFECT

The first step of the research of localized waves was to investigate the soliton states localized near the point defect of different nature in a system containing a large number of identical plane parallel defect layers within the non-linear Schrödinger equation with any sign of anharmonicities. We described all the possible modes localized in this system. The areas of the existence of "impurity" solitons were detected and the semiclassical quantization of all types solutions was performed.

The non-linear Schrödinger equation field variable u with a point defect satisfies the following equation:

$$i \frac{\partial u}{\partial t} + \frac{\partial^2 u}{\partial z^2} + 2\sigma \cdot |u|^2 u = -\lambda \cdot \delta(z) \cdot u, \quad |u|^2 u = -\lambda \cdot \delta(z) \cdot u, \quad (1)$$

where σ characterizes the interaction of elementary excitations ($\sigma = +1$ corresponds to their mutual attraction) and λ is the characteristic of the defect. If $\lambda < 0$, the elementary excitations are repelled from the defect; if $\lambda > 0$, they are effectively attracted to it. In the non-defect environment ($\lambda = 0$) in the linear limit ($\sigma = 0$) the dispersion law of linear waves $u(z, t) \sim \exp(ikz - i\omega t)$ has the form $\omega = k^2$, and the spectrum of linear excitations possesses semiaxis $\omega \geq 0$.

The solution of equation (1) has the form

$$u(z, t) = \frac{\varepsilon}{c\hbar[\varepsilon(|z| - z_0)]} \cdot \exp(-i\omega t), \quad (2)$$

where the parameter $\varepsilon \equiv \sqrt{-\omega}$ characterizes the amplitude of the solution, the localization length and the frequency of excitation, and the parameters ε and z_0 are connected by the relation:

$$2\varepsilon \cdot \text{th}(\varepsilon z_0) = -\lambda. \quad (3)$$

We found the relation of the total energy associated with the number of excitations:

$$E(N) = -\frac{N\lambda^2}{4} - \frac{N^2}{12} - \frac{\sigma\lambda N^2}{4} = N \cdot \omega_l - \frac{N^2}{12} - \frac{\sigma\lambda N^2}{4}, \quad \omega_l - \frac{N^3}{12} - \frac{\sigma\lambda N^2}{4} \quad (4)$$

The first term describes the energy of N non-interacting elementary excitations and corresponds to the description of the system in the linear approximation. Due to the interaction of these excitations with impurity, their energy is equal to ω_l . Frequency ω_l corresponds to the linear local impurity fluctuations frequency. The second term describes the energy of elementary excitations in the soliton. And the last term describes the interaction of bound particles through the defect.

*Scientific supervisor – V. Herasymchuk,
Doctor of physical and mathematical sciences*

COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF UKRAINIAN AND CANADIAN CADASTRAL MAPS

Nowadays cadastre is an indicator of high-level management and ordering of information system in the country. Formation of such actual cadastre is consuming process with composite differentiated methodology. In this process, an important part of creation and construction cadastral maps play, reflection of reality.

A cadastral map is a map that shows the boundaries and ownership of land parcels. Some cadastral maps show additional details, such as survey district names, unique identifying numbers for parcels, certificate of title numbers, positions of existing structures, section or lot numbers and their respective areas, adjoining and adjacent street names, selected boundary dimensions and references to prior maps.

In Ukraine public cadastral map began to be used from 1 January 2013. That's means that information which this data base includes is so "fresh" and new. It is very good to wield such actual information. In the information package includes digital map of Ukraine border, border areas, border regions, border towns, index-cadastral maps, land and their boundaries, cadastral parcel number, ownership, purpose, area and map soil of Ukraine. But among this we can speak about some mistakes and inaccuracies of it. That's why Ukrainian cadastral map must pass a few years of completeness.

The function of cadastral system in Canada performs Canada Lands Digital Cadastral Data. CLDCD provides the cadastral parcel framework for specified Canada lands. This cadastral line and parcel structured vector data is designed and suited for Geographic Information Systems (GIS) application.

Canadian cadastral system with maps is at considerably higher level of the development than Ukrainian. All cadastral system is divided into subsystems, which in turn deal with data from certain regions (as like as British Columbia, Ontario, Quebec and others). Besides we should say about datasets, which are updated when new survey plans are recorded in the Canada Lands Survey Records (CLSR).

Also exists good web-site like a resource of cadastral maps, from what you could easily download some cadastral datasets, border areas, lands index maps, cadastral lines, limited right area lines, sub-surface area lines, public right area lines, administrative boundaries, legal land objects in way of location. Systematic, dynamic, speed of updating, multitasking, level of accessible and other one – are the benefits of Canadian cadastral map.

In conclusion we should say that both cadastral systems are not finished. In one way not all information has been collected from previous times, in another way some lands are going from one owner to another one, influence of nature, some coordinates become outdated, – and all are changing. Both countries try to include this changing into the cadastral maps. That in it turn shows us that cadastre will also going to be changed.

Scientific supervisor – N. Bereznikova, senior lecturer

NEW FUNCTIONAL DRINK BASED ON BIRCH SAP

The article describes a new functional drink of sedative effects and its technology. The characteristics of major ingredients of the drink drug jasmine – *Jasminum officinale* and birch juice are described. The positive effects of its use are presented.

Technology of functional drinks is a relatively new branch of the food industry, which is rapidly developing. According to the modern trends of food market all drinks do not only perform their basic function – to quench your thirst, but also are beneficial to health.

Recently, medicinal plants are in demand. Among many herbal dietary materials jasmine was isolated. This medicinal plant is characterized by a huge number of useful properties. Jasmine is a strong antidepressant, has toning and soothing effect.

Fresh birch sap, which has a low solids content (0.8 ... 1.35%), to the fullest extent is able to perform the role of extract on which industrial production drinks are based, birch juice infused with peppermint, and birch juice infused with needles. The basic idea of developing a new drink was the use of the unique chemical composition of birch sap. Connection of jasmine medicinal with birch sap can enrich the chemical composition of traditional birch sap.

Creating a new product we have developed recipes, experimentally determined quantitative proportions of jasmine in drinks and conducted a comparative study of experimental samples drinks. To produce birch juice infused with jasmine, it is necessary to use fresh natural birch juice with no signs of fermentation, sugar and citric acid. For infusion dried flowers of jasmine (*Jasminum officinale*) are used. To produce birch juice infused with jasmine, birch filtered juice is heated, and mixed with dry flowers of jasmine. During infusion periodic agitation is made to intensify a process of extraction.

According to the formulas developed experimental samples of the new drink with different content target component – jasmine flowers: minimal (sample A), medium (sample B) and maximum (sample C) were produced. As the tests show all samples were positively evaluated by experts. Sample B was named as the best one.

A comparative analysis of the major forms of foods which can combine medical and consumer properties was conducted. The liquid products – drinks and juices-were selected. Extracted jasmine as a basis for creating the birch drink-juice was chosen.

A new functional drink of sedative effect allows to lower blood pressure. This drink is recommended for all categories of consumers to reduce the negative effects of everyday stress and in acute neurology.

Scientific supervisor – N. Zakharchuk, associate professor

ELECTROPHYSICAL NANOMETROLOGY OF NANOCRYSTAL NVM CELLS

The aim of this work was to develop the experimental measurement system with program algorithms appropriate for parameter measurement of nanocrystal (NC) non-volatile memory (NVM) cells as opposed to the conventional floating gate bulk structures.

Our experimental system allows conducting quite different experiments with only software modifications. The experiments may be conducted at elevated temperatures up to 400°C and under intensive laser illumination. To acquire all necessary electrical parameters of the sample the C-V characteristic technique was used. After finishing CV measurements the next process took place and the following parameters of the sample were acquired: C_{min}, C_{max}, V flatband, C flatband, and N acceptors. The system provides three general measurement modes:

The window cycling mode enables us to get information about the memory window formation of a NCM sample. Applying sequence of programming pulses with different amplitudes it can be possible to estimate the optimal programming regimes for the memory structure (i.e. maximal memory window). This method was successfully used for detecting W/E biasing range with the unipolar recharging of NC NVM cell, i.e. the program/erase procedure with the same pulse polarity can be achieved.

The relaxation measurement algorithm enables us to discover staircase charging of the NC NVM cell when W/E results strongly differ while the memory cell is reprogrammed by a single pulse or by series of pulses with the sum of charging duration equivalent to one of a single pulse. The window cycling mode, mentioned above, gives us information about the window formation in oxide between bias pulses but not during them. The latter may be extremely useful in estimating physical processes of nanocluster recharging at presence of external electric field.

Charge retention testing reveals that some interdependent charge decay processes take place after pulse record, and these processes cannot be resolved by the conventional measurement procedure.

*Scientific supervisor – O.Nazarov,
Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor*

TPI: CLASSIFICATION AND IMPLEMENTATION

One of the areas of information systems security is the technical protection of information (TPI). TPI is divided into two major classes: protecting information from unauthorized access and protection against leaks via technical channels. The unauthorized access usually means access to information that violates established in the information system policies in access control. The technical channels are channels outside of electromagnetic radiation and interference, acoustic channels, optical channels and others.

Protection against unauthorized access can be implemented throughout the system. Those may include:

- application and system software;
- the hardware servers and workstations;
- communication equipment and communication channels;
- perimeter of the information system.

For protection within application and system software, a differentiation system of access to information, system identification and authentication, system audit and monitoring, and antivirus protection are suggested to be used.

To protect the information in the hardware, hardware keys, alarm systems, means of locking devices, interfaces and input-output data work efficiently.

In communication systems, the following means of network protection exist: firewalls the entrance to the internal network, intrusion detection system (IDS – Intrusion Detection System), means of creating virtual private networks (VPN – Virtual Private Network), security analysis tools.

For physical perimeter protection of information systems, there are such methods such as burglar and fire alarm systems, digital surveillance system, and access control system.

Protection of technical communication channels can be provided by the following means and measures: the use of shielded cables and laying wires and cables in shielded structures; installation of lines of high-filters; construction of shielded rooms; use a shielded equipment; installation of noise shield in active systems.

For assessment of technical protection efficiency of information processed or circulating in automated systems, computer networks, communication systems, and preparation of reasonable conclusions for decision-making course is examined in the field of technical protection.

Scientific supervisor – S. Szakharchuk, senior lecturer

SYNTHESIS AND PROPERTIES OF GRAPHENE OBTAINED ON NICKEL

There are many methods of graphene synthesis and the main of them are presented below.

One method of graphene production is deposition onto Ni surfaces. A Ni foil is placed into a chamber at high temperature in the medium with inert protective gas. Hydrocarbon gases are introduced into the chamber as the source of carbon. Hydrocarbon molecules decompose on Ni surface and carbon atoms diffuse into the metal. At the final stage the samples are cooled. Different cooling rates lead to different segregation behavior. Medium cooling rate leads to the formation of a uniform layer of graphene.

Another method of graphene production is to synthesize graphene flakes on the surface of Ni thin film by vacuum thermal treatment of the “sandwich” a-SiC/Ni (multilayer deposition on a silicon wafer) obtained by magnetron sputtering technique. Graphene flakes with the size more than 20x20 μm are observed. In this process a 1-μm nickel thin film is deposited on 50nm SiC surface. The samples are heated in nitrogen atmosphere up to 850⁰ C and then immediately cooled to room temperature. During the heating process both silicon and carbon dissolve in nickel, forming nickel silicide saturated with atomic carbon. While cooling the carbon deposits on the surface of the nickel/ nickel silicide film, forming single- to few-layer graphene.

The graphene samples are investigated by means of optical microscopy, micro-Raman spectroscopy, atomic force microscopy, Kelvin probe force microscopy. These techniques allow researching the structure of the surface, for example, the surface relief and surface potential.

There two methods to transfer graphene films to target substances. The first method is considered as immersing the graphene sample on nickel into the nickel solvent. It is the process of nickel removal and it allows graphene films to deposit on the underlying SiO₂ substrate. Another method is a scotch-tape method. The top layer of the high-quality graphene is removed by a piece of adhesive tape and after this the graphene on this tape is pressed against the chosen substrate. In principle, this technique works with practically any surface which has reasonable adhesion to graphene.

Scientific supervisor – O. Nazarov, Doctor of Sciences, professor

LOCALIZED STATES IN A NONLINEAR MEDIUM WITH REPULSION AT THE PRESENCE OF A POINT DEFECT

The study of localized waves was performed in a system which includes a large number of identical plane-parallel layers in the nonlinear Schrödinger equation (NSE) in a medium with repulsion and the soliton states localized near the point defect were investigated for different characters of the defect. In this work we studied all possible modes localized in such system. The regions of the existence of “impurity” solitons of all types were found. It was shown that the result can be interpreted in terms of quasiparticles interacting with each other and with the defect.

In the presence of a point defect the NSE for the field variable u has the following form:

$$i \frac{\partial u}{\partial t} + \frac{\partial^2 u}{\partial z^2} + 2\sigma \cdot |u|^2 u = -\lambda \cdot \delta(z) \cdot u, \quad |u|^2 u = -\lambda \cdot \delta(z) \cdot u, \quad (1)$$

where σ characterizes the interaction of elementary excitations ($\sigma = -1$ corresponds to their mutual repulsion) and λ is a characteristics of the defect (“power”). If $\lambda < 0$, the elementary excitations repel from the defect.

In a medium with no defects ($\lambda = 0$) in the linear limit ($\sigma = 0$) the dispersion of a linear monochromatic waves $u(z, t) \sim \exp(ikz - i\omega t)$ has the form: $\omega = k^2$, and the spectrum of linear excitations takes semi-axis $\omega \geq 0$.

The solution of equation (1) has the form:

$$u(z, t) = \frac{\varepsilon}{ch[\varepsilon(|z| - z_0)]} \cdot \exp(-i\omega t), \quad (2)$$

where the parameter $\varepsilon \equiv \sqrt{-\omega}$ characterizes the amplitude of the solution, the area of its localization and the frequency of the excitation, and the parameters ε and z_0 are related:

$$2\varepsilon \cdot th(\varepsilon z_0) = -\lambda. \quad (3)$$

The relation between the total energy associated with the number of excitation has the following form:

$$E(N) = -\frac{N\lambda^2}{4} - \frac{N^2}{12} - \frac{\sigma\lambda N^2}{4} = N \cdot \omega_1 - \frac{N^2}{12} - \frac{\sigma\lambda N^2}{4}, \quad \omega_1 = \frac{N^3}{12} - \frac{\sigma\lambda N^2}{4} \quad (4)$$

The first term describes the energy of N non-interacting elementary excitations and corresponds to the description of the system in the linear approximation. In this case, due to the interaction of these excitations with impurity, their own energy becomes equal to ω_1 . Frequency ω_1 corresponds to the linear local impurity fluctuations frequency. The second term describes the energy of elementary excitations in the soliton. Finally, the last term describes the interaction of bound particles through the defect.

Scientific supervisor – I. Herasymchuk, PhD, associate professor

THE PECULIARITIES OF MAINTENANCE AND EXPLOITATION OF MODERN AVIONICS

Avionics means electrical, device, radio electronic equipment, pilotage-navigation complexes and systems. Practically the term «avionics» is not used when we speak about the construction of glider or airplanes engines. The basic task of aviation engineers and pilots is to provide accurate and correct work of avionics for providing the high level of safe flights.

The peculiarities of maintenance and exploitation occur when there are some aberrations of the avionics object. It means that peculiarities of maintenance or exploitation arise up in case of failure of any level, the object of avionics or its constituent

Avionics as any other technique is improved in the process of work, and especially, after substantial failures, especially when the failure of the object of avionics has been resulted in substantial losses or human victims.

Therefore it is very important to give the most exact and reliable information about the source of failure, and also to give some expedient recommendations as to prevention and avoidance of failures.

Adequacy of final decisions greatly depends on the methodology of approach of finding direct reasons of failures.

Modern standards and practice are based mainly on system approach.

System methodology on the whole has achieved the limit of its application and it has become ineffective in professionally production activity which concerns the analysis of functioning of complex production machines.

There is a problem of uncertainty and low adequacy of their conclusions when experts use system to determine the causes and results connections which resulted in failures or malfunctions.

System approach can be used only as the primary analysis while analyzing the operation of complex machines and the causes of failures.

These days process methodology as a new research approach is of primary importance, because it solves the central problem of the system approach – it removes its uncertainty and improves the efficiency of analysis of operation of complex technical objects. The advantages of process approach are determination of the real cause-consequences connections which result in failures and malfunctions.

To provide rapid and correct determination the causes of failures and malfunctions it is necessary to combine system and process approaches: at first to use system approach for localization of failure, and then process approach for more accurate localization of failure and determination of causes of failures.

Knowledge of both methods considerably promotes qualification of aviation specialist.

Scientific supervisor – N. Glushanytsia, lecturer

REACTIVE POWER

"Tesla's Free Energy" – what is it: reality or myths. Tesla was an electrical genius who revolutionized our world with AC power in a way that DC power could never have accomplished, since the resistance of any transmission lines (except, perhaps for superconductive ones) is prohibitive for direct current.

To these "dreams" come true – first of all we need to understand the physics of electrical processes and you can start it with reactive power.

Full power S (measured in volt-amperes) is the vector sum of reactive power Q (in volt-amperes reactive) and real power P (in watts).

Sinusoidal alternating voltage applied to a purely resistive load leads to an alternating current, which coincides in phase with the voltage. However, in many cases it is common for there to be a reactive component in the system, ie the system has a capacitance, inductance, or both. These electrical properties cause this change phase relative to voltage: capacity tends to keep the current in the phase voltage and inductance keep up with him.

For sinusoidal current and voltage at the same frequency, reactive power in Var is the product of voltage and current RMS, or seemed capacity multiplied by the sine of the angle of phase shift between voltage and current. Reactive power (measured in units of volt-amperes reactive, or VAR), is defined as: $Q = V_{\text{rms}} I_{\text{rms}} \sin(\varphi)$, where φ is the phase angle between the voltage and current.

Only effective power, the actual power supplied or consumed by the load, expressed in watts. Imaginary power is properly expressed in volt-amperes reactive.

My definition of reactive power is that it is the power flowing in a circuit to allow changes in the energy contained in capacitive and inductive elements as the voltage and current vary over a cycle. The average value of reactive power over a cycle is zero, as the energy that flows into a capacitor while voltage magnitude is increase from 0 to a peak will flow out again as the voltage returns to 0. However, to say that reactive power therefore does not exist would seem to imply that in fact an AC.

Scientific supervisor – S. Soroka, senior lecturer

CITY PLANNING ASPECTS OF PLACING HIGH-RISE BUILDINGS AND CONSTRUCTIONS IN KYIV

The characteristic feature of modern architectural and city-planning activity in Ukraine is the reconstruction and modernization of residential areas, construction of high-rise buildings, creation of new types of service establishments, formation of multifunctional housing and public systems, introduction of new building technologies. All processes mentioned above result in compacting existing buildings, increasing the number of storeys of residential and public buildings.

Nowadays, high-rise buildings (50-70 m high) are formed chaotically and without any agreement. In many cases these constructions are placed without thorough architectural and city-planning studies and consistency, one by one. Such high-rise building creates spatial limitations, destroys the accent of object in space. It doesn't allow determining the architecture in the city. Taking into consideration the active relief differences, high buildings equal the type of the relief.

The defects in buildings and application of high-rise systems appeared particularly when Ukraine became independent, i.e. when Kyiv became the capital of the leading European state. In result demands in the comfortable houses have increased. This problem began to be resolved by adding additional storeys to existing buildings, demolition and replacement of low-rise buildings with high-rise ones, compaction of the existing buildings, elimination of free capital buildings of the areas designated for recreational and residential use by population. Construction is realized from the position of obtaining the maximum profits without consideration negative consequences. However, obtaining profits cannot be compared with the damage, losses and problems, such as: the danger of losing the historical, cultural and architectural heritage, changing the harmonious environment of the city, changing the functional and social structure of the city; overloading transport systems and communications; complications of engineering and technological maintenance of existing buildings and new constructions.

To solve these problems 'The City-Planning Conception of Placing High-Rise Buildings and Constructions in Kyiv for the Period till 2020' has been developed by V. Shtolko. The conception provides a list of priority measures including the placement of areas of high-rise building complexes for public services outside the historic complex of the city centre, in places of developed transport infrastructure and engineering support, prohibition of high-rise buildings in historic, cultural and nature conservation areas. Unfortunately, the conception is not realized properly. In my opinion, this conception requires immediate implementation to prevent the imbalance in forming urban environment, preserve the architectural expression of the city center, and improve the comfort level of citizens and the ecological state of the city as a whole.

Scientific supervisor – L. Konoplianyk, PhD, associate professor

HIGH-LEVEL PROGRAMMING LANGUAGES

There are a lot of programming languages nowadays. An artificial language designed to communicate instructions to the machine, particularly a computer. Programming languages can be used to create programs that control the behavior of a machine and/or to express algorithms precisely.

The earliest programming languages predate the invention of the computer, and were used to direct the behavior of machines such as Jacquard looms and player pianos. Thousands of different programming languages have been created, mainly in the computer field, with many more being created every year. Most programming languages describe computation in an imperative style, as a sequence of commands, although some languages, such as those that support functional programming or logic programming, use alternative forms of description.

The description of a programming language is usually split into the two components of syntax (form) and semantics (meaning). Some languages are defined by a specification document (for example, the C programming language is specified by an ISO Standard), while other languages, such as Perl 5 and earlier, have a dominant implementation that is used as a reference. Ada is a structured, statically typed, imperative, widespectrum, and highlevel computer programming language, extended from Pascal and other languages. C++ (pronounced "cee plus plus") is a statically typed, free-form, multi-paradigm, compiled, general-purpose programming language. Simulink, developed by MathWorks, is a commercial tool for modeling, simulating and analyzing multidomain dynamic systems. Microsoft Visual C++ (often abbreviated as MSVC or VC++) is a commercial (free version available), integrated development environment (IDE) product from Microsoft for the C, C++, and C++/CLI programming languages. MATLAB (matrix laboratory) is a numerical computing environment and fourth-generation programming language. Developed by MathWorks, MATLAB allows matrix manipulations, plotting of functions and data, implementation of algorithms, creation of user interfaces, and interfacing with programs written in other languages, including C, C++, Java, and Fortran.

Scientific supervisor – S. Soroka, senior lecturer

ESTABLISHMENT OF MOBILE ULTRASOUND SYSTEMS FOR GENERAL AND SPECIALIZED STUDIES

In today's hospital organization, efficiency and productivity are of paramount importance. The ever expanding and changing of clinical needs requires medical equipment to deliver high performance, ease of use and, today more than ever, innovative solutions. Mobile ultrasound system represents a "paradigm shift" in the hospital organization, combining top performance and exclusive solutions able to change the daily clinical outcome. Ultrasound imaging is increasingly requested by several departments, providing better and safer diagnostic services. In all of these activities, in particular the ones belonging to critical care units and the emergency department, the ability to provide fast, accurate diagnosis makes the difference in supporting clinicians with difficult decisions.

Mobile ultrasound system for general and specialized studies use the large and high-quality touch screen is well positioned near the most important working area of the control panel. The touch-screen allows all mode-dependent parameters to be clearly visualized and modified in one simple touch. A further and unique feature, the Opti-Light, gives the possibility to control the lighting room level directly from the touch screen. Once again, one step ahead in users' comfort and patient care. It provides Premium Performance Ultrasound service can move imaging to wherever it is needed, for faster diagnosis and improved patient care. Its main characteristics allow the system to be placed in any environment, always providing easy, fast and reliable access to diagnosis and data sharing. This system has several advantages:

- a) Innovative high-resolution TFT LCD color monitor;
- b) Wide-view high image quality;
- c) Complete range of advanced transducers (SL3323, SC3421, SC3123, SE3123 excluded);
- d) Superior image quality with unmatched high-frequency range;
- e) Extended bandwidth probes & new innovative ergonomic shape (appleprobes);
- f) Extreme portability and flexibility of use in a compact and agile system;
- g) Optimal lighting and Opti-Light advanced feature;
- h) Dedicated intelligent and intuitive interface/setting;
- i) Multilanguage user interface.

The continuously growing level of healthcare technology today ensures high levels of diagnostic capability in all departments. The integration of all clinical information is the challenge that will surely provide an improved work-flow based on prevention and early treatment for better care. The unique mobile ultrasound system perfectly fits this approach, allowing physicians to seamlessly integrate results from point-of care exam with imaging from standard work-flow.

Scientific supervisor – S. Soroka, senior lecturer

REMOTE SENSING USAGE FOR FLOODS OBSERVATION IN CANADA

A natural phenomenon in the hydrological cycle is flooding. Flooding is necessary to replenish soil fertility by periodically adding nutrients and fine grained sediment; however, it can also cause loss of life, temporary destruction of animal habitat and permanent damage to urban and rural infrastructure. That's why floods observation is a huge problem, which causes debates, dispute of its solving.

Flooding conditions are relatively short term and generally occur during inclement weather, so optical sensors, although typically having high information content for this purpose, cannot penetrate through the cloud cover to view the flooded region below. For realization this monitoring special systems are needed, like a:

- 1) RADARSAT, which include SAR sensors;
- 2) The AVHRR sensors onboard the NOAA satellites.

RADARSAT provided some excellent views of the flood, because of its ability to image in darkness or cloudy weather conditions, and its sensitivity to the land/water differences. In this image, the flood water completely surrounds the town, visible as a bright patch within the dark flood water.

Requirements for data are similar the world over. Flooding can affect many areas of the world, whether coastal or inland, and many of the conditions for imaging are the same. Radar provides excellent water/land discrimination and is reliable for imaging despite most atmospheric limitations.

The advantage of introducing Landsat-derived land-cover information into a flood-flow forecasting model is examined. Two modeling alternatives, with and without Landsat data, were applied to 10 km by 10 km grid sizes. The landcover information is primarily derived from Landsat imagery and used directly for rainfall-excess estimation and runoff routing. Runoff is calculated separately for each of six land-use or land-cover classifications for each watershed element.

Remote sensing of floods extremely important step in ensuring the environmental, social and economic protection of any country. That's why the Canadian Parliament pays attention on this issue.

Scientific supervisor – N. Bereznikova, senior lecturer

BIONICS – THE ARCHITECTURE OF THE FUTURE

The relevance of this work lies in the fact that bionics – the architecture of the future, which seek to synthesis of nature and technology. Bionic architecture is addressed to a man, the interior of this building has a positive effect on well-being, mood, reveals his creative abilities. Bionic architecture involves creating buildings which are a natural extension of nature. Bionics – is not only an innovative architectural style, taking the best from nature: reliefs, shapes, forms, but above all it is more convenient, more harmonious, more reliable space of human life.

Main conclusion:

- Judging by the trends emerging in recent years, the architecture will be closely associated with nature and our environment. The architect must anticipate what will be important in a few decades. Spanish architect Antoni Gaudí was able to predict what will be important now and always: the architecture is an integral part of nature. This suggests that the architecture will be bionic and environmental.

- Bionics – a science which studies the use of natural forms of mechanical methods. It's the search form under the laws of the formation of living tissues. Architectural bionics – the imitation of natural forms with the architecture.

- Bionic architecture is addressed to a man, the interior of this building has a positive effect on well-being, mood, reveals his creative abilities. The house is the only place where people can have a rest, to relax and shut out from the chaos of the city. Bionic architecture in its further development is committed to creating eco-homes – energy-efficient and comfortable buildings, fit perfectly into the natural landscape and existing in harmony with nature.

Scientific supervisor – N. Glushanytsia, lecturer

INFORMATION THREATS IN THE BANK

There are lots of types of information threats nowadays. Intruders knowledge intruders impresses even experts. So let me introduce you some of them.

In an environment of threats, there are following types:

- Violation of the physical integrity (destruction, the destruction of the elements);
- Violation of logical consistency (destruction of logical connections);
- Modification of the content (change blocks of information, the external imposition of false information);
- Privacy violation (failure protection, reducing level of protection of information);
- A violation of property rights to information (unauthorized duplicating, usage).

There are two main features of the origin of threats:

- Intentional origin: theft of media, connection to the communication channels, the interception of electromagnetic radiation, unauthorized access, disclosure, data duplicating, etc.;
- Natural origin: accidents (fires, accidents, explosions), natural disasters (hurricanes, floods, earthquakes), the errors in information processing (user error, the operator, failures of hardware and software (APO)), etc.

The model highlights the inner (preventing threats from internal sources) and external (to prevent threats from the outside) the means of information protection. External and internal information security devices are part of the information security system that functions in the bank.

The sources of external threats are:

- Natural systems (Astro Space, planet, physical, chemical, biological);
- Artificial systems (organizational, economic and technical systems, as well as having a mixed character (eg, biotechnology));
- Abstract systems (symbolic (models, algorithms, software, process maps, etc.) and descriptive (eg, in the form of clarification of religious or ethnic)).

Scientific Supervisor – O. Kovalenko, senior lecturer

THE GLOBAL PROBLEM OF OZONE LAYER DEPLETION

Ozone is a gas. Most of it is concentrated in the ozone layer, a region located in the stratosphere several miles above the surface of the Earth. Although ozone represents only a small fraction of the gas present in the atmosphere, it plays a vital role by shielding humans and other life from harmful ultraviolet light from the Sun. Human activities in the last several decades have produced chemicals, such as chlorofluorocarbons (CFCs), which have been released into the atmosphere and have contributed to the depletion of this important protective layer. It is expected that the ozone layer will recover in the coming decades.

The photochemical mechanisms that give rise to the ozone layer were discovered by the British physicist Sidney Chapman in 1930. Ozone in the Earth's stratosphere is created by ultraviolet light striking oxygen molecules containing two oxygen atoms (O₂), splitting them into individual oxygen atoms (atomic oxygen); the atomic oxygen then combines with unbroken O₂ to create ozone, O₃. The ozone molecule is also unstable (although, in the stratosphere, long-lived) and when ultraviolet light hits ozone it splits into a molecule of O₂ and an atom of atomic oxygen, a continuing process called the ozone-oxygen cycle, thus creating an ozone layer in the stratosphere, the region from about 10 to 50 kilometres (33,000 to 160,000 ft) above Earth's surface. About 90% of the ozone in our atmosphere is contained in the stratosphere. Ozone concentrations are greatest between about 20 and 40 kilometres (66,000 and 130,000 ft), where they range from about 2 to 8 parts per million. If all of the ozone were compressed to the pressure of the air at sea level, it would be only 3 millimeters thick.

NASA projections of stratospheric ozone concentrations if chlorofluorocarbons had not been banned. The ozone layer can be depleted by free radical catalysts, including nitric oxide (NO), nitrous oxide (N₂O), hydroxyl (OH), atomic chlorine (Cl), and atomic bromine (Br). While there are natural sources for all of these species, the concentrations of chlorine and bromine have increased markedly in recent years due to the release of large quantities of man-made organohalogen compounds, especially chlorofluorocarbons (CFCs) and bromofluorocarbons. These highly stable compounds are capable of surviving the rise to the stratosphere, where Cl and Br radicals are liberated by the action of ultraviolet light. Each radical is then free to initiate and catalyze a chain reaction capable of breaking down over 100,000 ozone molecules. The breakdown of ozone in the stratosphere results in the ozone molecules being unable to absorb ultraviolet radiation. Consequently, unabsorbed and dangerous ultraviolet-B radiation is able to reach the Earth's surface. Ozone levels over the northern hemisphere have been dropping by 4% per decade. Over approximately 5% of the Earth's surface, around the north and south poles, much larger seasonal declines have been seen, and are described as ozone holes.

Scientific supervisor – M. Radzey, lecturer

UDC 72-057.1:543.2 (043.2)

Dmytro Makuhin

National Aviation University, Kyiv

WATER AS A SOURCE OF INSPIRATION FOR GENERATIONS OF ARCHITECTURES

In man, always ambivalent attitude to water coexisted happily as a source of life and mysterious element hidden mystical power. The first genetically determined attitude that life began in the water, without water life of creatures is impossible.

In the Middle East, a reverent attitude to water as a source of life is in the two approaches. Widespread examples of minimalist using of water are a small fountains and tiny waterfalls.

Becoming an important part of the architectural concept, waterworks acquire complete stylistic originality. Therefore, water features in residential courtyards of Pompeii, in Renaissance parks of Italy, Baroque palaces in Germany is a holistic architectural objects of his time, his characters and his artistic images.

Essentially another environmental architectural theme becomes the theme of water romance. Water element is used with effect in attraction, the greatest of which may be considered the canals of Venice, park fountains of Peterhof, the House over a waterfall Wright. Today, the reality of life and architectural journals show that the water surface is the basis for the construction of individual buildings, neighborhoods and cities. Ideas appear underwater rail lines and roads in transparent tunnels built underwater aquarium, are water parks, swimming pools, paddle channels, ice hotel.

There is special group of objects in which water is rightfully serves as a building material. The most common technique is the using of vertically falling water. According to the classification system of tectonic vertical barriers can be interpreted as a massive load-bearing walls or hanging light screens. The funny thing is that the water is easy to place each of these tectonic solutions.

It can be assumed that the new century will continue a series of ambitious projects for the using of water. Architects has already dream of cities under water, and on the water surface.

Water flows, time passes, life flows, stopping only on the earth monuments of culture left by people.

Scientific supervisor – O. Kovalenko, senior lecturer

NOLINEAR CONTROL SYSTEMS

The automatic control system is nonlinear, if at least one of its elements is described by a nonlinear equation. There are two types of non-linear elements, essentially nonlinear and non-essential non-linear.

Nonlinearity is considered insignificant if its replacement line element does not change the basic features of the system and the processes in the linearized system is not qualitatively different from the processes in the real system. If replacement is not possible, and the processes in the linearized and real systems are very different, the nonlinearity is essential.

The main feature of strongly nonlinear systems is that they do not obey the principle of superposition, and the shape and parameters of the transition process depends on the size and shape of the external action.

Another important feature of the dynamics of strongly nonlinear systems is the dependence of the stability conditions of the external impact. Therefore, for nonlinear systems use the concept of "stability in the small", "stability in the large", "stability in general."

The system is stable in a small, if it is stable only at low initial deviations. The system is stable in the large if it is stable for large initial deviations. The system is stable as a whole, if it is stable for any deviation.

A specific feature of strongly nonlinear systems is also a mode of oscillation. Self-oscillations – are stable natural oscillations arising from the nonlinear properties of the system.

Mode of oscillation of a nonlinear system is fundamentally different from the oscillations of the linear system on the stability boundary. In a linear system with the slightest change in its parameters oscillatory process is either fading or divergent. Self-excited oscillations are also the stability of the regime and the small parameter changes do not lead to their extinction.

Scientific supervisor – S. Soroka, senior lecturer

PSYCHOLOGY OF ARCHITECTURE

Psychology of Architecture is, in practical application, creating of the architectonic structure that is user-friendly, influences favorably on the feelings, goals, intentions and physiological characteristics of the man. As a result of examining scientific reports in this field of science the following factors that affect a person have been identified:

- 1) the aesthetics of the architectural environment (there are colors, shape of the building and interior features);
- 2) ergonomic parameters of building (this factor includes the functional zoning of the building and ergonomic parameters of each of the functional areas);
- 3) social-role aspect;
- 4) information dimension (thematic and semantic of the object).

One of the most important visual elements in space is color. Black color fulfills power and authority. Absorbs light and dims the space usually makes the space less attractive to stay. White one reflects light and makes the room brighter and generally more enjoyable to read. Red color is emotionally intense color. Usually causes a faster heartbeat and breathing.

Architectural forms that surround us all the time, its geometry, influence on the human psyche. Studies have identified certain patterns of relationships between the geometrical characteristics of the architectural, spatial form and human psychological reactions to it. Especially you can select the most striking manifestations of forms.

1. Cube is concentration, lack of positive emotions.
2. Form a square at the bottom and the walls in the form of converging to the dome sails – relaxation, intimacy, creativity and communication with a small child.
3. Pyramid is the concentration of the internal forces.

Interior, which the man sees during the day, also has a great influence to his mood, capacity to work, physical condition. Office space has an effect on the people psyche. First factor – the monotony and artificiality of the interiors, second – the effect of light on the brain. Besides exterior, vegetable and geological forms in ecological architecture made now images of outer space, the images of the microcosm. Most people expect certain things from spaces with elements arranged in a certain pattern, Based on the survey results in general. These expectations can help architects and other designers plan spaces that can be experienced rather than just occupied. Indulging in senses outside of the five primary senses, our spaces can be felt not only with our hands but with our sense of space. Colors can dictate different behaviors from one space to another. Knowing and understanding the pre-wired tendencies of humans, architects can design for the betterment of all humanity.

Supervisor – O. Kovalenko, senior lecturer.

SAFETY MANAGEMENT SYSTEM IMPLEMENTATION

A SMS provides a systematic way to identify hazards and control risks while maintaining assurance that these risk controls are effective. SMS can be defined as: a businesslike approach to safety. It is a systematic, explicit and comprehensive process for managing safety risks. As with all management systems, a safety management system provides for goal setting, planning, and measuring performance. A safety management system is woven into the fabric of an organization. It becomes part of the culture, the way people do their jobs.

A safety management system can be created to fit any business type and/or industry sector. A SMS is intended to act as a framework to allow an organisation, as a minimum, to meet its legal obligations under occupational health and safety law. The structure of a SMS is generally speaking, not of itself a legal requirement but it is an extremely effective tool to organise the myriad aspects of occupational safety and health (OSH) that can exist within an organisation, often to meet standards which exceed the minimum legal requirement.

A SMS is only as good as its implementation – effective safety management means that organisations need to ensure they are looking at all the risks within the organization as a single system, rather than having multiple, competing, ‘Safety Management Silos.’ If safety is not seen holistically, it can interfere with the prioritization of improvements or even result in safety issues being missed. For example, after an explosion in March 2005 at BP's Texas City Refinery (BP) the investigation concluded that the company had put too much emphasis on personal safety thus ignoring the safety of their processes. The antidote to such silo thinking is the proper evaluation of all risks, a key aspect of an effective SMS.

The Federal Aviation Administration published a Notice of Proposed Rulemaking (NPRM) for the establishment of SMS for air carriers. That NPRM explains that it is intended to serve as the foundation for rules that would later be applied to Part 135 operators, Part 145 repair stations and Part 21 manufacturers. Id. Several U.S. trade associations filed comments in response to the air carrier NPRM, including ASA[disambiguation needed and MARPA. Among these comments were arguments for developing separate SMS regulations for other certificate holders, in order to make sure that SM remains a usable tool for advancing safety (rather than a uniform but useless paperwork exercise). In addition, the Federal Aviation Administration has also filed a NPRM for SMS for airports, which would be separate from the rules for SMS for air carriers (consistent with the arguments of the trade associations).

Scientific supervisor – Y. Pryshupa, senior lecturer

BILOGRAPHY APPLICATION FOR DIAGNOSIS AND REHABILITATION

Stabilography is a method of quantitative analysis of the spatial and temporal stability of the patient in an upright position.

The essence of the stabilographic research methods consists in evaluation of the biomechanical performance of a man in maintaining his upright posture.

Stabilography as a research method has several advantages:

a) It is a painless and comfortable examination. This examination does not require any special training, there is no need to undress, to have sensors, it can be made at any time of the day, regardless of load, nutrition and other things;

b) It is multifunctional. Stabilography can be used as a diagnostic tool for the long list of diseases and symptoms as a means of monitoring human impacts, as well as a means of rehabilitation after disturbance of statokinetic human functions;

c) It is possible to conduct the examination quickly. As a rule, all the examination, together with obtaining results, does not take more than 2-3 minutes;

d) It is a highly informative examination that allows to measure human state totally and the state of a number of physiological systems involved in the maintenance of vertical posture; stabilography allows to evaluate the state of person as a whole and to understand how a number of systems are involved in maintaining the upright posture. These are complex physiological processes, and data about their proceeding enable a physician to assess the patient's state;

e) It helps to reveal how physical and mental processes affect a person.

The essence of stabilographic rehabilitation techniques consists in training kinetic skills in patients performing the task of a computer game by changing the position of the pressure center on the stabilographic platform to capture and move the pieces around the display in accordance with the scenario of the selected game. This realized the visual feedback that allows arbitrary for adjustment of the vertical posture by the patient himself, which makes it possible for you to develop the kinetic skill of maintaining the balance in critical and unstable positions for him.

According to the literature sources good results have been obtained during stabilotraining of cardiology patients in the recovery phase of heartattack, with transient disorders of balance, resulting in patients who were on rest cure, which allows offering this technique to speed up the recovery walk.

For patients with cerebral stroke, brain surgery, and many other serious diseases, stabilography is a must.

Scientific supervisor – S. Soroka, senior lecturer

MELTING GLACIERS

Today, climate change is extremely relevant. The climate on our planet is changing fast enough that no objection is no scientist. Nowadays, the natural climate changes added global warming caused by human activity.

Climate change does not mean a simple increase in temperature. The term "global climate change" is meant the restructuring of Geosystems. A warming seen only as one aspect of change. These observations indicate sea level rise, melting ice sheets of Antarctica and Greenland.

It may be noted that the Arctic started to act "feedback mechanisms" that enhance warming. Last year, there was observed an unprecedented melting of ice in comparison with 1880 year, when it opened up. UN experts attribute this to the increasing emissions of greenhouse gases.

The materials of the UN said: "The melting of Arctic glaciers and ice caps, including Greenland massive ice will help to ensure that by 2100 the sea level will rise by 90-160 centimeters. Changes in Arctic sea ice for the past 10 years are dramatic and clearly at odds with long-term models. "

But on the other hand can cause the following data. As you know, global warming causes melting of ice shelves in Antarctica, but British scientists have discovered a phenomenon known as "carbon drain" in the waters off the coast of the Antarctic Peninsula, which has recently been constrained perennial glaciers.

Carbon dioxide from the atmosphere and ocean is absorbed by microscopic marine plants. In turn, phytoplankton serve as food for a variety of marine life, or, dying, falls to the bottom, taking with them the accumulated lifetime supply of carbon.

Over the past half century as a result of the retreat of glaciers opened about 24 thousand square kilometers of water. These areas already colonized by phytoplankton, which, according to rough estimates, absorb 3.5 million metric tons of carbon, equivalent to 12.8 million tons of carbon dioxide. This is equivalent to "work" rainforest area 6-17 hectares.

So, one of the inevitable consequences of global warming is melting glaciers, and rise through this level of the oceans. This, in turn, will cause flooding of some coastal areas, which adversely affects all living organisms and the ecosystem as a whole. And because humanity needs to pay attention to it, and implement measures to improve the situation.

Scientific supervisor – M. Radzey, lecturer

UDC 72: 691.6 (043.2)

Oleksandr Novik
National Aviation University, Kyiv

EVOLUTION OF GLASS IN ARCHITECTURE

Glass, invented in the time of ancient civilizations and periods of ups and downs, finally replaced most opaque material and become the leader of the global construction. In the 40 years of the last century, the great innovator Le Corbusier called architectural history – "the struggle for the light, the struggle for the windows." As a result, transparency has won, "the epidemic of Glass", which opponents Corbusier is so feared, in our time, has developed into a real pandemic.

New technology has made glass a truly versatile material, which has all properties lacking him earlier. Unlike their brittle predecessors, modern glass extremely strong does not afraid of frost and temperature changes, protects the room from the noise, but also can illuminate, dim and even change color paired with LED lamps. It is not only safe (broken in a special way) and decorative (it has a lot of products – from the mirror to the color of the "deep water"), but also resistant to disasters such as landslides and earthquakes.

Laminated glass of the last generation allows build the most amazing designs and volumes. For example, in a house «R 128", built by German architect Werner Sobek, is made of glass, not only the outer shell, but and structural engineering! The building, in which the glass is everywhere (beams, columns, doors, stairs, floors and roof), can rightly be considered a real example to this amazing material. And the transparency is used here in full: in air gaps between triple glazing is placed a special gas, allowing to use and accumulate solar energy (due to the system house can provide itself with heat and electricity).

If we talk about current trends, today they are an extension and continuation of Japanese metabolism – an architectural style, brings us face-to-nature. This does not mean that we should completely decline from the polymer, but the task of builders – to reduce their use to a minimum. The main task of the day is the idea of energy conservation. As you know, it is achieved in various ways, but one of the key today is the using of solar panels. Thus, the walls of the 25-story skyscraper CIS Tower in Manchester faced by them – solar panels, cleverly disguised as decorative panels.

Scientific supervisor – O. Kovalenko, senior lecturer

MODERN APPROACHES TO SAFETY OF DATA CENTERS

In the past, a connection was made by the various data centers, and nowadays it goes to the consolidation and virtualization. It should be noted that consolidation leads to improved efficiency and the creation of new applications and protocols, but at the same time there are new threats. Among these threats of information leakage noted vulnerability technologies and applications, internal violations and interception of data services and traffic.

Considering the current attack there are three most basic: attack on disabling the network or server, attacks using social engineering, attacks aimed at specific individuals, companies or WEB network. We pay special attention to them.

Thus, as mentioned Zhyglov in a Soviet film: "Law and order in a country is not determined by the presence of thieves, and the ability of authorities to neutralize their power." Most suitable model making is P5 model for security, i.e. People, Policy & procedures, Processes, Products, Proof.

What products can still protect your information? Do you think still the firewall can protect? But it is not. It shares only information on the zone, blocking or permitting the flow of information between zones, blocking all unauthorized protocols and ports, ensuring that servers and other resources receive only required traffic, which responsible for implementing VPN, NAT, redirect, Proxy, routing and more. But HTTPS channel is not hard to find exploits for browser exploits and viruses for Adobe. But technology is constantly moving forward, and we can't pay attention to new development Intrusion Prevention System (hereinafter ISP), which at present is the most perfect. It is a hardware and software system to find and block those attacks that pass between firewalls. This system works on an advancing; it protects even before the attack, and responds in a timely manner to all currently known attacks. Equally interesting to note that this system can protect even against unknown attacks, as research network Tipping Point is in action from 2005. Ordinary people monitor the information environment, and improve the system in such way.

The greatest achievement in the world of information monitoring and the development of new systems has made the company – HP. With the development of protection system of information channels, it became possible to control Internet applications that require constant providing control loading channel and access distribution to different parts of applications.

Protection of virtualization performed as follows steps. IPS examines traffic VM, and VMsafer provides integration with minimal delay. Protection of virtualization is guided by the same management systems. Management Console VMC shows how everything connected between the VM.

Scientific supervisor – O. Kovalenko, senior lecturer

USING OF CLUSTERED ORDINANCE METHOD IN EXPERT EVALUATION IN INFORMATIONAL SECURITY

Making decisions about the most efficient method of protecting data and recourses in the sphere of information security is not as easy task. Experts, whose responsibility is to consider various options, very often have to choose among the diversity of technical and organization capabilities. Those available may have almost the same technical specifications as well as price, or, vice versa, differ dramatically in the parameters indicated.

In such a case mathematical approach is usually taken. Although the task of mathematics is decisions optimization, it might obtain vector and multi criteria format. Moreover, the quality of informational security methods having been chosen with mathematical approach may even come into conflict with each other.

One of the variants of solving such kind of problems being suggested is using expert's evaluation method. But expert's evaluation belongs to that class of problems which is not the issue simple to formalize. The implementation of this approach causes other difficulties such as choosing proper experts and harmonization of experts' opinions.

There are several approaches to choosing of experts groups nowadays. One of the most effective of being available and offered is the one based on harmonization of approval experts' decisions that is referred to as clustered ordinance.

Clustered ordinance consist of harmonization of resulting ordinance with the entire number of expert ordinances. Experts' ordinance contradictions that may emerge initially are then replaced into the middle of the clusters of coordinated ordinances. As a result coordinated ordinances show the final decision of experts that contains the ideas common for the initial ordinance.

Method of clustered ordinance can be illustrated on example of experts' decision on the choice of security cameras for security systems.

Using of clustered ordinance method proves to be effective, confirming the feasibility of its implementation into practice in information security industry.

Scientific supervisor – S. Zakharchuk, senior lecturer

SCINTIGRAPHY AS A NONINVASIVE EXAMINATION

Scintigraphy is a form of diagnostic test used in nuclear medicine, wherein radioisotopes are taken internally, and the emitted radiation is captured by external detectors to form two-dimensional images.

In contrast, SPECT and positron emission tomography (PET) form 3-dimensional images, and are therefore classified as separate techniques to scintigraphy, although they also use gamma cameras to detect internal radiation. Scintigraphy is unlike a diagnostic X-ray where external radiation is passed through the body to form an image.

Principle of the method: patients received radioindikator (radiopharmaceutical (RP)) – a preparation consisting of molecule-vector and a radioactive marker (isotope). Vector molecule absorbs certain structure of an organism (organ, tissue, liquid). Radioactive label is the "transmitter": emits gamma rays that are detected gamma camera. With scintigraphy, the imaging machine detects the radioactivity from an external source, which is the patient.

This method has several advantages:

- a) It shows not only the structure of the body and its function. Scintigraphy assesses physiology, which can allow a disease to be detected before it causes the kinds of changes that would appear in an x-ray. Scintigraphy also allows changes that occur during illness to be tracked.
- b) Quantify the degree of damage. Total dose not exceeding 7 mCi.
- c) It usually does not require preparation.
- d) Studies provide so little exposure.
- e) Agent administered orally or through Other Routes, such as nasal, eye, or breathing.

Scientific supervisor – S. Soroka, senior lecturer

PROTECTION OF ELECTRONIC DOCUMENTS BY A DIGITAL SIGNATURE

Content Protection refers to technologies that limit unauthorized use of data. Back in the days when paper was the primary medium for rendering content, organizations developed a variety of techniques to protect sensitive data from unauthorized use (accidental or intentional). When computers began to replace paper, technology made it very easy for end-users to manipulate content, one can print unlimited copies of documents at the press of a button, one can copy sections of a document to another, one can steal documents or alter strange important mails.

A digital signature or digital signature scheme is a mathematical scheme for demonstrating the authenticity of a digital message or document. A valid digital signature gives a recipient reason to believe that the message was created by a known sender and that the message was not altered in transit. Digital signatures are commonly used for software distribution, financial transactions, and in other cases where it is important to detect forgery or tampering. A simple example:

A person has sent a very important digital message for his career and future life. If this message isn't protected by DS, it can be changed by the malefactor. So the results can be fatal.

A digital signature scheme typically consists of three algorithms:

- A key generation algorithm selects a private key uniformly at random from a set of possible private keys. The algorithm outputs the private key and a corresponding public key.

- A signing algorithm, given a message and a private key, produces a signature.

- A signature verifying algorithm, given a message, public key and a signature, either accepts or rejects the message's claim to authenticity.

DS is performed using the type of asymmetric cryptography. It means that the encoding key doesn't equal to the decoding key. How it works?

Imagine a situation, Mr. Rogovyi (sender) wants to send a message to Mr. Matuchenko (recipient).

The first step is a random generation of pair of keys (public key and private key). One of this key can't be generated from another. Then a recipient sends a public key through the open channel to the sender. Using this public key sender encrypts the message and sends it to the recipient. The last step is based on decryption of the message by the recipient using the private key. So the security of information is determined by a security of private key.

Scientific Supervisor – O. Kovalenko, senior lecturer

MODERN TECHNOLOGY PROSTHETICS – “INTELLIGENT” PROSTHETICS

People as a biological species which has limbs in accidents, disasters, disease, and other life situations, unfortunately, sometimes tend to lose them.

Due to technological advances in the field of prosthetics and medicine, these days, people can live longer, even with amputated arms and legs.

Now the field of prosthetics is increased, mainly due to the development of IT industries and synergies. The main goal of all scientists and engineers is to implement in the artificial product all features of alive arms or legs.

Almost to the end of XX century prosthesis attached to the human body only mechanically, had any connection with the body, were inflexible and short-lived.

But such direction as "biomekhatronika" has recently appeared, and means connection of robotics and human nerve cells.

Within this framework the artificial limbs have already been developed that can respond to the load and the environment, and ideally – to react on commands, outgoing from a brain.

Beside the creation of "intellectual" prosthetic appliances, capable to «conduct a dialog» with the nervous system, the new important direction “osseointegration” has appeared, which is namely fusing of living fabric and electronic devices.

Experiments on the merging of titanium implants with the skin, muscle and bone are held regularly, and some companies already submitted serial development.

For example, the company Touch Bionics, managed to splice metallic structures with living matter using specially grown human tissue. In this way, the problem was solved by the transmission of electrical signals from living cells in an electronic device – a silicon-based semiconductor. As a result, the electrical impulses cause the prosthesis in action.

Also one of the latest improvements in the system is a “realistic” skin for hand protection against dust and water, which was developed by Touch Bionics.

Costs of prosthetic appliances varies at present from 2 000 to 18 000 dollars. However, according to users and professionals working in this field, that price looks justified, because due to this construction, the injured person gets a chance to lead quite a normal life.

Scientific supervisor – R. Khimich, lecturer

UDC 629.735.015.656.081 (043.2)

Ivan Ryabukha
National Aviation University, Kyiv

AERODYNAMICS AS FLIGHTS SAFETY COMPONENT

Air transport until recently developed mainly as a specialized mean of passenger transportation. The share of air transport in the global cargo turnover of all transport modes is very small and is less than one percent. However, it's role in the delivery of urgent loads out of competition. The main advantage of air transport – connection speed, coverage of its activities virtually all of the globe.

The movement of an aircraft includes takeoff, flight and landing. During the takeoff the following powers force to the plane: the average total traction force of the engines; aircraft gravity, aerodynamic power of frontal resistance, aerodynamic force of drag, and traction force of the aircraft wheels.

Also on the movement of the aircraft weather conditions are affecting, the state of the runway, and the technical state of the aircraft.

Having considered the above listed material, it becomes clear that flights safety is affected by many different factors. Safety is important, because even the smallest malfunction of the aircraft usually leads to accidents and casualties. Safety and management efficiency of the air traffic in the past depended exclusively on the skills and professionalism of the staff of airline dispatch service. Although this factor has not lost its significance today, the need to ensure greater productivity of the airline dispatch service can be satisfied only by complex systems with extensive software. The dispatcher performs all types of air traffic services, except the direct air traffic management, supervises the crew training of the aircraft for flying, timely flights provision of relevant services of the airport, has the actual and forecasted weather near its airport and airfields first landings, solves the problems of the planning and coordination of the use of the airspace of Ukraine and other features that directly affect the safety of flight.

So we can say that flights safety is a system of interrelated means, which determines the ability to perform flights without threat to the life and health of people.

Every year air transport increasingly growing impacts on the economy of the country and the world, which in turn leads to improvements of the safety of air transportation.

Scientific supervisor – Y. Pryshupa, senior lecturer

THE FRACTAL GEOMETRY

The fractal it is geometric shape that have self-similarity that is composed of several parts, each of which are similar to the whole figure entirely. In math it is mean some multitude in Euclidean space that have a fractional metric dimension.

The first examples of self-similarity shapes with unusual properties appeared in XIX century (for example, Bolzano and Weierstrass functions or Cantor multitude). Benua Mandelbrot introduced the term “fractal” in 1975. Later in 1977 he published book by the name “The fractal geometry of nature”.

Everyone can find around a lot of fractals. Examples of fractals in nature are trees, clouds, mountains, rivers, lightning, snowflakes, coastline and circulatory system or the bronchi are fractals in human body. Some of them could be modeled on a computer using a recursive algorithm.

Fractals are widely used in computer graphics for imaging of natural objects such as trees, shrubs, mountain landscapes, sea surface, coastline, clouds, snow and so on. Fractal images can be used in various fields, ranging from creating custom textures and background images and ending with fantastic landscapes for computer games or book illustrations. Fractal masterpieces are created by mathematical calculations, but in contrast to the vector graphics, the basic element of fractal graphic is a mathematical formula – this means that no object in memory is stored, and the image is solely based on the equations.

In physics, fractals arise in modeling nonlinear processes, such as turbulent fluid flow, complex processes of diffusion, adsorption, flames, clouds, etc. Fractals are used in modeling of porous materials, for example in petrochemicals. In biology, they are used to model the population and to describe systems of internal organs.

Recently, fractals have become a popular tool for traders to analyze the state of stock markets. Fractals market is one of the indicators in the trading system of Bill Williams. It is believed that he was the first who introduced it in trading. When trading on fractals, in conjunction with his indicator which named as Alligator, trader can find the local maxima and minima of the market.

The fractal geometry was first used in the design of antenna systems by the American engineer Nathan Cohen. Nathan cut piece of aluminum foil in the shape of the Koch curve and stuck it on a sheet of paper, then attached to the receiver. It turned out that this antenna works better than others. Nowadays fractal antennas are widely used in mobile communication devices. Fractal geometry is a new branch of mathematics which is little known. Maybe, in the future fractals will change our lives and will help us better understand the world around. Nowadays, fractals are widely used in different ways, but this is not the limit.

Scientific supervisor – V. Kuznetsov, associated professor

PHYSICAL FUNDAMENTALS OF OPTICAL RADIATION

Visible light waves are the only electromagnetic waves we can see. We see these waves as the colors of the rainbow. Each color has a different wavelength. Red has the longest wavelength and violet has the shortest wavelength. When all the waves are seen together, they make white light.

Visible light has a wavelength in the range of about 380 nanometres to about 740 nm – between the invisible infrared, with longer wavelengths and the invisible ultraviolet, with shorter wavelengths.

When white light shines through a prism, the white light is broken apart into the colors of the visible light spectrum. Water vapor in the atmosphere can also break apart wavelengths creating a rainbow.

Cones in our eyes are receivers for these tiny visible light waves. The Sun is a natural source for visible light waves and our eyes see the reflection of this sunlight off the objects around us.

The color of an object that we see is the color of light reflected. All other colors are absorbed.

Light bulbs are another source of visible light waves.

Supervisor – T. Kulikova, lecture

“PASSIVE HOUSE” – AN INNOVATIVE TECHNOLOGY IN CONSTRUCTION

Many modern innovations in construction are aimed at making human settlements less harmful for the environment. Examples of buildings which will allow us to live in harmony with the nature in the future without depriving of habitual comfort are so called ‘passive houses’. The passive house concept is a comprehensive approach to the economic, environmentally friendly and energy-saving construction of objects for different purposes. It consumes 85% less energy compared with conventional buildings; it is the leading standard in the world of building energy efficiency. Such house is opening a new era in building, anticipating future problems and offering reasonable solutions for today’s environmental problems.

Dr. Wolfgang Feist, the founder of the Institute of the Passive House in Darmstadt (Germany), and Professor Bo Adamson from Lund University in Sweden were the first to develop the design of a passive house in May, 1988. The concept was developed in numerous research projects funded by the German State of Hesse. Since the time the passive house technology was improved, over 2,000 buildings have been built on its basis in Western Europe.

The essential components of a passive house:

1. Exclusively high level of heat insulation.
2. Well insulated window frames with triple low-energy glass.
3. Construction is free of cold bridges.
4. Sealed membrane of a building.
5. Comfortable ventilation with high-efficient heat recovery.

A passive house must meet the following requirements: energy conservation system should minimize heat loss, and the need for heating should be so minimal to be achieved through a system of heat exchange ventilation. Passive houses are very comfortable and environmentally friendly to people. There are no ‘cold’ zones in them, and all rooms have the same comfortable temperature. Optimum temperature, humidity and air purity are maintained automatically. A passive house has stable and adjustable temperature, and the fresh, clean air is supplied continuously. Small heating is required only at low temperatures. Ideally, a passive house is an independent power system, which does not require the cost for maintaining the comfortable temperature of air and water. The basic principle for designing energy-efficient house is to use all means to save heat. Such house obtains heating due to the body heat of its residents, alternative heat sources (mostly solar panels), and household appliances. Due to a special layer of insulation of exterior walls, absence of cracks, special ventilation, it is possible to maintain a constant climate stable temperature conditions regardless of season. The functioning of a passive house is based on the use of automated control system of all technical installations, known as the ‘smart house’ system. It promotes convenience in everyday life as well as saving heat energy that is the most important for a passive house.

Scientific supervisor – L. Konoplianyk, PhD, associate professor

ADVANTAGES OF HARDWARE MOBILE SECURITY

Nowadays there are almost 6 billion cell phones in the world (one billion of them are smartphones). Though, reliable data protection for them has not been created yet. The rapid demand for fashionable devices, clearly outstripped the pace of their information security, competition for the giant market share and reducing the production cost was achieved primarily through reducing security level.

There are two types of protection systems for mobile phones. One system provides software protection and another provides hardware protection. On the one hand, software protection is rather cheap and really easy to download and use. On the other hand, modern hackers have such a powerful software and hardware, that they could rather easily hack any security program installed on the computer or even on some computers. For example the standard device used by hackers for hacking your password consists of 5 server cabinets equipped with 25 graphic cards AMD Radeon. Which are capable to transfer up to 10 gigabits per second. The hacking soft on this device can make 348 billion NTLM hashing passwords per second. This rate indicates that the encrypted Windows XP password can be hacked in 6 minutes.

Many scientists thought that software protection really can't provide high security level. And the only one decision is to use hardware protective systems. Some companies suggest mobile phones with embedded cryptographic protection and others offer you to upgrade your phone with an external module (e.g. a memory card). The last one is the most likely, because it cost less and you can choose almost any phone to upgrade it with cryptographic module

For example, here some functions which are usually realized by such modules:

- Voice encryption
- Cryptographic communication via static IP address.
- SMS / MMS / E-mail (attachments and text) encryption
- encrypted data storing
- Generation of session and long term keys
- working through the SIP server

Finally, in the past year 556 million of people suffered from hackers. And hardware protective systems for mobile phones can really help to decrease these numbers. Though, they cost rather much, as an average price for an external cryptographic module is 1000\$. Your security is rather expensive

Scientific Supervisor – O. Kovalenko, senior lecturer

ATM (AUTOMATED TELLER MACHINE) SECURITY

ATM is a striking example of objects that need's complex distributed system security. ATM is practically the only element of the bank, which can be located outside the main office or branch office. In this case, it is in demand and is active attention as bank customers and unscrupulous members of society.

Let's start with an overview of the functioning of ATMs, their service, and communication with the banks. ATM is a computer, combined with the safe. ATM consist of input device, display, card reader (for reading data from a plastic card), presenter (for issuing the cache) and check printer. Perhaps the most expensive device in an ATM is dispenser. This device is designed for the collection / delivery of banknotes, checks their identity and sorting, and checks their identity and sorting. ATM is connected to processing to be able to communicate with the bank.

The first thing to consider in building a line of defense is the video surveillance system. They are divided into external and internal. External cameras are installed independently of ATM and record, general situation closely to ATM. internal cameras are integrated in ATM and often aren't visible to customer.

We are primarily interested in the internal security system. One of the common systems of this kind is WebATM. In general, it consists of a camera and the interface cable. External hardware is built into the ATM separate miniature computer system unit. Thus, WebATM includes additional system unit, a camera interface cable and network card. A distinctive feature of the system is its autonomy. If the ATM failure occurs, then video system continues to operate independently. It allows you to take pictures even when you try to inflict malicious damage to the ATM.

Scientific Supervisor – O. Kovalenko, senior lecturer

UDC 504.054 (043.2)

Anastasia Suhoripa
National Aviation University, Kyiv

THE EVALUATION OF BIOLOGICAL CONTAMINATION OF TEA

Nowadays tea is a prevalent drink. Its value is determined not only by its taste, but also its biological activity and good quality at reasonable price for consumers.

The aim of our study was the evaluation of biological contamination, thermophile microorganisms in selected samples of tea: black AhmadTM (sample №1), green peach (sample №2) green AAATM (sample №3), Lipton Yellow Label TeaTM (sample №4), green normal (sample №5), AhmadTM black (sample №6).

The procedure of the experiment: 2 g of tea was brewed in 100ml of boiling water in a sterile container, for 15 min. Then in aseptic conditions Petri dishes was sown with different environments in three replications (MPA – to determine the presence of bacteria, Saburo – for fungus). Petri dishes with MPA were left for 3 days at 37°C and Petri dishes with Saburo were left at 25°C. Then the rote of growth of microorganisms was recorded.

The results of biological contamination of tea are given in Table 1.

Table 1

Biological contamination of tea

	Sample №1	Sample №2	Sample №3	Sample №4	Sample №5	Sample №6
MPA	-	-	-	-	-	-
Saburo	-	-	+	+	-	+

«+» the growth of microorganisms is present;

«-» the growth of microorganisms is absent.

According to the obtained results we can make the following conclusions.

Firstly, we have not identified the clear differences in the biological contamination of black and green teas. Secondly, thermophile bacteria were found in any of the samples, and the growth of floccus was noticed in few samples. According to our results, we can conclude that the following teas: green peach, green plain, AhmadTM black are fit for consumption.

Scientific supervisor – N. Zakharchuk, associate professor

RADIOTELEPHONY PHRASEOLOGY EFFECT ON FLIGHT DURING INTERNATIONAL FLIGHTS

There is a potential danger of increasing aviation accidents due to inadequate level of aviation staff training. The threat of more aviation accidents is available due to the lack of sufficient knowledge of radiotelephony phraseology in English by the crew. English is a common language of radio communication during international flights.

Radiotelephony plays an important role in ensuring safety. But so far there are some situations when there is a language barrier in the process of radio communication and it can frequently cause dangerous situations with the threat for people's life. Most aviation accidents at international air routes related to radiotelephony phraseology are caused by the following reasons: the lack of reliable knowledge of standard English vocabulary, insufficient mutual understanding in the process of radio communication of flight crew with the controllers; inadequate explanation of the emergency situation; delayed perception of information in situations that require quick decision, inadequate knowledge level of general English. The problem is the lack of reliability of radio communications skills in English. Therefore, finding ways to improve the efficiency and reliability the professional activity of the crew members during radio communication in English is an urgent problem of pilots training.

The correct pronunciation of words reproduced at a constant speed and keeping rhythm of normal conversation plays an important role in providing satisfactory reception of reproduced information that is the primary goal of this problem. Air traffic controllers and crew members should try to use clear phrases and avoid such obvious mistakes as oscillatory sounds, verbosity, reducing voice, unclear consonance and etc. It ensures maximum efficiency of radio communication and warns against unnecessary reps at limiting in time.

Chapter 12 Document PANS – ATM 4444 gives Standard phraseology radiotelephony, fixed by ICAO whose purpose is to improve reliability of using language in the process of radiotelephony.

Poor knowledge of Standard phraseology – is the problem which concerns almost all countries which are involved into aviation process. American pilots during international flights use U.S. phraseology which has significant differences with ICAO phraseology.

Doing radiotelephony with deviations from established rules and the typical standard phraseology can be allowed only in individual cases when there is the need to ensure safety.

Therefore it is necessary that all aviation specialists use common radio phraseology – ICAO phraseology or the other one adopted by the countries on legislation. This will increase the level of safety associated with linguistic features of aviation specialists of different states during radiotelephony.

Scientific supervisor – N. Glushanytsia, lecturer

UDC 663.05.002.35 (043.2)

Maria Taraniuk
National Aviation University, Kyiv

BIOLOGICAL ADDITIVES

Biologically active additions appeared in Ukraine about 10 years ago. Today over 200 manufacturers offer their products to the population of Ukraine. The annual volume of sales of biological additions in Ukraine – more than 60 million. And that's just in the pharmacy network. So, what is a biologically active addition?

Biologically active additions – are natural or identical to natural active substances derived from plant, animal or mineral synthesis. Also, these substances are extracted by chemical or microbiological synthesis.

They may be included in the food, beverage, or used independently in various forms, in order to ensure the necessary number of human body essential nutrients (complete proteins or individual amino acids and their complexes, some vitamins, minerals).

It's no secret that many factors outside world can affect our body. Here, for example, the use of coffee and tea reduces the body's ability to accumulate vitamins, minerals and trace elements. Smoking one cigarette a day reduces the amount of vitamin C in the 30-100 mg. Drinking alcohol affects the absorption of vitamins and minerals. In such situations additions may render because they can improve the human condition.

Today medicine known some basic properties of useful biological additives. First of all, they deduce toxins from the body of heavy metals and foreign substances. Secondly, additives provides powerful immunostimulatory effect by strengthening defense of cells.

But still natural food is a whole range of different nutrients and vitamins that the natural combination assimilated better than taking man-made additives

But however to use BAD or not everyone must decide himself. In my opinion, the man was given the surrounding nature in order to use its features. After all, no one would attempt to eat food that is made in a chemical reactor. Is not it?

Now, most people are switching to a healthy lifestyle. But the question arises. Why, when our body is weakened by illness, it needs to be treated with chemicals?

Scientific supervisor – R. Khimich, lecturer

CONTROL NOTEBOOK WITH THE HELP OF EYES

Input devices are a vital part of every computer system. They provide means of communication between the computer and the user. There are a lot of input devices nowadays. Recently, there appeared totally new way of the data input – with the help of eyes. Eye-tracking is the methodology of measuring and recording the eye movements relative to the head position of an observer or that of capturing the gaze on some visual scene. The movement control base is in data transmission between the device for eye-tracking and the convertor in real time.

At the electronics display CeBIT 2011 there was presented an innovation technology of notebook control with the help of eyes. This technology was developed by Tobii Technology together with Lenovo. This devise, which was presented at CeBIT, is little outwardly differs from standard portable computer. However, for providing contactless control, it has a unique infrared sensor, which is able to fix light, reflected from user's eyes. Specially developed program analyses the read off information, forms the map of changes and transforms any user's eye movement in moving the cursor.

This technology of contactless control of notebook gives an opportunity to open menu, to choose the necessary points and also to turn over the pages of documents, to control the scale of pictures and maps. When the user leaves his place of working or just looks aside the screen becomes darken in order to save the energy. Even now this technology of contactless control works rather quickly and exactly.

This technology could be especially useful for computer games as it will help to execute commands extremely fast and to take aim just looking. Besides it is possible to scroll the text up and down moving eyes, because the program-broker understands when the user have read the visible text and scrolls it further. The technology of eye-tracking is adapted individually for each user and is suitable for person who wears glasses.

In conclusion we can say, in the course of developing of computer industry the contact between user and computer is simplified and that means computer contactless control will find its application in the following: touchscreens and the technology of face and voice recognition. Besides, millions of people suffering from Multiple Sclerosis, Parkinson's, muscular dystrophy, spinal cord injuries or amputees can interact with their computers and surroundings using just their eyes.

Scientific supervisor – S. Soroka , senior lecturer

USE OF REMOTE SENSING TO DETERMINE PLANTS HEALTH

Remote sensing is a branch of science that studies methods of collecting and analysing data gathered by optical satellites.

This work is aimed at exploration of the methods of remote sensing of plant life. The data for the research were provided by Space Research Institute of NASU-NSAU, using spectroradiometer FieldSpec on the territory of Shatsky National Nature Park.

The demand of such research arose due to lack of methods that would provide valid data and ways of analyzing it in the most efficient way.

The task was to create a program that would analyze incoming data stream of reflectance coefficients and give the answer concerning the health of the plant.

The process of assessment was divided into the following steps:

- 1) Reception of data stream (the table of values with a corresponding reflectance coefficient (RC) for every wavelength);
- 2) Interpolating data for better resolution (with the use of spline interpolation);
- 3) Finding peaks of reflectance using the derivative method;
- 4) Calculating the derivative index (DI) – the ratio between peaks of RC [1];
- 5) Determination of plants health in accordance with DI to the health index in the correlation matrix.

A health index is a measure of chlorophyll in a plant, as it was determined that the amount of it is the most accurate way to determine plants health [2].

Using such procedure it is possible to obtain statistic data over some period that would help to determine the productivity of land thus enabling to anticipate food shortages and etc.

In addition, this process can be easily modified to determine density of constructions (plants/algae in seas/pollution in seas/clouds), find bioweapons (using laser spectrometers), etc. The main problem is to find a principle component, that is, to prove, with a certain probability, the existence of feature in question.

Literature

1. *Yatsenko V., Khandriga P.* (2004). Application of principal component method for estimation of chlorophyll content in vegetation // System Technology Dnepropetrovsk. – 8 p.
2. *Holden H.* Spectral Discrimination of Healthy and Non-Healthy Corals Based on Cluster Analysis, Principal Components Analysis, and Derivative Spectroscopy // Waterloo Lab. For earth Observations, Univ. of Waterloo, Waterloo, ON Canada. – NY, 1998. – 8 p.

Scientific supervisor – V. Yatsenko, Doctor of Sciences, professor

ІНОЗЕМНА ФІЛОЛОГІЯ

UDC 374.7(73) (043.2)

Yana Bolotna

National Aviation University, Kyiv

THE REVIEW OF THE EDUCATION IN THE USA

Education has always been a priority for the United States. It is a tremendously complex and far-reaching endeavor that touches almost every citizen.

A central belief in American educational philosophy is the idea that schools should train the whole person, not just the student's mind. To help the individual toward self-fulfillment, to make him/her a good citizen, a productive worker in an open, fluid society, and a good member of family and community are the main goals of American education

According to Roger Soder, "To talk of the fundamental purpose of schools is necessarily to talk first of the fundamental purpose of society: to assert what it means to be human. To be human in a democratic society is to be free and to be capable of making conscious, responsible choices. A democratic society requires that the people shall judge; schools must teach them to judge wisely. I am talking here about something more than allegiance pledges and national anthems. I am talking about rights, responsibilities, and critical skepticism"

Education is primarily the domain of the states and local school districts. Nevertheless, the federal government can significantly influence educational quality through education-related legislation and programs. Paying special attention to ESL education at the elementary/secondary and university levels, it is necessary to mention that the goal is to make students confident of their abilities to use the language and thereby continue to develop their skills.

ESL methodologies require limited use of lecture and analysis of language. Its emphasis is obviously on practice and application which means getting out to real experience, with focus on production, written and spoken discourse, and this varies in its sophistication ESL methods are eclectic.

In the USA teachers offer a huge variety of opportunities for language learning. What they are looking at is the broadest number of ways to address learners' needs using the most appropriate approaches.

To sum it up, education in the United States is continually evolving and progressing toward the goal of ensuring that all children can achieve their highest potential as individuals and as successful citizens in a free society and global economy.

Scientific adviser – T. Bolotna, senior instructor

THE TENDENCIES OF FAMILY IN MODERN SOCIETY

Family is an association of people connected by a common lifestyle and mutual responsibility.

On the other hand, family is a special and the most important social institute, which regulates reproducing human via system of roles, norms, organizations, forms. It plays special and the main role in history of development and operation of human society. People are born in families and this is the place where the socialization and education occur. For many people family is the most important value in their life.

But, since 80-90s years of 20 century, traditional family's norms have changed. Sociologists agree that family is in crisis. They name modern stage like 'another revolution' which calls the very existence of family in doubt.

Here are some factors that confirm it:

- growth of women's economic independence;
- creating two centers of life: place of work and home;
- 'sexual revolution' with a weak social control.

Speaking about these problems, we can see some new tendencies of family:

- a birth of children out of marriage;
- getting married by 20 years;
- legalization such groups as 'sexual minority';
- appearing of new alternative forms of marriages.

In our country more than 500 thousand marriages in a year are registered. The level is lower than in some countries of Europe. There were registered more than 60 thousand divorces in 2011. The number of illegitimate children was increased. Sociological researches show, that in such situation, youth must be prepared to marriage. It is necessary to create consultation centers for modern families and to have the support from the government and society.

Scientific adviser – Y. Zharoyid, instructor

ПЕРЕКЛАД ІСПАНСЬКИХ ГЕРУНДІАЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ В ПРОЗІ ХХ ст.

Герундій – це безособова форма дієслова, яка поєднує в собі дієслівні та субстантивні риси. Герундій означає дію в розвитку, дію, яка відбувається одночасно з іншою дією. В іспанській мові герундій має просту та складну форми: hablando – habiendo hablado. Також за допомоги герундія та дієслів estar, ir, andar, seguir та ін. утворюється особлива форма дієслова, яка означає тривалу дію, дію в процесі розвитку. В українській мові така форма дієслова відсутня, через це виникають проблеми перекладу герундія та герундіальних конструкцій. Одним з важливих питань у теорії перекладу є виявлення трансформацій, за допомогою яких було б можливо передати ті елементи мови оригіналу, які відсутні в мові перекладу.

На даний момент існують усталені норми перекладу герундія українською мовою. Необхідно зберегти його дієслівні та іменникові властивості, враховувати до якого іменника відноситься герундій, від цього залежить як його слід перекладати.

Перший варіант перекладу – дієприслівниковий зворот (Paseando por la calle vi a María. – Прогулюючись по вулиці, я побачила Марію). Герундій в цьому випадку стосується підмета та вказує на тривалість дії.

Другий варіант перекладу – підрядне речення (Vi a María paseando por la calle. – Бачила Марію, яка прогулювалась по вулиці.). Герундій зазвичай перекладається підрядним реченням, якщо він стосується додатка.

Герундіальні конструкції з дієсловами estar, ir, andar, seguir, etc., перекладаються дієсловом в тій часовій формі, в якій стоїть перший компонент конструкції, або словами: продовжувати, залишатися, та ін. + інфінітив (¿Qué estás haciendo? – Що ти робиш?; Sigie hablando sobre eso. – Він продовжує про це говорити).

Перекладач Петро Соколовський в своєму перекладі роману «Сто років самотності» колумбійського прозаїка Габрієля Гарсія Маркеса звертається зазвичай до усталених норм перекладу, замінює на дієприслівникові звороти, дієслова або підрядні речення (Fue de casa en casa arrastrando dos lingotes metálico,... – Він ходив від хатини до хатини, тримаючи в руках два металеві бруски,...; Habiendo abandonado por completo las obligaciones domésticas, permaneció noches enteras en el patio vigilando el curso de los astros... – Геть занедбавши свої домашні обов'язки, він ціліснічкі ночі проводив на подвір'ї, спостерігаючи за рухом зірок,...).

Відсутність відповідної форми дієслова в українській мові довгий час становила проблему для перекладачів з іспанської, англійської мов. Єдиного правила перекладу герундія на українську мову не існує, але існують основні норми, яких перекладач повинен дотримуватися.

Науковий керівник – Мірошник С.О., викл.

**СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ СТИЛІСТИЧНИХ ПРИЙОМІВ
У УКРАЇНСЬКИХ ТА РОСІЙСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ РОМАНУ
«МЕХАНІЧНИЙ АПЕЛЬСИН» ЕНТОНІ БЕРДЖЕСА**

Дослідження стилістичного прийому займає одне з найважливіших місць у лінгвістичному дослідженні, оскільки він є одним з невід'ємних способів вираження експресивності. Зважаючи на досить велику кількість функцій, що виконує стилістичний прийом, а саме експресивну, інформативну, когнітивну та емотивну функції, необхідним є глибоке дослідження способів передачі того чи іншого синтаксичного чи семантичного стилістичного прийому у тексті мови перекладу.

Перш за все, при передачі стилістичних прийомів необхідно враховувати інтенцію автора художнього твору, літературної традиції епохи, в яку він жив, його особистий стиль, контекст, художній замисел твору та навички і уміння перекладача. Для забезпечення адекватного перекладу неможливо не взяти до уваги культуру та менталітет народу, представником якого є автор та читач, тобто реципієнт повідомлення. Доперекладацький аналіз тексту показав, що в романі «Механічний апельсин» Ентоні Берджеса найчастіше використовувалися метафори, у той час як іронія виявилася найменш вживаним стилістичним прийомом. Крім того, в романі були застосовані редуплікація, інверсія, стилістичне порівняння та гра слів.

Дослівний переклад може застосовуватися при відтворенні метафори. Крім того, під час передачі цього стилістичного прийому доцільним є використання перекладацьких трансформацій додавання, опущення та заміни. Цілісне перетворення, диференціація значення та конкретизація є одними з основних способів відтворення редуплікації. До того ж, слід наголосити на тому, що специфічність структури редуплікації передбачає в деяких випадках наявність дослівного перекладу. Нульова трансформація досить рідко використовується при перекладі стилістичного прийому порівняння. Значно частіше перекладач застосовує додавання, опущення та диференціацію значення. Саме вони належать до основних способів відтворення порівняння.

Переклад О. Буценка можна вважати адекватним, оскільки він сповна передає лексичний зміст як художнього твору в цілому, так і кожного стилістичного прийому зокрема. Цей факт підтверджується тим, що жодні змістові частини тексту оригіналу не були випущені і натомість вони були адекватно передані в мові перекладу. Крім того, експресивність та індивідуальний стиль автора були повністю відтворені.

Науковий керівник – Денисова С.П., д-р філол. наук, проф.

РЕЦЕПЦІЯ Ч. ДІКЕНЗА В АНГЛІЇ ТА В УКРАЇНІ

Про творчість Ч. Дікенза, відштовхуючись від питання його сприйняття читачем, писали Л. Толстой, Г. К. Честертон, Дж. Орвелл, а також О. Вайлд, Г. Джеймс, В. Вульф. Переклади Ч. Дікенза українською мовою аналізували Д. Хомчук у статті “Чарлз Діккенс українською мовою”, Р. Зорівчак, О. Семеніхіна, Л. Богачевська.

Серед останніх досліджень окремо слід виділити роботу Майкла Голлінгтона “Сприйняття Чарльза Дікенза в Європі”, що виходить друком в 2013 р. Провідні літературні критики і перекладачі в нарисах простежили, як саме змінювалося ставлення до письменника та його творчості в певній країні. Приємно, що книга містить і нарис “Дікенз в Україні”, підготовлений Т. Некряч.

Дж. Гіссінг писав у своїй роботі “Безсмертний Дікенз”, що творами Ч. Дікенза притаманні особливий гумор і сатира, відмінно створені образи героїв творів, спроби вирішити складні соціальні проблеми. Г. К. Честертон також відзначав реалістичне відображення світу.

Традиційне бачення Ч. Дікенза заперечує Дж. Орвелл. На його думку, англійці і в ХІХ ст., і в ХХ ст. легко розуміють твори письменника. Тема бідності та знедоленості для них видається лише констатацією факту, адже вони несподівано стали жити краще, проте так і не навчилися бути соціально відповідальними та служити суспільству. Критикує Дж. Орвелл і сатиру Ч. Дікенза, і невиписаність образу аристократії в романах. На його думку, Ч. Дікенз не бачив справжньої бідності, бо походив із півдня Англії та не бачив справді пригноблених робітників фабрик або сільського господарства. Дж. Орвелл не висловлює сумнів щодо того, наскільки доступний Ч. Дікенз за межами англословної культури. О. Вайлд критикував Ч. Дікенза за створені ним образи, Г. Джеймс – за неглибокий психологізм, В. Вульф – за надлишковий сентименталізм і простий стиль.

На думку О. Богачевської, перекладачі керувалися перш за все інтересами українських реципієнтів, обираючи цікаві та легкі для розуміння художні зразки письменника, лише подекуди ускладнені двопланово-алегоричним зображенням дійсності, а також зупиняючи свій вибір на “актуальних” творах, що природно вписувалися в ідеологію держави.

200-річний ювілей Ч. Дікенза спричинив поживання інтересу навколо письменника та його творчості. На нашу думку, наймісткіший висновок щодо сприйняття його літературної спадщини був викладений на веб-сторінці відомої газети “Гардіан”: Нам потрібно читати романи Дікенза, тому що у них розповідається, чому ми такі, якими ми є.

Науковий керівник – Радчук В.Д., канд. філол. наук

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОГО РОЗМОВНОГО СТИЛЮ

Розмовний стиль – це один із основних функціональних стилів мови, який обслуговує сферу повсякденно-побутового, приватного, неофіційного спілкування. Цей стиль реалізується у формі невідготовленого монологічного чи діалогічного мовлення на побутові теми.

Релевантні ознаки англомовного розмовного стилю проявляються на багатьох рівнях мови, в основному на фонетичному, лексичному та синтаксичному рівнях.

Головними фонетичними особливостями англомовного розмовного стилю є прийоми компресії та надмірності. Компресія, що призводить до певного роду неповноти висловлювання реалізується за допомогою девіантних форм, тобто фонетичної редукції, яка в основному характерна для допоміжних дієслів англійської мови. Оскільки українська мова є мовою синтетичною і в ній відсутні аналітичні форми, фонетичну редукцію при перекладі зберегти неможливо, тому щоб передати неформальність розмови перекладачу доводиться використовувати інші прийоми, як наприклад окличні, емоційно забарвлені речення, додаючи частки та вигуки. Надмірність пов'язана з невідготовленістю, спонтанністю розмовної мови, тому її особливостями є *time fillers*, слова, які не мають семантичного навантаження, а також подвійні заперечення та вживання особливих займенників у наказових реченнях.

Релевантними ознаками англомовного розмовного стилю на лексичному рівні є вживання слів нескладної семантичної структури, загальнолітературної лексики повсякденного вжитку, розмовних дублетів, сленгу, лайливих слів та евфемізмів. У розмовному стилі традиційно виокремлюють розмовні одиниці емоційно-експресивної забарвленості, а також дитячу мову, помітною особливістю якої є звуконаслідувальні слова та слова зі зменшувальними суфіксами. При перекладі лексики розмовного стилю проблеми виникають рідко, оскільки в українській мові існує велика кількість відповідників, сленгових слів та колоквіалізмів для збереження стилістичного відтінка та експресивного навантаження слів розмовного характеру.

Синтаксичними особливостями англомовного розмовного стилю в художній літературі прийнято вважати вживання односкладних та еліптичних речень, а також діалогічних єдностей «запитання-відповідь», єдностей, утворених підхватом, поворотом, єдностей синтаксично паралельних реплік. Нехтування правилами граматики є найхарактернішою рисою розмовного стилю.

Переклад іншомовного твору розглядається як ланка взаємовпливів культур, літератур і мов. Повна передача специфіки розмовного стилю при перекладі майже неможлива, тому головною задачею перекладача є здатність знаходити в мовних системах ті закономірності, які диктують єдину контекстну можливість адекватної передачі змісту тексту.

ВИКОРИСТАННЯ ДАВНЬОХРИСТІЯНСЬКОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНИХ ПЕРЕКЛАДАХ

Ми живемо в столітті міжетнічних, релігійних сутичок, більшість яких виникають від того, що люди не достатньо розуміють Слово Боже. А перекладачі тлумачних книг, що дають змогу краще розуміти Біблію, використовують неправильний переклад, або той, що не є сумісним з поглядами релігійних осіб.

На сьогоднішній день Біблія становить інтерес не тільки з релігійної, але і з лінгвістичної точки зору. Будучи збіркою класичних текстів і водночас невід'ємною часткою світової літературно-мистецької спадщини, Біблія являє собою зовсім особливий твір, вивчення якого може пролити світло не тільки на історико-політичні події, але і на історію розвитку і зміни мов, на які вона неодноразово перекладалася.

У лексиці християнства має місце яскраво виражена антонімія, в ній виражаються значення протилежності (пекло – рай, грішник – праведник, дух – плоть, душа – тіло тощо). Аналізуючи елементи семантичної структури певних слів у Новому Завіті слово "небеса" в залежності від контексту позначають як власне небеса, так і Бога. В основі цих двох значень лежить конкретна асоціативний зв'язок: небеса – це певне місце, а Бог – той, хто перебуває там. Такий асоціативний взаємозв'язок двох значень відрізняється від поділу загального семантичного компонента або смислової лінії між значеннями. Значення, засновані на асоціативних відносинах, дуже характерні для лексичних одиниць Біблії, і саме ці асоціативні значення пояснюють виникнення різних образних, переносних значень, які важко вірно тлумачити під час перекладу певних релігійних текстів. Наприклад, "Job valued himself, not by the honour of his family, the great estate he had, his large income, his full table, the many servants he had at his command, the ensigns of his dignity, his equipage and retinue, the splendid entertainments he gave, and the court that was made to him, but by his usefulness".

«Йов не оцінював себе по почестям, що були надані його сім'ї, по великому майну, яким він володів, знакам гідності, виїзду і свиті, по розкішних прийомах, які він влаштував, і підлабузюванні; він оцінював себе по своїй корисності».

У даному реченні слід звернути увагу на слово «entertainment». У словнику за В.К. Мюллером слово «entertainment» означає 1) видовище, вистава; естрадний концерт; дивертисмент; (будь-який) видовищний або розважальний захід; книга для легкого читання, "чтиво"; 2) розвага; забава.

Так як книга була написана у XVII ст., лексика того часу набувала зовсім іншого значення. У даному реченні ми переклали це слово як «прийом гостей».

Науковий керівник – Ковалінська І.В., канд. пед. наук, доц.

**ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ
ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

Перед сучасними ВНЗ ставиться завдання дати фахівцям мовну підготовку, адекватну вимогам сучасного суспільства; розвивати професійно-спрямовані комунікативні навички майбутніх фахівців, які дозволять їм успішно спілкуватися з іноземними колегами. Вивчення іноземної мови студентами у вищих немовних навчальних закладах спрямоване на оволодіння професійною термінологією. Цей факт передбачає вміння викладачів іноземної мови поєднати вміння і навички студентів із загальної іноземної мови та їх професійними знаннями в тій чи іншій галузі науки та техніки. Автентичним матеріалом, за допомогою якого здійснюється такий перехід, виступають оригінальні тексти з періодичних видань, монографій або доповідей іноземною мовою.

Серед основних завдань, що стоять перед студентами в процесі вивчення професійно-орієнтованої літератури іноземними мовами виділяємо такі: отримання інформації, яка б доповнювала і поглиблювала навчальний матеріал, що опановують студенти в процесі вивчення профільних дисциплін навчального плану; формування необхідних навичок щодо подальшого самостійного читання літератури за фахом; здійснення анотування та реферування текстів професійно-орієнтованої літератури на іноземній мові. Для перевірки розуміння як прочитаного тексту в цілому, так і окремих його розділів служать головним чином післятекстові вправи. На цьому етапі найбільш вдалим та ефективним є такі види вправ: прочитати текст і стисло передати зміст; розділити текст на логічні частини та назвати їх; записати запитання до тексту і задати їх у логічній послідовності іншим студентам групи; скласти план прочитаного; викласти зміст тексту за планом; підготувати усну доповідь за темою тексту з використанням додаткової фахової літератури.

Таким чином, навчання зрілому читанню потребує від студента не “пасивного” сприйняття тексту, а перевірки цієї інформації, яку цей текст дає. Робота в аудиторії, таким чином, фокусується не на викладачеві, а на студентах. Найголовнішим є те, що студенти беруть на себе відповідальність за своє навчання та оволодіння навичками читання, розуміння та інтерпретацію тексту, а також спілкування на професійно-орієнтовані теми. Все це допомагає сформувати у студентів навички читання літератури за фахом, сприяє підвищенню мотивації студентів, їхньому професійному розвитку та покращує засвоєння іноземної мови.

Науковий керівник – Вакуленко Т.О., канд. філол. наук, доц.

СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ МОВНИХ РЕАЛІЙ У ТВОРАХ ЖАНРУ ФЕНТЕЗИ

У творах фентезі замальовується світ, який існує у вигляді певного припущення, його фізичні закони відрізняються від реалій нашого світу, а існування богів, чаклунів та будь-яких казкових створінь може бути реальним. Створений світ сприймається як реальний, набуває очевидної єдності, хоча і не має матеріального вираження.

Світ фентезі – це пропущені через сучасну свідомість і повернуті до життя за велінням автора стародавні міфи, легенди, перекази. Модель змісту текстів жанру фентезі розглядають як комбінацію моделей міфів і казок, які ґрунтуються на цілком реальних предметах і відношеннях, взятих у нереальних сполученнях, а їх фантастичний елемент пов'язаний з наявністю образів реально не існуючих об'єктів.

Особливу цікавість в семантичній структурі фентезійного тексту становлять створені автором лексичні одиниці, зокрема мовні реалії, які слугують своєрідним «ключем» до розкриття художнього задуму автора. Терміном «реалії» позначають побутові і специфічно національні слова й звороти, що не мають еквівалентів у побуті, а отже, і мовах інших народів.

З перекладознавчого погляду реалії класифікуються в історико-семантичному та структурному планах. З історико-семантичного погляду виділяються власне реалії (при існуючих референтах) та історичні реалії – семантичні архаїзми, які внаслідок зникнення референтів входять до історично дистантної лексики, втративши життєздатність. У структурному плані виділяються реалії-одночлени, реалії-полічлени номінативного характеру, реалії-фразеологізми.

У випадку реалій доречно говорити не про переклад у буквальному розумінні, а про віднайдення семантико-стилістичного відповідника або про трансляційне перейменування реалій. На основі зіставлення англійських та українських творів жанру фентезі визначаються такі способи відтворення мовних реалій: транскрипція, транслітерація, гіперонімічне перейменування, дескриптивна перифраза, комбінована реномінація, калькування, міжмовна транспозиція на конотативному рівні, метод уподібнення, контекстуальне розтлумачення реалій. Переклад передбачає пошук відповідника у цільовій мові, а цього неможливо досягти, якщо в етнокультурі, матеріальній чи духовній, в історії носіїв цільової мови немає співвідносного об'єкта, поняття чи явища. Саме тому відтворення мовних реалій фантастичного світу є не простим завданням й іноді призводить до часткової чи повної втрати або заміни авторської інформації перекладацькою, у зв'язку з чим, постає проблема співвідношення еквівалентності й адекватності перекладу стосовно мови оригіналу.

Науковий керівник – Шукало І.М., канд. філол. наук, доц.

КАЛАМБУР: ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДНОСТІ ТА НЕПЕРЕКЛАДНОСТІ

Згідно із принципом перекладності будь-яка високо розвинена мова володіє достатнім багатством засобів, що дозволяють відтворити зміст, виражений у єдності із формою. Проте всередині кожної мови існують одиниці, відтворення яких засобами іншої мови вбачається практично неможливим. Ідея неперекладності поширюється на певну категорію мовних одиниць та явищ, зокрема тих, що зустрічаються у художніх текстах, серед яких особливе місце посідає каламбур або гра слів.

Існує культурна та лінгвістична неперекладність; остання зумовлена відсутністю формального відповідника у мові перекладу, як у випадках із каламбуром, коли двозначність є функціонально релевантною ознакою мови оригіналу. Альтернативне тлумачення неперекладності полягає у тому, що вона розглядається в якості ознаки істинної гри слів: неперекладність лексичної одиниці або цілого виразу послуговує меті вирізнення дійсної гри слів з-поміж інших риторичних засобів.

Антимонія перекладності – неперекладність застосовується не тільки по відношенню до каламбуру, але й до художнього тексту в цілому, оскільки першотвір розглядається неперекладним за відсутності абсолютної тотожності із перекладом, але й таким, що підлягає перекладу за можливості повноцінної заміни у мові перекладу та передачі будь-якої значущої частини змісту, компенсації неминучих втрат. Нівелювання принципів неперекладності засвідчує те, що каламбур виступає повноцінним об'єктом перекладацької діяльності. Актуальним є питання наявності абсолютних відповідників: більшість каламбурів відтворюються шляхом функціональної заміни або компенсації за рахунок інших стилістичних прийомів у мові перекладу.

Відтворення каламбуру як складової художнього цілого вважається одним із найскладніших завдань, зумовлене труднощами, що пов'язані із розпізнанням каламбуру серед інших прийомів, віртуозним володінням мовою оригіналу, почуттям гумору, також певними об'єктивними відмінностями між мовою оригіналу та мовою перекладу тощо.

Теоретичне питання щодо того чи підлягає каламбур перекладу залишається відкритим і логічно обґрунтованим, оскільки передбачає переосмислення понять «перекладності» та власне «перекладу» як творчого процесу та його результату, пов'язаних із суб'єктивністю перекладача.

Доцільним вирішенням проблеми неперекладності є практичний досвід, що охоплює процес пошуку якісно нових прийомів та технік, що використовуються у процесі перекладу таких складних лінгвістичних механізмів, як каламбур.

Науковий керівник – Шукало І.М., канд. філол. наук, доц.

ПЕРЕКЛАД ІСПАНСЬКИХ ІНФІНІТИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Актуальність теми зумовлена тим, що в іспанській мові інфінітивні конструкції можуть вживатися як сталі вирази та мати прихований підтекст, тому дослівний переклад вважається недоцільним. Метою дослідження є встановити закономірності вживання інфінітиву та визначити головні способи його відтворення українською мовою, дослідивши поему Габрієля Гарсія Маркеса «Хроніка вбивства, про яке всі знали задалегідь» у перекладі Віктора Шовкуна.

Дослідженням даної проблеми займалися такі вчені як Каноніч С.І., Виноградов В.С., Мілославський І.Г., та інші.

У ході дослідження було встановлено, що інфінітив у реченні може виступати: у ролі підмета, іменної частини присудка, присудка, прямого додатку, непрямого додатку, визначення, обставини причини, обставини мети, поступки, обставини способу дії, обставини умови. Конструкції з інфінітивом поділяються на: абсолютні конструкції з інфінітивом, злиті конструкції з інфінітивом.

Найбільш розповсюдженими інфінітивними конструкціями, використаними Маркесом є: *para + infinitivo*, *al + infinitivo*, *sin + infinitivo*, та інш. Було досліджено 100 прикладів інфінітиву та інфінітивних конструкцій. У результаті було встановлено, що іспанські інфінітивні конструкції українською мовою найчастіше перекладаються:

інфінітивом (*La muerte de su padre lo había forzado a abandonar los estudios. al término de la escuela secundaria* – Смерть батька змусила сина обмежити свою науку середньою школою.) з частотністю 47%;

дієприслівниковим зворотом (*A pesar de la edad, Victoria Guzmán se conservaba entera.* – Незважаючи на свій вік, Вікторія Гусман збереглася чудово.) – 15%

дієсловом у минулому часі (*Pura Vicario había acabado de beber, se secó los labios con la manga y le sonrió desde el mostrador con los lentes nuevos.* – Пура Вікаріо щойно допила воду, поставила склянку, втерла губи рукавом і всміхнулася дочці від прилавка крізь свої нові окуляри.) – 17%;

Також до менш розповсюджених способів перекладу можна віднести переклад: прикметником у 2% досліджених випадків, підрядним реченням – 2%, іменником – 6%, неозначеною формою дієслова – 7%, дієсловом у теперішньому часі – 1%, дієсловом у майбутньому часі – 2% та дієприкметником – 1%.

Задля відтворення лексичних, граматичних та стилістичних особливостей тексту перекладач використав такі перекладацькі трансформації: заміна однієї частини мови іншою, додавання, вилучення, модуляція, заміна членів речення, заміна типу речення.

Науковий керівник – Мірошник С.О., викл.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИБІР ВИЩОЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

УДК 159.9: 378.167.1: 004.032.6 (043.2)

Алпатов С.М.*Національний авіаційний університет, Київ***ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОНИХ ПІДРУЧНИКІВ З КУРСУ
«ПСИХОЛОГІЯ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

Сьогодні основним завданням системи освіти є підготовка молоді до життя та професійної реалізації в інформаційному суспільстві. Тому проблема включення інформаційно-комунікативних технологій, усвідомлення їх цілей, методів, способів, прийомів є актуальною в практиці навчального процесу вищих навчальних закладів. Широко застосовуються комп'ютерні презентації навчального матеріалу, комп'ютерні навчальні програми, комп'ютерне тестування. Одним із шляхів дотримання дидактичних принципів: цілеспрямованості навчання, науковості, систематичності та послідовності, системності, міжпредметних зв'язків, політехнізму та професійної спрямованості, наочності, самостійності студентів тощо, безумовно є використання електронних підручників.

Для студентів технічних спеціальностей дисципліна «Психологія» не належить до профільних, проте є однією з найважливіших в опануванні професійної компетентності, знань особливостей протікання психічних явищ людини та їх механізмів. Особливе місце в реалізації нових підходів займають електронні підручники, які дозволяють вирішувати основні педагогічні завдання: ознайомлення з предметом, засвоєння базових понять; базова підготовка на різних рівнях глибини і детальності; контроль і оцінка знань та умінь; розвиток професійно необхідних здібностей; відновлення знань та вмінь.

За результатами нашого опитування студентів першого курсу напрямів електротехнічні системи електроживлення і безпеки та захисту інформації НАУ, вони чудово усвідомлюють необхідність використання ІТ у своїй майбутній професійній діяльності. Особливий інтерес визивали навчальні завдання, в рамках використання електронного підручника, пов'язані з практичною діяльністю майбутнього фахівця. Найбільш результативно виявилася методика створення мотивації, за якою викладач звертається до формування уявлень студента про роль психології в його майбутній діяльності для успішного вирішення професійних завдань. Ми можемо запропонувати наступну структурну схему електронного підручника з дисципліни «Психологія». Перший рівень – базовий, який містить основні поняття, визначення з предмету та ілюстрації цих понять і визначень. За змістом цей рівень дає закінчену цілісну картину дисципліни. Другий – розширений, містить докладний виклад усіх питань навчальної програми курсу. Третій – просунутий, містить поглиблений виклад окремих питань для тих студентів, які бажають розширити свої знання з дисципліни «Психологія».

Отже, використання електронних підручників забезпечує не тільки спеціальний підбір навчального матеріалу, а й правильне формування позитивних ціннісних орієнтацій студентів по відношенню до навчання, підтримує їхню компетентність і впевненість у собі, стимулюючи внутрішню мотивацію.

Науковий керівник – Демченко Н.І., ст. викл.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДЛІТКОВОЇ ТРЕВОЖНОСТІ

Життєдіяльність дорослої людини, так як і дитини перебігає у постійних контактах з іншими людьми, предметами та явищами навколишньої дійсності. До всього, що оточує людину, вона виявляє певне ставлення, яке проявляється у різноманітних емоціях. Для психічного здоров'я, нормального перебігу різних видів діяльності як дорослої людини, так і дитини потрібна збалансованість емоцій. Порушення емоційного балансу, тривала перевага негативних емоційних станів спричиняють виникнення емоційних розладів, відхилень у розвитку особистості дитини, порушень у неї соціальних контактів. Так, властиві дитині переживання страху, сумніву, побоювання за відсутності коригуючи заходів закріплюються та перетворюються на рису характеру – *тривожність*; сум, туга, образа – на *невпевненість у собі, своїх силах*; дратівливість може спричинити утворення такої риси, як *запальність*.

Школа – дзеркало суспільства. І всі негаразди, які виникають у сучасному світі, так чи інакше простежуються у закладах освіти. Шкільна тривожність – це одна з типових проблем, з якою найчастіше зустрічаються психологи, вчителі, батьки. А найголовніше – це та проблема, яка заважає учням навчатися, працювати, жити повним життям. Саме тому явище шкільної тривожності набуває актуальності для пізнання та дослідження. Адже на сьогоднішній день її показники зашкалюють, що не лише призводить до падіння рівня успішності українських учнів. В подальшому шкільна тривожність призведе до зниження кількості кваліфікованого працездатного населення, бо ще з шкільного віку вона виснажує націю. Вона винищує всі зародки мрій і бажань в дитячій свідомості, змушує звертати увагу лише на шкільні проблеми, впливає на самооцінку, через що потім формується нездоровий глузд, хвора уява.

Як колишня учениця, зацікавлена в дослідженні цієї проблеми, адже сама відчула, що таке шкільна тривожність, тому що переживала шкільні екзамени, які справили на мене велике враження, і, звичайно, то був стрес. Екзамени, що проходять після довгого і об'ємного процесу навчання, контрольні, тематичні згубно впливають як на духовне самопочуття (знижена самооцінка), так і на фізичне (постійна втомленість). Від цих факторів залежить майбутнє людини, її сприйняття оточуючого, її світогляд, вчинки, поведінка

Науковий керівник – Кокарева А.М., канд. пед. наук, доц.

РОЛЬ МАНІПУЛЯЦІЙ В ЖИТТІ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА

Маніпуляція зустрічається всюди коли бачимо, як продавці на ринку обманюють пересічних співгромадян і коли на TV розгортаються грандіозні передвиборні кампанії, до того ж до маніпуляції відноситься всім нам настільки набридла реклама. Студенти постійно стикаються з проблемами маніпуляції під час навчання.

Маніпуляція є видом психологічного впливу, за допомогою якого маніпулятор прагне отримати односторонній вииграш. Маніпуляція, як і будь-який вид психологічного впливу, має свої підвиди. У зв'язку з цим маніпуляцію підрозділяють на вербальну і невербальну. Так само виділяють усвідомлювану і неусвідомлювану адресатом (суб'єктом) маніпуляцію.

У педагогічному процесі теж використовується маніпуляція. Педагогічна діяльність повинна будуватися на гуманістичній основі і вчитель в ній повинен керуватися інтересами учня. Але найчастіше педагог, не бажаючи ставити свої інтереси нижче інтересам учня, починаючи вдаватися до маніпулятивних прийомів. Приклади маніпуляції які зазвичай використовуються викладачами: «припинення запитань студентів», «господар – пан», «добрий викладач» та інші.

В свою чергу студенти, маючи вільний доступ до настільки поширеної і популярної зараз літератури по маніпулятивним технологіям, багато знають про маніпуляції і використовують її в процесі навчання. Студенти використовують різні маніпуляції, часто навіть не знаючи про це.

За результатами А.І.Тарелкіна маніпуляції які найчастіше використовує студент поділяються на 6 типів, залежно від мішеней впливу. Всього описано 25 найбільш поширених студентських маніпуляцій. Деякі приклади маніпуляцій які використовують студенти під час навчання: «натиснути на співчуття», «прикинутися валянком», маніпуляція «заліковкою», «пустити пил в очі», «заговорювати зуби», «ви обіцяли» та багато інших.

Під час експерименту, було проведено опитування студентів 1 та 5 курсу стосовно їх ставлення та розуміння проблеми маніпуляції в навчальному процесі. За отриманими результатами досліджень можна зробити висновок, що більшість студентів розуміє термін маніпуляція та використовує маніпулятивні технології під час свого навчання, а також під час вирішення конфліктних ситуацій. У свою чергу, студенти негативно ставляться до маніпуляцій в свою сторону, вважаючи, що вони можуть нести шкоду їхньому психічному здоров'ю.

Отже, маніпуляція – досить поширене явище в спілкуванні викладачів і студентів, при цьому вона як полегшує деякі аспекти спілкування так і стає причиною виникнення всякого роду складнощів і небажаних проблем під час спілкування.

Науковий керівник – Свириденко О.М., ст. викл.

РОЛЬ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОГО МАРКЕТОЛОГА

До середини ХХ ст. гуманітарні науки в технічних закладах освіти були представлені досить мінімально. Ситуація докорінно змінилася унаслідок бурхливого розвитку НТР, комп'ютеризації, автоматизації. У розвинених демократичних країнах давно вже зрозуміли, що, навіть, в суто технократичному суспільстві підготувати висококваліфікованого спеціаліста, виростити талант без гуманітарної освіти неможливо. Якщо раніше від маркетолога вимагалось лише знання у межах своєї спеціальності, то сьогодні вимагають передусім творчості. Висококваліфікований працівник – це організатор виробництва і творець.

Маркетолог – одна з найоплачуваніших професій на сьогодні. Список професій у сфері маркетингу постійно розширюється, сьогодні нараховується приблизно 20 професійних напрямів роботи в маркетингу: маркетинг-ресерч, менеджер з продажу, екаунт-менеджер, бренд-менеджер, промоушн-менеджер, спеціаліст з BTL, евент-маркетингу, прямому маркетингу, мерчандайзер, копірайтер, логістик, та ін.

Гуманітарна підготовка маркетологів розрахована на розвиток здібностей у комунікативній практиці й широкій ерудиції, формуванні лідерських задатків та творчих здібностей. У програмі передбачено вивчення наступних дисциплін гуманітарного циклу: філософії, української мови, історії, соціології, психології та педагогіки, культурології, політології та ін. Основними принципами вивчення дисциплін гуманітарного циклу є фундаментальність, системність у зв'язках із досягненнями інших наук, єдність історичного і логічного, національного й загальнолюдського, суспільного та особистого, теорії і практики навчання й виховання. На думку вчених, у процесі вивчення дисциплін гуманітарного циклу, які сприяють злиттю культури, науки і природи, студенти засвоюють систему базових загальнолюдських (духовно-моральних, історичних та культурно-гуманітарних) пріоритетів і цінностей, зокрема, – любов як принцип буття, сенс здорового способу життя людини, її місце та ціль у житті, саморозвиток і самовдосконалення, почуття обов'язку, свободи творчості.

Важливим є те, що процес вивчення дисциплін гуманітарного циклу дозволяє формувати майбутнього фахівця маркетингу не лише як «вузького» спеціаліста, що призводить до стандартизації особистості, а як багатогранну гармонійну особистість, здатну розкрити і реалізувати власний потенціал, зокрема лідерський, оскільки сьогодні саме лідерські якості є чи не найважливішим чинником у працевлаштуванні та кар'єрному зростанні маркетолога.

Окрім того, саме гуманітарна освіта формує фахівців, які здатні широко і вільно мислити, створювати ті інтелектуальні цінності, яких потребує не тільки політика, але й економіка та виробництво.

Науковий керівник – Каряка І.В., ст. викл.

РЕЗУЛЬТАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІОНАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВНЗ

Зміна парадигми побудови системи вищої освіти в Європі, сутність якої полягає в переході від процесного підходу в організації освітньої діяльності до результативного, обумовлена, перш за все тим, що сучасна вища освіта має адаптивно реагувати на швидкоплинні потреби суспільства через різноманітність її місій; по-друге, існуючі в Україні Державні переліки спеціальностей та професій сформовані лише на вузькій інтерпретації вмінь, навичок та знань; по-третє, існуюча рамка кваліфікацій, що базується на тривалості навчання, кількості академічних годин і змісті навчальних планів, часто допускає суттєве дублювання та неузгодженість у змісті навчання.

Одним з найважливіших завдань сучасної вищої технічної освіти України є ідентифікація компетентностей, у термінах яких можна представити результати освіти, і пов'язані з цими компетентностями кваліфікаційні рівні, що висуваються роботодавцями. Модернізація системи вищої технічної освіти, як складової вищої освіти України, потребує розробки нових зв'язків між компетенціями, які висуває сьогодні суспільство та роботодавці, і компетентностями, якими має оволодіти майбутній фахівець в період навчання у ВНЗ, щоб бути здатним не лише використовувати здобуті знання у професійній діяльності, а й постійно їх поповнювати. Зазначені соціальні завдання актуалізують проблему проектування самостійної пізнавальної діяльності у студентів ВНЗ, що є, фактично, результатом їх навчальної діяльності, яка формує складові професійної компетентності майбутнього фахівця. Формування інтелектуальних, творчо-інноваційних та ціннісно-орієнтаційних компетентностей студента – ось формула нової парадигми вищої школи.

В умовах модернізації виробництва, упровадження науково-технічних досягнень і новітніх технологій використання сучасної техніки на ринку праці, актуальним стає вирішення наступних завдань: виховання у студента внутрішньої потреби в поглибленні й оновленні продуктивних особистісних знань; забезпечити набуття студентами інтегрованих умінь і навичок самостійної роботи; формування, за допомогою навчальних дисциплін, вмінь приймати рішення, конкретизувати завдання, визначати методи та способи розв'язання проблем, які можуть виникнути в професійній діяльності і в повсякденному житті.

Виховання самостійної особистості є одним з основних завдань професійної освіти на сучасному етапі. Для вирішення цього завдання у ВНЗ існують різні види самостійної роботи, що мають на меті формування продуктивних знань та інтегрованих умінь. Засади системності мають бути покладені в основу ідентифікації результатів освіти та класифікацій, описаних у термінах компетентностей, для формування структури, змісту, і технологій відповідних освітніх рівнів.

Науковий керівник – Тименко В.М., канд. пед. наук, доц.

МАСКУЛІННІСТЬ У ПСИХОЛОГІЇ СУЧАСНИХ ЖІНОК

Сучасні соціально-психологічні дослідження в Британії виявили підвищення активності жінок по всій земній кулі. У порівнянні з 2010 роком значно збільшилася кількість жіночих громадських організацій. "Слабка стать" з кожним роком все менше й менше відповідає даному означенню. Добре це чи погано? Однозначної відповіді на це запитання ми не знаємо. Проте актуальність даної теми, саме на етапі сьогоднішнього досягла свого найвищого рівня.

Намагаючись соціалізуватися в нових умовах, жінка переживає трансформацію гендерної ідентифікації, а саме – формує маскуліну гендерну ідентичність. Наслідками цього може бути як успішна соціалізація, так і неуспішна, ускладнена внутрішньоособистісним конфліктом, соціальною дезадаптацією, сексуальною дисфункцією та порушеннями міжособистісної комунікації.

Для маскуліних жінок характерні високі показники самовпевненості, сили, активності та цілеспрямованості. Це формує внутрішню самодостатність маскулінізованої жінки, однак знижує здатність будувати гармонійні стосунки, перш за все сімейні.

Окрім того, маскуліність жінок у вигляді надмірної ділової активності, економічної самостійності, породжує домінуючу матір з авторитарним стилем виховання та дефіцитом емоційної складової взаємин. Водночас, домінуюча позиція матері в родині часто супроводжується зменшенням ролі батька. Така статево-рольова структура родини згубно відбивається на гендерному розвитку дітей, ускладнюючи адекватний вибір статево-рольової позиції дитини. Вимоги до фемінності дівчаток зменшуються, в суспільстві спостерігається все менше акцентів на жіночості, радості материнства, перевагах фемінного стилю статево-рольової поведінки – і все більше на професійних досягненнях жінки-підприємця, лікаря, юриста, політика.

Таким чином, можна зробити висновок про зростання кількості жінок з вираженою маскуліністю. Який шлях обрати для себе – це питання кожної окремої жінки. Але на мою думку, перш за все, потрібно пам'ятати, що якщо Ви вже народилися жінкою, то жінкою Вам потрібно і залишатись.

Науковий керівник – Олійник О.О., канд. психол. наук, доц.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОСОБИСТОСТІ ЗРІЛОГО ВІКУ

Актуальність теми зумовлена поширенням в світі явища багатства і бідності, та широкої прірви між ними. Про гостроту проблеми зубожіння населення свідчать спеціальні урядові програми подолання бідності. Паралельно із процесами збідніння народу швидкими темпами збільшуються прибутки порівняно невеликого прошарку суспільства, рівень життя якого значно перевищує межі необхідного.

Зрілий вік є своєрідним проміжним етапом, що охоплює період життя людини приблизно від 40-ка до 60-ти років. Саме в цьому віці проблеми багатства та особливо бідності постають більш гостріше. Це пов'язано з емоційною сферою, невідповідністю потреб і можливостей, рівнем освіти, видом професійної діяльності.

Цей віковий період містить в собі кризові моменти, які, в першу чергу, пов'язані з професійною самореалізацією. Якщо особа не досягла поставлених цілей, не задовольнила фінансові потреби, то існує висока ймовірність настання депресивних станів.

Вважається, що можна заробити капітал тільки в молодості, а після 40 років можна вже розслабитися – «все одно, потяг вже пішов». Але, люди, які досягли значного рівня достатку втрачають цікавість до життя, шукають різноманітні заняття для того, щоб відволіктися від повсякденної рутини. Розвивається недовіра до оточуючих, близьких, які, на їхню думку, використовують їх тільки в корисливих цілях. Руйнуються сімейні стосунки.

Відповідно до даної теми нами було проведено інтерв'ю. Вибірка складалась з 30 осіб віком від 41-го до 53-х років. За результатами дослідження нами було виявлено, що більша частина респондентів (76,7 %) основною причиною багатства і бідності вважають професійну самореалізацію та наявність знайомих у відповідній сфері. Але для деяких респондентів (23,3 %) така проблема відсутня, адже радість життя вони вбачають не в багатстві та славі, а в звичайному сімейному та дружньому колі.

Отже, поняття багатства і бідності мають під собою не лише матеріальне підґрунтя, але й розвиток духовних цінностей та внутрішніх переконань, які здійснюють вагомий вплив на особистість у зрілому віці.

Науковий керівник – Олійник О.О., канд. психол. наук, доц.

ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПІДЛІТКІВ

Комунікативна культура, на думку психологів, є основою загальної культури особистості, оскільки допомагає створити її внутрішній світ. Багатьох хвилює сьогодні проблема зниження рівня комунікативної культури випускників, тобто сукупність умінь і навичок у сфері спілкування і законів міжособистісної взаємодії, які сприяють взаєморозумінню й ефективному вирішенню завдань спілкування. Комунікативну культуру розглядають також як сукупність трьох культуротворчих компонентів, а саме: емоційної культури, культури мовлення і культури спілкування. На жаль, емоційної культури практично в навчальних закладах не вчать, та й батьки часто не надають великого значення розвитку емоційної сфери своєї дитини. Емоції ж, як відомо, впливають на всі компоненти пізнання: відчуття, сприймання, уяву, пам'ять і мислення. З емоціями також пов'язані вольові процеси.

Більшість батьків щиро люблять своїх дітей. Чому ж діти не завжди це відчувають? Тому що дорослі не вміють слухати їх, розуміти їхні відчуття і потреби. Думаючи, що все вони знають про свою дитину, часто говорять на різних мовах і навіть не усвідомлюючи цього. Потреба в любові пов'язана з упевненістю в собі і відчуттям власної гідності.

Американський психолог Генрі Чемпен у книжці «П'ять мов любові» справедливо уточнює: людина потребує того, щоб її не просто любили, а любили її «мовою». Прочитавши дану книгу, можна зазначити, що існує п'ять основних мов любові: слова захоплення, час, подарунки, допомога, дотики. Щоб виховувати дитину правильно, батьки повинні знати її рідну мову. Потрібно частіше використовувати слова захоплення. Рідко хвалять дітей, помічаючи тільки їх помилки, тому потрібно уже наступного дня спробувати дитину похвалити хоча б двічі. Необхідно дитині приділити певний час для того, щоб проникнути в її світ. Не потрібно захоплюватися подарунками, інакше вони втрачать усякий сенс, а в дитини сформується система цінностей. Допомагаючи дитині, важливо сказати їй, що ви робите це, тому що любите її. Розмовляючи з нею, необхідно використовувати дотики, адже всі діти потребують ласку, але важливо знайти до кожного індивідуальний підхід, враховуючи вік дитини, темперамент, мову любові тощо. Діти дорослішають, але батьки повинні завжди залишатися з ними ніжними. Знаючи рідну мову дитини, варто розмовляти нею, але не треба забувати і про інші необхідні їй мови.

Отож, формуючи емоційну культуру підлітків, ми повинні пам'ятати про рівень культури міжособистісних взаємин, про вміння і бажання бути толерантними, розуміючими, компромісними. Адже культура спілкування, етика – обов'язковий елемент повсякденних взаємин, тому вони мають увійти у закони життя, стати реально діючими нормами.

Науковий керівник – Кокарева А.М., канд. пед. наук, доц.

**ПРОБЛЕМА КОНФЛІКТІВ У ВЗАЄМОСТСУНКАХ СТУДЕНТА
ТА ВИКЛАДАЧА У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ**

На сьогоднішній день якість підготовки будь-якого фахівця визначається не лише рівнем його знань, але й професійними вміннями, які дозволяють творчо вирішувати проблеми, що виникають, а також активно взаємодіяти з людьми. Розвиток таких умінь відбувається на етапі входження особистості в систему освіти ВНЗ, де виникає взаємодія між викладачем і студентом. В процесі такої взаємодії часто постають гострі дискусії, суперечки та непорозуміння, які час від часу еволюціонують в міжособистісні конфлікти.

Під час педагогічної взаємодії в системі "викладач – студент" відбувається зіткнення цілей, інтересів, життєвих позицій, особистого індивідуального досвіду, що викликає формування такого явища як соціальний конфлікт. Соціальний конфлікт – найбільш гострий спосіб розвитку і завершення протиріч, що виникають в процесі соціальної взаємодії. Такого роду конфлікти виникають і в освітніх інституціях.

За даними наших досліджень, специфіка конфліктів типу «викладач – студент» і навпаки, полягає в тому, що студент в більшій мірі є незалежним суб'єктом навчального процесу. Він виступає «замовником» типу і напряму освіти і здатний усвідомлено оцінювати «пропонований йому товар». Але інколи існування такого «ринку послуг» призводить до виникнення непорозумінь. В той же час студент потрапляє в нове русло, де на одному рівні співіснують розваги та навчання. Він втрачає самоконтроль та власну силу волі, в наслідок чого зникає бажання вчитися, падає рівень працездатності, змінюються цінності пріоритетів, виникають проблеми з навчанням. Це призводить до невиконання основних задач та завдань, відповідно до вимог навчального процесу. Що в свою чергу створює такі проблеми, як проблема реальної та очікуваної оцінок, а також проблема амбіцій та реальних фактів.

У взаємодіях студентів і викладачів ми виділили такі причини конфліктів:

- відмінності в ціннісних орієнтація,
- нетактовність в спілкуванні,
- відмінності у взаємних сподіваннях,
- рівень професіоналізму викладача і успішність студента.

Навчальна діяльність студента у ВНЗ – це одна із сторін цілісного, професійного та особистісного формування людини. Під час якого основним завданням викладача і студента є знайти "золоту" або ж оптимальну для них середину, при якій їх взаємодія буде набагато успішніше і продуктивніше.

Спроби шукати компроміс, іти на контакт, бути лояльніше, входити в положення і ситуації один одного, на нашу думку, є необхідними і достатніми вимогами до злагодженої взаємодії, чіткого бачення можливих проблем і вирішення їх.

Науковий керівник – Свиріденко О.М., ст. викл.

БАР'ЄРИ СПІЛКУВАННЯ ЯК ПЕРЕШКОДА У ВЗАЄМОСТОСУНКАХ ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Для молодих людей мого віку, а саме студентів, найважливішим є знайти своє місце у житті, соціумі. Це неможливо без спілкування. Ми спілкуємося із викладачами та між собою, але у спілкуванні між різними людьми виникають перешкоди – бар'єри, які заблоковують спілкування або спотворюють інформацію.

Існують різні види бар'єрів, наприклад: бар'єри нерозуміння (фонетичний, стилістичний, семантичний, логічний), бар'єр авторитету, бар'єри зовнішні та внутрішні. Уявімо, що викладач задумав передати студентам певну інформацію, але подав її на незрозумілій для них мові – це фонетичний бар'єр, як наслідок – студенти нічого не розуміють. Або якщо він передав інформацію у важкій для розуміння формі, його теж можуть не зрозуміти – це логічний бар'єр. Стилiстичний бар'єр може виникнути між викладачем і студентом, або між двома студентами, коли один говорить, використовуючи наукові слова, складно побудовані речення і, а інший використовує молодіжний сленг.

Часто виникає ситуація, коли в групі висловлюють свою думку декілька студентів, але скоріше прислухаються до думки того, хто має більший авторитет, хоча його думка може бути хибною, – бар'єр авторитету. Буває так, що два студенти розмовляють і один відчувши, що ця інформація загрожує йому сильною перебудовою його уявлень, створює внутрішній опір і перестає сприймати сказане. Спілкування стає не зовсім комфортним.

Бар'єри можуть мати і позитивні наслідки, і навіть приносити користь для особи, що їх створює. Це так звані механізми природного захисту і їх дійсна природа людині до кінця не відома. Іноді людині потрібно закритись від зовнішнього впливу, щоб уникнути якогось навіювання, шахрайства, або просто надокучливих людей, тобто, дати зрозуміти що ви не бажаєте спілкуватись на певну тему.

Науковий керівник – Свириденко О.М., ст. викл.

РОЛЬ ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ВИХОВАННІ ПОЧУТТЯ ВЛАСНОЇ ГІДНОСТІ В ШКОЛЯРІВ

Відомо, що однією з найнеобхідніших умов успішної діяльності є ясне бачення мети. Метою виховної роботи освітніх закладів є виховання особистості, здатної до самореалізації в сучасних умовах – самостійної, самодостатньої, творчої, конкурентоспроможної, здатної здобувати необхідні знання протягом усього життя, толерантної, спроможної будувати конструктивну взаємодію з оточуючими тощо. На наш погляд, стрижнем виховної роботи має бути виховання в молодій людині почуття власної гідності, оскільки саме це почуття інтегрує в собі високу самоповагу й повагу до інших, високу вимогливість до себе й відповідальність (насамперед, перед собою) за власні вчинки й життя взагалі, свободу вибору й готовність до прийняття рішень і до відповідальності за їх наслідки, високі моральні якості, прагнення до самовдосконалення, необхідність відчувати гордість за власні вчинки й досягнення, уникнення вчинків, за які буде соромно.

Гідність людини, як форма самосвідомості й самоконтролю на базі адекватної самооцінки є потужним джерелом впливу на її поведінку, формування позитивної самодостатньої особистості, орієнтованої на саморозвиток, самовдосконалення, самоактуалізацію, самоутвердження за рахунок власних здібностей, ресурсів і зусиль, а не за рахунок експлуатації або приниження інших.

Супутником майже всіх видів асоціальної поведінки (наркоманії, алкоголізму, правопорушень) та багатьох психічних розладів є низький рівень самоповаги. Аналізуючи ці факти, російський психолог Д.Ольшанський зазначає: «Відразу стає ясним головне завдання і шкільного, і родинного виховання: допомогти людині набути високої самоповаги. Висока самоповага – супутник соціальної активності, готовності до лідерства, високого духу змагання. Висока самоповага особистості – це соціальне надбання, капітал суспільства, що сприяє прискоренню його розвитку».

Важливо розвивати самоповагу та її складові, починаючи ще з раннього шкільного віку, коли педагог відіграє одну з найважливіших ролей в житті дитини. Потрібно закладати в свідомість розуміння свого життя та його важливості як для себе особисто так і для суспільства загалом. Педагоги зазвичай скеровують дітей у правильному напрямку їхнього розвитку на всіх рівнях: інтелектуальному, психологічному, соціальному, фізичному, духовному. І виховання в учнів почуття власної гідності та самоповаги свідчитиме про повноцінний розвиток особистості, про прийняття життєвих позицій та виконання важливих та актуальних функцій у суспільстві.

Науковий керівник – Кокарєва А.М., канд. пед. наук., доц.

ПРОФЕСІЙНИЙ ПОРТРЕТ ПСИХОЛОГА АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ

Цивільна авіація в умовах глобалізації світової економіки стає важливим елементом інтеграції України в сучасну систему міжнародних економічних зв'язків. Окрім цього вона має особливе значення для розв'язання соціально-економічних задач та підвищення якості життя населення країни [1, с. 480].

У психолога авіаційної галузі повинен бути збережений пріоритет фундаментальних наукових знань, що вимагає ґрунтовної науково-експериментальної підготовки студентів. До них належать такі знання: про психологічні закономірності трудової діяльності авіаційних спеціалістів; про вплив факторів польоту на розвиток психічних станів і розробка рекомендацій з профілактики несприятливих чинників; про професійну придатність, психологічну адаптацію членів екіпажу до умов праці; про діяльність з керування літаком з метою максимального пристосування техніки до психічних можливостей людини; про психологічні причини і передумови до льотних нещасних випадків і розробку заходів щодо їх запобігання; про психічні якості, які сприяють успішному виконанню льотної діяльності з метою відбору кандидатів на відповідні посади та визначення придатності льотчиків до польотів; про поліпшення методики підготовки авіаційних фахівців на основі вивчення психологічних закономірностей навчання і формування якостей особистості.

Нами були визначені уміння, якими повинен володіти психолог, який працює в авіаційній галузі: уміння аналітично мислити, бути проникливим та об'єктивним, прагнути до наукових пошуків оптимальних рішень і творчої взаємодії із зацікавленими працівниками, колективом авіакомпанії; уміння до ефективного оволодіння психодіагностичним інструментарієм; уміння пов'язані з пізнавальними психічними процесами; уміння до забезпечення ефективності психодіагностики, корекції та реабілітації окремих осіб, соціальних груп; комунікативні уміння, необхідні фахівцю-психологу; уміння ефективно впливати на індивіда, соціальну групу; уміння організувати професійну діяльність; уміння вирішувати проблеми і задачі соціальної діяльності та уміння, що її відображає; система спеціальних умінь психолога в авіаційній галузі; уміння само розвиватися, розширювати свій кругозір, підвищувати професійну майстерність на основі самоосвіти.

Отже, завдяки знанням і умінням психологів, які працюють у сфері авіації, відбувається оптимізація "командної поведінки", що призводить до економічної вигоди для компанії, високої задоволеності роботою, а також значних поліпшень в області безпеки польотів.

Список літератури

1. Wickens C.D. Engineering Psychology and Human Performance / C.D. Wickens, J.G. Hollands – USA Prentice: Hall Inc, 2000. – P. 480–492.

Науковий керівник – Барановська Л.В., д-р пед. наук, проф.

АГРЕСИВНІСТЬ ЯК ОСОБИСТІСНА ЯКІСТЬ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ

Незважаючи на те, що підлітковий вік в психології ХХ століття вивчався досить докладно, сучасні підлітки відрізняються від однолітків попередніх поколінь рядом соціально-психологічних особливостей. Серед них дослідниками відзначається підвищена агресивність підлітків в умовах школи в цілому і в педагогічному процесі зокрема.

Причиною агресивної поведінки може бути незадоволеність різних потреб підлітка. Підліток потрапляє в ситуацію сильної депривації психічно і соціально важливих потреб, коли оцінка вірогідності їх задоволення падає, виникає стан досади, образи, розчарування, злості, що і позначається узагальненим поняттям "фрустрація". Відповіддю підлітка на стан фрустрації є агресія. Агресивна поведінка є результатом порушення стосунків підлітка з середовищем. Агресивні дії підлітків виступають: як засіб досягнення значущої мети; як спосіб психологічної розрядки, заміщення заблокованої потреби і переклочення діяльності; як самоціль, що задовольняє потребу в самореалізації і самостверженні. Для перевірки гіпотетичного положення ми використовували діагностичний інструментарій у вигляді наступної методики: методика діагностики показників і форм агресії Басса та Дарки.

Отримані нами у ході дослідження практичні результати показали, що у респондентів переважають такі різновиди агресії як «непряма агресія» та «підозрілість». Слід відмітити також високі показники в різновидах «вербальна агресія» (63,3%) та «почуття провини» (63,3%). Найбільш схильними до «вербальної агресії» є дівчата (81,25%), хоча і серед хлопців цей показник досить високий (57,2%). До «непрямої агресії» схильні як хлопці, так і дівчата, серед дівчат цей показник виявився вищим (64,3% і 75% відповідно у дівчат). Показник «підозрілість» однаково високий і серед хлопців (85,7%) і серед дівчат (68,75%), хоча серед хлопців він вищий. За показником «образя значення» розподілились однаково серед хлопців, а серед дівчат схильних до образи – меншість (31,25%). Показник «почуття провини» однаково високий серед хлопців і дівчат – 57,2% і 62,5 відповідно. Індекс «агресивності» більший серед дівчат (62,5%), а індекс «ворожості» як серед хлопців, так і серед дівчат не виходить за межі норми (0% і 0% відповідно).

Отже, агресивна поведінка є підсумком утворення складного психологічного комплексу, до якого належать потреба (бажання) підлітка відреагувати на конфліктну ситуацію (наприклад, на агресію іншої особи), спосіб і засіб цього реагування, і обґрунтування, чому обрані саме вони.

Науковий керівник – Олійник О.О., канд. психол. наук, доц.

ВПЛИВ ТЕЛЕБАЧЕННЯ НА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У МОЛОДІ

Молодь є найдинамічнішою частиною суспільства, тому бере участь у соціальних, культурних, політичних процесах. Особливої актуальності набуває дослідження її потреб, ідеалів, ціннісних орієнтацій. На сьогоднішній момент комерціалізація засобів масової інформації призводить до переваги на телекранах негативної інформації. У той час як існує безліч позитивних, загальноосвітніх програм, що допомагають молоді сформувати свій світогляд. Дуже важливим є в даних умовах визначити, як телебачення впливає на формування ціннісних орієнтацій у молоді, щоб мати можливість оптимально оцінити інформацію, що надходить з оточуючого середовища. Дослідженнями ціннісних орієнтацій студентської молоді займалися Н.Є.Бондар, А.А.Козлов, З.В.Сікевич, В.Т.Лісовський, К.А. Нечаєва, І.А. Райгородська, Н.І. Стрелянова, Є.А. Подольська, А.М. Мордовець, І.Г. Попова.

В дослідженні впливу телебачення на формування ціннісних орієнтацій прийняли участь 60 осіб студентів Національного авіаційного університету віком від 19-23 років обох статей. Проведення дослідження складалося з 2 етапів. Перший етап включав проведення методик (Ціннісний опитувальник С.Шварца, Методика діагностики спрямованості Б. Баса) та бесіди. Другий етап включав впровадження тренінгової роботи зі студентами (46 чол.), в результатах яких виявився певний вплив телебачення на ціннісні орієнтації.

Були прослідковані наступні закономірності формування ціннісних орієнтацій молоді під впливом телебачення. За результатами ціннісного опитувальника Шварца респонденти були поділені на 2 групи за зв'язком між програмами, що переглядають та домінуючими ціннісними орієнтаціями. Перша група А складала 14 респондентів, у яких зв'язок між телебаченням і ціннісними орієнтаціями дуже яскраво не проявився. Друга група В складала 46 респондентів, у яких просліджується значний вплив телевізійних програм на особистісні цінності. 24% респондентів групи В, які керуючою цінністю життя вибрали насолоду відповіли, що найчастіше дивляться розважальні програми. Безпека стала головною ціннісною орієнтацією для 24% студентів, що постійно дивляться загрозові програми, які надають почуття небезпеки і страху за себе, близьких та оточуючих людей. Виходячи з цього, ми можемо припустити, що телебачення формує цінності студентів групи В. Для запобігання даному впливу нами був створений та впроваджений тренінг «Подорож у світ цінностей». Це допомогло переформувати загальне поняття студентів про ціннісні орієнтації в їх житті.

Науковий керівник – Алтатова О.В., канд. психол. наук, доц.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ ТА ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА ФОРМУВАННЯ МІЖОСОБИСТІСНИХ ВІДНОСИН В СІМЕЙНІЙ ПАРИ

Сьогодні проблема формування міжособистісних стосунків в сім'ї є однією з актуальних у вивченні розвитку і взаємодії особи з довкіллям. Україна – лідер з кількості розлучень серед країн Європи. Підвищення соціального темпу життя, вплив гендерних і соціальних стереотипів знижує адаптаційні можливості людей, негативно позначається на формуванні міжособистісних стосунків, і як наслідок знижує можливість існування сім'ї.

Нами було проведено дослідження серед сімейних пар з метою визначення особливостей впливу соціальних та гендерних стереотипів на формування міжособистісних стосунків. В дослідженні прийняло участі 20 сімейних пар та 20 осіб, які не вступали та не перебувають на даний момент у шлюбі. Завданнями було визначити чи задоволені респонденти своїм сімейним життям, оцінити готовність до шлюбу осіб, які ще не вступали в шлюб, визначити провідні тенденції індивідуального типу переживання, силу і спрямованість мотивації, стиль міжособистісного спілкування і пізнавальних процесів, та дізнатися чи схильні респонденти прислухатися до стереотипів. За результатами дослідження було визначено що 62 %(37 осіб) нашої вибірки мають порушення статево-рольової ідентичності. Ми можемо говорити про те, що більшість чоловіків на індивідуальному рівні відносять себе до традиційних жіночих типів поведінки. За даними спостереження, також можна підтвердити що вони ведуть себе в неадекватних ситуаціях невпевнено, бояться взяти на себе відповідальність, не можуть вчасно прийняти самостійне рішення, натомість жінки швидше змінюють свій тип поведінки в залежності від ситуації та більш гнучкі у спілкуванні з людьми, які їх оточують. Разом з цим було встановлено, що більша кількість респондентів, а саме 22 респонденти не задоволені своїм сімейним життям. Також ми визначили, що велика частина молодих людей, які ще не вступали в шлюбні відносини мають середній рівень (4 особи) та низький рівень (9 осіб) готовності до шлюбу. За статистичними даними вік людей що вступають в шлюб зростає з кожним роком. Наприклад, для 2010 року він складав 21-22 роки для жінок та 23-24 для чоловіків, тоді як у 2012 році – в середньому вперше одружувалися жінки в 24-25 роки, а чоловіки в 27-28. В процесі дослідження було встановлено те, що серед опитуваних переважає високий рівень впливу стереотипів на свідомість людей, що як наслідок, згубно відбивається на їх взаємовідносинах.

Отже, ми з'ясували що практично половина респондентів підвладна негативному впливу стереотипів. Саме це заважає їм будувати повноцінні шлюбні відносини, а більше половини з тих хто перебувають в шлюбі схильна до розірвання стосунків. Таким чином ми довели, що гендерні і соціальні стереотипи роблять величезний вплив на становлення міжособистісних стосунків в сімейних парах.

Науковий керівник – Алпатова О.В., канд. психол. наук., доц.

ПРОБЛЕМА ПРИЙНЯТТЯ ІРРАЦІОНАЛЬНИХ РІШЕНЬ ЛЮДИНОЮ

Сьогодні людство продовжує свою трансформацію, намагається визначити, чи має значення ідеал раціональності чи ні. Водночас відбувається перехід до нового типу мислення, який включає в себе, крім раціонального, логічного та інтелектуального компонентів, ще й ціннісний аспект, і проявляється через емоції, почуття, ірраціональну сторону мислення та прийняття рішень. Прийняття рішення – це формування послідовності дій, які ведуть до досягнення мети на основі перетворення вихідної інформації в ситуації початкової невизначеності.

Важливою є неоднозначна природа прийняття рішення, яке є закінченням роздумів і початком власне дії, яка безпосередньо залежить тільки від прийнятого рішення. Визначимо основний алгоритм прийняття будь-якого рішення:

1. Аналіз проблеми або якісна оцінка ситуації невизначеності.
2. Формулювання обмежень для прийняття рішень.
3. Пошук альтернатив та їх подальша оцінка.
4. Остаточний вибір, що призводить до конкретної дії.

Різниця в прийнятті раціонального та ірраціонального рішення полягає в останньому кроці алгоритму. У разі раціонального вирішення буде зроблений логічно обґрунтований вибір, який можна назвати «розумним». В іншому випадку, вибір буде ірраціональним тобто оснований на емоціях, інтуїції, інстинктах або забобонах, що не є логічним або «розумним». У більш простому розумінні ірраціональним вважають те рішення, яке відкидає результати логічного міркування і є результатом сильної емоції або ірраціонального переконання. Слід зазначити що найчастіше, назвати рішення і подальший вчинок ірраціональним – означає заявити, що його не слід здійснювати, проте якщо вчинок кваліфікований як раціональним, то цього недостатньо для того щоб впроваджувати його у дію.

Але далеко не всі рішення і вчинки, які ми називаємо ірраціональними, є неприйнятними в суспільстві. Так самогубство справді є ірраціональним, оскільки цей вчинок йде в розріз із початковою потребою вижити, в той же час самопожертва є прийнятним і часто героїчним вчинком. На думку Х. Ейнхорна і Р. Хогарта, судження про прийняте рішення залежить від умов його прийняття і мети яка переслідується, так, коли на місце об'єктивної сторони поставлене стійке переслідування своїх власних переконань, будь-яке рішення можна розглядати як ірраціональне. Подібна ситуація склалася навколо робіт Н. Абея і Е. Галуа, які спершу не були визнані науковим співтовариством не через їх «незрозумілість» чи відсутність раціонального обґрунтування та підтвердження, а скоріше через відсутність авторитету молодих вчених серед наукового товариства.

Тому варто визнати ірраціональні рішення такими, які дозволяють дати відповіді на питання, для яких в даний момент часу не існує відповіді раціональних, а оцінивши їх цінність набагато простіше погодитися з ними.

Науковий керівник – Свириденко О.М., ст. викл.

ПРОБЛЕМА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ШКОЛИ ДІТЕЙ ШЕСТИ РОКІВ

Проблема психологічної готовності до навчального процесу завжди залишалася актуальною. Особливе її загострення відбулося при переході до навчання з шестирічного віку. В результаті чого з цілим комплексом труднощів стикаються: вчителі, яким до дітей цього віку необхідно шукати зовсім інший підхід, адже їх важко привчити навіть до найпростіших шкільних правил; батьки, яким доводиться приділяти чимало зусиль та терпіння доки мине тривала та складна адаптація до школи; шестирічні школярі, які в міру своїх психофізіологічними вікових особливостей активно прагнуть до ігор, а не до регламентованого розпорядку занять.

Проблемі психологічної готовності до школи приділяла увагу значна кількість вчених. Так, Л.С.Виготський та Д.Б.Ельконін за своїми періодизаціями визначають вік від трьох до семи років – дошкільний, ґрунтуючись на врахуванні соціальної ситуації розвитку, сензитивних періодів та формувань новоутворень. Загалом, психологічну готовність до навчання трактують, як необхідний і достатній рівень психологічного розвитку дитини для засвоєння шкільної програми в умовах навчання в колективі однолітків (Л.А.Венгер), а її компонентами є: мотиваційна, інтелектуальна та емоційно-вольова готовність. Було визначено цілий ряд причин труднощів шестирічних першокласників у школі й більшість з них зумовлюється раннім переходом від ігрової діяльності, яка є провідною у відповідному віці, до навчальної. Це призводить до «синдрому дитини, що не догралась» з наступними симптомами: неувважність, розсіяність, непосидючість, домінування імпульсивних бажань тощо.

Нами було проведено дослідження в школі, що спрямовувалося на діагностику рівня розвитку основних компонентів шкільної готовності, а також порівнювались показники дітей шести та семи років. Виявлено, що показники рівня розвитку пам'яті, уваги, наочно-образного мислення, уяви – є вищими у семирічних респондентів, що зумовлюється значно ефективнішою їх довільністю у дітей старшого віку. А також мотиваційна готовність до навчання набагато слабше проявлена у дітей шести років.

Отже, було встановлено, що за рівнем розвитку психічних процесів переважна більшість шестирічних першокласників залишаються дошкільнятами. Звичайно, рішення про початок навчання слід приймати індивідуально стосовно кожної дитини. Батькам шестирічних першокласників варто надавати дітям достатньо часу для ігор, що залишаються для них провідною діяльністю. Вчителям, що працюють з дітьми відповідного віку, корисно буде включити елементи гри у навчальний процес, зосередити увагу на максимально позитивному ставленні до дітей та утримуватися від надто критичних оцінок і зауважень, що сприймаються шестирічками, як оцінка своєї особистості та дуже боляче переносяться.

Науковий керівник – Алтатова О.В., канд. психол. наук, доц.

ТЕОРІЯ САМООРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЯК ОСНОВА ПРОЕКТУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.

Об'єм інформації, необхідної для плідної праці та життя освіченої людини, постійно зростає, що вимагає від майбутніх фахівців умінь самостійно орієнтуватися у всезростаючих інформаційних потоках, сприймати їх системно, здійснюючи критичний аналіз. Перехід до педагогічної цінності саморозвитку студента – ось формула нової педагогіки вищої школи, тому що саме в студентському віці проявляється здатність до рефлексії – знання про границю особистісних знань і вміння виходити за ці границі.

Теорія самоорганізації освітнього процесу, що заснована на принципах впорядкування та підлеглості параметрів системи, розглядає рух компонентів освітнього середовища в процесі самоорганізації як когерентний, що, підкоряючись вираженому параметру порядку становлення цілого (меті навчально-виховного процесу), формує з наявних компонентів (змісту, форм, методів, засобів) освітнього процесу своєї методики та технології. При цьому в центрі освітнього процесу знаходиться людина як соціально-психологічна система, що само організовується і, власне, задає контрольні параметри динаміці всього освітнього процесу як інтегративно-діяльній системі.

Розглядаючи психіку суб'єктів освітнього процесу як відкриту, неврівноважену, нелінійну систему, яка знаходиться під впливом зовнішнього інформаційного простору, що діє на свідомість і підсвідомість, дозволяє сформулювати гіпотезу щодо механізму розвитку особистості студента, згідно якої процес еволюції розвиваючої особистості можна представити у вигляді безперервного ланцюжка суб'єктного простору, що є результатом малих подразників на психіку. Сутнісною характеристикою розвитку психіки особистості можна вважати самоорганізованість, представляючи навчально-виховне середовище у ВНЗ як цілеспрямований процес.

Зміст формування самостійної пізнавальної діяльності особистості пов'язується з проектуванням особистісно-орієнтованих дидактичних технологій навчання, які формують резонансну педагогічну дію через глибокі мотиваційні впливи на особистість. Отримуючи, в результаті, особистісно-орієнтовану дидактичну технологію, викладач ВНЗ своєю діяльністю сприяє такому само організаційному розвитку особистості студента, який здатний не тільки компенсувати його деструкцію у часі (забування знань, руйнування когнітивних новотворів), але й сформувати перевагу позитивних новотворів (наприклад методику "пізнання зигзагом", технологію імовірнісного навчання, технологію формування динамічної моделі особистості).

Науковий керівник – Тименко В.М., канд. пед. наук, доц.

**ПРОБЛЕМА ГОТОВНОСТІ
СТАРШИХ ШКОЛЯРІВ ДО ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ**

Сучасні умови життя та рівень розвитку суспільства дають змогу юному поколінню залишатись дітьми довше ніж в минулі століття. Це призводить до більш довгого пошуку себе, проблемного становлення самостійності, складного формування психологічної зрілості. Окрім цього з розвитком суспільства стрімко збільшується кількість нових професій про які школярі мало проінформовані.

Метою нашої роботи є з'ясування особливостей готовності старших школярів до професійного вибору. Для проведення емпіричного дослідження готовності старших школярів до професійної орієнтації було застосовано наступні методики: «Визначення професійної спрямованості особистості» Л.А. Головей; «Професійна мотивація учнів» Л. А. Верещагіна; «Сфера професійних переваг учнів» Л. А. Верещагіна; «Взаємозв'язок типу особистості та сфери професійної діяльності» Л.А. Верещагіна.

Дане дослідження проводилось на вибірці з 40 респондентів, вікової категорії – 15-17 років. Респонденти є учнями десятого класу спеціалізованої школи № 165 м. Києва.

В результаті проведеного дослідження можна вказати на такі особливості школярів, як не впевненість в своєму майбутньому виборі, схильність ідеалізувати майбутнє, низька поінформованість в галузі професійних напрямків. Також було виявлено, що сфера роботи з людьми є найбільш привабливою для учнів. Притаманна спрямованість на спілкування та співпрацю, комунікабельність. Можна припустити, що дані якості певної мірою обумовлені віковими особливостями підлітків. В мотиваційній сфері школярів домінують особистісні мотиви, тобто притаманне високе індивідуалістичне спрямування праці, раціональність, спрямованість на результат в роботі та самовдосконалення. Значною мірою на майбутній вибір школярів впливає матеріальний аспект, тобто рівень заробітної плати та престижність спеціальності. Кореляційних зв'язків між типами особистості та сферами обраної діяльності на рівні статистичної значущості не виявлено.

Спираючись на результати дослідження було розроблено модель реалізації напрямів професійної орієнтації, метою якої є формування готовності школярів до самостійного вибору професії. Отже, результати даної роботи можуть знайти застосування в профорієнтаційних центрах, кадрових відділах та середніх навчальних закладах.

Науковий керівник – Алпатова О.В., канд. психол. наук, доц.

МОДЕРНІЗАЦІЯ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ТЕОРІЇ ВІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ О.НІЛЛА

Виховання – це складний і багатограний процес формування особистості. Без даного процесу просто неможливо уявити існування людської цивілізації. На жаль, наша система освіти залишається архаїчною, вона функціонує в мутантній формі. У ній переплелися найгірші елементи, характерні для радянсько-комуністичної системи освіти, та елементи моделі дикунського капіталізму первинного нагромадження капіталу. Це проявляється в тому, що сьогодні наша держава займає останнє 47 місце серед країн Болонського процесу. Згідно із соціологічними дослідженнями, 80% студентів та 91% молодих фахівців із вищою освітою прагнуть виїхати за кордон, отже більшість молодих українців вже не хоче навчатися і проживати на Батьківщині. Постає питання, що є буде далі? Що пропонує наша сучасна система освіти та виховання? Загнати всіх у жорсткі рамки, встановити чіткі критерії, норми та правила, відхилення від яких вважатиметься смертельно неприпустимим, знеособити унікальні дитячі особистості. Наша система освіти та виховання безпеліційно потребує кардинальних змін.

За основу створення нової та ефективної системи освіти й виховання доцільно взяти філософію відомого новатора в області освіти та виховання Олександра Ніла. Нілл вірив, що щастя дитини має бути визначальним чинником у прийнятті рішень, що стосуються її виховання, і джерелом цього щастя є особиста свобода. Він розумів, що позбавлення дитини почуття свободи і, як наслідок, нещастя випробовуване нею в дитинстві призводить до психологічних проблем, коли дитина стає дорослою. Тож, доцільним та актуальним є впровадження нової системи освіти, в якій учням надавалася б свобода бути самими собою. Для цього необхідно лише відмовитися від всякої дисципліни, управління, навіювання, будь-яких моральних повчань, усяких релігійних настанов. Можливо, для когось це здається занадто ризиковим, однак, це зовсім не вимагає хоробрості. Все, що вимагається, – це віра: в дітей, в те, що вони по природі своїй добрі створіння, а не злі.

Головним принципом та гаслом нового підходу є «виховання свободою». Адже лише будучи вільною та самостійною людина здатна творити.

Загалом, метою новітньої системи навчання є розвиток здібностей до самоуправління і соціальність, виховання інтелегентності, прищеплення необхідних навичок до самонавчання та самосвідомості, а також розвиток індивідуальних та неповторних особистостей. Безсумнівно, даний тип навчання приречений на успіх, адже він базується на принципах легендарної школи вільного виховання «Самерхіл» Олександра Ніла, котра стала проривом у системі освіти і навчання та відкрила шлях освіти у майбутнє.

Науковий керівник – Кокарева А.М., канд. пед. наук, доц.

КОПІНГ-СТРАТЕГІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ РЕФЛЕКСІЇ ФАХІВЦІВ АВІАЦІЙНОЇ СФЕРИ

Актуальність представленого дослідження полягає у вирішенні основних задач, які стоять перед сучасною системою освіти, а саме підвищення якості підготовки майбутніх фахівців. Рівні успішності виконання професійних задач майбутніми авіаторами оцінюються здатностями до вибору продуктивних стратегій поведінки, орієнтованих на вирішення професійних задач, дотримання самоконтролю і самооцінки, стремління до самоактуалізації. Особливої чинності в процесі удосконалення задач підготовки майбутніх фахівців набуває поняття «професійна рефлексія». Саме така здатність є тим новоутворенням фахівця, що сприятиме розвитку умінь обирати продуктивні стратегії подолання труднощів діяльності в умовах ризику та відповідальності.

Професійна рефлексія в свою чергу залежить від рівня самоактуалізації та провідних складових даного феномену, рівня самовідношення, самоприйнятття, самоповаги, типу поведінкової активності та рівня вольової саморегуляції. Приспускаємо, що рефлексію професійної діяльності можна вивчати через продуктивність (продуктивний, непродуктивний, відносно продуктивний рівні) та спрямування (когнітивне, поведінкове, емоційне) копінг-стратегій.

Дослідженням було охоплено 80 осіб, серед яких 40 студентів НАУ (ЕГ – група №1) та 40 фахівців авіакомпанії (КГ – група №2). Етап діагностики включає наступні методики: методика діагностики рівня розвитку рефлексивності А.В.Карпова, методика визначення індивідуальних копінг-стратегій Е.Хайма. В результаті проведеного дослідження отримали кількісні показники рівнів розвитку рефлексії, продуктивності та спрямування копінг-стратегій в групах дослідження.

Результати дослідження. Низький рівень рефлексії: група № 1 – 30 % респондентів, група № 2 – 2,5 % респондентів; середній рівень рефлексії: група № 1 – 62,5% респондентів, група № 2 – 85% респондентів; високий рівень рефлексії: № 1 – 7,5% респондентів, група № 2 – 12,5%.

Середній та високий рівні рефлексивності взаємообумовлені з направленистю та рівнем продуктивності копінг-стратегій. Саме продуктивні стратегії подолання труднощів заслуговують великої уваги, оскільки гарантують якісний результат. За результатами дослідження характерною продуктивною стратегією є почуття оптимізму (емоційна сфера), схильність до проблемного аналізу ситуації (когнітивна сфера), стремління до співпраці з членами колективу (поведінкова сфера). Зазначені вище стратегії поведінки можуть бути результатом здатності фахівців до прояву професійної рефлексії.

Отже, рівні успішності виконання професійних задач фахівців авіаційної сфери можуть бути оцінені продуктивністю стратегій поведінки, орієнтованих на вирішення професійних задач.

Науковий керівник – Сергєєнкова О.П., д-р психол. наук, проф.

ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ ТА ВМІННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Соціально-економічні, політичні, демографічні процеси, що відбуваються в Україні, корінним чином змінили соціальну сферу життя суспільства. Зростаюча швидкими темпами соціальна і майнова диференціація населення, безробіття, поява біженців, мігрантів, несприятлива екологічна обстановка і складна демографічна ситуація – це реалії сьогодення.

У цих складних умовах актуалізуються проблеми, пов'язані з соціальною допомогою, підтримкою, реабілітацією окремої людини, різних груп і співтовариств. Людина сьогодні потребує кваліфікованої соціальної допомоги та підтримки, що викликає потребу в професійних фахівцях соціальної роботи.

Соціальна робота – це складний процес, що вимагає міцних знань в галузі теорії управління, економіки, психології, соціології, педагогіки, медицини, правознавства і т.д. Її ефективність багато в чому залежить від самого соціального працівника, його досвіду, професійних якостей і вмінь. До числа обов'язкових якостей і вмінь соціального працівника можна віднести:

- гуманність;
- емпатійність;
- екстравертованість;
- психологічна компетентність;
- делікатність і тактовність;
- організаторські та комунікативні здібності;
- висока духовна культура і моральність;
- соціальний інтелект;
- вміння бути цікавим для оточуючих і неформальним в роботі з людиною;
- спрямованість на інтереси, потреби та захист людської гідності людини;
- дотримуватися конфіденційності службової інформації і особистих таємниць людини;
- прагнення до постійного підвищення професійних знань;
- чесність, свідомість, моральна прозорість в професійних справах, дотримання етики взаємовідносин з людьми і т.п.

Важливі якості та вміння соціального працівника завжди будуть спроможні до розуміння сутності закладених у життєдіяльність людини. Така здатність – це мистецтво, яке забезпечується певними механізмами, інтуїцією, закладеною в підсвідомості людини. Ці здібності не можна сформувати лише на підставі професійного навчання, але вони завжди будуть дієві, як культурний та інтелектуальний рівень соціального працівника, гуманістичної спрямованості його особистості.

Науковий керівник – Вольнова Л.М., канд. пед. наук, доц.

ЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ У ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА

Ефективні навички спілкування є одними із ключових професійних якостей в роботі психолога, особливо консультанта. Вміння налагодити контакт з іншою людиною, володіти власними емоціями, вміння спрямувати у потрібне русло розмову та професійно провести бесіду є одними із базових успішного фахівця.

За однією із визнаних класифікацій професій, яка запропонована дослідником Климовим Є.О., професія психолога належить до професій типу «людина – людина». Професія цього типу висуває ряд важливих вимог до індивідуально – психологічних особливостей спеціаліста. Одними із самих необхідних для психолога рис особистості є комунікабельність, самоконтроль, емоційна стійкість, терпіння, витримка, спокійне відношення до людей тощо.

Тож для дослідження вираженості таких характеристик використано методику діагностики оцінки самоконтролю в спілкуванні М. Снайдера та самооціночний тест «Характеристики емоційності» Є.П. Ільїна. В дослідженні приймали участь студенти – психологи 3-го курсу ГМІ НАУ.

За отриманими даними по методиці діагностики оцінки самоконтролю в спілкуванні М. Снайдера більшість студентів виявили високий рівень комунікативного самоконтролю (59%), що характеризує їх як таких, що легко входять в будь яку роль, гнучко реагують на зміну ситуації, добре себе почувають і навіть можуть передбачити враження, яке вони справляють на оточуючих людей. За результатами тесту «Характеристики емоційності» Є.П. Ільїна більшість студентів проявили низьку емоційну збудливість (54,5%), середній рівень інтенсивності емоцій (54,5%), низький рівень розвитку тривалості емоцій (45,5%), середній рівень негативного впливу емоцій на ефективність діяльності (45,5%). Ці показники характеризують майбутніх фахівців як емоційно стриманих, емоційно стійких до складних ситуацій в житті, можуть досить ефективно вийти з певного емоційного стану та пристосовуватись до нової ситуації, можуть досить успішно вирішувати складні та відповідальні завдання в напруженій емоційній обстановці.

За допомогою критерію Спірмена спостерігається зворотня кореляція самоконтролю у спілкуванні з такими показниками як емоційна збудливість, інтенсивність емоцій, тривалість емоцій та негативним впливом емоцій на ефективність діяльності і спілкування. Тобто, це означає, що при розвинутому самоконтролі при спілкуванні респондентам вдається контролювати свої емоції, що забезпечує ефективне спілкування з позитивним впливом на діяльність. Можна сказати що у студентів дані якості сприяють становленню у професії психолога.

Отже, одні з базових професійних якостей у діяльності майбутнього психолога є розвинутими на досить високому рівні. Вміння ефективно вести комунікативних процес, володіти власними емоціями, характеризує майбутніх фахівців як таких, що відповідають вимогам даної професії.

Науковий керівник – Кокарева А.М., канд. пед. наук, доц.

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ВЕДЕННЮ ПЕРЕГОВОРІВ

Розвиток системи освіти в сучасному світі відбувається в контексті глобальних соціальних тенденцій, до числа яких правомірно віднести становлення гуманістичного типу науково-педагогічної свідомості того, хто навчає, орієнтацію освітнього процесу на розвиток не тільки пізнавальних, але й особистісних можливостей учнів, інтеграційно-ціннісний характер навчання.

Гуманізація педагогічного процесу та міжособистісних відносин визначає інтерес дослідників до теоретичних та прикладних проблем формування професійної комунікативності студентів і обумовлює вимоги до побудови такого процесу навчання, в якому акцентується увага на формування у студентів професійно значущих комунікативних умінь, що сприяють високому рівню розвитку основних сфер діяльності. Розвиток міжнародних відносин з країнами ближнього і далекого зарубіжжя вимагає від освітньої системи націленості на формування спеціалістів, які володітимуть навичками професійної комунікації з представниками інших культур.

Процес економічного та політичного розвитку України, постійно супроводжується конфліктними взаєминами в сфері управління, а також бурливим розвитком міжнародних політичних і економічних зв'язків, зумовив необхідність вирішення проблем, які виникають шляхом переговорів. З їх допомогою переговорів досягається не тільки згода сторін, але і відбувається розвиток соціальних взаємин. Тому цілком закономірно, що сьогодні ділові переговори стали об'єктом вивчення.

В Росії завідувача Кафедри світових політичних процесів Московського державного інституту міжнародних відносин (Університету) МЗС Росії М.М. Лебедева розробила курс «Ведення міжнародних переговорів: тренінг», який призначений для студентів старших курсів. У цьому курсі ігрові ситуації, підготовлені як автором курсу, так і розроблені провідними центрами тренінгу по переговорам (в тому числі, Гарвардським університетом (США), Інститутом Міжнародних відносин Клінгендайл (Нідерланди).

На економічному факультеті Білоруського Державного Університету надає особлива увага приділяється підготовці до ведення переговорів. Здібності та рівень підготовки студентів Економічного факультету були помічені організаторами щорічно проведеного Кубка світу з ведення переговорів – The Negotiation Challenge.

В Швейцарії користуються популярністю бізнес-школи, в яких студенти вивчають поряд з іншими дисциплінами посилений курс ведення переговорів, студенти всебічно готуються до ролі керівника.

Науковий керівник – Блінов О.А., канд. психол. наук, доц.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР ТА РІВНІВ ТРИВОЖНОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Характерною ознакою нашого часу став стрімкий розвиток комп'ютерних технологій, які суттєво перебудовують практику повсякденного життя людини. Сучасна дитина виростає у світі, який кардинально відрізняється від того, у якому проходили дитячі роки її батьків. Зміни захоплюють навіть таку традиційну сферу, як ігри та іграшки.

Розвиток індустрії електронних та комп'ютерних ігор ставить перед широкими колами науковців і практиків, що займаються проблемами, пов'язаними із навчанням та вихованням дітей, нові запитання, серед яких не останнє місце належить таким : 1) чи є діяльність у кіберпросторі грою; 2) як впливають нові ігрові технології на розвиток дитини; 3) у чому полягає відмінність комп'ютерних та традиційних ігор, зокрема сюжетно-рольових.

У зв'язку зі стрімкими темпами входження новітніх технологій у життя дитини питання їх впливу на емоційний стан юного гравця набуває все більшої актуальності. Адже вчені просто не встигають відслідковувати ту дію на психіку людей, котру спричиняють новітні технології, які не просто входять в життя людини, а стають її частиною. Зокрема, практично недослідженим виступає зв'язок зростання тривожності дітей молодшого шкільного віку та рівня їх захопленості комп'ютерними іграми. Водночас, в останні роки самій проблемі тривожності приділяється значна увага, головним чином через те, що від ступеню прояву тривожності залежить успішність навчання в школі, особливості взаємовідносин дитини з однолітками, ефективність адаптації до нових умов. Саме вчителі шкіл найпершими звернули увагу на те, що з появою комп'ютерних ігор підвищився рівень дитячої тривожності.

Тривожність є відчуттям емоційного дискомфорту, пов'язаним з очікуванням невдачі та передчуттям майбутньої загрози. Розрізняють тривожність як емоційний стан (тривога), та як стійку якість, рису особистості.

Тривога як негативний емоційний стан зазвичай виникає у людини в ситуації невизначеної загрози, в очікуванні неблагополучного розвитку подій або невдач у соціальній взаємодії та є генералізованим, безпредметним страхом. Такий стан зазвичай проявляється як відчуття безпорадності, невпевненості у своїх силах, безсилля перед об'єктивними зовнішніми факторами, причому загрозливий характер цих факторів у більшості випадків є перебільшеним самим суб'єктом.

Проявом тривоги в поведінці є дезорганізація діяльності, зниження її продуктивності та переорієнтація цілей.

Науковий керівник – Кокарева А.М., канд. пед. наук, доц.

КОНФЛІКТНІСТЬ В ПОВЕДІНЦІ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ

Підлітковий вік завжди вважався критичним. У цьому віці відбуваються як фізіологічні, так і психологічні зміни. До таких змін можна віднести самопізнання з підвищеним відчуттям власної гідності, особистих можливостей та здібностей.

Причиною агресивної, надалі конфліктної, поведінки може бути незадоволеність різних потреб підлітка. На ранніх етапах вивчення конфліктів широко використовувався термін "вирішення конфліктів", який має на увазі, що конфлікт можна і необхідно розв'язувати або елімінувати. Таким чином, метою вирішення конфліктів є деякий ідеальний безконфліктний стан, де люди працюють в повній гармонії. Однак, останнім часом ставлення фахівців до цього аспекту дослідження конфліктів істотно змінилося. Це викликано, на думку К.Томаса, двома обставинами:

- усвідомлення марності зусиль з повної елімінації конфліктів;
- підтвердження наявності позитивних функцій конфліктів.

Звідси, згідно з підходом К.Томаса, наголос повинен бути перенесений з елімінування конфліктів на управління ними. Тому, автор вважає за потрібне сконцентрувати увагу на таких аспектах зміни конфліктів: які форми поведінки в конфліктних ситуаціях характерні для людей; які з них є більш продуктивними або деструктивними; яким чином можна стимулювати продуктивну поведінку.

Після проведення методики діагностики схильності особистості до конфліктної поведінки К. Томаса ми отримали наступні результати. Для 32% досліджуваних в конфліктних ситуаціях є характерним стиль пристосування; для 28% – стиль суперництва; для 24% – стиль компромісу і лише 16% досліджуваних використовує стиль співпраці та уникнення (по 8% відповідно на кожен стиль).

За результатами дослідження ми умовно розділили всіх респондентів на три підгрупи: перша підгрупа – це діти, основним типом поведінки яких в конфліктних ситуаціях є пристосування; друга підгрупа – це діти, які віддають перевагу у конфлікті такому типу поведінки як суперництво; третя підгрупа – це діти, які в конфлікті використовують в основному компромісну поведінку.

Отже, коли у підлітків з'являється підстава для агресивної поведінки, в силу своїх вікових особливостей, вони ще не можуть конструктивно підійти до вирішення проблеми і подолання конфлікту найбільш оптимальним шляхом.

Науковий керівник – Олійник О.О., канд. психол. наук, доц.

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

УДК 316.46:32 (043.2)

Апремська В.В.

Національний авіаційний університет, Київ

ПОЛІТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО

Політичне лідерство – це взаємозв'язок, взаємодія та взаємовплив основних його елементів: лідер, послідовники, середовище, завдання. Крім того, лідерство – це не тільки набір неординарних якостей і здібностей лідера, а й особливий вид міжособистісних взаємин, і його вплив є цілеспрямованим і передбачуваним, характеризується тривалістю часу та динамічністю.

Під лідерством розуміється механізм взаємодії лідерів і відомих. Основними аспектами лідерства є: а) здатність лідера точно оцінити ситуацію, знайти оптимальне рішення проблем, що стоять, мобілізувати людей на виконання рішень; б) ухвалення відомими ідей лідера, готовність свідомо і добровільно підкорятися йому.

Політичний лідер – це людина, яка керує політичними процесами, робить вплив на соціальну поведінку індивідів, груп, прошарків і суспільства в цілому. Він – політичний менеджер, що управляє, керівник своїх послідовників і прихильників. Політичне лідерство є різновидом соціального лідерства і воно пов'язане з управлінням державними та суспільними процесами.

У політологічному аспекті лідерство визначається по-різному: як вплив на інших людей; як управлінський статус, тобто позиція, пов'язана з винесенням управлінських рішень; як зразок поведінки та організації певної групи осіб і здатність реалізувати їхні вимоги в державних структурах; як бізнес, підприємництво в рамках політичного ринку. В загально політологічному означенні політичне лідерство – це суспільно-політичний інститут (процес), за якого одна, а іноді й декілька осіб беруть на себе роль глави, керівника, провідника певної соціальної групи, політичної партії, громадсько-політичної організації чи руху, держави або суспільства в цілому.

Політичний лідер трактується в політології як керівник держави, партії, громадсько-політичної організації, руху, певної громади тощо; як популярний і впливовий учасник суспільного життя, який визначально впливає на нього, об'єднує зусилля людей для досягнення якоїсь спільної мети.

Одже, специфіка діяльності політичного лідера пов'язана з його посадовим перебуванням у певній структурі управління й передбачає тривале використання влади. Зумовлене ж політичне лідерство такими базисними чинниками, як тип власності, форми державного устрою, рівень зрілості існуючих суспільних та міжособистісних взаємин. Політичне лідерство може змінюватися лише в системі взаємодії із зазначеними чинниками, що й визначає науковість діяльності лідера.

Науковий керівник – Траверсе О.О., д-р політ. наук, проф.

РОЛЬ ШКОЛИ ВОЛОНТЕРІВ У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Волонтерська діяльність, як доводить аналіз останніх досліджень, публікацій, законодавчих актів, з кожним роком набуває усе більшої потужності за рахунок введення чіткого законодавчого регулювання.

Так, на цей час законодавчо уже визначений термін «волонтерський рух», задекларовано, що підтримка і сприяння його розвитку є одним з основних напрямів державної політики у сфері соціальної роботи з дітьми і молоддю; розроблено заходи щодо сприяння розвитку в Україні волонтерського руху; передбачено основні напрями виконання загальнодержавної програми підтримки молоді на 2004–2015 рр. щодо сприяння розвитку волонтерського молодіжного громадського руху; Кабінетом Міністрів України утворена Координаційна рада з питань розвитку та підтримки волонтерського руху.

Кількісне збільшення та якісне поглиблення й урізноманітнення практики волонтерської діяльності, залучення дедалі більшого числа державних та громадських організацій і установ, окремих громадян до цієї роботи висуває нові питання, поки що недостатньо врегульовані чинним законодавством.

Важливим питанням постає широке залучення до волонтерської діяльності студентів під час навчання. Як зазначає авторський колектив вчених А.Й. Капська, О.Г. Карпенко, Н.М. Комарова, у студентів – волонтерів мотиви добровільної соціальної роботи є дещо специфічними. Так, вони можуть бути як формальними – одержання заліку, проходження практики, так і реальними – набуття фахових знань з майбутньої спеціальності, напрацювання навичок спілкування з клієнтами. Проте для них більш важливим виступає спілкування з професіоналами з обраної спеціальності, знайомство з новими методиками і технологіями, все те, що може їм допомогти у подальшому стати висококваліфікованими фахівцями і працевлаштуватись за нових соціальних умов. Студентів – волонтерів цікавлять насамперед ті види соціальної роботи, які безпосередньо пов'язані з майбутньою професією. Вони віддають перевагу індивідуальній роботі або роботі у невеликих групах, де вони навчаються відтворювати різноманітні творчі вправи, ігри–розминки, рольові та тематичні ігри.

Поступово, у результаті набутих знань, отриманого практичного досвіду у майбутнього соціального працівника з'являється компетентність і відповідальність, які особливо необхідні при прийнятті рішень. Лише через особисту активну участь студенти спроможні набути знання, розвивати уміння і навички, сформувати потреби і досягати самоствердження. Отже, школа волонтерів створює необхідні умови для професійного становлення особистості майбутнього соціального працівника. Вона дає можливість реалізовувати отримані знання і вміння як в індивідуальній роботі з клієнтами, так і в проведенні тренінгів у дитячих оздоровчих закладах, в освітніх закладах, в проведенні ігрових програм під час вуличних акцій.

Науковий керівник – Шевченко В.М., канд. соц. наук, доц.

СОЦІАЛЬНІ ДЕВІАЦІЇ: ПОЗИТИВНИЙ АСПЕКТ

В умовах трансформації українського суспільства, особливо гостро постає питання визначення соціальної норми і відхилення. Оскільки ступінь досконалості будь-якого закону є відносним, то актуалізується проблема чіткого розмежування між двома видами девіантної поведінки: творчої і руйнівної (деструктивною). Творчі девіації (інновації, нововведення) – це соціально значущі в діях людини відхилення від загально визнаних норм поведінки, що визначають найбільш прогресивний вектор еволюційного розвитку суспільства, що надалі може іменуватися інновацією. Девіації деструктивної спрямованості – це вчинення індивідом чи групою соціальних дій, що відхиляються від домінуючих у суспільстві соціокультурних очікувань і норм. Межі між позитивною та негативною формами девіантної поведінки рухливі в часі і соціальному просторі. Слід визнати, що гнітюче число соціальних відхилень відіграє деструктивну роль у розвитку суспільства. І тільки деякі нечисленні відхилення можна вважати корисними. Одна з задач соціологів – розпізнавати і відбирати корисні культурні зразки в поведінці індивідів і груп.

Безумовним фактом є наявність у суспільстві двох видів правил загальної поведінки – норми права і моралі. Якщо вони стають дисфункціональними – виникає ефект «позитивних відхилень». Це робить «вчорашніх» девіантів не тільки нормальними, але і шанованими людьми. Одним з перших дослідників девіації був Ч. Ломброзо. Він виявив зв'язок між кримінальним поведінкою й певними фізичними рисами і вважав, що люди схильні до певних типів поведінки за своїм біологічним складом. Е. Дюркгейм вважав, що несподіваний занепад або процвітання пов'язані з «порушеннями колективного порядку».

Кожне відхилення від норми є негативним. Формальний підхід має своє виправдання. Зокрема, він завжди зберігатиметься в галузі права. «Нехай руйнується світ, але торжествує закон» – так говорили римляни. Існує й інший погляд на зазначену проблему. Дійсно, у разі неухильного і буквального виконання всіх норм: правових, релігійних, моральних – розвиток суспільства сповільниться. Історичних прикладів цьому достатньо: античний поліс стратив Сократа, середньовіччя Дж. Бруно. Норма повинна функціонально «працювати» не тільки на стабільність, але й відповідати прогресу. Оскільки процес створення нових правил і нових способів їх порушення здається безкінечним, можна припустити, що соціальні девіації навряд чи зникнуть. Як не парадоксально, в той час як значення правил в житті людей зростає, відразу ж спостерігається тенденція до їх ослаблення. Тому сучасне суспільство відрізняється плюралізмом форм і змістів, тому колишні методи контролю дотримання норм не відповідають «духу» сучасності. Отже, соціальна девіація насамперед повинна розглядатися в контексті інновацій для суспільства, тобто позитивних наслідків, а законодавче регулювання в цій області має відповідати реаліям XXI ст.

Науковий керівник – Блінов О.А., канд. психол. наук, доц.

ПРОЦЕС АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ ДО УМОВ НАВЧАННЯ У ВНЗ

Навчання у вищому закладі освіти для сучасної молоді людини є одним із найважливіших періодів її життєдіяльності, особистісного зростання та становлення як фахівця. Пошук шляхів успішної адаптації до змінених соціальних умов та нової діяльності є нагальною проблемою для кожного, хто переступив поріг ВНЗ. Спроможність адаптуватися, долати труднощі, віднайти своє місце у життєвому просторі є вирішальним чинником вдалого розвитку молоді людини, а в майбутньому – фахівця з вищою освітою. Актуальність даної проблеми полягає в тому, що процес навчання першокурсників налагоджується непросто, характеризується великою динамічністю психічних процесів і станів, які зумовлені зміною соціального доквілля. Зокрема, вступ до навчального закладу у значній частині молоді супроводжується дезадаптацією, що спричинена новизною студентського статусу, відсутністю референтної групи, напруженістю та жорстким режимом навчання, збільшенням обсягу самостійної роботи і самовідповідальності загалом.

Процес адаптації є одним з найбільш досліджуваних наукових об'єктів і використовується в різних науках – біологічних, філософських, психологічних. У зв'язку з цим у сучасній літературі використовується багато суперечливих визначень цього поняття. Багатьма авторами адаптація визначається як пристосування. Проте таке тлумачення поняття є дуже вузьким, оскільки не враховує специфіки адаптації людини. Адже людина не лише пристосовується до середовища, але й активно перетворює його. Як відомо, між людиною і середовищем існують мінливі, взаємодоповнюючі відносини. Проблемам адаптації молоді до нових умов життєдіяльності та взаємин у соціальній групі присвячені праці вітчизняних (В.Л. Кікоть, В.А. Петровський, О.В. Симоненко, Т.В. Серєда, О.І. Гончаров, А.Д. Ерднієв, М.І. Лісіна, А.В. Фурман) та зарубіжних учених (Е. Еріксон, Д. Клаузен, З. Фройд та ін.).

Увага дослідників в основному зосереджується на вивченні різноманітних чинників, у тому числі, й особистісних якостей, які спричинюють процес дезадаптації першокурсників. Уміння адаптуватися за різних обставин характеризує процес становлення і розвитку особистості, її професійного зростання. У випадку ж її дезадаптації порушується не лише особистісно-професійний розвиток, а й знижуються психофізіологічні можливості організму, уможлинюються розлади здоров'я. Успішність адаптації залежить від того, яка спеціальна робота здійснюється педагогічним колективом у першому семестрі. Це, певним чином, дає змогу визначити два етапи психічної адаптації учнів: пропедевтичний і поточний (основний), на кожному з яких необхідно забезпечити організаційні і психолого-педагогічні умови ефективного розгортання різноманітних адаптаційних процесів. Загалом під процесом адаптації будемо розуміти складну систему перетворень, що відбуваються з людиною відповідно до зміни в умовах її життя.

Науковий керівник – Ковальова Т.В., канд. філос. наук, доц.

**ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ
ВИПУСКНИКІВ ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДІВ**

Проблема соціального сирітства на сьогодні є однією з найгостріших та соціально небезпечних. Основною проблемою дітей, які виховуються в дитячому будинку, є труднощі в процесі соціальної адаптації поза стінами інтернату. Випадання одного з головних інститутів соціалізації – сім'ї – робить істотний негативний вплив на процес соціалізації дітей, які залишилися без піклування батьків. Адже інститути батьківства та материнства є найважливішими моментами у соціалізації дитини, поряд з будинками-інтернатами, дитячими будинками. Результатом проживання дитини в умовах інтернатного закладу є його неготовність до самостійного життя, до пошуку роботи та її збереження в умовах безробіття, невміння організувати свій побут, дозвілля, створити і зберегти свою сім'ю. За даними офіційної статистики, серед дітей, які виховувались в інтернатних закладах, 70% відстає в психічному розвитку, а у 57% спостерігається відставання у фізичному розвитку.

Процес соціальної дезадаптації дітей, які перебувають на вихованні в державних установах, можна простежити за такими складовими: рольова, сімейна, житлова, освітня дезадаптація. Результатами соціальної дезадаптації є такі явища, як: групова залежність, невміння оцінити ситуацію, вирішити конфлікт, відсутність навичок спілкування та ролевих стереотипів, вироблення соціальної позиції – споживача. Для подолання цих проблем спеціалісти, які працюють в дитячих будинках, застосовують такі дії: індивідуальна робота з дитиною (психологічне консультування, діагностика, корекція), проведення різноманітних занять для особистого розвитку дітей (гуртки, тематичні заняття), виїзди на майстер-класи, зустрічі зі спеціалістами різних сфер, загальноосвітні заходи (екскурсії, відвідування театрів, виставок, освітніх просторів), заняття з профорієнтації та профорієнтаційні екскурсії (як для молодших, так і для старших школярів), залучення до роботи волонтерів, які проводять заняття, використовуючи різноманітні форми роботи з дітьми, розраховані на ту чи іншу вікову групу. Співпраця з волонтерами вирішує одразу декілька проблем: освітню та рольову. Участь дітей у волонтерських заходах (наприклад, привітання ветеранів, організація свята для молодшої групи, тощо) допомагає сформувати навички турботи про інших. На законодавчому рівні існує багато неурегульованостей чинного законодавства та підзаконних актів стосовно надання соціального житла, матеріальної допомоги випускникам інтернатів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Проблема соціальної адаптації випускників інтернатних закладів є актуальною та потребує глибокого вивчення задля винайдення новітніх і дієвих методів, які мають забезпечити її комплексне вирішення на мікро-, макро- та мезо- рівнях.

Науковий керівник – Шевченко В.М., канд. соц. наук, доц.

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ

Проблема національної ідеї як найактуальніша для нашого духовного життя. При перегляді періодичних та наукових видань за останні двадцять один рік неможливо знайти літературу щодо ґрунтовного вивчення питань національної ідеї (окрім окремих видань, які могли б бути сприйняті досить поверхово). Є тільки ряд статей або ж вільних роздумів на зазначену тему.

Мета статті полягає у з'ясуванні змісту української національної ідеї та її ролі як чинника формування політичної нації на сучасному етапі її розвитку. Насамперед необхідно чітко визначити зміст поняття «національна ідея» та що вона означає, її суть і роль у сьогоденні.

На мою думку, національна ідея є найнеобхіднішим інструментом в подальшому розвитку країни, об'єднанню народу, пошуку свого місця серед інших народів світу. Існує дві основні конструкції побудови загальноукраїнської національної ідеї і способи їх вияву в житті:

1. Стриженва конструкція, що являє собою потужну мету, навколо якої концентруються ресурси. Це своєрідний кілок для штурвала корабля — держави адміністративного типу. Національна ідея дозволяє триматися фіксованого курсу незалежно від обставин, проте у критичних штормових ситуаціях, при перевищенні рівня стійкості вона може зламатися.

2. Осьова конструкція, де загальнонаціональна ідея нагадує вісь годинникового механізму (держави демократичного типу), навколо якої обертаються цінності й інтереси різних етнічних груп, які проживають на території країни. Ця система дозволяє знаходити власний інтерес і можливості для розвитку і реалізації усім — від індивіда до групи і, зрештою, до національної спільноти.

Розглядаючи підходи до формування національної ідеї можна дійти висновку, що ідея стане об'єднаною і творчою, якщо буде:

- по-перше, транснаціональною, транссоціальною і транс територіальною, тобто однаково привабливою для абсолютної більшості населення країни, незважаючи на національність, соціальний статус і місце проживання;

- по-друге, базуватися на системі національних цінностей і пріоритетів, історичному досвіді перемог і звершень, а не поразок та національного приниження; по-третє, відповідати духовним і матеріальним інтересам сучасного суспільства.

Отже, підходи до формування української національної ідеї передбачають утвердження певної конструкції. Тобто за допомогою національної ідеї окремий народ осмислює сутність свого національного буття, а саме: національну ідентичність, національне покликання, національний ідеал, національні цінності та пріоритети, національні інтереси, національну стратегію.

Науковий керівник – Мазур Л.В., викл.

УКРАЇНА В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Глобальні трансформаційні процеси, які відбуваються в системі сучасних міжнародних відносин, зачіпають всі без винятку держави, включаючи й Україну. Зовнішня політика України формується на перехресті геополітичних інтересів США, ЄС, Росії, Азії. Цей фактор значною мірою визначає й вектор політичного процесу в Україні, який прямо залежить від того, які ціннісні пріоритети сприйме українська нація та її політична еліта.

Сучасні країни світу мають різний рівень соціального, економічного, політичного та духовного розвитку, з'єднані у різні міжнародні регіональні організації. Це зумовлює необхідність постійного розвитку та удосконалення міжнародних відносин, а також зовнішньої політики кожної окремої країни.

В цих умовах «доля України залежатиме від її здатності знайти свій шлях і модель налагодження дійсно рівноправної взаємодії у трикутнику Росія – США – ЄС, що становить собою гілки європейської цивілізації».

Для України як географічного центра Європи зближення з ЄС вважається пріоритетним напрямом її стратегії поступового входження до західної (західноєвропейської) цивілізації.

Нинішній розвиток політичного діалогу між Україною та ЄС базується на впровадженні Україною Стратегії інтеграції до Європейського союзу, на угоді про партнерство та Плані дій у рамках Європейської політики сусідства, що має сприяти посиленню співпраці між Україною та Європейським товариством.

Серед сучасних підходів щодо європейської інтеграції можна виокремити три основні концепції:

- концепція «Великої Європи», яка враховує існування двох основних центрів політичного та економічного тяжіння – ЄС і Росії;

- концепція «останніх кордонів», до якої схиляється найконсервативніша частина політичної еліти ЄС. Основна її теза полягає в тому, що Європа «втомилася» від розширення;

- концепція «тривалого зближення», яка визнає можливість приєднання до ЄС східних сусідів. Для України – це варіант політики Східного партнерства та зближення з європейськими країнами шляхом поступового розширення співробітництва.

Сьогодні перед Україною стоїть доленосне завдання, від виконання якого повною мірою залежатиме її майбутнє. Наша держава зобов'язана знайти своє місце в новій системі міжнародних відносин. А для цього необхідно чітко вибудувати пріоритети внутрішньополітичного курсу України, надати йому послідовність, стабільність та прогнозованість, проявляти політичну волю у процесі доведення до логічного завершення ініціатив, які висуваються.

Науковий керівник – Тімкін І.Ф., канд. істор. наук, доц.

«ДІТИ ВУЛИЦІ» ЯК ПРОБЛЕМА СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Найсерйознішою проблемою у сфері прав дитини в Україні на сьогодні є дитяча бездоглядність, безпритульність. Незахищеною категорією у будь-якій країні є діти, члени сім'ї, що потребують допомоги від суспільства у вирішенні своїх проблем. Більшість таких сімей, як правило, перебувають у складному матеріальному, психологічному, емоційному становищі. Не бажаючи примиритися з реальністю, діти йдуть з рідних домівок.

Основними причинами появи цього явища є: неспроможність батьків утримувати дітей, жорстокі форми виховання в сім'ях, небажання сім'ї виконувати виховні функції, експлуатація батьками праці дітей, нездатність державної інтернатної системи забезпечити соціалізацію вихованців, низька результативність роботи органів опіки.

За останніх 10-15 років кількість дітей, які більшу частину часу, в тому числі й нічного, перебувають на вулиці, набула значного масштабу. З'явилася нова категорія дітей, яких звично називають «діти-вулиці». У державних закладах про них говорять як про безпритульних соціальних сиріт, позбавлених батьківської опіки.

До "дітей вулиці" в Україні відносять такі категорії неповнолітніх: безпритульні діти, бездоглядні, діти-втікачі з виховних установ, діти, що схильні до постійного перебування на вулиці.

Безумовно, проблема безпритульності має насамперед непокоїти державні інститути. Для її розв'язання владі потрібно розвивати соціальне партнерство з громадськими організаціями, релігійними об'єднаннями, що має бути спрямоване на пропаганду здорового способу життя, створення і розширення системи сімейних форм влаштування дітей, які залишилися без батьківського піклування. Необхідно також розвивати мережу спеціалізованих центрів з надання термінової допомоги дітям, які потрапили в кризову ситуацію чи пережили насильство.

Вирішення проблеми дитячої безпритульності в Україні є головним обов'язком держави, основними напрямками правової політики якої мають стати подальше реформування системи нормативно-правового забезпечення захисту цієї категорії суспільства та значне підвищення рівня правової освіти і правового виховання дітей і молоді, що стане запорукою позитивних зрушень у цій сфері в найближчому майбутньому.

Науковий керівник – Шевченко В.М., канд. соц. наук, доц.

СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ

Приблизно у середині 20-го сторіччя у історії починається новий етап розробки теорії політичного розвитку. Цей початок можна пояснити відродженням прогресизму і однолінійності влади в політології того часу, а також необхідністю перегляду найбільш хитких теорій і доводів сформованих політологами іншої епохи.

Філософи бачать розвиток як природні, закономірні якісні зміни матеріальних і ідеальних об'єктів, яким властиві необоротність і направленість. Політологи ж досліджують, виявляють та пояснюють загальні характеристики сукупності зв'язків, відношень та процесів політичної реальності, так як розвиток веде до виникнення нового стану суспільної сфери.

Загальна теорія політичного розвитку складається з маси концепцій, які досліджують його з різних сторін і пропонують свої варіанти обґрунтувань і вирішення проблем.

Виділяють декілька основних концепцій:

- Політичний розвиток – передумова економічного прогресу.

Концепції даного роду трактують політичний розвиток як такий стан політики, що може спростити перебіг процесу економічного розвитку.

- Політичний розвиток – типова політика для індустріальних суспільств

Концепції даного типу містять уявлення про типічну політику для високорозвинених країн. Вважається, що індустріальне суспільство створює універсальну модель політичного життя, якої в змозі досягти будь-яке суспільство не залежно від рівня розвитку його промисловості. За цієї політичної системи проходить становлення політичних стандартів поведінки і функціонування інститутів, що підходить для будь-яких інших систем.

- Політичний розвиток як модернізація

В концепціях даного типу говориться про те, що передові індустріальні країни є зразками для наслідування у всіх сферах розвитку суспільства, але це не є однозначним для політики, так як зазвичай путаються «західне» і «сучасне».

- Політичний розвиток як дії нації-держави

З даної точки зору політичний розвиток це процес в ході якого нації-держави, що відповідають цьому означенню тільки по формі і міжнародному оточенні, стають такими в реальності.

- Політичний розвиток у вигляді масової мобілізації і участі

Концепції даного роду базуються на поведінці і ролях громадян, а також на необхідних для осучаснення нових стандартах їх політичної участі і лояльності по відношенню до держави.

Науковий керівник – Ковальова Т.В., канд. філос. наук, доц.

ЗАСТОСУВАННЯ ТАНЦЮВАЛЬНО-РУХОВОЇ ТЕРАПІЇ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

Криза особистості в умовах трансформації сучасного суспільства, поставила перед соціальними працівниками пріоритетні завдання: пошуку нових ефективних діагностичних та психокорекційних методів. На думку фахівців, одним із таких методів є танцювально-рухова терапія. На сьогоднішній день танець традиційно використовується як засіб вираження емоцій, зняття психічної напруги, покращення емоційного стану, стимулювання творчої активності тощо. Фахівці з танцювально-рухової терапії підтримують і мотивують бажання своїх клієнтів тим, що вчать використовувати цю форму мистецтва, щоб підключитися до їхньої сфери несвідомого. Це дозволяє краще пізнати себе, зміцнити зв'язок між тілом і розумом, вивільнити непізнані раніше можливості свого тіла. Аналіз наукових джерел дозволив виокремити певні напрями методу танцювально-рухової терапії: психодинамічний напрям (Дж. Селкін, А. Пессо, П. Бернштейн), неспиходинамічний напрям (С.Салліван), гуманоструктурована танцювальна терапія (НДТ) (П. Аммон), британська танцювально-рухова терапія (DMT) (Х. Пейн, Ж. МакДональд, Е.Ноак, Б.Мікумс).

Фахівцями підкреслюється, що дослідження методу танцювально-рухової терапії дозволяє гармонізувати взаємодію між рухом і розумом (С. Шмайз, П. Шильдер, К. Рудстам), відновити або покращити міжособистісну комунікацію (М. Фенделькрайз, Х. Кендон, М. Чейс, Л. Клайн).

Виходячи з цього, танцювально-рухова терапія в соціальній роботі визнається як засіб зменшення внутрішньої та зовнішньої напруги особистості, обмежень та наслідків зниження самоповаги й самооцінки. Відтак, чим більший деструктивний вплив оточуючого середовища, неможливість встановлення міжособистісних контактів, тим більша потреба у конструктивному, адекватному методі вивільнення особистісного напруження, яким, на нашу думку, є метод танцювально-рухової терапії.

Актуальність використання танцювально-рухових методів терапії обумовлена також підвищенням інтересу людей до різноманітних видів танцю, що вплинуло на збільшення числа практикуючих психологів та соціальних працівників, котрі використовують в своїй роботі різноманітні види танцювальної терапії та її провідні складові. Поступово розширюються сфери застосування танцювально-рухової терапії. На даний час вона може використовуватись як допоміжний або основний метод корекції в групах дітей та підлітків в санаторно-курортних умовах, при корекції взаємин у подружніх парах, для соціально-психологічного й танцювально-рухового тренінгу осіб з різними порушеннями тощо. Отже, цілком закономірно, що танцювально-рухова терапія є сучасним методом корекції психічних станів людини та входить до складу технологій соціальної роботи.

Науковий керівник – Блінов О.А., канд. психол. наук, доц.

**ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ
В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

Політична свідомість є своєрідним різновидом суспільної свідомості, що відображає політичне буття суспільства в усій його різноманітності. Серед українських науковців проблема політичної свідомості з різних точок зору досліджувалася: М. Поповичем, А. Колодієм, О. Шурко, Є. Головахою, І. Кресіною, В. Ребкалом.

Цілком можна погодитися з І. Кресіною, яка наголошує, що національна свідомість – це „складна система духовних феноменів та їх утворень, які сформувалися в процесі історичного розвитку нації, відображають основні засади її буття та розвою”.

В.А. Ребало розглядає політичну свідомість як засіб специфічного відображення людиною, групою, суспільством всезагального процесу саморегулювання суспільного життя, який матеріалізується в політичній системі завдяки феноменові влади і владно-політичних відносин. Конструктивним тут є прагнення поєднати духовний і практичний компоненти політичної свідомості.

Значно зростає роль політичної свідомості в умовах трансформації суспільно-політичних відносин, коли відбуваються значні зміни всіх сфер суспільного життя, руйнуються попередні світоглядні стереотипи сприймання усталених соціальних норм і цінностей, які в нових умовах нездатні виконувати свої світоглядні функції.

Формування політичної свідомості в сучасному українському суспільстві пов'язане із складними питаннями реформування і трансформації суспільного життя. Тут акумулювалися попередні уявлення і політичні цінності зі своїми орієнтаціями на етатизм, пасивність, індиферентність та інерційність із сучасними суперечливими уявленнями про демократію, ринкові відносини, соціальний захист. Політична свідомість громадян сучасного українського суспільства відзначається амбівалентністю (двоїстістю, протилежністю політичних цінностей), збереженням певних стереотипів тоталітарної свідомості, недостатнім розумінням і сприйняттям основних принципів демократії, невизначеністю з питань соціально-політичного розвитку суспільства значної частини громадян тощо. Суперечливий процес реформ, кризові явища суспільно-економічного життя, вестернізація масової культури значно ускладнюють процеси політичної соціалізації.

Отже, національно-політична свідомість українських громадян не є сталою, „законсервованою” субстанцією; вона постійно змінюється, піддається різним впливам і сама опосередковано відбивається на політичній поведінці, політичному виборі.

Науковий керівник – Мазур Л.В., вкл.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ДО УМОВ НАВЧАННЯ

Соціально-психологічна адаптація студентів з обмеженими можливостями – це складний, багатогранний, взаємопов'язаний процес, який потребує значних зусиль для подолання труднощів, які виникають при інтеграції у ВНЗ. Пошук шляхів успішної адаптації до змінюваних соціальних умов та нової діяльності є нагальною проблемою для кожного, хто навчається у ВНЗ.

Актуальним проблемам адаптації молоді до нових умов життєдіяльності та взаємин у соціальній групі присвячені праці вітчизняних (В. Кікоть, Т. Серета, А. Фурман) та зарубіжних (Е. Еріксон, Д. Клаузен та ін.) учених.

Сутність механізму соціально-психологічної адаптації полягає в спрямованій активності студента з обмеженими можливостями на засвоєння рольових, нормативних вимог, цінностей, умов середовища; оволодіння сталими формами предметної професійної діяльності; досягнення певного входження в окремі форми організаційної взаємодії; узгодження соціальних інтересів, колективних, групових і особистісних цілей.

Робота зі студентами з особливими потребами передбачає ряд підходів, а саме: індивідуальний, особистісно-гуманістичний підхід до студентів з особливими потребами; діагностичний підхід (дослідженні особливостей інтелектуального розвитку, пізнавальних здібностей, ціннісних ставлень, мотивів і потреб спрямованості особистості); функціональний підхід, основою якого виступає бажання змін на краще у студентів з обмеженими можливостями, їхньої здатності до сприйняття допомоги.

Соціально-психологічна адаптація передбачає також:

- професійно-фахову адаптацію, що зумовлює пристосування до змісту, умов та самостійної організації навчальної діяльності, формування навичок та спрямувань у навчальній та науковій роботі;

-соціально-фахову адаптацію як прийняття суспільних вимог до майбутньої професійної діяльності.

Соціально-психологічна адаптація студента з обмеженими можливостями до умов навчання є головним завданням перших студентських років. Їм потрібно ознайомитися зі структурою ВНЗ, із формами навчання, системою контролю знань, увійти у студентський колектив, пристосуватися до ритму студентського життя і навчання, максимально розкрити свої здібності і таланти.

Науковий керівник – Шевченко В.М., канд. соц. наук, доц.

ДЕМОКРАТІЯ: ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ НАРОДОВЛАДДЯ

Демократія – це одне з найбільш корисних досягнень людства у сфері організації управління суспільством. Але з появою цього терміна, або ідеї управління народом, дана категорія викликає безліч суперечок як теоретичного, так і практичного характеру. Сам Платон не приймав демократичної форми держави, хоча і відзначав її теоретичну привабливість.

Демократія має політичний характер і передбачає політичне різноманіття. Демократія, як, і ринкова економіка, неможлива без існування конкуренції, тобто без опозиції і плюралістичної політичної системи суспільства. Це знаходить свій прояв у тому, що демократія виступає, як принцип діяльності політичних партій у боротьбі за володіння державною владою. При демократії враховується багато образів політичних думок та ідеологічних підходів до вирішення суспільних і державних завдань. Демократичний політичний процес ґрунтується на рівних правах громадян у сфері управління життям суспільства і держави, та перш за все на рівності виборчих прав. Така рівність дає можливість альтернативного вибору між різними політичними варіантами, тобто політичними можливостями розвитку.

Демократія завжди супроводжується становленням інститутів громадянського суспільства. У нашому розумінні громадянське суспільство – це суспільство людей, у якому вони самоорганізуються і намагаються здійснювати якісь соціальні дії без тиску з боку держави. Одним із основних принципів демократії є політичний та ідейний плюралізм, згідно з яким політичне життя має включати багато різних взаємозалежних і в той же час автономних політичних груп, ідеї і програми яких постійно змагаються за визнання. Плюралізм охоплює також і політичне суперництво, наявність та офіційне визнання дієздатної опозиції щодо існуючої влади.

Варто звернути увагу на основну суперечність демократії – суперечність між ідеєю демократії, як повновладдя народу, і неможливістю її практичного здійснення. На думку К.Р. Поппера демократія не тільки неможлива, а й недоцільна. Демократія у прямому її розумінні неможлива навіть суто технічно, бо не існує таких механізмів, що забезпечували б пряме народоправство з будь-якого державного питання на всіх рівнях.

Усі концепції демократії, чи то класична ліберальна, чи плюралістична або партисипітарна, чи будь-яка інша при її реальному втіленні змушена вдаватися до фікції і підміняти в принципі недосяжну ідею влади всього народу практикою влади більшості. Навіть найкраща модель демократії не може бути ідеалом, а лише «кращою з гірших альтернатив».

Науковий керівник – Новікова Н.Є., ст. викл.

ІДЕЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Європейський Союз займає особливе місце у системі сучасних міжнародних відносин. Народи й держави, які входять до його складу, знайшли найефективніші шляхи та механізми гармонійного поєднання національних і міждержавних інтересів у всіх сферах суспільного життя. Україна, проголосивши стратегію європейської інтеграції пріоритетом свого зовнішнього та внутрішнього розвитку, не може не виявляти зацікавленості до історії, теорії і практики європейської інтеграції, оскільки вона є найефективнішим засобом виключення з суспільного життя таких явищ, як війни, міжнаціональні конфлікти, бідність, тоталітаризм, а також універсальним засобом вирішення міжнаціональних суперечок, глобальних та регіональних проблем.

В основі ідеї європейської інтеграції можна виділити історичні, політичні, культурно-цивілізаційні та соціально-економічні передумови. Спільний історичний розвиток сформував комплексну систему відносин між європейськими народами, якій, з одного боку були притаманні культурний та освітній взаємообмін, розвиток торгівлі, хрестові походи та спільна боротьба проти завойовників, а з іншого – міжусобні та коаліційні війни, феодальне роз'єднання, національна та релігійна нетерпимість, інквізиція.

Політичні чинники європейської інтеграції сформувалися на основі ідей античних філософів, які були переосмислені і доповнені мислителями епохи Відродження та Нового часу. Узагальнено їх зміст відображає модель ліберальної демократії, невід'ємними атрибутами якої є індивідуальна свобода, рівноправність, розподіл влади, політичний плюралізм, вільні вибори, свобода слова, верховенство права, ринкова економіка тощо.

Сучасні дослідники визначають три основні теоретичні підходи до аналізу європейської інтеграції: а) розвиток Європейського Союзу як міжнародної міжурядової організації, існування якої підпорядковане законам і логіці функціонування будь-якої міжнародної організації, чи, інакше кажучи, націлене на гармонізацію міждержавних інтересів з метою забезпечення мирного співіснування її членів; б) розвиток європейської інтеграції у контексті теорій регіоналізму, згідно з якими найважливішою засадою інтеграційного процесу є географічна близькість держав, що сприяє економічним і, зокрема, торговельним відносинам між ними; в) розвиток європейської інтеграції як процесу формування спільної політики, динаміка якого віддзеркалює інтеракції національних груп політичних акторів з імплементації взаємоузгоджених рішень.

Стратегічний курс України на інтеграцію в Європейський Союз однозначно є правильним і вигідним для неї. Історичне значення цього курсу полягає в тому, що його реалізація буде сприяти зростанню якісних показників внутрішнього розвитку нашої держави і рівня життя українців.

Науковий керівник – Ковальова Т.В., канд. філос. наук, доц.

РОЛЬ ЛОБІЗМУ У ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ

Етимологічно поняття «лобі» походить від латинського «lobia». У середині XVI ст. дане слово використовувалося для позначення проходів або критих галерей в монастирях. Політичний відтінок термін «лобізм» отримує в кінці XVIII століття в Сполучених Штатах Америки, а в XIX столітті він набуває негативного відтінку, позначаючи покупку голосів за гроші. Варто зазначити, що критичне бачення проблеми участі зацікавлених груп в політиці закладається ще в роботах таких політичних мислителів, як Платон, Т. Гоббс, Ж.-Ж. Руссо.

Сьогодні лобізм доцільно розуміти як систему і практику реалізації інтересів різноманітних груп, союзів, об'єднань громадян, субстрат та субеліт, корпорацій шляхом організованого впливу на законодавчу та адміністративну діяльність державних органів. Вперше в політології проблему лобізму розглянув американський політолог А. Бентлі в роботі «Процес управління. Вивчення громадської тиску», і зазначив, що саме завдяки посередництву груп і досягається суспільна згода в державному управлінні. Серед наукових праць необхідно також відмітити напрацювання Дж. Медісона, Г. Трумана, М. Дюверже, М. Олсона та ін. Політологами визначаються дві основні моделі лобізму: англосаксонська (США, Канада), в якій передбачена державна реєстрація лобістських організацій і чітко визначені допустимі межі діяльності груп тиску, та континентальна (Франція, Італія, Німеччина), при якій зацікавлені організації можуть впливати на законодавчий орган, офіційно беручи участь у роботі спеціально створених дорадчих рад, комітетів, комісій у владних структурах. В цілому, в зарубіжних країнах лобізм більш-менш однотипний, механізми забезпечення прийняття рішень відомі і прості. Відмінності полягають у відкритості процесу лобіювання, підконтрольності закону і демократичним інститутам, розмаїттям суб'єктів, каналів тиску і впливу.

Завдяки розвитку українського суспільства, в нашому політичному житті з'являються політичні явища, об'єктивно притаманні демократичним процесам, що виступають їх основною частиною. Але також перед нами стає питання вибору, яким шляхом буде досягатися вплив на апарат влади. Кризові явища в політичній, економічній та правовій системах України разом зі світовими трансформаційними процесами демонструють необхідність формування принципово нових підходів у вирішенні традиційних проблем і реакції на нові виклики суспільно-політичного розвитку.

У зв'язку з тим, що лобізм має цілий спектр можливих наслідків, він потребує юридичного оформлення. Суспільство і держава повинні спільно брати участь у налагодженні механізмів трансформації негативних моментів лобіювання в позитивні, а також у використанні ефективних інструментів мінімізації шкідливих результатів від лобізму та у затвердженні його цивілізованих основ.

Науковий керівник – Новікова Н.С., ст. викл.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ЯК СКЛАДОВА РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

У сьогодишньому світі, який характеризується швидкими змінами, неочікуваними ситуаціями, катаклізмами, у значній мірі виникає потреба у підтримці й допомозі людині, і в особливості людям з обмеженими можливостями. На даний час перед дітьми-інвалідами та їх батьками постає безліч проблем фізіологічного, психологічного, економічного, соціального характеру, які полягають у соціальній, територіальній та матеріальній залежності дітей-інвалідів від батьків та опікунів, а також у тому, що при народженні дитини з обмеженими можливостями родина або розпадається, або надмірно опікає дитину, не даючи їй можливості розвиватися; проводиться слабка професійна підготовка дітей даної категорії; діти-інваліди та їх батьки відчують труднощі при пересуванні по місту, що призводить до ізоляції; відсутнє повноцінного правового забезпечення дітей з обмеженими можливостями; сформована негативна суспільна думка по відношенню до дітей-інвалідів.

Робота практичного психолога являє собою різновид діяльності, спрямованої на допомогу, і має свою специфіку. Власне вона спрямована на підтримку особистості в процесі її розвитку, становлення і росту, яка здійснюється спеціальними психологічними методами. Ці методи стимулюють прояв здатності кожної людини піклуватися про себе, розкривати і реалізовувати свої внутрішні потенціали, розв'язувати поставлені життям завдання. На першому етапі психологічного консультування здійснюється тестування, на основі якого розробляються альтернативні програми, щоб в подальшому психолог міг вчити і оздоровлювати кожного згідно з індивідуальними можливостями.

Метою психологічної допомоги є відновлення соціального статусу дитини, забезпечення соціальної адаптації у суспільстві, досягнення певної соціальної незалежності, повернення відчуття повноцінності та впевненості в собі та своїх силах. Один із компонентів соціально-психологічної допомоги – виховання гармонійної особистості, формування її ціннісних орієнтацій. Об'єктом цієї діяльності є діти-інваліди, сім'я і найближче соціальне оточення.

Психолог, який працює з дитиною повинен створювати обстановку оптимізму та впевненості у своїх силах і майбутньому, виконувати професійні завдання та обов'язки з додержанням норм етики та моралі.

На мою думку, самим головним є зміна думки і ставлення суспільства до таких дітей. Адже з дитинства саме оточення формує в цій дитині комплекс неповноцінності, відчуття самотності. Саме ми своїм відношенням розмежуємо і будемо стіни між собою та людьми з обмеженнями.

Науковий керівник – Тупчієнко Л.С., канд. філос. наук, проф.

УДК 327.83(540) (043.2)

Михайлова М.Г.

Національний авіаційний університет, Київ

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ В КРАЇНАХ ПІВДЕННОЇ АЗІЇ

Індія належить до числа країн сучасного світу, що стрімко розвиваються. Зростання її економіки, навіть сьогодні, в період глобальної структурної кризи, вселяє стриманий оптимізм, чого ніяк не можна сказати про внутрішньополітичну ситуацію, багато в чому визначаємою характером і динамікою міжобщинних відносин.

На розвиток сучасного індійського суспільства і політичної думки великий вплив завдали британські колонізатори, які кинули виклик індійському традиційному укладу життя, кастово-джатній системі, яка предписує свої норми поведінки і обов'язки для кожної джати. Варто особливо виділити крайню неоднорідність всередині самого індуїзму, який являє собою колосальний комплекс релігійних практик і напрямів, по суті – цілу систему релігій, які несуть в собі більше відмінностей, ніж схожих рис.

В загальному випадку, світський державний устрій в першу чергу передбачає відсутність переваги будь-якої з релігійних ідеологій, відмова від нав'язування їх суспільству. Парадоксальність ситуації полягає в тому, що висока релігійна культура Індії, різноманіття вір і конфесійних напрямків серед індуїстів, мусульман, сикхів, християн і представників інших релігій зажадали створення світської держави.

У даній роботі розглядається принцип впровадження концепції секуляризму, згідно з якою уряд та інші джерела права повинні існувати окремо від влади релігійних і культурних течій. Для оцінки сформованого сучасного політичного життя Індії, здійснювався аналіз впливу відомих ідеологічних лідерів індійського суспільства ХХ століття: Бал Гангадхар Тілак, Махатма Ганді, Чандра Мохан Джен (Ошо), Раммохан Рай.

В результаті, були сформовані основні тенденції політичних течій сучасної Індії, їх інтеграція та популяризація в країнах Південної Азії.

Науковий керівник – Новікова Н.С., ст. викл.

ПРОБЛЕМА ЗАОХОЧЕННЯ КЛІЄНТІВ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ДО СПІВПРАЦІ В УКРАЇНІ

На сьогодні надання соціальних послуг в Україні розвивається достатньо динамічно. Після 90-х років в суспільстві назріла необхідність формування позитивного образу державних структур, що займаються вирішенням ряду гострих соціальних питань.

З наукової точки зору ця тема важлива тим, що при її вивченні розглядаються проблеми соціального захисту людей, які потрапили в складну життєву обставину. Практичне значення полягає у необхідності знання проблем, які постають перед клієнтами соціальних служб, в намаганні зробити все можливе, щоб у співпраці з фахівцями допомогти розв'язати їх.

Слід зазначити, що дана проблема особливо гостро спостерігається на теренах нашої держави, що не є випадковим. Таку своєрідну «відвернутість» від допомоги досвідчених спеціалістів зумовили різні чинники суспільної активності особистості. На нашу думку, основні проблеми заохочення клієнтів соціальних служб обумовлені особливостями ментальності народу, підвищеною віктимізацією і самостигматизацією, та недовірою до соціальних служб.

За сучасних умов завдяки особливостям української ментальності, а саме певному консерватизму, уповільненості, зваженості, незважаючи на кризовий стан, в державі не відбувається соціального вибуху. Водночас, саме ці особливості національного характеру українців є значною перешкодою на шляху реформ, оскільки вони не дають змоги надати розвитку країні бажаної динаміки.

Недовіру клієнтів різних категорій до соціальних служб викликає одна із відмінних рис українського менталітету, а саме небажання залежати від чужих, сторонніх людей. Відчуження від держави в тому числі можна пояснити її функціонуванням, далеким від потреб та інтересів громадян.

Наступною рушійною силою феномену замкнутості українців виступає соціально-психологічна віктимізація. Згідно з А.В.Мудриком, соціальний компонент віктимності обумовлений недоступністю соціальних послуг, необхідних для нормального соціального становлення особистості, збереження і досягнення нею відповідного соціального статусу, життєвого самовизначення та продуктивного розвитку.

Самостигматизація є серією заборон, пов'язаних з соціальною активністю, які люди накладають на власне життя. В широкому розумінні дане явище може призвести до фактичного знецінення усіх форм психологічного захисту, тобто зменшення, ігнорування якої-небудь частини реальності.

Отже, проблеми заохочення клієнтів соціальних служб слід розглядати розкриттям таких аспектів життя українців як ментальність, віктимізація та самостигматизація, і недовіра. У разі невирішення цих проблем реальною стає загроза відчуження народу від процесу соціальних перетворень.

Науковий керівник – Блінов О.А., канд. психол. наук, доц.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РЕЛІГІЇ І ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Політика держави тісно пов'язана з мораллю, духовністю, релігією, бо є важливим елементом визначення спільного інтересу та волі більшості громадян, тією чи іншою мірою сформованих релігією. Релігія є формою суспільної свідомості, що формує соціальні норми, відповідно до яких будується система суспільних відносин. Своєю чергою, релігійні організації підпадають під вплив державної політики, що виражає й реалізує інтереси суспільства в цілому й окремої людини зокрема.

Протягом останніх років ми є свідками посилення ролі релігії на пострадянському просторі, зокрема, той факт, що державна політика і релігія як особливі соціальні феномени все органічніше вплітаються в суспільне життя. Розгортання процесу десекуляризації у політичній сфері, посилення участі церковнослужителів в соціально-економічному житті країни, а також зміцнення взаємозв'язків між світською і церковною елітами, породжують побоювання щодо девальвації в Україні принципу відділення церкви від держави.

Зокрема, на офіційному сайті Української Православної Церкви, так само як і на офіційному сайті Київської духовної академії, оприлюднено повний текст доповіді Митрополита Володимира (Сабодана), яка була представлена 28 травня 2012 року на Міжнародній конференції «Українська Православна Церква на межі тисячоліть». Доповідь митрополита Володимира містить низку програмних заяв з тих проблем, що останнім часом активно обговорювалися в українських ЗМІ. Митрополит наголосив, що УПЦ повністю підтримує відокремлення церкви від держави та наполягає, що цю «конституційну норму слід не тільки зберігати, але й захищати. Конституція має оберігати релігійні громади від втручання в їх внутрішнє життя державних органів влади». При цьому, на думку митрополита Володимира, «відокремлення Церкви від держави зовсім не виключає, а навіть передбачає співробітництво державних і церковних установ.

Однак церква «не є суб'єктом політичного процесу». Вона не бере участь «в політичній боротьбі, передвиборчій агітації, кампаніях на підтримку тих чи інших політичних партій, громадських і політичних лідерів». Тобто, з даних фактів можна виразити те, що Глава Української православної церкви Московського патріархату митрополит Володимир намагається відкрито не виступати на боці тих чи інших політичних сил. Проте повністю ізолюватися від політичних впливів йому особисто й церкві, яку він очолює, не вдається. Проте, візит до Києва московського патріарха Кирила, який відбувся у 2012 році, та, зокрема, його виступи щодо «подолання суспільного розколу» шляхом єдиної «легітимної» Церкви московського патріархату, свідчать про використання Церкви як засобу зовнішнього впливу на внутрішньополітичну ситуацію.

Науковий керівник – Блінов О.А., канд. психол. наук, доц.

ПРОФІЛАКТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА

Аналіз стану правопорушень серед підлітків дає підстави вважати подолання криміногенної ситуації в дитячому та молодіжному середовищі проблемою гострою та актуальною для суспільства. Безперечно, правопорушення тісно пов'язані з процесами деморалізації суспільства, бездомності, безробіття, зі стрімким розвитком наркоманії, токсикоманії, розпадом сім'ї, поширенням інших соціально негативних явищ. Формуванню схильності до протиправної поведінки сприяють виховання за умов криміногенного середовища, у проблемних і кризових сім'ях, відсутність індивідуального підходу до проблемної дитини в навчально-виховних закладах, вплив асоціальних груп.

Соціально-педагогічна робота з правопорушниками має на меті запобігти поширенню правопорушень як соціального явища, їх негативним наслідкам, формуванню схильності до протиправної поведінки, створення умов для повернення до нормативного способу життя. Одним із напрямків такої роботи є профілактика правопорушень. Під профілактикою правопорушень серед неповнолітніх слід розуміти діяльність органів і служб у справах дітей, спеціальних установ для дітей, спрямовану на виявлення та усунення причин і умов, що сприяють вчиненню дітьми правопорушень, а також позитивний вплив на поведінку окремих дітей на території України, у її окремому регіоні, сім'ї, підприємстві, установі чи організації незалежно від форм власності, за місцем проживання. Необхідною умовою профілактики є комплексність та координація дій усіх суб'єктів профілактики на всіх рівнях. Тому слід відпрацювати чітку взаємодію всіх суб'єктів у напрямі профілактики правопорушень серед підлітків. Загалом запобіжна діяльність повинна мати системний характер.

Однією із найактуальніших проблем по наданню профілактичної допомоги центрами соціальних служб – є вузьке коло взаємодії з іншими установами. Співпраця у сфері профілактики правопорушень серед неповнолітніх здійснюється переважно між державними службами. Громадські організації менш залучені до попереджувальної діяльності правопорушень серед дітей, але існує необхідність впровадження такої програми взаємодії. Таким чином, питання злочинності серед неповнолітніх на сьогоднішній день залишається відкритим, оскільки держава ще не сформувала чіткий механізм превенції і профілактики вчиненню проступків малолітніми дітьми. Ситуація зі злочинністю у дитячому середовищі вимагає удосконалення профілактичної роботи, пошуку ефективних форм взаємодії всіх зацікавлених організацій, діяльність яких спрямована на запобігання втягненню підлітків у протиправну діяльність.

Науковий керівник – Шевченко В.М., канд. соц. наук, доц.

УДК 369.011.2(043)

Петровська М.В.

Національний авіаційний університет, Київ

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ: ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Соціальна робота належить до професій, яка виникла й утверджується з метою задоволення потреб суспільства. Вона покликана створювати необхідні умови для соціального забезпечення та розвитку окремих індивідів і груп.

Якщо порівнювати діяльність соціальної роботи в Україні із закордонною, то можна зробити висновок, що вітчизняна соціальна робота перебуває на початковій стадії свого розвитку і має велику кількість проблем.

Серед основних проблем сучасної соціальної роботи можна виокремити:

- недостатнє фінансування соціальних послуг та відсутність механізмів визначення їх собівартості;
- недовіра людей соціальним працівникам через недостатню компетентність чи суб'єктивізм останніх;
- відсутність механізму оцінки потреб населення щодо необхідної кількості працівників соціальної сфери та видів соціальних послуг;
- програми вищих навчальних закладів не завжди відповідають професійним запитам практичної соціальної роботи.

Для їх вирішення в Україні заплановано реформування системи соціального захисту. Новими ініціативами Президента України передбачається здійснення модернізації соціальних служб. Так, у Законі України була передбачена додаткова дотація місцевим бюджетам для покращення надання соціальних послуг. Дотація спрямовувалась ЦССМ на введення з 1 червня 2012 року 12 тисяч фахівців із соціальної роботи для виявлення, оцінки потреб та здійснення соціального супроводу сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Метою заходів є контроль та допомога сім'ям неблагополучним сім'ям, а завдання – не допускати сирітства, оскільки щороку майже 10 тисяч дітей стають сиротами. Сьогодні держава надає 9 видів допомоги таким сім'ям, а наявні соціальні працівники фізично не можуть виконувати ці функції у повному обсязі. Також гостро стоїть проблема соціальної допомоги у приміській зоні. Тому практично у кожному селі з'явиться соціальний уповноважений.

Отже, наразі відбувається бурхливий розвиток сфери соціальних послуг. Державну соціальну допомогу у листопаді 2012 р. отримало 126,8 тис. малозабезпечених сімей, проводилася робота з розвитку нових видів та інноваційних форм допомоги, зросла чисельність платних соціальних послуг. Також розвивається мережа вищих навчальних закладів, що готують професійних фахівців.

Науковий керівник – Шевченко В.М., канд. соц. наук, доц.

ПРОБЛЕМА ПОДОЛАННЯ ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ

Внутрішньоособистісним конфліктом вважають гостре негативне переживання, викликане довготривалою боротьбою структур внутрішнього світу особистості, що відображає суперечливі зв'язки з соціальним середовищем і затримує ухвалення рішення.

Деструктивні внутрішньоособистісні конфлікти несуть серйозну небезпеку для особистості, від тяжких переживань, що викликають стреси, до крайньої форми свого вирішення – суїциду. Проблема вирішення внутрішніх протиріч належить до числа найскладніших і одночасно найважливіших питань психології функціонування і розвитку особистості.

Вирішення внутрішньоособистісного конфлікту, на думку О. Я. Анцупова, – це відновлення узгодженості внутрішнього світу особистості, встановлення єдності свідомості, зниження гостроти протиріч життєвих відносин, досягнення нової життєвої якості.

Серед робіт присвячених питанням подолання внутрішньоособистісних конфліктів достатньо вагомими є роботи В. С. Василюка, в яких подолання конфлікту пов'язується із процесом його переживання. Саме у переживанні внутрішньоособистісного конфлікту, як специфічній формі активності, усвідомлюються суперечності і йде процес їх вирішення на суб'єктивному рівні. В. С. Василюк пов'язує подолання внутрішньоособистісних конфліктів із специфікою особистісного розвитку і ціннісними пріоритетами особистості.

Грунтовний аналіз проблеми подолання внутрішніх конфліктів знаходимо у роботах К. Хорні. Вона наголошує на передумовах, які визначають ефективність даного процесу. До таких відносять:

- усвідомлення об'єкту наших бажань і почуттів;
- наявність власної, критично осмисленої системи цінностей;
- здатність робити вибір і нести за нього відповідальність.

До умов подолання внутрішньоособистісних конфліктів в психології відносять і високий рівень диференціації системи цінностей. В. Франкл з цього приводу пише, що система цінностей, яка має ієрархічну структуру дозволяє особистості уникати внутрішнього конфлікту вибору між, на перший погляд, суперечливими цінностями. Особливого значення у розвитку особистості, а отже подоланні внутрішніх конфліктів В. Франкл надає духовному виміру особистості, пов'язаному з такими аспектами як совість, любов, свобода і відповідальність.

Таким чином, подолання внутрішньоособистісних конфліктів відбувається за рахунок ціннісно-мотиваційних перетворень і може проявлятися як в зміні ієрархії цінностей, так і зміні самої системи цінностей.

Науковий керівник – Блінов О.А., канд. психол. наук, доц.

**МОБІНГ. ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА
МОБІНГУ В ШКІЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

Розбудова системи освіти відбувається у складних соціокультурних умовах та в ситуації загострення негативних явищ в учнівському середовищі. Зокрема, майже в кожному учнівському середовищі існує проблема мобінгу. Проблема мобінгу, як психологічна, була окреслена ще в 70-80-х роках минулого століття у Швеції, потім в Німеччині, Польщі та інших країнах Європи. Важливим є те, що це слово пов'язане з довготривалим виключенням особистості, учня, дитини з групи, класу, колективу. Мобінг — це регулярне та цілеспрямоване нанесення фізичної й душевної шкоди людині, дитині. Як показують дослідження, актуальним в учнівських колективах стало поняття «мобінгу».

Найчастіше жертвами шкільного насилля стають учні, які мають: фізичні недоліки або вади — ті, що носять окуляри, діти зі зниженим слухом або з руховими порушеннями; особливості поведінки — замкнуті або імпульсивні; особливості зовнішності — руде волосся, веснянки, виступаючі вуха, криві ноги, вага тіла (повнота або худорлявість) тощо; страх перед школою; відсутність досвіду життя в колективі (так звані „домашні” діти); хвороби — епілепсія, заїкання, порушення мовлення, дисграфія (порушення письмової мови), дислексія (порушення читання), і т.д. низький рівень інтелекту і труднощі у навчанні. Для учнів, які отримали статус відторгнутих, або ізолянтів, характерним є об'єднання в мікрогрупи, які переростають у так звані “групи ризику”. Відсутність корекційного впливу на таких учнів, інтеграція даних мікрогруп сприяє формуванню відхилень у поведінці учнів, а це впливає на стан правопорядку у навчальному закладі і створює негативний мікроклімат в учнівському колективі.

Сучасні діти про людську жорстокість знають більше, ніж їхні ровесники 20-30 років тому. Причиною цього є демонстрація сцен насильства у ЗМІ. Спостерігається пережите насильство не лише в кіно, а й на власному досвіді, а саме в сім'ях, сценах приниження в класі (бійки, вимагання грошей, психологічний тиск, словесні образи). Причиною мобінгу може бути не тільки агресія або страх, а також нудьга і монотонність, бажання розв'язатись чи виділитись серед інших. Наслідки таких “розваг” відображаються на особистості і супроводжуються психосоматичними порушеннями. Як не прикро, але однією з причин “мобінгу” є й нестабільність сучасної сім'ї. У зв'язку з цим у дітей в таких сім'ях з'являються емоційні розлади, депресивні стани, агресивність, що значною мірою впливає на взаємовідносини в учнівському колективі. Отже, можна зробити висновок, що мобінг надзвичайно негативно впливає на соціалізацію жертви, дезадаптуючи її з усіма витікаючими звідси наслідками, а саме: руйнування або ж затримка формування сфер, в яких здійснюється становлення особистості — діяльності, спілкуванні, самосвідомості.

Науковий керівник — Новікова Н.С., ст. викл.

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ

Студентство в Україні складає вагомую частку суспільства, яка зайнята специфічною працею – навчанням. Вступаючи до вищого навчального закладу, у студентів виникають ряд проблем, що пов'язані з недостатньою психологічною готовністю до нових умов навчання, з руйнуванням роками вироблених установок, навичок, звичок, ціннісних орієнтацій вихованців середньої школи і виробничих колективів, втрати роками закріплених взаємин з колективом та формуванням нових навичок, а також з невідомістю здійснювати психологічну саморегуляцію власної діяльності та поведінки. Соціальна адаптація – це процес внутрішньої інтеграції груп студентів-першокурсників і інтеграція цих груп зі студентським оточенням в цілому.

Першокурсники суттєво різняться за такою ознакою, як здатність реагувати на проблемні ситуації, що виникають навколо них. Чутливість до змін в оточуючому соціальному середовищі позитивно впливає на адаптаційні здібності особистості. Водночас слід зазначити, що як надмірна, так і низька чутливість до таких змін гальмує процес адаптації. Так, наприклад, надто висока чутливість призводить до підвищення тривожності, особистість схильна "накручувати" себе, переживати з будь-якого, навіть несуттєвого, приводу, вбачати у всіх нових особливостях соціального мікросередовища загрозу для себе. Зрозуміло, що в такому випадку особистість не може цілком адекватно відображати ситуацію, хибне відчуття загрози, страх помилки заважають їй активно діяти; вона рідше помиляється, але й не досягає успіху. І навпаки, низька чутливість до змін в оточуючому мікросередовищі призводить до систематичних помилок у поведінці, що, в свою чергу, зумовлює неуспішність суб'єкта як в навчанні, так і в стосунках з ровесниками.

Чим більш складним є середовище і чим більш кардинальні зміни відбуваються в ньому за короткий проміжок часу, тим важче студентам – першокурсникам адаптуватися до нової ситуації. Важливим фактором успішної адаптації студента є характер професійної орієнтації. Однієї із складових головного змісту процесу є своєчасне виявлення індивідуальних нахилів та орієнтація на одну або декілька професій, які відповідають психофізичним якостям і особливостям індивідуальної спеціалізації особистості. Ускладнює процес те, що багато студентів – першокурсників знають лише приблизно про умови організації і змісту навчання у вищому навчальному закладі.

На основі цього можна зробити висновок, що попередження складнощів адаптаційного процесу доцільно було б проводити у випускних класах шкіл. Це міг би бути тренінг адаптаційної мобільності, спрямований на підвищення чутливості до змін, установки сприймати нові умови життя без стресу, здатності швидко змінювати свою поведінку, а для студентів – першокурсників, ввести навчальну дисципліну "психологічний тренінг комунікативної майстерності" з першого семестру.

Науковий керівник – Блінов О.А., канд. психол. наук, доц.

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З МОЛОДДЮ

У соціальній структурі суспільства важливе місце займає молодь. Як соціально-демографічна група вона виокремлюється на основі сукупності вікових характеристик, особливостей соціального стану та соціально-психологічних властивостей. Для повного з'ясування сутності поняття „молодь” необхідно розглядати молодість як певний етап, фазу життєвого циклу, конкретні вікові межі, соціальний статус, соціально-психологічні особливості у взаємозв'язку з соціально-історичною природою суспільного ладу, культурою та закономірностями соціалізації, що властиві даному етносу.

Молодь є однією з продуктивних сил суспільства, її ще називають поколінням перехідного періоду, яке живе в епоху бурхливих і глибоких перетворень, в роки суворих потрясінь і нових можливостей. Об'єктами соціальної роботи з молоддю є: працююча молодь, безробітна молодь; молодь, яка навчається; діти і молодь, які мають відхилення у здоров'ї і тощо.

Головною метою соціальної роботи з дітьми та молоддю є створення умов позитивно орієнтованої соціалізації особистості, що сприяє соціальній адаптації та самореалізації молодого покоління в інтересах особистості й суспільства. Молодь є майбутнім держави, її інтелектуальним потенціалом, основою економічного, політичного і суспільного життя. Тому соціальне становище і соціальні проблеми молоді вивчаються і досліджуються в різноманітних аспектах.

Ми живемо в складний, але дуже важливий і відповідальний історичний період. Здобувши незалежність, ми поволі вчимося демократії, вчимося відкритості у висловлюванні своїх думок, будемо демократичне суспільство і роль національно-свідомої молоді в цей час надзвичайно важлива. Молодь повинна бути у перших рядах тих, хто готовий виборювати щасливе майбутнє. Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що соціальні проблеми молоді проявляються надзвичайно гостро, і найважливіші з них, на вирішення яких повинні сконцентруватися зусилля, мають стати підґрунтям у визначенні напрямків і продуманої державної молодіжної політики. Допомогти цьому – обов'язок соціального працівника.

Науковий керівник – Гурицька М.С., канд. політ. наук, доц.

РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ПРОЦЕСІ ЛЕГІТИМАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ

Зазвичай доволі складно визначити найбільш значимі фактори, що впливають на легітимаційний процес. Загалом прийнято вважати такі: тип політичної культури, ментальність, соціально-економічні умови, специфіку політичної системи, діяльність інституцій громадянського суспільства. В сучасній політичній науці, особливо вітчизняній, дедалі більше уваги приділяється саме проблематиці взаємозалежності процесів набуття легітимності та становлення громадянського суспільства.

Ідея громадянського суспільства зазвичай розглядається як ідеальний варіант політичної структуризації, самоорганізації суспільства, згуртування та актуалізація його на досягнення певних успіхів у державотворенні, суспільно-політичному й економічному розвитку та подолання проблем, які щороку ускладнюються, а їх кількість збільшується.

Термін «громадянське суспільство» (civil society) традиційно використовувався в політичній науці для розмежування компетенції суспільства та держави. На сучасному етапі він слугує для виокремлення організацій та інститутів соціального порядку, які є відносно незалежними від держави. Якщо держава ототожнюється із правовим та адміністративним апаратом, то громадянське суспільство являє собою модель різноманітних, незалежних від держави об'єднань, структур, інституцій. В основі становлення громадянського суспільства лежать важливі та першочергові потреби та інтереси особистості та суспільства.

Стратегічною метою реалізації ідеї громадянського суспільства є те, що держава поступово має передати його інституціям необхідні повноваження у галузі забезпечення належного рівня соціальної життєдіяльності, контролю за діяльністю державних та політичних, управлінських та соціальних інститутів, здійснення оперативного управління державою.

Рівень розвитку та активність діяльності громадянського суспільства виступає визначальним фактором процесу легітимації державної влади і джерелом її легітимаційного потенціалу. Політичні системи, в яких громадянське суспільство є нерозвиненим або штучно сформованим та несамостійним, таким чином, виявляються позбавленими можливості підтримувати свою легітимність природним шляхом, змушені постійно звертатися до способів прямого чи непрямого насилля, що, врешті, завершується повною делегітимацією системи державної влади в них.

Науковий керівник – Ковальова Т.В., канд. філос., наук, доц.

**ДИТЯЧА БЕЗПРИТУЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ:
ШЛЯХИ І МЕТОДИ ПОДОЛАННЯ**

Безпритульність – актуальна проблема майже всіх великих міст. Проблема бездомних в Україні була масштабною, отже, актуальною, завжди. Змінювався лише рівень уваги держави до людей, що втратили свій дім, роботу, друзів і близьких. Актуальною і тривожною тенденцією сьогодні є активне зростання чисельності бездомних громадян та безпритульних дітей. Це деформує соціальне середовище, руйнує фізичне, психічне та духовне здоров'я людей, знижує їх життєву, громадську та творчу активність, погіршує моральний стан, створює соціальну напругу в суспільстві.

Згідно з Законом України «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей»: а) безпритульність – стан людини, пов'язаний з неможливістю фактично проживати перебувати у жилому приміщенні, на яке вона має право; б) безпритульні діти – діти, які були вимушені залишити або самі залишили сім'ю чи дитячі заклади, де вони виховувалися, і не мають певного місяця проживання.

Рівень цивілізованості держави визначається тим, наскільки вона проявляє турботу про своїх громадян і, в першу чергу, про дітей. Дитяча безпритульність і бездоглядність є спільною соціальною проблемою держав світу, не являється винятком і Україна. Причини виникнення і поширення цього явища багатоаспектні. Вони мають комплексний характер, обумовлені системою правових і соціально-політичних умов функціонування держави, станом суспільної моралі, положенням інституту сім'ї у суспільстві.

Як результат, в межах нашої держави діє певна система соціального захисту і підтримки безпритульних дітей. Проблемами безпритульності в наш час займається ряд державних і благодійних організацій.

Вирішити проблеми безпритульності можливо шляхом реалізації двох основних напрямів: профілактика виходу дитини на вулицю та профілактики перебування на вулиці. Завдання соціального працівника передбачити можливі випадки безпритульності та ефективно влаштувати дитину після виходу її з сім'ї. Такі діти, як правило, і стають потенційними вихованцями дитячих будинків. Набагато рідше буває, що діти залишаються сиротами.

Діти дуже довірливі і щирі, вони дивляться прямо і чесно у вічі дорослих чекаючи від них того ж. Соціальний працівник покликаний допомогти дитині адаптуватися у сучасному світі, повинен стати своєрідною ланкою у соціальному ланцюгу дитина – суспільство. Для вирішення проблеми необхідно формувати у суспільстві, у першу чергу, серед молоді і батьків відповідальне відношення до своєї поведінки, до виховання дітей, залучати до рішення проблем дитини і родини громадські організації. Саме це є метою діяльності всіх соціальних служб і кожного соціального працівника зокрема.

Науковий керівник – Гурицька М.С., канд. політ. наук, доц.

РОЛЬ ВОЛОНТЕРСТВА У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

Аналіз історії розвитку і сучасного стану волонтерства в різних країнах доводить, що основною галуззю діяльності добровольців є соціальна, тобто та важлива сфера діяльності, у якій участь держави визнається недостатньо ефективною. У розвинутих зарубіжних країнах участь населення у волонтерській діяльності давно стала невід'ємною частиною соціальної практики. Як свідчить багаторічний досвід, використання праці волонтерів – це ефективний спосіб вирішувати складні проблеми окремої людини, суспільства та довкілля, які часто виникають на ґрунті недостатньої турботи про суспільне благо. В Україні найчисельнішою групою волонтерів, які працюють у соціальній сфері, є учнівська та студентська молодь. Участь молодих людей у волонтерському русі дає їм змогу зробити особистий внесок у розв'язання соціальних проблем. Волонтерство допомагає їм знайти себе в житті, самореалізуватися, привнести у своє життя ті цінності та звички, які дозволять їй мати здорове, продуктивне й насичене життя.

Попит на волонтерську працю зростає з кожним роком. В Україні з'явилося багато організацій, які займаються залученням та навчанням волонтерів або тих, що спеціалізуються лише на розвитку волонтерства.

Волонтерську діяльність у соціальній сфері визнано на державному рівні, що знаходить своє підтвердження в окремих законодавчих документах. Законодавство України у сфері волонтерської діяльності складається з Конституції України, Закону України «Про волонтерську діяльність» від 2011 року, інших законів, зокрема законів України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», «Про соціальні послуги», в яких добровільна праця волонтерів визнається як необхідна та суспільно корисна; міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інших нормативно-правових актів.

Отже, система соціального захисту в Україні в сучасних умовах постійно потребує до себе уваги з боку держави та суспільства. Ефективна робота установ соціального захисту неможлива без висококваліфікованих працівників, які досконало володіють усіма необхідними професійними навичками та вміннями. Але варто пам'ятати про найпотужніший безоплатний ресурс соціальної роботи – добровольців. Основою побудови та розвитку громадянського суспільства являється волонтерська діяльність. Вона втілює в себе гуманні, високоморальні, великодушні прагнення людства – прагнення справедливості для всіх людей, захисту, миру, взаємоповаги, милосердного ставлення людей один до одного.

Науковий керівник – Шевченко В.М., канд. соц. наук, доц.

СОЦІАЛЬНЕ ПРОЕКТУВАННЯ ЯК ПРОВІДНИЙ НАПРЯМОК СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Соціальна робота з різними категоріями людей відіграє дуже важливу роль у суспільстві, адже сприяє вирішенню та запобіганню багатьох соціальних проблем. В ній використовуються різноманітні напрямки роботи, такі як діагностика, експертиза, профілактика, прогнозування, реабілітація, адаптація, корекція, терапія, консультування та проектування тощо.

Соціальне проектування – один із сучасних, найпоширеніших та ефективних напрямків соціальної роботи. Щоб зрозуміти, що таке соціальне проектування, слід розглянути поняття "проектування" – це діяльність, пов'язана зі створенням нового способу вирішення проблеми, подолання труднощів. Соціальне проектування – особливий вид діяльності, спрямований на вирішення проблем, що з'являються у житті людини та пов'язані з відносинами з іншими людьми. Його призначення полягає у цілеспрямованій зміні обставин або допомозі у зміні світогляду шляхом розробки спеціальних соціальних проектів.

У сучасному розумінні соціальне проектування є систематичним описом соціального експерименту, однією з форм випереджаючого віддзеркалення соціальної дійсності. Будь-яке соціальне дійство, а саме ним й виступає соціальне проектування, повинно мати об'єктивні передумови, які роблять цю дію необхідною і соціально значущою.

Соціальний проект – переважно малобюджетний проект, спрямований на реалізацію соціально значущої некомерційної ідеї. Метою створення соціальних проектів є конструювання бажаного стану майбутнього, їх реалізація передбачає цілеспрямовану зміну певних негативних явищ і процесів або створення альтернативно нових.

Специфіка соціального проектування полягає в наступному: а) проектування соціальних процесів повинно охоплювати всі сторони діяльності людини в суспільстві і суспільства в цілому як соціальної організації; б) готовий проект ще не може бути визнаний початком діяльності зі зміни або створення нового соціального явища або процесу, оскільки проект не є директивою до його реалізації.

Соціальне проектування реалізується, коли прийняті відповідні організаційні рішення, при набутті ним характеру планового завдання. Попередньо здійснюється перевірка необхідності соціального проектування шляхом оцінки доцільності цієї діяльності і її бажаних результатів.

Отже, соціальне проектування – не вузькоспеціалізована діяльність учених-теоретиків, а багатообразна, різноманітна робота практиків, озброєних простими алгоритмами дій з урахуванням наявних ресурсів і наслідків пропонує соціальних інновацій. У цій роботі є місце і для теоретиків, але в конкретних проектах потрібні головним чином їх прикладні знання.

Науковий керівник – Шевченко В.М., канд. соц. наук, доц.

ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕСТРУКТИВНИХ ТОТАЛІТАРНИХ СЕКТ, ЯК ПЕРЕДУМОВА ВИНИКНЕННЯ РЕЛІГІЙНОГО КОНФЛІКТУ

Сьогодні конфлікти – повсякденна реальність. Вони охоплюють всі сфери життєдіяльності людей, всю сукупність соціальних відносин, соціальних взаємин. Соціальний конфлікт – крайній випадок загострення соціальних протиріч, який виражається в зіткненні різних соціальних спільнот, обумовленому протилежністю чи суттєвою відмінністю їх інтересів, цілей, тенденцій розвитку.

Одним із різновидів соціального конфлікту є релігійний конфлікт. Релігійні конфлікти – це зіткнення і протиборство (протидія) між носіями релігійних цінностей (від окремих індивідів (віруючих) до конфесій), що обумовлені відмінностями в їх світосприйнятті, уявленнях і ставленні до Бога, різним становищем та участю в релігійному житті. Суб'єктами релігійних конфліктів можуть стати окремо взяті індивіди, цілі народи, об'єднані вірою, релігійні утворення (церква, община, секта) та держава. Окремо взятий індивід та його внутрішній світ можуть стати достатньою умовою релігійного конфлікту, а відтак, і суб'єктом, щодо якого цілком доречно говорити про проблему протиборства протилежних підстав, цінностей тощо.

Виникнення релігійних конфліктів тісно пов'язано з формуванням деструктивних тоталітарних сект, які досить поширені у сучасному суспільстві. Тоталітарна секта – особливий тип організації, для якої характерні авторитарні методи управління, обмеження прав людини для членів організації та діяльність якої становить небезпеку для життя і здоров'я громадян, існуюча у формі релігійної, громадської, комерційної, освітньої або оздоровчої організації. Це авторитарна організація, головний сенс існування якої – влада і гроші для керівництва. А воно в гонитві за цією метою прикривається різними масками – релігії, психології, культурології, педагогіки, політики. Ця проблема дуже гостро стоїть на сьогоднішній день, та повинна регулюватись, перш за все, на державному рівні.

Науковий керівник – Новікова Н.С., ст. викл.

ПЕРЕДУМОВИ ТА НАСЛІДКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ В УКРАЇНІ

Політичний режим – це спосіб функціонування політичної системи суспільства, визначальний характер політичного життя в країні, система прийомів, методів, способів здійснення політичної (включаючи державну) влади в суспільстві.

За 21 рік незалежності виділяється три основні етапи розвитку політичних режимів в Україні. 1-й – від 1991-го року до 2005-го, 2-й від 2005-го до 2010-го, 3-й від 2010- до нашого часу. Перший характеризується переходом від тоталітаризму Радянського союзу до «обмеженої» демократії. Передумовами періоду були : громадське і національне піднесення щодо незалежності і формування власної держави, зовнішньополітичний тиск, необхідність стабілізації соціальної та економічної кризи початку 90-х. Соціальна та політична кризи які призвели до так званої «Помаранчевої революції» 2004-го 2005-го років, яка дає початок 2-го етапу.

Його особливостями були: про європейська зовнішня політика, конституційна реформа, послаблення влади Президента, демократизація і лібералізація більшості сфер суспільства, але внаслідок політичної роздробленості, неможливості якісного вирішення економічних проблем, провалу соціальних реформ в країні наступила політична криза, яка призвела до 3-го етапу.

Як висновок можна зазначити, що Україна пройшла динамічний шлях від тоталітаризму СРСР до несформованої демократії. Лише через економічні реформи та дотичні фактори (боротьба з корупцією, детінізація державного управління та господарства) можна збільшити частку середнього класу (носія громадянського суспільства) з 6-10% до 30-40%, що забезпечить стабільний і послідовний ріст політичного життя країни та призведе до «ренесансу» демократії – єдиного необхідного політичного режиму країни.

КОМУНІКАЦІЯ ЯК КОНТЕКСТУАЛЬНИЙ ФАКТОР МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕГОВОРІВ

Переговори представляють собою особливий вид комунікації, учасники якого приймають участь в «різних» дискусіях і процесах вирішення проблем та досягають взаєморозуміння, яке слугує основою для погодження. Таким чином, переговори сприяють побудові взаємовідносин, які ґрунтуються на діалозі, та угод, які ґрунтуються на розумінні. В процесі переговорів важливу роль грає комунікація, а одна з основних особливостей крос-культурних переговорів – це відмінність стилів комунікації. Наприклад, пряма постановка питань особистісного характеру може бути прийнятною в США, але французькі, тайські та італійські переговорники будуть вважати це загрозою.

Загалом, міжкультурна комунікація – це особливий соціальний комплексний феномен, який включає в себе різноманітні форми взаємодії представників різних культур і національностей. На сьогоднішній день, ми помічаємо, що однією з основних тенденцій розвитку сучасного світу стають інтеграційні процеси, тому спостерігається зростання ролі міжнародної комунікації в таких сферах, як економіка, політика, культура, наука, освіта та інші. Знання таких особливостей можуть слугувати таким собі путівником можливої поведінки партнерів.

Вивченню тенденцій в культурній комунікації парламентарів з різних країн було присвячено багато досліджень. Наприклад, Брет та Окумура говорять про те, що парламентарі з Японії та Китаю, як правило, в комунікації орієнтуються на співрозмовника – вони поважні і «чуттєві» по відношенню до опонента. Японці, на відміну від американців, повідомляють набагато менше інформації. Вони тікають від відповіді «ні» та воліють формулювати свою відповідь так «незручно» або «ми подумаємо». А Грахам пише, що німецькі парламентарі використовують більше тверджень для саморозкриття і задають дуже мало запитань. Культура може бути причиною відмінності в очікуванні, з якими учасники починають переговори. Фостер вважає, що багато інших, більш старших культур в Західній Європі та Азії «придають особливу виразність високому мистецтву комунікації, піднесеному стилю мови і письма (і навіть вмінню слухати), який перевершує стиль повсякденної мови». Американські ж парламентарі використовують просту і «технічну» мову, роблячи акцент на суті питання. Різноманітні відмінності у способах вираження думок. Понять та ідей в різних культурах потребують від тих, хто веде переговори постійно пояснювати значення повідомлень, щоб впевнитися в їх правильності.

Звичайно, у кожній країні, у кожного народу традиції та звичаї спілкування і ділового етикету, які вже існують постійно змінюються, розвиваються і збагачуються, тому дуже важливо вивчати ці зміни перед кожним зібранням за столом переговорів з представниками інших країн.

Науковий керівник – Блінов О.А., канд. психол. наук, доц.

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОЛІТИКИ І МОРАЛІ: СУТНІСТЬ ТА РЕАЛІЇ

Політика та мораль є двома взаємопов'язаними феноменами людського буття, котрі протягом всієї людської історії відігравали роль найголовніших регуляторів суспільного розвитку. Їх поява продиктована самою природою людини, її потребою в координаційній силі, котра б брала на себе інструменти управління, розмежуючи вічну дилему між добром та злом, справедливістю та несправедливістю. Однак, обидва ці феномени базуються на принципово різному підґрунті, використовуючи власний арсенал методів, відповідно знаходяться в постійному конфлікті між собою. Тому питання про співвідношення політики і моралі є надзвичайно актуальним.

Враховуючи складність та різноманітність сучасного політичного життя, його динамічність та вплив на сучасну особистість, ми можемо говорити про потребу в появі нових підходів до оптимізації взаємодії політики та моралі. Світовий досвід засвідчує, що не дивлячись на суттєві відмінності і протилежності мораль і політика приречені на взаємодію (ігнорування норм моралі загрожує існуванню держави, а брак державницьких методів породжує хаос і анархію).

Теоретична етика оцінює явища політичного життя як відповідні або невідповідні моральним принципам, оскільки для етики моральні принципи є вічними. Політика завжди відбувається в історії, «тут і зараз». Отже, йдеться про вічність і сьогодення, про сталість і динаміку – мораль може так чи інакше характеризувати політичну дію, перебуваючи водночас поза нею; може обмежувати політику, волю безконтрольної політичної дії, тому політика часто прагне звільнитися від неї.

Про характер співвідношення моралі й політики протягом останніх десятиліть дискутували відомі західні мислителі Зб.Бжезінський, Ю. Габермас, Е. Левінас, російські – Г. Водолазов, О. Дробницький, Б. Капустін, вітчизняні – А. Гордієнко, С. Кошарний, В. Кремень та інші. Але суперечність поглядів на співвідношення політики й моралі має свою передісторію. В європейській думці дана проблема представлена концепціями давньогрецького філософа Арістотеля та італійського політичного діяча й мислителя епохи Відродження Нікколо Макіавеллі.

В міру усвідомлення суспільством своєї цінності, загострення проблеми виживання людства, проблеми, багато в чому породженої саме зростаючими суперечностями між політикою та мораллю, пошук шляхів синтезу політики та моралі стає дедалі нагальнішим завданням. Незважаючи на реальні перешкоди, домінуючі стереотипи та упередження, суспільство прагне зробити політику моральною, а мораль – практичною, дієвою. Це зовсім не означає розчинення моралі в політиці, втрати її функцій контролю у ставленні до політики, оскільки цілковите підпорядкування моралі політиці сприятиме зневаженню свободи й гідності людини.

Науковий керівник – Тімкін І.Ф., канд. істор. наук, доц.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ НА ЗМІНИ СТАВЛЕННЯ КЛІЄНТІВ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ДО КУРІННЯ

Україна в списку всіх країн займає 17 місце за кількістю курців, а саме 9 мільйонів активних курців, які складають третину всього працездатного населення країни. Традиційно куріння розглядається як шкідлива звичка, яка являє собою одиничний поведінковий акт, він не залежить від поведінки в цілому, від захисних структур особистості, особистісних цінностей.

Причини того, що молодь починає курити, свідчать результати соціологічного опитування проведеного “Бюро статистичного аналізу” (БСА) у вересні 2011 р. методом телефонного інтерв’ю і опитування в Інтернеті. Було опитано 1600 жителів найбільших міст України. Серед причин початку куріння на першому місці опинився вплив друзів (35%) і бажання здаватися дорослим (12%).

Згідно визначення, яке подається в Законі України “Про рекламу”, соціальна реклама – це “інформація з питань здорового способу життя, проблем психології суспільства, охорони здоров’я, захисту навколишнього середовища, збереження природних ресурсів, соціального захисту та безпеки населення, яка не має комерційного характеру і пропагує не якусь торгівельну марку, товар або послугу, а загальнолюдські цінності, та не носить вираженої належності до конкретної організації (установи)”.

В соціальній рекламі можна виділити два напрямки, які взаємодоповнюють один одного: *ціннісно-смысловий*, пов’язаний із стратегічними завданнями суспільства, тобто формуванням культури суспільства і способу життя його членів; *превентивний* – пов’язаний із тактичними завданнями та має на меті надання інформації щодо вирішення конкретних проблем.

Конкретні цілі соціальної реклами завжди пов’язані зі змінами знань, відносин або поведінки, тому показниками досягнень конкретної цілі можуть бути: підвищення рівня інформованості цільової аудиторії з певних питань; зміни у ставленні представників цільової аудиторії до своєї ролі.

Антитютюнова соціальна реклама в комплексі з тренінгами є ефективним засобом боротьби проти куріння.

Науковий керівник – Тупчієнко Л.С., канд. філос. наук, проф.

ІДЕОЛОГІЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

Після проголошення незалежності перед Україною об'єктивно постала проблема національної сомоідентифікації, що передусім, потребує визнання основного принципу життєдіяльності нації-національної ідеї.

Національна ідея – це договір між громадянином і державою про взаємні зобов'язання, принципи особистого і громадського життя, етичну платформу, яка дозволяє людині відносити себе до певної нації, пишається цією приналежністю і передавати це у спадок.

При цьому дивним є те, що маючи такий багатий історичний досвід ідеологічної боротьби, Україна має гостру потребу в чіткій концепції національного розвитку. Взнаки далось недавнє радянське минуле – тотальна ідеологізація усіх сфер життя, що викликала в подальшому упереджене ставлення до будь-якої ідеології взагалі.

Згодом в 90-х роках широкого розповсюдження набули ідеї лібералізму. Проте в Україні, з її схильним до консерватизму національним менталітетом, деформована радянським способом життя ліберальна ідея виявила свою цілковиту практичну неспроможність.

Тому для того, щоб перетворити людину у найвищу цінність суспільства недостатньо проголосити її вільною і визнати її право на життя, власність, соціальне забезпечення, свободу слова, політичної орієнтації. Необхідно реально забезпечити ці права і свободи. А тому потрібно повноцінно залучити кожного громадянина країни у процес націотворення.

Національна ідея повинна згуртовувати націю, мобілізувати людські ресурси на творення і слугувати мірилом для оцінки соціально-економічного і політичного розвитку.

Українська ідеологія повинна бути ідеологією національного самотвердження, концептуальним баченням розвитку нації як цілісного організму. Принцип української ідеології повинен поєднувати в собі лібералізм та націоналізм, тобто визнання нації, як основи самоцінності її громадян. Центральною проблемою української ідеології є проблема консолідації нації, пошуку спільного для всіх громадян принципу життєдіяльності, економічних, соціальних, політичних і духовних засад співпраці кожного з усіма задля загального прогресу.

Науковий керівник – Ковальова Т.В., канд. філос. наук, доц.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬСТВА

УДК 291.12:316.323.83 (043.2)

Ваколюк О.А., Самодін А.В.

Національний авіаційний університет, Київ

РЕЛІГІЙНА СВІДОМІСТЬ В КОНТЕКСТІ ПОСТМОДЕРНІЗМУ

Впродовж усієї історії існування суспільства релігія постійно розвивається. Попри традиційність релігійного світогляду, сьогодні ми можемо спостерігати як одночасно зі зростанням технологій, природничо-наукового і гуманітарного знань, комунікацій і бурхливим економічним розвитком, змінюється вид і звичний для 20-го століття образ релігії, і релігійної свідомості у суспільстві. Релігія інтегрує своє знання в різноманітні форми культури, вона модернізується завдяки науці, і освоює сучасні комунікації не поступаючись за швидкістю розвитку іншим сферам людської діяльності, тим самим намагається утримати темп розвитку наукового прогресу, що, безсумнівно призводить до якісних змін способу життя та сутності релігійної культури загалом. Зміни, що відбуваються в релігійній свідомості викликають значний інтерес сучасних дослідників у сфері соціології, економіки, релігієзнавства, філософії тощо.

Проблеми зміни традиційного смислу й нових аспектів соціального функціонування релігії в сучасному суспільстві досліджуються в працях таких відомих дослідників, як Ж. Дерріди, Ж. Дельоза, Ж. Бодрійара, Ф. Ліотара, Ж. Лакана, Я. Мар'яньського, Р. Рормозера, Я. Кунстмана, Е. Гіденса, Х. Гелле, П. Бергера, Н. Лумана та ін.

Релігійна свідомість як форма суспільної свідомості з одного боку відбиває соціальне буття, а з іншого, сама його творить. Релігія проникає в будь-які сфери суспільного життя, чинить певний вплив на усі його елементи, визначаючи відношення людини до сім'ї, до суспільства, до світу цілому. Релігія п – сфера духовного життя суспільства, групи, індивіда, вона виступає як особливий спосіб практично – духовного освоєння світу та область духовного виробництва. По відношенню до суспільства в цілому релігія з'являється як соціальна підсистема, складна організація, в якій здійснюється діяльність, складається складна структура.

На сучасному етапі суспільного розвитку необхідні нові творчі форми вираження етичних істин, оскільки суспільство важко сприймає їх у традиційному вигляді. Християнські абсолютні категорії і трансцендентні цінності, універсальні за своїми можливостями і застосуванням, мають стати моральними орієнтирами в добу глобалізації.

Науковий керівник – Литовченко І.В., канд. філос. наук, доц.

**ОСВІТА ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛЬНОСТІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

Всім давно відомо, що освіта є одним з основних локомотивів соціальної мобільності. Багато в чому саме завдяки цьому соціальному інституту було можливо сходження по суспільній драбині в СРСР, шляхом отримання фундаментальних знань, затребуваною спеціальністю.

Виступаючи в якості соціального інституту, освіта забезпечує виконання свого головного завдання – відтворення соціальності. Поряд з передачею соціально значущого досвіду новому поколінню освіта обумовлює збереження соціальної структури суспільства, її специфіки та своєрідності у кожному конкретному суспільстві, а також відтворює систему каналів переміщень індивідів і соціальних груп. До того ж освіта є одним із чинників забезпечення соціальної мобільності людини.

Сучасне суспільство відрізняється складністю свого устрою і різноманітністю суспільних відносин, тому на освіту покладається роль забезпечення відтворення всього різноманіття соціальних явищ і процесів. Вона пронизує і концентрує навколо себе всі сфери суспільного життя, а також визначає перспективи та основні напрямки розвитку суспільства. Не випадково проблема освіти виведена на рівень сфери державних інтересів і від її вирішення залежить не тільки збереження нації, але і її національна безпека.

Модернізаційні процеси в освіті проявляються досить суперечливо. З одного боку, декларується першорядна значимість освіти для подальшого соціально-економічного розвитку суспільства. З іншого боку, відірваність інституту освіти від реального процесу соціалізації, його недостатнє фінансування, зниження цінності освіти в суспільній свідомості значно ускладнюють його функціонування.

Роблячи освіту платною, відповідні страти закривають двері значній частині населення. Тим більше, що чим вище плата, тим вище бар'єр для входу в систему освіти та подальшого розвитку.

Різні аспекти проблеми освіти як чинника соціальної мобільності розглядаються в соціально-філософських концепціях соціальної динаміки, запропонованих Д. Беллом, Т. Стюартом, Е. Тоффлером та ін. Автори аналізують специфіку сучасного суспільства, перспективи та напрямки його розвитку.

У кожному конкретному суспільстві функціонує цілісна система взаємопов'язаних чинників забезпечення соціальної мобільності. При цьому один або декілька факторів на певних етапах розвитку суспільства виступають домінантою зміни соціального становища людини в соціальному просторі. Освіта пронизує систему чинників забезпечення соціальної мобільності, а також детермінує її функціонування за допомогою існування освітніх порогів і цenzів.

ДВОМОВНІСТЬ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

На тлі економічних негараздів, вирішенням яких заклопотана вся Україна, наше суспільство час від часу збурують хвилі мовних проблем. Сьогодні в Україні ця проблема є однією з найактуальніших. Мова в Україні сьогодні – це щось важливіше, аніж просто засіб спілкування. Мовні групи розрізняють, насамперед, не за тим, чи знають її представники певну мову, а за ставленням до мови як ідентифікаційної групової ознаки. Так, практично всі етнічні українці володіють російською мовою, але це ще не робить усіх їх «російськомовними», адже більшість із них пов'язує себе не з російською мовою, а з українською, навіть якщо доводиться жити в суцільному російськомовному середовищі і цією мовою щодень спілкуватися.

Проблеми україно-російських мовних взаємин досліджували П. Житецький, М. Сулима, О. Синявський, В. Чапленко, І. Білодід, Й. Багмут, Ф. Серета, Г. Гнатюк, Д. Мірошник, В. Ільєнко, М. Рогаль та ін. Сьогоднішній стан цієї проблеми досліджують Олексій Міллер, Домінік Арель та інші вчені.

Більш загальним показником ідентифікації людини є стереотип поведінки, сповідувана система суспільних цінностей – те, що називається словом «менталітет». З усіх його аспектів, як здається, найбільше значення має, до якої моделі суспільного життя тяжіє російськомовне чи україномовне населення. Традиційна статистика, тобто офіційна етнічна приналежність і рідна мова, не завжди показова. Адже запис у паспорті – це ще не свідчення, що в людини український менталітет. Головним поясненням цієї тенденції є те, що все менше людей вірять в «утиски» російської мови, і водночас усе більше бачать на практиці дискримінацію української мови в багатьох сферах суспільного життя. Додатковим подразником, який спричиняє падіння підтримки ідеї двомовності, є спроби політиків розігрувати мовну карту на тлі невирішеності гострих соціально-економічних проблем, що турбують людей значно більше, ніж питання мови.

Отже, мова не тільки засіб спілкування чи навіть спосіб для фіксації здобутків культури, а знаряддя людини. Вона забезпечує успіх спільної діяльності. Питання російської і української мови, ускладнене політичною і економічною ситуацією в Україні, все ж таки знаходить своє рішення. Можна сказати, що нинішня Україна ще не настільки українська, щоб у ній домінував суто український менталітет. Україна – держава двоменталітетна. Тільки зміна менталітету і розбудова суспільства сучасного інтелектуального типу дозволить Україні вписатися в нові світові структури і спробувати конкурувати на світових ринках.

Науковий керівник – Н.І. Грищенко, ст. викл.

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В УКРАЇНІ. СПЕЦИФІКА ТА ПРОБЛЕМИ

Кожна людина, незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення, має право на одержання освіти, якість якої не різниться від якості освіти здорових людей.

Однією з форм навчання дітей з особливостями в розвитку є нова, але визнана в багатьох країнах світу інклюзивна форма освіти, яка забезпечує безумовне право кожної дитини навчатися в освітньому закладі за місцем проживання із забезпеченням усіх необхідних для цього умов.

Впровадження інклюзивної освіти в Україні – складне, неоднозначне завдання, що потребує розгляду та розробки нормативно-правових, психолого-педагогічних, програмно-змістових, соціально-психологічних засад. Завдання соціологів носить інноваційний творчий характер, тому що пов'язаний з постійним пошуком більш досконалих і, як наслідок, більш ефективних способів організації навчання з врахуванням спеціальних освітніх потреб його учасників.

В Україні на даний час існує проблема забезпечення рівного доступу до якісної освіти для дітей з особливими потребами. Аналіз перешкод щодо впровадження інклюзивної моделі навчання свідчить, що усі вони входять до основних категорій, підтверджених результатами міжнародних досліджень. Ці категорії включають в себе: законодавство; фінансування, зміст освіти, кадрові питання, питання доступності та пристосування загальноосвітніх закладів.

Інклюзивні освітні заклади повинні адаптувати навчальні програми та плани, методи та форми навчання, використання існуючих ресурсів, партнерство з громадою до індивідуальних потреб дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта – це процес, у якому школа намагається відповідати на потреби всіх учнів, вносячи необхідні зміни до навчальної програми та ресурсів, щоби забезпечити рівність можливостей.

Ефективна реалізація і впровадження ідей інклюзивної освіти в Україні залежить від можливостей знаходження точок дотику, розуміння, врахування інтересів і специфіки цілей представників різних суспільних груп у їх ставленні до проблем інклюзивної освіти. Тому для досягнення розвитку в інклюзивній освіті необхідно задіяти всі складові системи українського суспільства: чиновники та науковці, які забезпечують ресурсну базу – розробляють законодавство, готують методологічне на наукове підґрунтя, доносять ідеї інклюзії до освітянського середовища, оцінюють та спостерігають процеси інклюзії в освіті на певній відстані; споживачі – ті, хто безпосередньо, у повсякденному житті відчуває на собі всі позитиви та негативи інклюзивної освіти.

Науковий керівник – К. В. Настояща, канд. соц. наук, доц.

ЕЙДЖИЗМ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Ейджизм як соціальна проблема виражається в дискримінації одних вікових груп іншими. Зародилося це поняття в Америці, завдяки директору національного інституту старіння США Р. Н. Батлеру в 1969 році. Незважаючи на те, що проблема родом з Америки, в Україні дане явище також набуло значного розповсюдження. Воно проявляється в існуючій в українському суспільстві віковій ідеології, яка отримує вираження у соціальних нормах і стереотипах щодо людей різного віку, їх здібностей і обов'язків. Існуючі в свідомості більшості вікові норми диктують певні правила поведінки для кожної людини, задають характер взаємин між людьми на роботі, в сім'ї та іншому соціальному оточенні. Існуючі в даний час вікові стереотипи відносно людей похилого віку формують певне їх сприйняття у соціумі, а саме як безсилим, нездатних до активної і повноцінної діяльності людей. У повсякденному житті вікова дискримінація людей похилого віку виражається в неповазі, критиці, образах. Відносно молоді існує інший стереотип, який формує сприйняття їх, як ледачих, неосвічених індивідів, що ведуть асоціальний спосіб життя.

Дискримінація за віковим принципом у даному контексті має два напрямки: до першого відносяться люди старшого покоління, які ставляться з підозрою, недобррозичливістю, образою та іншими негативними проявами до молодого покоління, другий проявляється в негативному відношенні молоді до старшого покоління. В нашій країні ейджизм не просто проблема, це боротьба поколінь. Так, наприклад, згідно із результатами соціологічного опитування Київського міжнародного інституту соціології, станом на червень 2012 року – 25,7% респондентів вважають, що дискримінація в Україні відбувається саме за віковою ознакою. Найчастіше наші співгромадяни відчувають прояви ейджизму на ринку праці. Це стосується в першу чергу молодих людей без досвіду роботи та тих кому за 40 років. Особливість даного явища полягає в тому, що українці хворобливо переживають соціальне розшарування, відчуваючи себе незахищеними.

Боротьба з даною проблемою на теренах України розпочалась нещодавно, а саме з 6 вересня 2012 року, коли вийшов закон про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні. На даний час, ми ще не встигли відчуті його дію, але це перший крок на шляху протидії даній проблемі, який має підтримати українське суспільство задля щасливого майбутнього.

Науковий керівник – І.В. Литовченко, канд. філос. наук, доц.

ПРОБЛЕМА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ВНЗ

Після закінчення університету більшість молодих спеціалістів залишаються віч-на-віч з проблемою працевлаштування. Проблема працевлаштування молоді та її не вирішення призводять до появи безробіття, як наслідок, до погіршення економічного стану суспільства.

Загалом вивчення проблеми працевлаштування молоді є дуже актуальним в наш час. Вивченням даної проблеми займаються такі науковці, як: Д.П. Богиня, Е.М. Лібанова, О.А. Грішнова, О.О. Яременко.

Мета – розкриття проблеми працевлаштування випускників ВНЗ.

Про проблеми працевлаштування випускників вищих навчальних закладів йдеться на усіх рівнях, тому що ця проблема полягає не тільки в відсутності робочих місць, а й в тому, що держава не може структурувати процес прийому на роботу. Так, наприклад, працедавцям потрібні люди з вищою освітою, які мають досвід роботи та великий потенціал, але в реальності, більшість випускників не мають досвіду роботи, або, якщо мають, то не по спеціальності. Ще одним із важливих факторів впливу на працевлаштування є психологічні труднощі. Тому що, не кожна людина здатна одразу ж влитися в колектив та продуктивно працювати, як цього вимагають працедавці.

На мою думку, держава не здатна сама вирішити цю проблему самотужки, тому повинні створюватися громадські організації, які допомагатимуть випускникам отримати робоче місце; проводити тренінги, семінари за даною темою; вводити обов'язкове стажування в організаціях, які потім зможуть запропонувати роботу випускникам; надавати більше інформації про вільні вакансії.

Науковий керівник – І.О. Попович., канд. істор. наук

СТРУКТУРА ВІЛЬНОГО ЧАСУ ТА ДОЗВІЛЛЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Інтерес до проблем вільного часу на Заході проявився в кінці XIX — на початку XX ст. Зараз відзначається зростаюча цінність дозвілля та вільного часу в житті людей і у вітчизняній соціології. Для окремих їх категорій сфера дозвілля розглядається як область вільної життєдіяльності, що становить особливу цінність, є осередком споживання культури і культурної творчості.

У найбільш загальному вигляді структура вільного часу має два рівні: суспільно-необхідний та індивідуально-вільний. Суспільно-необхідний час тісно пов'язаний з його кількісним та матеріальним визначенням: робочий тиждень, кількість вихідних, час, що витрачений на той чи інший вид занять, засоби, (індивідуальні або суспільні) які застосовуються для організації та проведення дозвілля.

Індивідуально-вільний час розкриває світоглядні орієнтації, духовні потреби, соціальну активність, політичну лояльність, повсякденну ментальність. Іншими словами, він віддзеркалює все те, що відноситься до внутрішнього світу кожної окремо взятої людини та сприйняття нею свобод, що надає суспільство. В даному випадку вільний час розкривається як якість життя.

Єдність суспільно-необхідного та індивідуально-вільного часу є обов'язковим для розуміння сутності і специфіки дозвілля. При цьому структура вільного часу розкриває два основних аспекти: зміст вільного часу як суспільної можливості і індивідуальної потреби в ньому.

Те, що у сфері молодіжного дозвілля відбулися значні зміни, не викликає сумніву. З'являються нові форми дозвільної діяльності, змінюється характер і зміст тих, що існували раніше. У молодіжному середовищі виник своєрідний духовно-ідейний вакуум, пов'язаний з кризою колишньої системи соціальних цінностей і виникненням рис нової соціально-духовної парадигми.

Відсутність соціального ідеалу і втрата минулих стимулів не тільки породжують духовну апатію, а й підсилюють напруження в пошуку життєвих цінностей як стрижня культури особистості.

Світ стрімко мчить вперед, і хоча інтереси сучасного студентства особливо не відрізняються від своїх попередників десяти-двадцятирічної давності, та змінюються способи їх реалізації. Тому актуальна інформація про способи проведення свого дозвілля і вільного часу сучасної студентської молоді виявилася б надзвичайно корисною вітчизняним та зарубіжним соціологам для створення реальної картини дозвільної діяльності молоді двадцять першого сторіччя.

Науковий керівник – Корнілов В.С., канд. психол. наук, с.н.с.

**БЕЗРОБІТТЯ ЯК СОЦІАЛЬНА
ПРОБЛЕМА УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

Україна стала однією з країн, які постраждали від фінансово-економічної кризи. Це посприяло загостренню низки проблем, зокрема вплинуло на зростання рівня безробіття. Безробіття є негативним соціальним явищем, що зменшує кількість платників податків, впливає на падіння трудової активності, сприяє загостренню кримінальної ситуації та зростанню кількості психічних захворювань. І хоча безробіття може виявитися творчим, мобілізуючим волю випробуванням, але для більшості це стрес, безсилля і розгубленість. Саме тому дослідження проблеми безробіття і пошук шляхів її вирішення та запобігання є не просто важливою, але і дуже актуальною.

Кількість безробітних, що претендують на одне робоче місце, в Україні у грудні місяці становила у середньому 11 осіб (108 осіб на 10 робочих місць), що є на 4 особи більше, ніж у листопаді 2012 року. Про це йдеться у повідомленні Державної служби статистики. Найменший показник був зафіксований у серпні місяці – 5 осіб на місце. Кількість зареєстрованих безробітних в Україні у грудні 2012 року зроста порівняно з листопадом 2011 року на 0,2% і становила 1,8% від загальної кількості працездатного населення.

Тож, вирішувати проблему безробіття необхідно, адже очевидно, що ця проблема є ключовим питанням у нашому суспільстві, і, не вирішивши його неможливо налагодити ефективну діяльність. Для кардинального вирішення проблеми безробіття потрібно докорінно змінювати політику зайнятості. Очевидно, що повністю безробіття подолати не можливо, певний відсоток, але не значний завжди в нашому суспільстві буде присутній. Не можливо пасивно боротися і запобігати безробіттю. Тільки цілеспрямоване активне підвищення рівня зайнятості населення може посприяти виведенню української економіки із "глухого кута".

Нашим органам служби зайнятості необхідне широке розгортання роботи профорієнтації з молоддю для підготовки її в подальшому до трудової діяльності в умовах ринку праці, що розвивається. Саме нам у майбутньому доведеться взяти на себе кермо влади державою, і потрібно буде вирішувати проблеми не тільки ті, що постануть перед нами у майбутньому, а й ті, що вже сьогодні стали невідкладними. Тож, страх втратити роботу і стати безробітним найкращий організатор дисципліни.

Науковий керівник – Попович І. О., канд. істор. наук.

СУСПІЛЬСТВО СПОЖИВАННЯ В РЕАЛІЯХ ПОСТМОДЕРНУ: ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА РОЗВИТОК

Постмодернізм – це нові зрушення та перспективи, а разом з тим – криза суспільних поглядів та ідеалів, децентрованість, мозаїчність, поверхневність, реконструкція розуміння, рімейк, плагіат, плюралізм думок та поглядів, випадковість, пластичність, суспільні ризики, і зокрема суспільство споживання.

Споживаючи, ми мимоволі опиняємось в суспільстві тотальної конкуренції, котра діє на всіх рівнях – економічному, на рівні життя, бажань, мови, знаків, імпульсів; всі речі набувають мінову вартість в безперервному процесі диференціації, – визнає французький соціолог Ж.Ф. Бодріяр. Вчений вказує на метаморфози споживання, котре з первинного задоволення потреб перетворилося на "активний модус відношення" до соціуму в цілому. Поступово споживання набуває форми своєрідної діяльності систематичного оперування знаками: будь-яка річ, перш ніж бути спожитою, повинна стати знаком; споживаються не самі речі, а ідеї речей. Яскравим прикладом даного феномену слугує спрощення поняття соціального статусу, котре перетворюється на інтегруючу соціальну характеристику (наявність автомобілю останньої марки, або ж швейцарського годинника).

Суспільство споживання – це суспільство самообману, де неможливі ні справжні почуття, ні культура, і де навіть достаток є наслідком ретельно замаскованого та захищеного дефіциту, структурного виживання світу. Продуктами споживання в такому суспільстві стають образи, знаки та повідомлення, котрі обіцяють нам нову дійсність, душевний спокій та рівновагу. Як не дивно, але індивіди власноруч відмовляються від існуючої реальності: рекламні повідомлення затьмарюють нашу свідомість та палко сприймаються соціумом, і перш за все, споживаються у формі міфу.

Трансцендентним феноменом нашого часу можна вважати систему симулякрів, котрими постають знаки чи образи, що відриваються від конкретних об'єктів і тим самим виступають фальсифікованими копіями, подробками, не відповідаючими оригіналу. Сучасне суспільство засноване на симулякрах: Діснейленд вже більш привабливий ніж справжня природа, модна річ – набагато краща тієї, яка чудово функціонує, романтичні серіали – взірць поведінки. Поверховість, пануюча в суспільстві споживання набуває небачених масштабів. В праці "Символічний обмін та смерть" Бодріяр критикує сучасні феномени постмодерного світу, апелює до їх штучності та легковажності. В новому суспільстві відбувається розвиток гіперреальності, руйнування регіональних кордонів, різниці між культурою, ілюзією та реальністю, що створює катастрофу модерності та радикальну, якісну зміну суспільної системи в цілому.

Науковий керівник – Хомерікі О.А., канд. пед. наук., доц.

**ФУНДАМЕНТАЛЬНА НАУКА ТА ЇЇ МІСЦЕ
В ПРАВОСЛАВНОМУ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОМУ АРЕАЛІ**

В епоху глобалізації, коли в процесі загальносвітової економічної інтеграції відбувається розподіл сфер в системі матеріального виробництва між цивілізаційними осередками, важливо проаналізувати роль і місце православної цивілізації в цьому розподілі і намітити тенденції і можливості її позиціонування.

У доглобалізаційну епоху технологічний уклад передбачав локальну економіку. Торгівля та економічна активність була певною мірою локалізована. В такій ситуації різні цивілізаційні ареали формували свою власну економічну модель. Наукова діяльність, як концентроване вираження інноваційності економіки мала в різних цивілізаційних ареалах різний ступінь розвитку як за якістю так і за суспільною значущістю. У процесі історичного розвитку заочна конкуренція цивілізацій, внаслідок переходу на новий технологічний уклад, в решті призвела до створення об'єднаної світосистеми. Цивілізаційні ареали, в цій системі, з'єднуються в одну планетарну структуру розподілу економічних ролей та залишаються зі своєю унікальною соціально-економічною інституційною моделлю. В цій ситуації, закономірним є розподіл ролей між цивілізаціями в системі загальнопланетарного матеріального виробництва.

Розглядаючи наукову сферу як вістря економічного та соціального прогресу, ми можемо побачити, що фундаментальна наука існує і розвивається в цивілізаційних ареалах з високим рівнем раціональності таких як: протестанський, конфуціанський та іудаїстичний. Інші цивілізаційні моделі не обумовлюють розвиток фундаментальних наукових інститутів.

Пострадянські країни отримали розвинуте наукове інституційне середовище у спадок від радянської системи. Радянський проект був спрямований на нівеляцію культурологічних особливостей народів які належали до різних цивілізацій і уніфікацію їх в нову спільність побудовану на раціональних засадах. Проте, наукові інститути в СРСР створювали представники тих цивілізаційних груп для яких характерний високий ступінь раціональності (євреї, німці). Із розвалом радянського проекту цивілізаційний фактор знову вийшов на перший план. Пострадянські країни в своєму економічному і соціальному розвитку розподілились в системі глобального матеріального виробництва в залежності від їх цивілізаційних особливостей. В православних пострадянських країнах відбувається згортання високотехнологічного виробництва яке потребує високого рівня якості соціальної, економічної та інституційної взаємодії в соціумі.

Розвинуті, в радянський час, системи фундаментальної науки та якісної освіти деградують внаслідок невідповідності з економічними та соціальними запитами, набувають ознак «симулякрів».

ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ ОСВІТИ ЯК СОЦІАЛЬНОГО ІНСТИТУТУ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Важливим інститутом соціалізації молоді в сучасному суспільстві є система освіти, яка зазнала значного впливу трансформаційних процесів, що відбулися в Україні. Останнім часом спостерігаються певні зміни у ставленні суспільства до освіти, зросли потреби людей в освітніх послугах, змінюються сутнісні взаємозв'язки освіти і суспільства загалом. Суттєво зростає значення особистісної складової суспільного прогресу, що, в свою чергу, призводить до змін форми, методів і змісту освітніх процесів, структури взаємодії суб'єктів і – першочергово – функціонального призначення самої системи освіти. Характеристика функцій освіти дозволяє визначити її важливу роль як у суспільному житті загалом, так і в життєдіяльності особистості зокрема. Функціональність інституту освіти в умовах трансформації сучасного українського суспільства проявляється не лише в навчанні, вихованні, передачі знань, але й у формуванні орієнтації на особливий спосіб життєдіяльності особистості, що пов'язано з її моральним, соціальним та фізичним здоров'ям.

У сучасній науковій літературі представлено декілька підходів щодо пояснення змісту і систематизації функцій освіти як соціального інституту. Так, наприклад, деякі дослідники розрізняють функції соціального інституту освіти на основі визначення результату впливу системи освіти на розвиток і формування особистості: соціалізація особистості, забезпечення та засвоєння знань і навичок тощо. Інші науковці беручи за основу роль освіти в структурі суспільства, виділяють функції, спрямовані на реалізацію соціальних програм у межах спільнот та суспільства загалом: соціальну (відтворення соціальної структури суспільства), професійну, гуманістичну, ідеологічну (формування у підростаючого покоління ідейної спрямованості, життєвої позиції), моральну (засвоєння норм моралі) та ін. Особливої уваги заслуговує підхід, представники якого виокремлюють функції освіти, що впливають на економічну, соціальну, духовну, культурну сфери суспільства, наприклад, економічну, культурно-гуманістичну, політико-виховну, соціальну тощо. Загалом основні функції освіти як соціального інституту можна умовно поділити на соціально-культурні, соціально-економічні, соціально-політичні.

Сьогодні освіта значною мірою впливає на статус особистості в суспільстві, сприяє висхідній соціальній мобільності. Заклади освіти сприяють створенню рівних умов навчання, особисті досягнення оцінюються незалежно від класової, расової, статевої приналежності. Внаслідок інформаційно-технологічної революції зростає потреба в постійному оновленні знань та підвищенні кваліфікації; освіта перетворюється в неперервний процес протягом усього життя особистості.

**ЗМІНА ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ЛЮДИНИ
В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

Сучасний світ перебуває в стані трансформаційних змін, в центрі яких стоїть людина, особа, особистість. Саме людина в її особистісному, індивідуальному прояві є головною метою і рушійною силою цих змін. Суспільні зміни пронизують людину, наповнюють її новими якостями, новими ідеями. Вона набуває нового світобачення, нового смислу свого буття. Смысл буття людини виявляється в тих цінностях, які вона прагне досягти. Особистість, діюча відповідно до своїх ідеалів, цінностей, змушена постійно боротися за реалізацію своєї ціннісно-світоглядної платформи проти інших особистостей, що мають іншу світоглядну карту. Здійснення світоглядної свободи особистості в епоху інформатизації суспільства можливе тільки в боротьбі з численними обставинами, як зовнішніми протидіючих суб'єкту силами природи й суспільства, так і з його внутрішніми якостями нерозвиненості інтелекту, недостатністю волі й духу.

Трансформація ціннісної системи в сучасній моралі може бути пояснена не тільки тим, що деякі цінності втратили свій вплив, а також і тим, що сучасна людина вже не співвідносить свій образ з тим, що йому пропонує традиційна мораль. З іншого боку, зміна ціннісних установок укорінена в зміні особистісного інтересу людини. Конфлікт у системі цінностей відбувається між цінностями-цілями і цінностями-засобами. У постіндустріальному суспільстві соціальні зв'язки стали менш жорсткими, змінюються й помножуються соціальні ролі, що дає людині більше можливостей для прояву своєї індивідуальності.

Інформатизація суспільства спрямована на створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації прав громадян, органів державної влади, громадських організацій на основі формування та використання інформаційних ресурсів. У цілому можна сказати, що інформаційне суспільство – це суспільство, де більшість працівників зайнята виробництвом, збереженням, переробкою та реалізацією інформації, особливо вищої її форми – знань. Серед визначених тенденцій нашого суспільного розвитку виділяється та, що наша держава в сучасних умовах приєднується до світового інформаційного суспільства — суспільства, в якому діяльність людей здійснюється на основі послуг, що надаються за допомогою засобів електронного зв'язку та комп'ютерних технологій.

Оже, своєю діяльністю людина перетворює світ, суспільство, і найголовніше – саму себе. У цих нових умовах людина має замислитися над тим, що означає інформаційна революція для неї самої, і для її буття як реальної, живої істоти.

Науковий керівник – Хомерікі О.А., канд. пед. наук, доц

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Сучасний період розвитку суспільства характеризується швидким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, які проникають в усі сфери суспільної діяльності, забезпечують поширення інформаційних потоків у суспільстві, утворюючи глобальний інформаційний простір. Нові інформаційно-комунікаційні технології є одним із важливих напрямків розвитку інформатизації освіти в сучасному українському суспільстві.

Необхідно відзначити, що сьогодні помітно зросла кількість досліджень, предметом яких стало вивчення використання та функціональності інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. В Україні цим питанням присвячені дослідження таких науковців: *В.Ю. Бикова, В.Ф. Заболотного, О.А. Миценко, О.П. Пінчука* та ін.

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сучасну освіту суттєво прискорює передавання знань і накопиченого технологічного та соціального досвіду. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології, підвищуючи якість навчання й освіти, дають можливість студенту швидше та більш успішно адаптуватися до навколишнього середовища, до соціальних змін, і отримувати необхідні знання. Активне й ефективне впровадження цих технологій в освіту є важливим чинником створення нової системи освіти, що відповідає вимогам інформаційного суспільства і процесу модернізації традиційної системи освіти. Інформаційно-комунікаційні технології мають значний вплив на освіту, оскільки відкривають можливості впровадження абсолютно нових методів викладання і навчання. Технології навчання мають бути адекватні сучасним технічним можливостям. Так у сучасних системах освіти широке поширення отримали універсальні програми і засоби інформаційно-комунікаційних технологій: текстові процесори, електронні таблиці, програми підготовки презентацій, системи управління базами даних, організатори, графічні пакети, мультимедійні освітні ресурси тощо. Застосування комп'ютерів в освіті підвищує якість навчання, та впливає на ефективність взаємодії педагога зі студентами. З появою комп'ютерних мереж і інших, аналогічних засобів освіта придбала нову якість, пов'язану в першу чергу з можливістю оперативно отримувати інформацію.

Інформаційно-комунікаційні технології в освіті розширюють і спрощують доступ до інформації, до знань, сприяють гармонійному розвитку українського суспільства. Інформаційно-комунікаційні технології в сучасному суспільстві є невід'ємною частиною цілісного освітнього процесу, що значно підвищує його ефективність.

Науковий керівник – Литовченко І.В., канд. філос. наук

**УМОВИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО
СУСПІЛЬСТВА ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА**

Дослідження проблематики становлення громадянського суспільства в Україні є актуальним для сучасності, оскільки воно являється невід'ємним механізмом розбудови демократичної, правової, соціальної держави. Концепція ідеї соціальної активності громадян полягає у взаємодії держави з людиною, державної влади з різними суспільними інститутами. Громадянське суспільство охоплює сукупність моральних, духовних, культурних, соціальних, правових, економічних відносин, включаючи організаційну діяльність асоціацій та об'єднань, систему політичного режиму, окремого індивіда та власне сім'ю. Поняття громадянського спільноти можна визначити як спільність вільних, рівноправних людей, які проживають на визначеній території, об'єднаних системою суспільних відносин, що служать основою реалізації їхніх загальних і особистих інтересів, забезпечених державою.

Вивчення процесу зародження активного правового суспільства в Україні у роки її незалежності, поставили перед сучасною наукою ряд проблем, що стримують механізм його формування. Науковці основну увагу приділяють питанню активності людей у суспільному житті їх взаємодії, соціальному вихованню, моральній свідомості та відчуттю патріотизму. Саме ці чинники є визначними у запровадженні та належному функціонуванні їхньої суспільної організації, однак цьому перешкоджає такі явища як бідність, слабкі темпи зростання матеріального добробуту населення, нерівномірний економічний розвиток в окремих регіонах, деградація моральних цінностей, низька правова культура, мажоритарність влади. Наслідком таких негативних тенденцій є відчуженість від соціальної взаємодії між індивідами, байдужість до суспільно-політичних проблем та інших людей, недовіра до роботи владних структур, простежується деморалізація нації та її обездуховлення.

Розвинута громадянська організація є показником соціального благополуччя суспільства і цивілізованої, високорозвинутої держави. Таким чином, відсутність соціально-активних громадян негативно позначається на благоустрої держави і соціуму. На сьогодні існує необхідність розвитку і становлення громадянського суспільства, що сприятиме впровадженню та поліпшенню відносин між державною владою та громадськими інституціями, для розширення можливостей соціальної взаємодії та послаблення узурпації влади й повного контролю нею над усіма сферами життя країни.

Науковий керівник – Половая Н.О., викл.

ВПЛИВ МЕДІАОСВІТИ НА РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Знання є головним рушійним чинником суспільного розвитку. Основні продукти виробництва інформаційного суспільства – знання та інформація. Характерні риси: зростання кількості людей в інформаційній сфері, створення глобального інформаційного простору, збільшення ролі інформації та знань у суспільних відносинах. Щороку кількість інформації невинно зростає. Медіаосвіта виступає як інструмент захисту інформаційного суспільства від шкідливого впливу медіа. Головні завдання: допомога особистості ефективно функціонувати в інформаційному середовищі та адекватно реагувати на отриману інформацію (інформаційна культура), формування медіаімунітету, критичного мислення та здатності до медіаторчості, зменшення медіазалежності. Наводиться результат дослідження Інституту соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук лабораторії психології масової комунікації та медіаосвіти. Змінюється коло інтересів молоді (від рукоділля та книжок до Інтернету). Медіа впливають на освіту молодого покоління. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та вседозволеність інформаційного ринку потребує цілеспрямованої підготовки суспільства. Лише знання про медіа захистять людство від медіаманіпуляцій.

Подаються дані Світового банку щодо світових інвестицій у науку. Результати доводять взаємозв'язок освіти із розвитком соціуму. Розглядається медіаосвіта Великої Британії. Ця країна є місцем зародження медіаосвіти (впроваджена ще в 30-х роках ХХ століття). Аналізується прийнята Радою Європи «Резолюція з медіаосвіти і нових технологій». Наводиться твердження дослідника впливу ЗМІ на суспільство, теоретика в області культури та комунікацій Маршалла Маклюена. Медіа – це продовження людини. Доводиться необхідність медіаосвіти для повноцінного розвитку інформаційного суспільства.

Визначаються основні проблеми медіаосвіти в Україні (радянське минуле, фрагментарність, майже відсутні практичні кроки, брак фахівців, недостатнє фінансування, нерозуміння необхідності медіаосвіти для суспільства). Розглядається «Концепція впровадження медіаосвіти в Україні»: її мета, завдання, етапи реалізації. Зауваження щодо змісту та реалізації документу. Шляхи подолання негативного впливу медіа на розвиток суспільства: популяризація знань про медіа (соціальна реклама), підвищення рівня медіакультури, формування критичного ставлення до медіапродукту, впровадження медіаосвіти в учбові заклади, підготовка кадрів (медіапедагогів).

Науковий керівник – Нестеряк Ю.М., викл.

**ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВА**

На теренах XXI ст., інформаційного періоду, ми спостерігаємо ситуацію, що глобальна комп'ютеризація (яка заздалегідь створювалася для полегшення та вдосконалення життя людей) скоріше призводить до інтелектуального зубожіння і деградації моральних та культурних цінностей суспільства, особливо молодого покоління. На підтвердження цих слів можна привести результати дослідження інституту Горшеніна щодо грамотності та розвитку мислення студентів. Тобто все звелось до «сліпого» пошуку в Internet- ресурсах.

Звісно, не слід сприймати новий поштовх прогресу суто критичним поглядом. Необхідно зрозуміти, що особливе створення послідовного та системного освітнього процесу принесе найбільшої користі. На нашу думку, зразком заохочення співпраці з книгою, можуть виступати школи та бібліотеки м. Вінниця, де в 2012 р. створено експериментальну програму, за якою в якості дозвілля та розваг пропонуються цікаві роботи з літературою. Це дасть змогу привчити молодь до роботи з друкованими джерелами та сприятиме формуванню системного мислення. Другим, не менш важливим завданням є забезпечення студентства психолого-педагогічними та методичними розробками, спрямованими на виявлення оптимальних умов використання засобів нових інформаційних технологій з метою інтенсифікації навчального процесу, підвищення його ефективності і якості.

Визначаються пріоритети інформатизації освіти, де саме комп'ютеризація – це рівноправний партнер освітнього процесу, якій сприяє розширенню можливостей студентів відповідно до потреб кожного. Розглядається можливість включення в освітній процес індивідів з вадами здоров'я та обмеженими можливостями. Важливим є і питання соціального контролю за призначенням мережі у сфері освіти, використаного його цільового освітнього контенту. Перспективними в цьому сенсі видаються нові форми освіти – дистантна, безперервна, транснаціональна тощо. Адже за висновками засідання IV Національної виставки-презентації «Інноватика в сучасній освіті» – впровадження інформаційних технологій в усіх сферах суспільного життя України ще досі залишає бажати кращого.

Науковий керівник – Настояща К. В., канд.соц. наук, доц.

НЕРІВНІСТЬ, ЯК ЧИННИК ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ

Будь-яке суспільство завжди структуровано за багатьма ознаками – національними, соціально-класовими, гендерними, демографічними, географічними та іншими. Структурування, тобто приналежність людей до тих чи інших соціальних, професійних, соціально-демографічних груп, може породжувати соціальну нерівність. Навіть природні генетичні або фізичні відмінності між людьми можуть стати основою для формування нерівних відносин. Нерівність є невід’ємним фактом у будь-якому суспільстві. Ральф Дарендорф писав: “Навіть в успішному суспільстві нерівне становище людей залишається важливим неминущим явищем”. Як і кожне соціальне явище нерівність тягне за собою ряд, як конструктивних так і деструктивних наслідків.

Розглянемо низку нерівностей по ряду ознак, а також супроводжуючу її девіацію.

I) Нерівність за фізичними ознаками. Породжує чимало соціальних відхилень починаючи від расизму, закінчуючи рядом сексуальних девіацій-трансвестизм, гомосексуалізм, ексгібіціонізм, та інші форми.

II) Нерівність внаслідок відмінностей запропонованих статусів. Така нерівність приводить до різних проявів девіації. Починаючи від незначних і завершуючи найбільш суттєвими та серйозними (алкоголізм, наркоманія, проституція та інші).

III) Нерівність на основі володіння багатством.

IV) Нерівність на основі володіння владою.

V) Нерівність престижу.

Саме III, IV, V компоненти за М.Вебером є основою соціальної нерівності.

Дохід, влада, престиж і освіта визначають сукупний соціальний статус особистості, тобто її становище і роль в суспільстві, соціально-стратифікаційній структурі. Але в нашому суспільстві доступ до цих компонентів нерівномірний. І тому виникає невідповідність цих складових, що знову ж породжує девіацію в різних її проявах – корупція, хабарництво, шантаж, зловживання владою та інші.

VI) Культурно-символічна нерівність. Найбільший прояв такої девіації – існування та функціонування субкультур, вандалізм та навіть графіті.

Але не зважаючи на те, що нерівність породжує девіацію у суспільстві, вона служить джерелом прогресу і двигуном історії. Дійсно, існування соціальних груп різного ступеня задоволеності наявним бугтям та взагалі різноманітність соціальних верств, груп з різними інтересами забезпечують зміни, розвиток виробництва, економіки, культури. Загальна «рівність» призводить до стагнації, припиненню змін і, в кінцевому підсумку, до загибелі суспільства.

Науковий керівник – Шаповал І.Г., ст. викл.

УДК 378.141 (043.2)

Севастьянова К.Ю., Чорна М.М.
Національний авіаційний університет, Київ

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ У ВНЗ УКРАЇНИ

Болонський процес являє собою створення країнами Європи єдиного освітнього простору. Його початок було покладено в 1999 році підписанням у Болоньї (Італія) декларації, у якій було сформульовано основні цілі, що мають слугувати досягненню порівнюваності і, в остаточному підсумку, гармонізації національних освітніх систем вищої освіти в країнах Європи. В Україні про реформи європейського зразка в сфері освіти почали говорити лише порівняно недавно.

Українські ВНЗ з головою поринули в процес впровадження Болонської системи, метою якої є: посилення ролі самостійної роботи студентів, мотивація учасників навчального процесу для досягнення високої якості підготовки фахівців, визнання українських дипломів за кордоном, усунення можливих перешкод для міграції студентів. Болонська система передбачає такі функції як: посилення ролі самостійної роботи студентів, введення кредитно-модульного навчання, легкий трансфер оцінок, тобто оцінювання рівня знань, індивідуальне спрямування освіти, її демократизацію та гуманізацію. Все нібито і добре, але ж є проблеми, які не можна ігнорувати. Впровадження Болонської системи у ВНЗ України має такі недоліки :

- Те, що студент буде робити більшість завдань самостійно, аж ніяк не означає, що робитиме він їх якісно;
- Студент має свідомо навчатися протягом семестру, щоб наприкінці отримати заслужені бали, не виснажуючись екзаменаційним процесом та, інколи, екзамен все ж є необхідною умовою здачі Болонської сесії;
- Студенти часто не досконало володіють інформацією про принципи та засади навчання. Особливо тяжко студенту-першокурснику, який мислить категоріями "5" – відмінно, "4" – добре, вчився у школі за 12-бальною системою;
- Починаючи від 1991 року, створення незалежної держави з незалежною системою освіти, Міносвіти говорить про індивідуальне спрямування освіти, про її демократизацію та гуманізацію. Тим часом, студенти навчаються в групі, що в середньому складається з 25 "колег".

Весь комплекс обставин, що визначають темпи втілення положень Болонської декларації в навчальний процес, його трудомісткість, необхідність в інвестиціях і сприянні мотивації впровадження нової системи, роблять цей процес украй складним. Тому сьогодні повинні бути створені умови розвитку, які б реально враховували можливості ВНЗ щодо термінів, так і самої процедури приєднання до стандартів Болонської системи.

Науковий керівник – Хомерікі О.А., канд.пед. наук, доц.

ДИНАМІКА ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Ціннісні орієнтації є одним із центральних особистісних утворень, які характеризують внутрішню сторону суб'єкта, а також його ставлення до дійсності і тісно пов'язані з формуванням смислової сторони спрямованості особистості. Вони є регулятором поведінки, дій, учинків людини й основою її світогляду. Проблема цінностей і ціннісних орієнтацій у сучасній вітчизняній соціології є однією з найбільш значущих і актуальних. Це пов'язано з відсутністю чіткого уявлення про ціннісні ідеї, необхідні суспільству, а також ефективні способи впливу на ціннісну свідомість молодого покоління.

Основою формування світогляду молодого людини є соціальні цінності – узагальнені уявлення про мету і норми поведінки. Ціннісні орієнтації молоді формуються у процесі соціалізації під час засвоєння нових знань та соціально-психологічного досвіду і виявляються у цілях, інтересах, переконаннях, спілкуванні і діяльності особистості. Реалізуються вони у процесі життєдіяльності та підтверджуються або відкидаються життєвим досвідом. На основі індивідуального досвіду, що є адекватною чи неадекватною умовою соціального середовища, конкретні ціннісні орієнтації або набувають особистісного сенсу, або витісняються як такі, що не забезпечують успішного функціонування особистості у соціумі.

Так, зміни у суспільстві певним чином відображаються у свідомості молоді, зумовлюючи зміни у системі їх ціннісних орієнтацій. Чинники, які опосередковують вплив соціального середовища на формування і трансформацію ціннісних орієнтацій студентів, досить різноманітні. Це — соціально-психологічний клімат у групі, до якої належить конкретна особа; родинне оточення з його традиціями; освіта і культурні надбання суспільства; релігійні переконання та комплекс інших умов, що впливають на особистість та ін. Зміна ціннісних орієнтацій є досить болісним процесом, знання його закономірностей може сприяти виявленню особливостей впливу на молоду особистість суспільних інститутів з метою послаблення її емоційних стресів та запобігання можливій соціальній напруженості.

Аналіз результатів соціологічних досліджень дозволяє виявити таку ієрархію пріоритетів в українському суспільстві (у порядку зниження їхньої значущості): сім'я, друзі, робота, вільний час, хобі, релігія, власний бізнес, політика і на останньому місці розважальні форми проведення вільного часу. Сім'я, коло друзів та робота були й залишаються найважливішими складовими життя.

Науковий керівник – Попов В.О., доц.

МАС МЕДІА: ГІПЕРЕАЛЬНІСТЬ СУЧАСНОГО ЖИТТЯ

Поняття симулякру в науковий обіг було введено Ж.Бодріаром. Він визначає симулякр, як копію, відображення дійсності, якої не існує. Симулякризація – це поетапний процес остаточним результатом якого є втрата будь-якого зв'язку з дійсністю. Симулякр – фальшива подоба будь чого, умовний знак чи символ, штучно створений для задоволення бажань споживачів, який покликаний замінити реалію. Тобто, це не імітація і не дублювання, це заміна реального (субституція) внаслідок чого створюється нове гіперреальне, і стає неможливим відрізнити реальне від симулякру. Гіперреальність – штучна, віртуальна реальність; це реальність, що виступає у вигляді зображення самої себе.

Головним творцем гіперреальності виступають мас медіа, вони неосяжні і розосередженні в реальності, впливають на людей, не тільки змістом контенту, а й способом передачі повідомлення та самим фактом свого існування. Нові технології дозволяють створювати сюжети і зображення які не існують в дійсності і внаслідок їх відтворення по каналам ЗМІ це викликає очікувану реакцію в соціумі. Повідомлення з реклами людина несвідомо сприймає більш достовірним, ніж реальну інформацію. Спілкування в соціальних мережах майже повністю заміщує за своїми якостями спілкування у реальному просторі. Реклама викликає в людей неіснуючу потребу до рекламованого товару, послуги. Реаліті шоу і комп'ютерні ігри дозволяють перегравати життя так, як і скільки хочеться.

На мій погляд, між віртуальністю і гіперреальністю існує різниця. Хоча віртуальність являє собою повноцінний замітник реальності, все ж таки вона влаштована так, що людина відчуває цей перехід від реального світу до віртуального, сідаючи за комп'ютерний стіл чи заходячи в мережу. То гіперреальність влаштована так, що її природа невловима для суб'єкта свого впливу, вона симулює реальність, як майстерний актор чи спец. ефекти. Висока комп'ютеризація суспільства робить процес симулякризації повсякденним явищем. В Україні також інтернет поступово набуває статусу другої реальності. За даними GfK Ukraine в Україні інтернет аудиторія в першому кварталі 2012 р. збільшилась на 32% до 15,09 млн. чоловік.

Як бачимо, розвиток новітніх технологій має спірні наслідки: з одного боку це прогрес і нові можливості людей реалізувати себе в будь-якій сфері без зайвих затрат енергії та часу. А з іншого боку засміченість людської свідомості інформацією, нездатність відфільтрувати руйнує її, адже інформація може нести як творче позитивне забарвлення так і руйнівне негативне. Нездатність відфільтрувати необхідну для себе інформацію, захиститися від впливу небажаної, віртуалізує свідомість індивіда, а далі і свідомість всього суспільства.

Науковий керівник – Настояща К.В., канд.соц., наук, доц.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ НА ЕТАПІ АДАПТАЦІЇ ДО НОВИХ УМОВ НАВЧАННЯ

Визначальним внутрішнім критерієм адаптованості студента в умовах ВНЗ є стан його власного задоволення процесом і результатом адаптації. При чому цей стан не є результатом пристосування до об'єкту адаптації, а результатом взаємодії молодої людини з відповідним середовищем і ця взаємодія передбачає процес взаємовпливу, що призводить до зміни як людських якостей, так і самого об'єкту.

Основним чинником адаптації студента-першокурсника є його входження в процес навчальної діяльності – однієї з багатьох сторін життя студента, де молода людина продовжує свій особистий ріст, зіштовхуючись з багатьма проблемами, пов'язаними з початком дорослого життя: нове середовище ровесників і дорослих, можливий переїзд з іншого міста, проживання в гуртожитку, можливість заробітку тощо.

Чим більш складним є середовище (якісно новий інший зміст освіти, спільна діяльність, більш високі вимоги до студента, інші форми контролю знань, відносна самостійність студента тощо) і чим більш кардинальні зміни відбуваються в ньому за короткий проміжок часу, тим важче студентам адаптуватися до нової ситуації. Важливим фактором успішної адаптації студента є характер професійної орієнтації.

Іншим важливим фактором успішної адаптації є ставлення до навчання і наявність тих труднощів, які переслідують студента-першокурсника. Це: невміння раціонально планувати час, надмірне навантаження у порівнянні з шкільним, нестаток необхідної для підготовки до занять літератури, невміння працювати з першоджерелами, незадовільна шкільна підготовка.

Вступ випускника середньої школи до вишу та наступне його пристосування до нових форм і методів навчання є значною мірою процес не стільки вироблення нових скільки перебудови вже існуючих стереотипів навчальної роботи. Студенту доводиться докорінно ламати звички пізнавальної діяльності, що склалися за роки навчання в школі.

Для активної роботи щодо адаптації у перший період навчання необхідно звернути увагу на те, щоб у навчальному процесі ширше використовувати проблемні методи навчання і виховання, прищеплювати практичні навички та любов до майбутньої професії, виявляти і аналізувати причини вибуття студентів із навчального закладу, вдосконалювати систему заохочень у навчанні.

Науковий керівник – Безверха Г.І., канд.філос. наук, доц.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СПОЖИВАЦЬКИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТСТВА

Однією з актуальних проблем сучасної соціологічної науки є проблема ціннісних орієнтацій студентства. Ця тема достатньо складна, включає дослідження ряду аспектів, а саме: вікові психологічні особливості молоді, соціологічні проблеми освіти і виховання, вплив колективу, сім'ї та інше. В умовах існування складних глобальних проблем одним із основних принципів життєдіяльності кожної особистості стає споживання матеріальних благ.

На жаль, значне зростання питомої ваги матеріального фактору у ціннісних орієнтаціях прослідковується і в середовищі української студентської молоді. На цей факт вказує український дослідник Скок М. А. Якщо цінність «матеріальне забезпечення життя» у 1983 році посідало в опитуваннях студентів 17-те місце, то у 1998 році вона перемістилася на 4-те. А от за результатами великої кількості досліджень останніх років «матеріальне забезпечення» посідає 2-3 місця. У суспільстві виникає ситуація, коли люди свою діяльність спрямовують лише на досягнення матеріальних благ.

Сьогодні, як в Україні, так і в інших країнах світу, спостерігається девальвація багатьох цінностей у їх класичному вимірі: родина, здоров'я, професійні здобутки. Сучасні умови існування соціуму складають такі умови, за яких молодь схильна демонструвати лише статусні ярлики, що вирізняють її із загальної маси. Хоча «заслуженість» таких статусних привілеїв далеко не завжди є правдивою. Молоде покоління впевнене в тому, що від цього залежатиме її соціальне положення, вдале працевлаштування, краще місце в службовій ієрархії, престижне коло друзів, вищий рівень соціального існування. Таким чином, для підтримки статусу «успішної особистості» формується стиль життя, основною мотивацією якого є потреба в споживанні як підтвердженні своїх статусних позицій.

Новим фактором впливу на споживацьку поведінку послугувала економічна криза. Обертів набирає нова тенденція у ціннісних орієнтаціях споживачів: якщо до 2008 року люди хизувалися ціною купленого товару, то тепер з такою ж гордістю розповідають, скільки вдалося зекономити. Бренди та «статусність» покупок не втратили своєї значущості для частини споживачів. Але навіть ця категорія тепер не вважає негідним шукати бюджетні варіанти брендів, і не розкидається грошима заради самого процесу.

Прослідковується ще одна тенденція у зміні споживацьких ціннісних орієнтацій. Довіра до дорогих маркетингових досліджень нівелюється на користь рекомендацій друзів та кумирів у Facebook або Twitter. Особистий досвід – ось, на що орієнтуються споживачі.

Науковий керівник – Хомерікі О.А., канд. пед. наук, доц.

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Формування спроможності української молоді усвідомлено обирати професію на сьогоднішній день є не лише необхідністю, а ще й багатограним та складним процесом. Від цього значною мірою залежить статус людини в суспільстві, ефективність використання трудових ресурсів особистості, матеріальний добробут та задоволення суспільних потреб у сфері праці. Головною проблемою професійної орієнтації сучасної української студентської молоді є вплив не лише об'єктивних факторів, але й суб'єктивних чинників, на які людина не завжди може впливати.

Забезпечення ефективності процесу профорієнтації можливе лише після детального дослідження, за допомогою якого можна проаналізувати та систематизувати соціальні механізми та фактори професійної орієнтації сучасної студентської молоді українського суспільства.

Проблеми професійної орієнтації хвилювали людство ще з давніх часів, вже тоді всі почали розуміти, що для виконання певного роду занять необхідно володіти певними якостями та здібностями, якими наділила людину природа. Професійна орієнтація як соціальне явище сприяє цілеспрямованому розвитку здібностей і талантів людини, зростанню її професіоналізму, працездатності, виступає одним з найважливіших елементів державної політики в сфері соціального захисту та зайнятості населення. Проблема професійної орієнтації гостро постає в процесі формування орієнтирів молоді на майбутнє. Саме тому важливим аспектом є вивчення соціальних аспектів професійної орієнтації, механізмів та факторів формування, створення та розвитку системи професійної орієнтації з властивими для неї правовими нормами, за допомогою яких здійснюється поєднання суспільних та особистісних інтересів, а також налагодження зв'язку між професійним вибором особистості з необхідністю суспільства.

Зазвичай, більше уваги приділяється вивченню професійної орієнтації учнів старших класів загальноосвітніх шкіл, тобто дослідження безпосередньо самого процесу вибору різновиду майбутньої професійної діяльності. Не менш важливим є дослідження соціальних аспектів професійної орієнтації студентської молоді, оскільки саме таким чином можна визначити, чи усвідомлено студенти зробили вибір майбутньої професійної діяльності, які чинники вплинули на їх професійне самовизначення, а також виявити, наскільки якісно проводили заходи, спрямовані на допомогу в прийнятті рішення щодо вибору професії з урахуванням поєднання індивідуальних та суспільних потреб.

Науковий керівник – Корнілов В.С., канд. психол. наук, с.н.с.

**ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В УКРАЇНІ:
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ, СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ**

Однією з важливих проблем в суспільстві зі складною стратифікаційною структурою є доступність вищої освіти для соціальних груп, які мають невідгідні стартові умови. Серед таких груп особливе місце займають групи осіб з обмеженими можливостями. Озброюючи людей знаннями, освіта допомагає їм зайняти гідне місце в суспільстві, сприяючи пом'якшенню соціальної нерівності.

На фоні цієї проблеми, було проведене масштабне соціологічне дослідження, яке охопило 5 університетів з різних міст України. За мету було поставлено опитати три найважливіші групи респондентів, які безпосередньо будуть мати відношення до молоді з особливими потребами (студентське середовище; викладацький склад; адміністрація університету) та дослідити, чи є всі умови задля надання їм гідної освіти. Результати дослідження показали, що університети нашої держави зовсім не пристосовані для роботи з особливою молоддю: відсутність спеціальної методики навчання, необхідної техніки перешкоджає повноцінному розвитку та навчанню молоді з особливими потребами.

На сучасному етапі констатується зростання кількості людей з особливими потребами в тому числі молоді, потребуючої здобуття якісної вищої освіти. Це вимагає від вищого навчального закладу (ВНЗ) зосередження зусиль на створення відповідних умов доступу і супроводу навчання студентів з особливими потребами. Інклюзивне навчання є основою і найбільш ефективною формою здобуття якісної освіти людьми з особливими потребами.

В наш час питання соціально-професійної реабілітації дітей, підлітків і молоді з функціональними обмеженнями є актуальною проблемою практично в усіх країнах. Не стала виключенням і Україна. В Україні дана проблема ще не набула гідного місця, як це відбувається у цивілізованих країнах. Так, в освітній системі нашої держави недостатньо уваги приділяється проблемі вищої освіти інвалідів, число яких за останні роки значно збільшилося. Люди з функціональними обмеженнями виявились однією із найменш захищених верств населення. Отже, допомога людям з порушеною дієдатністю стає все важливішим суспільним завданням. У зв'язку з цим виникає необхідність дослідження професійної освіти і професійної реабілітації молоді з функціональними обмеженнями.

Найважливішим завданням, у допомозі молоді з особливими потребами є формування навичок та умінь самопізнання, всебічного розвитку, засвоєння норм соціальної поведінки. А головним секретом при роботі з особливою молоддю виступає ніщо інше, як просто терпіння!

Науковий керівник – Хомерікі О.А., канд. пед. наук, доц.

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ВНУТРІШНЬО НЕОБХІДНИЙ КОМПОНЕНТ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасний період розвитку цивілізації кваліфікується як початковий етап становлення глобального інформаційного суспільства. Засоби інформатики, нові інформаційні і комп'ютерні технології проникають практично в усі сфери життєдіяльності людей, змінюють умови їхньої праці і побуту, стають атрибутами нової інформаційної культури, що пронизує усі сфери та сторони людської діяльності, сприяє усвідомленню людиною свого місця й ролі в оточуючому світі, її всебічному та гармонійному розвитку.

Інформаційна культура в постіндустріальному суспільстві представляє собою рівень розвиненості інформаційної взаємодії та всіх інформаційних стосунків у суспільстві, міру досконалості в оперуванні будь-якою необхідною інформацією. Вона характеризує здатність сучасного суспільства ефективно використовувати інформаційні ресурси й засоби інформаційних комунікацій та застосовувати передові досягнення в області інформаційних технологій з подальшою можливістю їх передачі й поширення в соціумі.

Інформаційна культура є найважливішим чинником успішної професійної та непрофесійної діяльності, а також соціальної захищеності особистості в інформаційному суспільстві.

Інформаційна культура особистості, одна зі складових загальної культури людини, є сукупністю інформаційного світогляду, інформаційної грамотності та системи знань і вмінь, спрямованих на забезпечення цілеспрямованої діяльності по оптимальному задоволенню інформаційних потреб з використанням традиційних, і новітніх інформаційних технологій. Нині уміння знаходити і використовувати інформацію впливають на соціальний статус не в меншій мірі, чим здобута освіта, економічний і соціальний стан та інші соціальні чинники, що є важливими факторами в цьому аспекті.

Ядро інформаційної культури складається із найголовніших соціокультурних цінностей, норм інформаційної діяльності, світоглядно-духовних настанов і способів реагування на інші види культури та представляє собою сукупність системних відомостей про основні методи уявлення і здобування знань, про вміння і навички застосовувати їх на практиці.

Інформаційна культура являє систему матеріальних і духовних способів забезпечення єдності і гармонії у взаємостосунках людини, суспільства й інформаційного середовища в цілому та виступає фундаментальним виміром життя постіндустріального суспільства.

Науковий керівник – Безверха Г.І., канд. філос. наук, доц.

**ФЕНОМЕН ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
МІГРАЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Світові глобалізаційні процеси, що відбуваються в світі, втягують в свою орбіту все більшу кількість жителів планети та впливають на всі сфери суспільного буття. Міграція як соціальний феномен впродовж всієї історії людської цивілізації відігравала помітну роль у становленні соціальних спільнот, однак саме в наш час вона відіграє роль визначального чинника подальшого розвитку людства. За прогнозами науковців лише у найближчі десятиліття її масштаби зростатимуть і сягнуть із 14 млн. у 2000 р. до 200 млн. осіб у 2050 р. Передбачається, що основна маса іммігрантів буде представлена афро-азійським регіоном і складатиметься з осіб із низьким рівнем освіти та специфічними культурними традиціями. Це створить величезний комплекс проблем для приймаючих держав, серед яких, поза всяким сумнівом, буде і Україна. Слід зазначити, що спад народжуваності та старіння населення у розвинутих країнах спонукатиме їх уряди шукати оптимальні шляхи щодо надання притоку мігрантів керованих форм з огляду на власні національні інтереси. За таких умов вже сьогодні країни, що входять до так званого «золотого мільярду», прагнуть впливати на міграційні потоки шляхом їх селекції, забезпечуючи приток найбільш професійних та культурно підготовлених іммігрантів. Саме тому цілий ряд розвинутих країн створили програми прийому та адаптації найбільш затребуваних іноземних фахівців-програмістів, науковців тощо. До того ж приймаюча держава не витрачає кошти на їх підготовку, перекладаючи витрати з підготовки висококваліфікованих кадрів на бідніші країни.

При цьому може здатися, що загальна кількість такого роду іммігрантів доволі незначна і складає за даними різних соціологічних досліджень від 3 до 8% від загальної кількості. Також певна частина іммігрантів зазначає, що головна мета їх переселення – долучитись до роботи у високотехнологічних наукових центрах Заходу, а після проведення належних досліджень та отримання результатів вони декларують готовність повернутись до себе на батьківщину. Однак навіть незначна кількість інтелектуалів-іммігрантів, які не повернуться, може спричинити занепад наукових розвідок у власній країні, адже не відшкодовуються затрати на підготовку такого рівня фахівців, що особливо болісно позначається на ресурсах небагатих країн.

Науковий керівник – Литовченко І.В., канд. філос. наук

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ

УДК 070.41:7.012

Бахмацька А.В.

*Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка, Луганськ*

**РОБОТА РЕДАКТОРА НАД ХУДОЖНІМ
ОФОРМЛЕННЯМ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ**

Термін художнє та технічне редагування виник у 20-30-ті роки ХХ ст. Основною художньо-технічного редагування є сучасні видавничі стандарти, які визначають показники зовнішньої форми видання відповідно до виду. Головною в оформленні є тенденція: всіма можливими друкарськими й композиційними способами чітко відобразити зміст тексту, винайти в кожному окремому випадку таку художньо-поліграфічну форму, що відповідає читацькому призначенню. Усі елементи оформлення газети вступають у певні зв'язки між собою, що впорядковує різномірні матеріали та надає цілісності газетній сторінці й виданню в цілому. Майже в усіх газетах такі декоративні елементи, як лінійки, застосовуються в будь-яких випадках: для виділення добірки, відокремлення текстових колонок, підкреслення прізвища автора, розмежування окремих матеріалів. Простір значно пожвавлює композицію газети, він присутній на кожній сторінці, розвороті, у середині газети та навколо кожного її елемента, на фоні білого будується модель газети. Наприклад, газета "Вечірній Київ" лише добірки вміщує в тонку рамку, а всі інші елементи газети відокремлюються пробілами або назвами рубрик на плашці. Винятком є газета "Свобода", в якій лінійки та рамки не знайшли свого місця, і з усіх декоративних елементів використовуються лише ініціал, лінійка для підкреслення резюме (1-2 на номер) та плашка для рубрики (1-2 на номер).

Фотографічні елементи застосовують усі сучасні газети, чого не скажеш про штрихові — у 16 % газет їх немає. У "Вечернем Луганске" обкладинка має зображення, які виокремлюються заголовками різних кеглів та червоним кольором. Основний зміст газети виокремлюється лінійками та сірим кольором, ілюстрації в газеті займають приблизно 60% від наповнення шпальти. Головною в оформленні є тенденція: всіма можливими друкарськими й композиційними способами чітко відобразити зміст тексту, винайти в кожному окремому випадку таку художньо-поліграфічну форму, що відповідає читацькому призначенню.

Науковий керівник – Довженко О.В., канд.філол.наук, доц.

Бондарева А.А.

*Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка, Луганськ*

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОГО ПРОЕКТУ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО ЖУРНАЛУ «FREES»

Сучасна людина, яка живе в швидкоплинному соціумі, піддається постійним стресам. Тому вона потребує психологічного розвантаження. Цю мету і покликани виконувати сучасні психологічні видання.

У Луганській області існує досить багато російськомовних спеціалізованих психологічних журналів: «Колесо життя», «Sensa» та ін. Але вони публікують не завжди якісні матеріали, крім того, відчувається брак публікацій українською мовою. У межах бакалаврського проекту нами був створений психологічний журнал «FREES», який відповідає запитам аудиторії в Луганську й покликаний заповнити брак якісних періодичних видань на психологічну тематику.

Журнал «FREES» розглядається нами як «видання для організації дозвілля», тобто «видання популярно викладених загальнодоступних відомостей про організацію побуту й дозвілля». Він планується як щомісячне видання, обсягом 26-28 сторінок формату А4. Журнал буде містити постійні рубрики: «Тема номера», «Відносини ... щастя бути разом», «Реновації», «Пишу душею ...». Вибір рубрик мотивований зацікавленнями аудиторії за результатами проведеного нами опитування. Також такий тип видання повинен мати різні жіночі історії, поради для батьків, тести для дітей і чоловіків.

Психологічний журнал повинен бути наповнений фотографіями місцевих фотографів, ілюстраціями луганських художників-дизайнерів, а також ми плануємо публікацію робіт студентів. У перспективі – проведення конкурсу статей, художньо-публіцистичних творів, який дозволить розкрити таланти молодих письменників і журналістів.

Таким чином, можна сказати, що журнал «FREES» може стати вдалою альтернативою існуючим виданням і в подальшому вийти на всеукраїнський рівень.

Науковий керівник – Антонова О.В., канд. соц. к. наук

СТИЛІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ СУРЖИКУ В ПОВІСТІ «ХРУСТАЛЬНА СВИНОФЕРМА» М. БРИНИХА

Суржик — мовна мішанина, створена на платформі російської та української мов (суржик немає системної організації, ядерно-периферійної будови, властивої для будь-якої мови, а постає формою спотворення мовної норми в різних інваріантах: фонетичному, орфоепічному, лексичному, граматичному тощо). Поява суржика в Україні — результат колоніальної політики стосовно української мови в СРСР, оскільки за російською мовою в радянській імперії було закріплено статус мови міжнародного й міжнаціонального спілкування, мови, яка мала значну державну підтримку в усіх союзних Республіках. Соціальний статус української мови був нижчий, і ця проблема й досі не розв'язана за двадцять років української незалежності. Медійний простір (мова телебачення, Інтернету тощо) переважно російськомовний, а це знову-таки закріплює у свідомості мовців відповідне ставлення до української мови, яка нібито не може виконувати багатьох функцій, спонукає мовців обирати російську мову в повсякденному спілкуванні. Українсько-російська двомовність — стан, що сприяє поширенню суржика. Твори М. Бриниха («Шахмати для дибілів», «Хрустальна свиноферма» тощо) повністю написані суржиком, із суржика виростає весь нарративний каркас цих творів, а не лише монологи художніх героїв. У такому разі важливо з'ясувати, яку функцію виконує суржик у цих текстах, позитивну чи негативну роль відіграють твори, повністю написані суржиком. Проблема полягає в тому, що мовознавці не наділяють суржик системними рисами, вважаючи, що суржик — мовна мішанина, яка не має правил, норм, граматичних принципів, форм кодифікації та нормування (суржик часто порівнюють із креольськими мовами). Проте письменник М. Бриних наважився створити художню тканину своїх творів саме із суржика, а це, відповідно до нашої гіпотези, було б неможливим, якби прозаїк не надав суржика певної системності у своїх творах. Повість «Хрустальна свиноферма» насичена суржикізмами: «Істота було одіта в м'яті штани і кенгурушку з більшим капюшоном» замість «Істота була вдягнута у м'яті штани і кофту з карманом попереду з великим каптуром», «Мухи сідали на монітор кампутіра й не рухались», «Уютний дещко-оздоровчий лагерь «Улітка». «Кампутір» – комп'ютер; «Уютний» – затишний; «Дещко-оздоровчий» – дитячо-оздоровчий; «Лагерь» – табір; «Улітка» – равлик. Суржикізми в повісті М. Бриниха виконують стилістичну функцію. У творі вони використовуються як стилістичний засіб створення комічного, гіпертрофованого іронічного ефекту. Можна також виокремити таку стилістичну (і, як нам здається, світоглядну) функцію суржика у «Хрустальній свинофермі»: іронічне заперечення літератури як «мистецтва слова» та всіх можливих літературних жанрів, стилів тощо.

Науковий керівник – Приходько О. Ю., канд.філол.наук, доц.

**НАУКОВИЙ ПОШУК НОВІТНІХ ЛІТЕРАТУРНИХ
НАПРЯМКІВ У КОНТЕКСТІ ДОБИ ПОСТМОДЕРНІЗМУ**

Література постмодернізму з'явилася наприкінці ХХ століття і швидко поширилася у світі. Характерними її ознаками є іронія, чорний гумор, інтертекстуальність, метапроза, фабуляція, історична метапроза, тимчасове спотворення, магічний реалізм, технокультура та гіперреальність, параноя, максималізм та мінімалізм, крайнощі. Піку своєї популярності постмодерна література досягла на початку нового тисячоліття, висуваючи новітні тенденції в класичній літературі. Проте на сьогодні спостерігається помітний спад попиту на таку літературу через ряд об'єктивних причин. По-перше, постмодерна література – песимістична за своєю суттю. Вона має на меті розкрити глибину почуттів та переживань ліричного героя у процесі саморуйнації та руйнування навколишнього світу. І якщо постдекаданські настрої та суцільний хаос були характерними ознаками кінця ХХ – початку ХХІ століття, то на сучасному етапі ситуація у світі поступово змінюється, стабілізується динаміка розвитку суспільства (узвичаєним є науково-технічний прогрес, інтелектуальний та культурно-освітній потенціал людства). По-друге, звільнення друкованого слова з-під авторитарного гніту минулого століття породило демократично-анархічні тенденції, які, власне, і сформували тематику постмодерної літератури. Яскравим проявом цих тенденцій є порушення усіх канонів якісної літератури: недотримання жарових меж, припустимість абсценної лексики та хаотизація змісту творів. Спочатку це відіграло вагомий роль у популяризації постмодерної літератури, пристосування до смаків читача, «нової епохи», що часто йшло у розріз із якісним змістовим та ідейним наповненням творів. Згодом, наситившись літературою такого гатунку, читач починає усвідомлювати необхідність відродження класичних літературних традицій, звертаючись до кращих набутків світової літературної спадщини. По-третє, літературний процес – рухомий, постійно перебуває у динаміці. А отже, як свого часу відійшли у минуле Золоте та Срібне століття в літературі, так сьогодні відходить і Постмодерне століття. Натомість сучасний читач щоразу експериментує з новими літературними напрямками, породжуючи цілі течії, які свого часу, безперечно, посядуть місце в історії. Таким чином, песимістична постмодерна література поступово наповнюється новими творами й іменами авторів, які масово відходять від критеріїв постмодернізму та перебувають у творчому пошуку. З'являються більш оптимістичні прозові твори, якісна поезія різної тематики, вимальовуються нові літературні течії, яким ще не надано назви, але вони вже існують у суспільстві на світовому рівні. То, безперечно, у недалекому майбутньому ми можемо сподіватися на так звану «діамантову» літературу, що поєднає кращі традиції літератури античності, Відродження та модернізму.

Науковий керівник – Пінчук Т.С., канд.філол.наук, проф.

**ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРУ РОМАНУ-ХРОНІКИ (НА МАТЕРІАЛІ
«ЗАПИСОК УКРАЇНСЬКОГО САМАШЕДШОГО» Л. КОСТЕНКО)**

Поява у творчому доробку поетеси Ліни Костенко роману-хроніки «Записки українського самашедшого» стала резонансною літературною подією, що привернула величезну увагу громадськості та викликала завзяту дискусію у середовищі критиків та письменників. Це зумовлено тим, що роман-хроніка поставив перед українцями низку проблемних питань морального, політичного, національного, культурологічного характеру. Роман-хроніка – це своєрідна літературна форма роману, що містить викладення подій у їх часовій послідовності в житті однієї людини, сім'ї, нації чи всього людства. Тому особливості даного жанру, а саме його функції та символічне значення назви твору опинилися у центрі наших наукових зацікавлень. У «Записках українського самашедшого» події відбуваються впродовж чотирьох років і викладені у чіткій хронологічній послідовності, що дає підстави вважати цей твір романом-хронікою. Проте окремі літературознавці «Записки українського самашедшого», зважаючи на жанрове визначення твору самою авторкою у його назві як «записки», відносять до жанру роману-щоденника.

Щодо символічного значення назви твору, то в основу покладено визначну петербурзьку повість М. Гоголя «Записки сумашедшого», де головний герой втрачає розум через шалений вир подій навколо. Художньо-стильові особливості «Записок українського самашедшого» Л. Костенко підпорядковані визначенню ролі людини у сучасному глобалізованому суспільстві постінформаційного простору, її інформативної сутності, що зазвичай у романі-хроніці подається через характеристику головного героя: його мову, світогляд, філософію та стосунки з навколишнім середовищем. Центральний персонаж «Записок українського самашедшого» є типовим і нетиповим водночас, про що свідчить манера його спілкування та поведінки у суспільстві. За законами жанру роману-хроніки, описано і родинне життя героя, внутрішні переживання стосовно сімейних драм та подій, що відбуваються не лише в Україні, а й за кордоном. Роман-хроніка вбирає в себе всі авторські думки в єдине ціле, розкриваючи найважливіші проблеми сучасності та даючи можливість хронологічно показати українську історію моральних, етичних та соціокультурних катастроф. Ліна Костенко пише про драматичні життєві реалії, через посередництво тексту звертається до сучасників, апелюючи до моральної і громадянської свідомості. Жанр роману-хроніки є досить впливовим на суспільне мислення форматом, у якому події відображені здебільшого реалістично, без зайвих прикрас і містяться прихований заклик для рішучих дій задля зміни світу на краще. Тому Ліна Костенко і звернулася до цього жанру як найбільш оптимального для вираження своїх ідей та громадянської позиції як митця і людини.

Науковий керівник – Приходько О.Ю., канд.філол.наук, доц.

СПЕЦИФІКА МОВИ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У мові постійно відбуваються зміни, зумовлені стрімким розвитком суспільства. Це позначається на мові сучасної студентської молоді. Найвиразніше це простежується на словниковому складі. Технічний прогрес вніс у мову молоді, зокрема студентів, багато іншомовних слів, які відтворюють технічний рівень розвитку суспільства. Проте молодь нерідко перекручує запозичені слова. Прикладом таких слів можуть слугувати: вінчестер (пристрій постійної пам'яті в комп'ютері), гугли (тобто шукай в інтернеті), адмінка (права адміністратора на якомусь сайті), мобілка, мобільник (мобільний телефон). Потрібно зазначити, що Україна знаходиться в стані білінгвізму, тобто двомовності, і тому в мові студентства і молоді загалом з'являється мішанина українсько-російських слів, наприклад: зделав (зробив), начало (початок), унаслідував (успадкував), получав (отримував), справка (довідка), любі задачі (будь-які завдання) і под. Студенти тяжіють до емоційно забарвленої лексики для того, щоб вирізнятися серед інших і мати певний авторитет у колективі. Сучасні студенти прагнуть бути оригінальними, «не такими, як усі». Вони люблять називати один одного не тільки на ім'я. Часто окремі представники студентської спільноти мають власну «кликуху». Такі «кликухи» дають характеристику особі. Кликуха – річ індивідуальна, хоча такі назви широкоживані, наприклад, – гоша, батон, товстий, тормоз (людина, повільна у своїх інтелектуальних і фізичних діях), і ін. У мові студентів є слова, тісно пов'язані з навчальним процесом, наприклад: абітури (абітурієнти), аскет (людина, яка постійно працює і не розважається), бойове хрещення (зимова сесія 1-го курсу), доза (домашнє завдання), екватор (період зимової сесії 3-го курсу), препод (викладач вузу), твікс (двійка), сачок (студент, який не навчається). На жаль, у мові сучасного студентства вистачає специфічних вульгаризмів. Наведемо деякі з них: шавка (боягузлива, підла людина), сука в ботах (провінціал, відстала людина), жерти (істи) і ін. У сучасному світі в умовах глобалізації, мультикультурності та розкнутості потрібно бути дуже освіченою людиною, щоб вміти відрізнити жаргонізм від загальноприйнятих літературних слів. Культура спілкування є складовою частиною культури людини загалом і безпосереднім модулятором людських стосунків. Суспільство в цілому і кожний його член зокрема мають прагнути до того, щоб не лише зберегти, а й примножити духовний спадок попередніх поколінь.

Ожге, як писав видатний український поет Т.Г.Шевченко: «Учіться, брати мої, думайте, читайте, і чужому научайтесь, і свого не цурайтесь».

Науковий керівник – Януш Я.В., д-р філол. наук, проф.

ОСОБЛИВОСТІ ПОЯВИ АНГЛІЦИЗМІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Екстралінгвістичні чинники є важливим фактором формування будь-якої мови. Вони збагачують її, наповнюючи запозиченнями різного походження. Найчастіше в усіх мовах світу зустрічаються саме англіцизми — слова, запозичені з англійської мови або перекладені з неї, чи утворені за її зразком (окремим різновидом є американізм — запозичення з американського варіанта англійської мови).

Англіцизми почали проникати в українську мову з кінця 19 століття через польську, російську, німецьку мови. З середини 20 століття почався своєрідний «неологічний бум», масові запозичення з англійської мови. Кількість англіцизмів в українській мові постійно зростає, посилюється процес постійного запозичення.

Серед інших запозичень англіцизми вирізняються наявністю деяких специфічних мовних ознак. Більшість новітніх запозичень з англійської мови називають нові явища в різних сферах життя, трапляються деякі лексеми, у назві яких експліцитно виражені компоненти, пов'язані з власними назвами, покладеними в основу цих комбінацій.

Переважає більшість запозичених сучасних англіцизмів потрапляє в систему української мови безпосередньо, якщо раніше це здебільшого відбувалося за посередництва російської мови. Іншим способом запозичення є використання англійської мови як мови-посередниці.

Запозичення можна поділити за відношенням до різних сфер суспільного життя: техніка, військова справа, економіка, спорт, продукти харчування, культура. Складні процеси в сучасній українській мові, пов'язані з інтенсивним припливом запозичень (переважно з англійської мови), закономірно отримують неоднозначні оцінки українців. Так, зокрема, можна зрозуміти природу масового використання англіцизмів у повсякденному житті та в засобах масової інформації. Однак, велика кількість запозичень є причиною загрозової мовної ситуації в країні, також гостро стоїть проблема унормування правопису англіцизмів, разом з цим, не можна розглядати появу запозичень в українській мові односторонньо, не помічаючи їхнього позитивного впливу: завдяки запозиченим словам ми можемо відчувати певний смак епохи, її ознаки та характеристики; найчастіше англіцизми використовуються для називання абсолютно нових предметів і явищ, що раніше були невідомі. У зв'язку з науково-технічним прогресом ця функція запозичень є дуже важливою.

Отже, в українській мові кінця ХХ – початку ХХІ ст. відбуваються закономірні лексико-семантичні процеси, у зв'язку з появою нових англомовних запозичень. Цей складний процес потребує подальшої уваги лінгвістів і передбачає глибокий аналіз мовних процесів.

Науковий керівник – Гайович Г.В., канд.філол. наук,доц.

**П'ЯТЬ ТИПОВИХ ПРОБЛЕМ ПІД
ЧАС ПІДГОТОВКИ ПРЕСИ ДЛЯ ДІТЕЙ**

Щоб детальніше зрозуміти вимоги до дитячих періодичних видань, варто звернути увагу на декілька найтиповіших проблем підготовки преси для дітей. Серед типових проблем варто відмітити такі:

1. Специфіка сучасного дитячого читання.

Усе більш популярними серед дитячої аудиторії стає такий тип видань, як журнали, але цей показник має деякі нюанси. Уже з середнього шкільного віку дівчата починають цікавитись виданнями, орієнтованими на суто жіночу (дорослу) аудиторію, до того ж у їхньому читацькому репертуарі втричі частіше присутні різноманітні молодіжні чи розважальні видання. У цей же час хлопців захоплюють видання, пов'язані зі спортом, комп'ютерною справою, технічні чи пізнавальні журнали. Таким чином, розмаїття статей у журналах для хлопчиків повинно становити набагато ширше коло, ніж у виданнях для дівчат.

2. Проблема творчої долі дитячого автора. Газети та журнали, орієнтовані на дітей, зникають так само швидко, як і з'являються. Авторам, що дбають про своє майбутнє, не вигідно співпрацювати з такими виданнями-одноденками. Саме через це сучасний ринок дитячих періодичних видань перенасичений продукцією низької якості. Не дивно, що на сучасному етапі розвитку журналістики та книгодрукування редактори частіше воліють перевидавати твори «минулих років». Тому варто залучати нових енергійних авторів.

3. Неадаптованість лексики. Особливої уваги потребує саме лексична база текстів дитячих періодичних видань, оскільки часто трапляється так, що автори є необізнаними стосовно тезаурусу дитини конкретного віку, її життєвого, мовленнєвого досвіду.

4. Невідповідність матеріалів реальності та нерозуміння потреб споживача. Дитина все сприймає на віру, і друкване слово набуває в її очах абсолютного авторитету. Саме тому редактори й автори повинні подивитися на світ з боку майбутніх читачів.

5. Комерціалізація періодичних видань. Не завжди через підвищення ціни видання стає якісним з боку наповнення. Важливим є те, що не всі батьки можуть дозволити собі витратити великі кошти на періодуку.

Отже, на сьогоднішній день у сфері дитячої журналістики можемо виділити такі актуальні проблеми, як одноманітність та низька якість видань, невідповідність лексичної бази текстів розвитку дитини, криза авторів, та нерозуміння потреб реципієнтів. Від працівників дитячої періодики це потребує надзвичайно відповідального ставлення до своїх обов'язків.

Науковий керівник – Неврузова Г.М., вкл.

**ТРАГЕДІЯ ЖІНКИ-ГУЦУЛКИ У ТВОРЧОСТІ МАРІЇ МАТІОС
(на матеріалах творів «Солодка Даруся», «Майже ніколи не навпаки»)**

Стаття присвячена одному із найбільш досліджуваному питанню змалювання жіночого образу в сучасній літературі. Матеріалом для розвідки є твори сучасної письменниці Марії Матіос такі, як, «Солодка Даруся» та, «Майже ніколи не навпаки». Завдання полягає у розгляді трагедії жіночої долі у вищезазначених творах. З темою статті безпосередньо пов'язана стаття К.П.Ісаєнко «Стилістичні особливості української сучасної прози (на матеріалі творчості М.Матіос)», яка присвячена аналізу специфіки жіночого образу в творчості письменниці. Проте в статті більшу увагу приділено саме стильовій манері Марії Матіос, вивчення образу жінки в її творах займає другорядну позицію.

Проаналізувавши зазначені твори Марії Матіос на предмет зображення трагедії жінки-гуцулки, нами було встановлено, що кожна із жінок розуміє її по-своєму. У творі, «Солодка Даруся» трагедія головної героїні полягає у нерозумінні її односельцями, які вважають Дарусю дурною («солодкою»). Проте весь текст твору є доказом вищості свідомості жінки над розумом сусідів.

У романі «Майже ніколи не навпаки» Марія Матіос зображує трагедію трьох жінок: Петруні, Василини та Мариньки-Богодухи. Свою трагедію Петруня бачить у тому, що вона не реалізувала себе як матір через «нездатність до жінки» її чоловіка. Долі Василини та Мариньки-Богодухи переплетені між собою через Кирила – колишнього нареченого Мариньки та чоловіка Василини. Маринька вважає за нещастя те, що навіть бог віддурався від неї, бо не схотів прийняти до себе її душу. Доля Василини також нещаслива, вона усе подружнє життя знала, що Кирило одружився з нею через корисливі мотиви. Але своєю трагедією жінка вважає старість та згасання до неї інтересу з боку чоловіка. Василина усе ще прагне фізичної насолоди подружнього життя. Але тепер їй залишається лише заздрити молодій невістці.

Отже, спільним у долях жінок у творчості Марії Матіос є те, що вони були трагічними, але кожна по-різному вбачала свою трагедію. Нами було розглянуто різні образи жінок і доведено їхню трагічність. Матеріал нашої розвідки може стати предметом подальших досліджень і допоможе при вивченні творів письменниці.

Науковий керівник – Пінчук Т.С., канд. філол. наук, проф.

МОДЕРНІЗМ ТА ЕСТЕТИЗМ В «АРАБЕСКАХ» МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО

Микола Хвильовий є одним із найяскравіших представників української модерної прози доби «розстріляного відродження». Самобутня, оригінальна і новаторська проза цього митця попри наявність у вітчизняному літературознавстві окремих досліджень (О. Авраменка, В. Агеевої, Т. Гундорової, Д. Дроздовського, М. Жулинського, Д. Затонського, М. Ільницького, Р. Мовчан, Д. Наливайка, С. Павличко, В. Панченка, О. Пахльовської, Л. Площа та ін.) потребує подальшого наукового вивчення. Тому об'єктом нашого дослідження стала високого мистецького рівня новела Миколи Хвильового «Арабески», а зокрема її художньо-стильові особливості в контексті модернізму та естетизму як визначних літературних напрямів першої половини ХХст.

Проблема «Микола Хвильовий та модернізм української прози 20-х років» надзвичайно важлива, оскільки у літературознавстві присутні цілковито протилежні погляди — від повного заперечення модернізму Хвильового до досить стійкої його апологетики. Тому вивчення поетики «Арабесок» допоможе зрозуміти природу творчої свідомості митця, його стиль і впливи, від яких він відштовхувався у творах (теорія «впливів» або «страху впливу» обґрунтована у працях американського літературознавця, професора Єльського університету Г. Блума «Страх впливу. Карта перечитування» та «Західний канон»).

Основний композиційний принцип «Арабесок» — протиставлення уявних і реальних епізодів. Новелу можна прочитати як психологічний етюд, як спробу відображення творчого процесу, фіксації потоку свідомості митця (у стилі М. Пруста), напівсвідомлених ідей та образів.

Микола Хвильовий використовує в новелі своєрідну фрагментарну форму побудови і окреслює її як «арабески» (жанр у східній літературі, слово, яке також позначає візерунок, декор, малюнок). Тому характерними для тексту стають повторюваність структурно важливих частин, рефрени лейтмотивних фраз.

«Арабески» вже самою назвою демонструють пов'язаність із традиціями химерної, орнаментальної (у східному дусі) прози. Аналіз новели доводить, що іманентна свобода й відкритість композиції існують разом із надзвичайною складністю побудови, переплетінням мотивів і тем, розвинутою системою алюзій та ремінісценцій. Художня цінність «Арабесок» у збереженні різноплановості, у поліфонії, як розуміють її музиканти — твориться одночасним сполученням і розвитком низки рівноправних мелодій. В «Арабесках» Хвильового маємо приклад «дивертисмента жанрів»: поєднання різноманітних стилістичних манер із «гострим відчуттям авторської кризи». «Арабески» — це грайливий калейдоскоп спогадів, переживань, вражень, це потужний ліричний струм, відмінний від традиційного ліризму попередників прозаїка.

Науковий керівник – Приходько О.Ю., канд. філол. наук, доц.

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ГРАМАТИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Сучасне суспільство стрімко прогресує, і від науково-технічної ери ми швидко перейшли до інформаційної. Одне з найголовніших завдань – це обмін інформацією (комунікація). В умовах людської комунікації виникають специфічні комунікативні бар'єри. Одним з таких бар'єрів є відсутність загальної, зрозумілої для всіх мови. Одним процесом комунікації, завдяки перекладу, може здійснюватись і за таких умов. Головною метою перекладу є максимально можлива його відповідність оригіналу як в плані семантико-структурної подібності, так і в плані потенційної дії на адресата. Але на практиці досягти такої мети досить складно. Адже далеко не завжди можливі "автоматичні" заміни одиниць початкового тексту одиницями перекладеного тексту з одночасною реалізацією мети перекладу. У таких випадках мовний посередник вимушений відхотіти від мовних паралелей, а іноді взагалі шукати інші способи для передачі змісту початкової мови засобами мови перекладу внаслідок відсутності в даному випадку таких паралелей між мовами. Основним завданням перекладача під час виконання перекладацької діяльності є досягнення так званої адекватності перекладу. Існує безліч проблем, пов'язаних із перекладом іншомовного тексту. У своїй роботі ми використали класифікацію Карабана В.І., який дає повне та зрозуміле пояснення особливостей граматичних проблем перекладу. Для того, щоб уникнути неадекватного буквального перекладу ("граматичного буквализму"), застосовує граматичні трансформації – зміну граматичних характеристик слова, словосполучення або речення в тексті перекладу. Мінімальною мірою перекладацьких перетворень є зміни "звукових оболонок", без цього переклад взагалі немислимий. Якщо інших змін, крім такої заміни, не відбувається, то переклад виконаний (виключно) за допомогою підстановок. Фонетичне перетворення вихідного висловлювання не може вважатись трансформацією, оскільки це обов'язковий елемент процесу перекладу. Про трансформації правомірно говорити лише в тих випадках, коли трансмовне перефразування зачіпає ще й інші рівні мови: морфологічний, лексичний, синтаксичний або ж ще більш глибокі структури породження мовлення. Отже, проаналізувавши деякі праці з цього питання, робимо висновок, що граматичні трансформації полягають у перетворенні структури речення в процесі перекладу відповідно до норм мови, що перекладається. Вони можуть відбуватися на синтаксичному рівні (синтаксичні трансформації: синтаксичне уподібнення, перестановки, заміна членів речення, перехід від зворотного порядку слів до прямого тощо) і на морфологічному рівні (заміни частин мови: перетворення займенники, заміна прикметника іменником або прислівником, заміна віддієслівного іменника дієсловом тощо).

Науковий керівник – Гайович Г.В., канд. філол. наук, доц.

**ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЇ: СТРУКТУРНО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ**

Творення екологічних термінів відбувається за допомогою традиційних способів словотвору української літературної мови. Це, в свою чергу, передбачає поділ термінів за структурними особливостями на терміни-слова і терміни-словосполучення. Терміни-слова є неоднорідними за своєю будовою. Сюди належать непокідні терміни (бенталь, повітря, речовина, фауна); похідні терміни-деривати (забруднення, доквілля, очищення), терміни – складні слова (азотобактерії, життєздатність, бета-розпад) та абрєвіатури (ГДК – гранично допустима концентрація, ЕМР – екологічні мікрорезервації, МНС – моніторинг навколишнього середовища). Залежно від кількості компонентів, які беруть участь у творенні терміна-словосполучення, розрізняємо двокомпонентні (гігієнічний норматив, навколишнє середовище) та багатокомпонентні терміноодиниці (особливо небезпечна речовина, середовище життя людини, комплексний показник забруднення атмосфери).

Терміни-слова утворюються за допомогою морфологічного способу (афіксація, осново- та словоскладання, абрєвіація), терміни-словосполучення – синтаксичного способу. Лексико-семантичний спосіб є характерним як для творення екологічних термінів-слів, так і для окремих компонентів термінів-словосполучень.

Словотворче упорядкування екологічних терміноодиниць відбувається з врахуванням практичних потреб використання лексики, що виявляється у різній продуктивності та регулярності використання певних словотвірних моделей, спеціалізації словотвірних засобів для найменування окремих екологічних понять тощо. Основними граматичними компонентами екологічної термінології виступають повнозначні слова – іменники (вода, забруднення, повітря, відходи, середовище), що позначають предметні денотати. Прикметники та дієприкметники, входячи до складу екологічних термінів-словосполучень, структурно впорядковують атрибутивні комплекси та вказують на їх приналежність до екологічної сфери (зовнішнє середовище, екологічне лихо, іонізуюче випромінювання, регулюючий фактор).

Залежно від кількості основ, які беруть участь у творенні терміна-композиції, розрізняємо двокомпонентні (жароміцність, мікрозаказник, радіочутливість) та багатокомпонентні композиції (агробіоценологія, екобіоморф, етноекосистема). Серед стандартних частин композитних утворень виділяються національні твірні елементи (вод(о)-, сам(о)-, тепл(о)-, -стійкість) та іншомовні терміноелементи (антропо-, біо-, гео-, гідро-, еко-, макро-, мікро-, -логія, -метр).

Науковий керівник – Кулініч Т.О., канд. філол. наук, доц.

СТИЛІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ АРХАЇЗМІВ ТА ІСТОРИЗМІВ У РОМАНІ «РЕЛІКВІЯ» П. КРАЛЮКА

Згідно з лінгвістичним визначенням, архаїзмами є такі слова, що вийшли з широкого вжитку й перейшли до так званого пасивного запасу лексики національної мови. У більш точному розумінні до архаїзмів належать слова, «що називають такі предмети чи поняття, які самі по собі аж ніяк не застаріли, але для позначення які тепер користуються іншими словами». Від інших застарілих слів, зокрема історизмів, архаїзми відрізняються тим, що мають у сучасній мові синоніми, який заміщує архаїчну лексему більш модерною назвою. Традиційно архаїзми поділяються на фонетичні та лексичні. У романі Петра Кралюка вжито такі архаїзми: лики, бранним, потрібно, хворість, град, супружниця, блудодійниця, похлібство, копіє, суетне, половиця, непоштиво, похлібнії, лайдак, одяганіє, цнотливиця, спудей, тільки, житія, твіт. П. Кралюк вводить архаїзми для відтворення колориту доби другої половини ХVІ – початку ХVІІ століття, коли Острог був одним із найбільших науково-культурних осередків Східної Європи. Землі правобережної України асоціювалися зі східноєвропейським культурним простором. Використання архаїзмів у рівненського романі письменника детерміноване прагненням відтворити історичну реальність і тогочасну мову персонажів, бажанням надати мові урочистості, піднесеності. Також архаїзована лексика використовується для характеристики негативних явищ, як засіб створення іронії, сатири та сарказму.

У романі «Реліквія» Петро Кралюк використовує такі історизми: урядник, хорунжий, очіпок, шеляг, товариство, тиун, ликбез, злот, фунт, корець та ін. Як лексичний художній засіб історизми розширюють функціональні можливості художньої образності, увиразнюють поетику твору, сприяють розширенню мовностилістичних парадигм художності. Звертаючись до історизмів, автор у такий спосіб має можливість краще змалювати події доби, про яку йдеться. Також у романі П. Кралюка історизми постають засобом відтворення автентичного лінгвістичного колориту часів панування династії Острозьких. Це зображено у розмові Василь-Костянтина Острозького з художником, який малював портрет князя, натомість інший пригадував та розповідав найяскравіші епізоди свого життя. Однією з ознак художньої мови письменника є використання архаїзмів та історизмів. Автор вводить ці лексеми у роман «Реліквія» для кращого розуміння та сприйняття читачем подій описуваної доби часів Василя-Костянтина Острозького. Органічне поєднання загальнонародної лексики і книжних елементів — визначальна ознака мови Петра Кралюка, зокрема в романі «Реліквія».

Науковий керівник – Приходько О.Ю., канд. філол. наук, доц.

**ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ
СВІДОМОСТІ НОВІТНІМИ ЗМІ ЛУГАНЩИНИ**

Екологічна тематика в періодичних виданнях є характерною для сучасного етапу проблемою в Луганській області й потребує привернення уваги масової аудиторії, заголовок же є основним елементом для досягнення цієї мети. Це й зумовлює актуальність заявленої проблеми. Заголовок журналістського твору – це елемент, що виражає основний зміст тексту, ідейний замисел автора та допомагає читачеві зорієнтуватися у розумінні авторського твору. Для дослідження заголовків екологічних текстів нами були проаналізовані архівні матеріали таких інтернет-видань: «Схід-інфо», «Восточный вариант», «Параллель-медиа», «ЛКТ-інфо» та «Новини Донбасу». Основна маса заголовків текстів на екологічну тематику за типом інформаційні та конкретно-описові, тобто містять у собі повідомлення у стверджувальній формі та виражають основний зміст публікації: «Украина активизирует сотрудничество с Японией в сфере экологии», «Вчера в Луганске обсуждали главные экологические вызовы 2012 года» («Параллель-медиа»), «В Мариуполе море выбросило на берег дохлую рыбу и птицу» («Восточный вариант»), «Луганские экологи оштрафовали 34 человека за нарушение пожарной безопасности в лесах» («Схід-інфо») тощо. Не так часто використовуються проблемні заголовки: «Вода, которая зуб точит», «Цена вопроса» («ЛКТ-інфо»), «На Луганщине шахтную воду скоро можно будет пить?» («Восточный вариант») тощо. Спонукально-наказовий тип заголовка зустрічається дуже рідко: «Там нельзя жить!» («Новини Донбасу»). Рекламно-інтригуючі заголовки на екологічну тематику зовсім не зустрічаються. Основною метою журналістських творів на екологічну тематику є формування екологічної свідомості. Перший етап у її формуванні – привернення уваги до авторського тексту на екологічну тематику, що виконує заголовок. Вдалий заголовок має бути виразним, стислим, змістовним, цікавим, легко відкладатися в пам'яті читачів. Ми проаналізували заголовки інтернет-видань Луганщини за цими критеріями. Наприклад: «Экология степей Украины оказалась под угрозой из-за распространения опасного сорняка», «На удаление жидких отходов и покупку вагонеток для свердловских шахт потратят более 600 тыс. грн.» («Восточный вариант»), «Губернатор Донецкой области в Вене обсудит со Шварценеггером вопросы экологии», «Гендиректор "Азовстали" считает, что жители Мариуполя больше думают о зарплате, чем об экологии» («Новини Донбасу») тощо.

Об'єктивно оцінюючи заголовки на екологічну тематику в інтернет-виданнях Луганщини, можна сказати, що більшість є невиразними, нецікавими та не відкладаються у пам'яті читача через свою розлогість, а тому вони є неефективними для привернення уваги читача до екологічної проблематики та формування його екологічної свідомості.

Науковий керівник – Федотова Н.М., канд. філол. наук, доц.

РЕДАГУВАННЯ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ

Реклама – це інформація про особу чи товар, розповсюджена в будь-якій формі та в будь-який спосіб і призначена сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо таких особи чи товару. Особливої специфіки редагування рекламних текстів немає. Вона виникає лише в рекламних матеріалах таких жанрів: рекламної замітки; рекламного оголошення; рекламного рядка (на газетній шпальті чи на екрані телевізора); матеріалів зовнішньої реклами.

Істотним фактором спонукання уваги являється міра новизни рекламованого товару. Кожен рекламний засіб для підсилення уваги до рекламованого об'єкта повинно сповіщати про нього щось нове, доповнювати ті, що є новими даними, навіть якщо мова йде про традиційні товари. Кожного разу текст повинен дивувати і зацікавлювати своєю новизною. Тому в цьому випадку редактор повинен з особливою точністю аналізувати попередні слогани, щоб нові змогли привернути до себе належну увагу. Наприклад, компанія мобільного зв'язку «Київстар» використовує для реклами 2 вдалих слогана: «З думкою про Вас» та «Найкраща країна – найкраще покриття». Редактор повинен розрізняти мотиви, які використовуються в рекламних повідомленнях: раціональні, емоціональні, етичні. Зазвичай для рекламування засобів гігієни та догляду, лікарських препаратів використовують метод навіювання. Навіювання передбачає викликати у людей здатність приймати інформацію, яка базується не на доказах, а на престижі фірми. Приклад першого випадку – «Підтверджено Асоціацією стоматологів України» (зубна паста Colgate), другого – «Виводить плями навіть в холодній воді» (Vanish). Завдання редактора у таких випадках полягає в тому, щоб комунікативна мета такого слогана виконала своє завдання – викликала довіру у реципієнта. У таких випадках редактору потрібно прослідкувати, щоб в таких текстах використовувалися стверджувальні мовленнєві одиниці, фрази на кшталт: «підтверджено», «рекомендовано», «перевірено» і т.д. Чи не найбільшою проблемою стало вживання російськомовних слів та виразів в українськомовних текстах. Зокрема, зустрічаємо таке: «усе – безплатно» тощо. Неприпустимим є і поєднання двох мов в одному оголошенні, як, наприклад, крем «Зимний уход», який «дарує шкірі комфорт і турботу, навіть у екстремальних погодних умовах».

Безперечно, редактор має виправляти подібні помилки та дуже пильно ставитися до копірайтерських текстів. Традиційною до будь-якого тексту також є вимога не виходити за рамки пристойності, моралі та враховувати вітчизняний менталітет та соціальний статус свого потенційного клієнта.

Науковий керівник – Довженко О.В., канд. філол. наук, доц.

РОБОТА РЕДАКТОРА НАД ФАКТАМИ В ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАННЯХ

Факт є основою журналістського твору, і від того наскільки він буде достовірним, залежатиме подальше сприйняття читачем твору в цілому та рівень його довіри до періодичного видання взагалі. Відбираючи факти, редактор має керуватися певними принципами, обирати найбільш важливі факти, з-поміж запропонованих журналістом, а також вміти виявляти фактичні помилки, на основі відомих йому методів. Існує безліч вимог до відбору фактів. Обираючи факти з-поміж запропонованих журналістом для опублікування до періодичного видання, редактор має оцінювати перш за все новизну, достовірність, наочність, істинність, ідейність, соціально-політичну значимість, а також актуальність запропонованих фактів. В редакторській практиці існує таке поняття, як обсяг фактажу – певна кількість фактів, які необхідно використати для того, щоб розкрити тему. Фактичний матеріал може виконувати безліч функцій: допомагати при побудові концепцій, теорій; допомагати зображувати думку автора; слугувати у якості наочного прикладу; нести в собі інформаційну мету. Працюючи над фактичним матеріалом, редактори мають пам'ятати про психологічні особливості, а також умови, в яких було стримано та засвоєно факти. Будь-які фактичні неточності можуть заплутати читача і для того, щоб їх уникнути, редактор особливої уваги має звертати на ті елементи тексту, в яких зазвичай вони допускаються найчастіше. Цитати з деякою часткою умовності теж можна розглядати як фактичний матеріал. Редагуючи журналістський текст, треба зважати на його різновид, на специфіку використання фактичного матеріалу в тому чи іншому виді тексту.

Практична частина роботи базується на аналізі якості редакторського опрацювання журналістських творів в сучасних українських періодичних виданнях, шляхом виявлення у них фактичних помилок. У результаті опрацювання кількох періодичних видань було зроблено висновок, що якість редакторського опрацювання фактичного матеріалу є досить високою, а виявлені фактичні помилки найвірогідніше є результатом неувважності або технічних недоліків. Проте навіть незначні фактичні помилки погіршують і затрудняють сприйняття інформації широкою аудиторією, а отже потребують ретельнішої перевірки та вдосконалення.

Науковий керівник – Довженко О.В., канд. філол. наук, доц.

РОБОТА ЖУРНАЛІСТА НАД НАЗВОЮ МАТЕРІАЛУ

Заголовок – це початок публіцистичного твору, це перше слово, з яким автор звертається до читача, представляє свою працю. Тому до творення хремотоніма слід відноситися дуже відповідально.

«Турбота про композицію починається вже з самої назви, без неї я просто не можу розпочати працю, в ній я втілюю свою ідею. Назва – це цілий світ, у якому повинні жити твої герої, хай він не справжній, а лише такий, що виникає у твоїй уяві, але це правдивий світ, зі своїми законами, своїми суперечностями і в ньому існують свої межі, чітко окреслені назвою – заголовком», – стверджував П. Загребельний.

Дібравши невдалий заголовок, можна «вбити» гарну статтю, «перевести ні на що години добровільної праці» зазначають дослідники.

Правильно й навпаки: якщо назва справді влучна, вона може «втягнути» досить посередню за змістом публікацію. Історії журналістикознавства відомі випадки, коли газетні заголовки ставали рушієм суспільної свідомості.

Отже, для добору мотивуючого заголовка варто користуватися такими порадами:

1) підбирати в міру «шокуючі» слова, здатні привернути увагу читача. Проте необхідно чітко дотримуватися журналістської етики, а саме: правдивості;

2) перефразувати вираз – узявши за основу вже відому фразу чи назву книги, фільму, прислів'я тощо;

3) використовувати постмодерну гру, яка безперечно зацікавить реципієнта.

Такі заголовки не лише привернуть увагу читача, вони залишаться в пам'яті, та нададуть певну оцінку висловленого.

Через те, що сьогодні існує багато полемічних роздумів щодо роботи журналіста, ми вважаємо, що в журналіста має бути дві назви твору. Перша назва робоча, друга – затверджена. Робоча назва виконує роль теми. Затверджена виникає наприкінці написання твору, ця назва є осмислена, має точний вираз того, що хотів сказати автор при висловлюванні своїх думок, при оцінюванні якихось явищ.

Отже, працюючи над заголовком, слід пам'ятати заради чого писався текст, і яку ідею має показати заголовок. Для цього необхідно чітко розуміти важливість правильного інформування населення, що неможливо без професійного досвіду.

Науковий керівник – Неврузова Г.М., викл.

СТИЛІСТИЧНА ФУНКЦІЯ СЛЕНГУ В РОМАНІ Л. ДЕРЕША «ТРОХИ ПІТЬМИ»

Сленг – неформальний, нелітературний елемент у мовленні, що виникає на основі з мови арго різних соціальних груп (правопорушників, ремісників, в'язнів, інтернет-спільноти тощо) як емоційно забарвлена лексика низького й фамільярного комунікативного типу. Поширена серед певних соціальних і вікових груп. Важливим чинником у творенні сленгових лексем є спорідненість інтересів осіб, які формують різновид цього ненормативного лінгвістично-комунікативного утворення. За цією ознакою лексичні одиниці молодіжного сленгу можна поділити на такі класифікаційні підгрупи: комп'ютерний сленг (юзер, монік, нуб); школярський (шпора, препод, ботан) та студентський (стіпуха, шара, есбешнік); кримінальний сленг (дядя, мусор, базар, малява); молодіжний (дрихнути, завтикати, напружний); сленг нарко- й алкозалежних осіб (пертися, мар'яна, водяра); субкультурний сленг (педовка, готішно, бро, мілаффа); професійний сленг (побочка, шняга, юрік).

Проте сленг – надто мінливе лінгвістичне явище, яке залежить від суспільно-культурного контексту, особливостей комунікативного середовища та процесів, що в ньому протікають, тому дефініції сленгової лексики часто виявляються помилковими, адже одне слово може мати кілька непов'язаних між собою значень (хвіст – академічна заборгованість (студ.), переслідування (крим.), кумарити – дратувати (молод.), входити у стан наркотичного оп'яніння (наркот.), хіпусьо – хіпі (субкульт.), наркоман (наркот.)). У сучасній українській літературі сленгізми часто використовуються як засіб стилізації (Ю.Андрухович, М.Магіос, Люко Дашвар, О. Ульяненко, М.Бриних та ін. автори новітньої української прози). Любо Дереш у романі «Трохи п'єтми» використовує сленг із такою метою:

- для підкреслення власної незакомплексованості і творчої (креативної) необмеженості художнього слова;
- для надання твору молодіжної розкутості та привернення уваги «молодої» аудиторії; для протиставлення себе і героїв роману офіційній системі, традиціям соцреалізму, канонічним правилам використання української літературної мови;
- для наглядної демонстрації соціальних певних прошарків, зокрема комп'ютерний сленг у Йостека, наркоманський сленг у Германа і Віки, кримінальний сленг у багатьох відпочивальників, субкультурний сленг у представників різних неформальних компаній;
- для спрощення розуміння проблематики роману.

Науковий керівник – Приходько О.Ю., канд. філол. наук, доц.

**АВТОРСКАЯ ТЕЛЕПЕРЕДАЧА
ДЛЯ РОДИТЕЛЕЙ «МАТЬ И ДИТЯ» КАК ПОПЫТКА
СОЗДАНИЯ КАЧЕСТВЕННОГО ТЕЛЕПРОДУКТА ДЛЯ ВСЕЙ СЕМЬИ**

Семья – это главная ячейка общества. «Здоровая» семья – «здоровое» общество, а следовательно и нация в целом. Важно отметить, что на луганском телевиденье передачи, посвященной всестороннему отображению вопросов воспитания подрастающего поколения, развития молодой семьи еще не было. Есть отдельные передачи, посвященные здоровью – передача «Здоровье важнее» (телеканал «ЛОТ»), детскому творчеству – передача «Веселка» (телеканал «ЛОТ»), рукоделию – передача «Життя яскраве» (телеканал «ИРТА»). А также детям отведены маленькие рубрики в передаче «Подъем» на телеканале «ЛОТ». Передача «Мать и дитя», созданная молодыми луганськими журналистами в рамках бакалаврского проекта, призвана стать качественной альтернативой существующим передачам. В телепередаче акцентировано внимание молодежи на том, что создание семьи и воспитание ребенка является ответственным шагом. Задача передачи – показать каждому члену новой ячейки общества, а это все, кто проживает с зародившейся семьей, важность принятия участия каждого в воспитании ребенка. В помощь молодым родителям освещаются проблемы, с которыми они могут столкнуться, и пути их решения в луганском регионе. Для этого авторы будут общаться со специалистами города Луганска и области, показывать работу оздоровительных, учебных и т.п. учреждений города. Также в телепроекте обращаются к историческим фактам. Например, показывают, как воспитывали детей раньше, какие ценности были главенствующими, какое отношение было к родителям, к матери. В региональных центрах для развития творческого потенциала ребенка есть множество возможностей. Авторы передачи показывают, как определить творческие наклонности ребенка, а в связи с этим и какие кружки лучше посетить в Луганске. Все начинается с женщины, женщина – это прародительница рода, это исток всего, поэтому первая передача посвящена женщине – матери. Зрителя знакомят с верованиями разных народов связанных с рождением ребенка. Передача поставит вопрос о родах: появление ребенка на свет как таинство для женщины, в которое закрыт путь для мужчины, или же партнерские роды, как один из показателей прогрессирующего акушерства, скоро станут традицией и нормой для нашего общества.

Одну из рубрик передачи обращена непосредственно к малышам. В конце передачи авторы задействуют «очумелые ручки» детей. Например, в первом выпуске передачи вместе с народной мастерицей делают оберег для матери и дочки: куклу-мотанку – символ женского начала, здоровья, счастья.

Телепередача «Мать и дитя» объединяет множество аспектов в воспитании ребенка – это и здоровье, и развитие ребенка умственно, физически, творчески.

Научный руководитель – Галич В.М., д-р филол. наук, проф.

УДК[070.1:7.04] (477.61)

Колобова К.Є.*Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка, Луганськ***РОЛЬ І ФУНКЦІЇ ВИДАНЬ ПРО
ДЕКОР У РЕГІОНАЛЬНИХ МАС-МЕДІА УКРАЇНИ**

Естетична складова була невід'ємною частиною життя людства з найдавніших часів. Елементи декору підкреслювали індивідуальність його власника й вказували на соціальну стратифікацію господаря. Дзеркалом реальності в усі часи виступали і продовжують виконувати зазначену функцію ЗМІ, які не тільки об'єктивно висвітлюють події, а й формують громадську думку.

Виникнення друкованих спеціалізованих видань сприяло поглибленню знань населення й виробленню певних смаків. Бум журнальної періодики на тему оздоблення і декорування оселі розпочався у ХХ столітті. Читачам пропонували ознайомитися з останніми дизайнерськими ноу-хау, надавали практичні рекомендації й поради. Ціновий і тематичний діапазон таких видань в усі часи був доволі широким. Поштовхом до створення і пропагування подібних часописів на регіональному рівні стало зацікавлення людей місцевим колоритом і його неповторними рисами. Перевагою місцевих журналів про декор є стовідсоткова верифікація даних. Столичним і зарубіжним конкурентам часто приходиться вірити апріорі. Зазначення конкретної адреси магазину і вартості товару буде стимулювати читача до ймовірної покупки. Адже часто люди вважають, що елементи оздоблення оселі створені виключно для матеріально забезпеченої категорії населення. Окрім того, у регіональних виданнях подібного роду вводяться рубрики, які навчають непрофесійних дизайнерів власними руками виготовляти різноманітні прикраси. Поради надають місцеві спеціалісти, тому проблема пошуку матеріалів автоматично відступає на другий план. Дозвілля громадян урізноманітнюється не тільки завдяки новим цікавим статтям і кореспонденціям із зазначеного профілю, а й портретним нарисам, фейлетонам, замальовкам та інтерв'ю. Така широка стратифікація жанрової палітри робить видання цікавим і корисним для різнобічної категорії населення. Інформаційна складова таких журналів гармонійно поєднується з просвітницькою функцією журналістики.

Ефективність зворотнього зв'язку між редакцією та аудиторією на регіональному рівні підвищується завдяки наступним факторам: чіткому окресленню території, проведенню різноманітних виставок і мастер-класів у межах визначеного простору та веденням читацької переписки на сторінках часописів.

Розвиток регіональних видань про інтер'єр і оздоблення оселі сприятиме не тільки виробленню раціональних знань, аналітичного мислення, а й вихованню національної свідомості, знайомству зі здобутками рідного краю. Професіоналізм журналістів і висока поліграфічна якість таких часописів – гарантія успіху вузькоспеціалізованої регіональної преси.

Науковий керівник – Галич В.М., д-р філол. наук, проф.

ІНТЕРТЕКСТОСВІТ ГАЗЕТНИХ ЗАГОЛОВКІВ СУЧАСНИХ РЕГІОНАЛЬНИХ ЗМІ

Заголовки періодичної преси мають ряд актуальних лінгвістичних проблем, що привертає увагу багатьох дослідників, які займаються розглядом мовних особливостей газетних назв. У наукових працях проблема хремотонімів газетних матеріалів висвітлювалася в різних аспектах: мовностилістичному, семантичному, синтаксичному тощо. Існує багато різних класифікацій заголовків газетних матеріалів: за змістом, за формою зображення, за місцем розташування (М.С. Тимошик); за способом поліграфічного виконання, за призначенням, роллю, яку вони відіграють на шпальті (В.І. Іванов). Журналіст, обираючи назву для свого матеріалу, повинен чітко усвідомлювати мету своєї статті, щоб правильно підібрати заголовок. А редактор, у свою чергу, повинен добре орієнтуватися в різновидах заголовків і ретельно перевіряти їх. Нині спостерігаємо вибух інтертекстуальності у сфері масової комунікації, насамперед, у текстах ЗМІ. Інтертекстуальні посилання стали розповсюдженим прийомом побудови заголовків газетних і журнальних статей доволі широкого кола видань. Наслідком використання інтертекстів у заголовках стає, в першу чергу, свобода тлумачення. Слід відзначити такий важливий момент: непередбачуваність та свобода інтерпретацій вводять у назву ігровий та іронічний принципи, що привертає увагу читачів. Отже, одна з головних функцій заголовка виконується. Вважаємо доречним навести приклади вдалих та невдалих інтертекстуальних заголовків з обласної суспільно-політичної газети «XXI век»: «Нос соседям есть чем утереть!..»; «Тариф за семью замками». У першому прикладі вислів «нос утереть» є сталим фразеологізмом, що тлумачиться: «довести свою перевагу над кимось». Назва виконує експресивно-оцінну функцію. Підзаголовок тематично простий, літерний, шапкою; інтригуючий, карколомний; проблемний. Цей хремотонім вдало підібраний, він виконує свої функції та відповідає змісту статті. Другий приклад також є сталим фразеологізмом, що тлумачиться як: «знаходиться під надійною охороною». Назва повинна виконувати експресивно-оцінну функцію. Підзаголовок тематично простий, літерний, у розріз із текстом; інтригуючий, скандальний, карколомний; проблемний. Цей підзаголовок невдало підібраний. Він має абстрактне значення. Якщо співвіднести статтю та підзаголовок, то стає незрозумілим про який саме тариф йдеться мова і чому він «за семью замками». Тобто назва ширша ніж зміст статті. Отже, журналіст хотів додати статті експресивного забарвлення, але спроба виявилася невдалою.

Як бачимо, аналіз хремотонімів публікацій у луганській пресі вказує або ж на недоречність їх використання, або ж на недбалість журналістської майстерності.

Науковий керівник – Куцєвська О.С., канд. соц. к. наук, доц.

**СТВОРЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО
ПЕРІОДИЧНОГО ВИДАННЯ ПРО ТВАРИН НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ**

В Україні існує менше десяти періодичних видань, присвячених тваринам. Усі вони обмежуються матеріалами, написаними про хатніх улюбленців: котів, собак, акваріумних рибок. Деякі з них зосереджуються на одному виді тварин, наприклад, собаках. Через це коло читачів журналів дуже обмежене. Усі ці видання в тому чи іншому ступені говорять про тварин, як про «атрибут» життя людини. На даний момент в Україні не існує серйозного періодичного видання про тварин, що акцентувало б увагу читачів на проблемах тваринного світу загалом. Щоб створити конкурентоспроможне періодичне видання про тварин, необхідно розширити його тематику й спрямування. Цього можна досягти, включивши до видання матеріали про найрізноманітніших представників тваринного світу. Це розширить коло читацької аудиторії. Таке періодичне видання буде цікаве і власникам хатніх улюбленців, і пошанувачам тварин, і дорослим, і дітям. Слід подбати про розподіл матеріалу за ustalеними рубриками, щоб охопити якнайбільше читацьких інтересів. Серед рубрик можуть бути: «улюбленці зірок», «цікаві випадки з життя», «тварини і бізнес», «хатні улюбленці», «спілкування з ветеринаром», «захист тварин», «коти й собаки», «цікавинки дикої природи» тощо. Окрім того, необхідно кожного разу підбирати тему номера, яка б торкалася важливого питання життя тварин та їхнього спілкування з людьми. Ще одним важливим моментом є гармонійне використання різноманітних жанрів журналістики. Наряду з інформаційними необхідно розмістити серйозні аналітичні публікації, що дозволять проаналізувати й подати шляхи вирішення проблем, що пов'язані з дикими та одомашненими тваринами. Також варто вдатися до використання художньо-публіцистичних жанрів, які дозволять в образній формі розкрити красу тваринного світу, задовольнити естетичні потреби читачів. Одним з найважливіших факторів конкурентоспроможності й затребуваності видання є його особливий стиль подачі матеріалів й ідейне спрямування. У даному випадку вдалими ідейним спрямуванням ми вважаємо відхід від споживацького погляду на тварин, який зазвичай переважає у виданнях такого типу. Тож наряду з інтригуючими матеріалами й цікавими фактами необхідно розмістити матеріали з яскравою пропагандою відповідальності за тварин як за «братів наших менших». При підготовці видання такого формату необхідно особливу увагу приділити ілюстраціям, що мають не лише гармонійно доповнювати друковані публікації, а й нести окрему художню цінність, привертати увагу читачів. Тож краще за все створити видання про тварин у форматі журналу, який не лише буде конкурентоспроможним і рентабельним, а й матиме потужний вплив на читача у справі братньої любові й турботи про тварин.

Науковий керівник – Федотова Н.М., канд. філол. наук, доц.

МАРКО ПРОКЛЯТИЙ – ОДНА З НАЙСУПЕРЕЧЛИВІШИХ ПОСТАТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Проблема інтерпретації народних легенд у художньому творі – новій естетичній дійсності, що „вбирає” свій час і стає носієм загальнолюдських якостей, цікавою для науковців є ще здавна. Марко Проклятий – одна з найцікавіших постатей українських легенд та переказів. З використанням фольклорних джерел, біблійних мотивів та легенд інших народів О. Стороженко створює свою геніальну повість-поему «Марко Проклятий» про страдника-мандрівника, якого за гріхи не приймає земля. Образ Марка Проклятого – одна з найсуперечливіших, найдраматичніших чи навіть найтрагічніших постатей в історії української літератури. За О. Стороженком – це людська істота, цілковито створена і оповита гріхом, «від якої, все одцуралось; і небо, і земля, і саме пекло!». Це окаяний вигнанець, що народжений поза шлюбом на війні Січі проти черкесів і годований кров'ю пущьвірінків, аж поки не був вигодуваний. Марко сам про себе розповідає: «...Мати...породила на світ як звіряку, в пустині, і вигодувала, як вовчєня, кров'ю од живої тварі...Так не дивуйся, що я не вдався у других людей і що доля моя чортова, а не чоловіча...». Крім фольклорних мотивів у повість інтерпретовано вплітається біблійна легенда про Каїна та Авеля. Переосмислює у Маркові О.Стороженко й образ вічного жида з християнських легенд, що був проклятий на блукання світом аж до другого пришествя Ісуса Христа. Постаць головного героя на початку повісті подекуди нагадує навіть героїв відомих билин, бо він і ведмедя задавив власними руками й люто бився з ордою. Протягом усього життя до страшного прокляття Марко ніби збирає намисто з гріхів, нанизуючи їх поступово один за одним. Але найстрашніші з них – це дітовбивство, вбивство матері та сестри. Однак, не можна оминати й іншої сторони медалі, розглядаючи його під кутом „Марко-праведник”. Скоєні злочини кардинально змінюють світогляд та поведінку грішника: тепер він виважена, поміркована, спокійна людина. Одне лише залишилося з його минулого – це його важка совість, символічно передана в образі торби, та хижий погляд, прикритий маскою зневаги до того, хто турбує його спокій. Марко Проклятий щиро кається у злочинах, скоєних ним, але він не зломився до кінця морально і все ще терпить щосуботи страшну смерть у муках. У своєму вже відталому, некрижаному серці він зберігає тліючий вогник віри у спасіння своєї душі. Постаць Марка Проклятого досить цікава, загадкова, тасмнича, суперечлива, однак, недостатньо вивчена, тому, відповідно, потребує подальшого розгляду, вивчення та аналізу.

Науковий керівник – Пінчук Т.С., канд. філол. наук, проф.

УДК 81'276.3:821.161.2 (043.2)

Мигович Н.В.

Національний авіаційний університет, Київ

СТИЛІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ ЖАРГОНІЗМІВ ТА АРГОТИЗМІВ У РОМАНІ ОЛЕСЯ УЛЬЯНЕНКА «КВІТИ СОДОМУ»

Кожна сучасна людина у своєму індивідуальному побутовому мовленні використовує найрізноманітніші лексичні групи: книжну та розмовну лексику, професіоналізми, терміни, діалектизми, історизми, неологізми, жаргонізми та арготизми.

Жаргон (фран. *jargon* – первісно незрозуміла пташина мова) – це лексика розмовного типу, яка використовується у певних прошарках суспільства і є сукупністю особливостей словника розмовного мовлення тієї чи тієї соціальної групи. Насамперед ця спільність професійна, а також уможливлений тривалим перебуванням людей разом, їхніми однаковими захопленнями. Більшість жаргонізмів становлять слова загальнонародної мови, вживані у специфічному значенні. Різновидом жаргону є арго.

Арго (фран. *argot* – жebraцтво) – це умовна мова соціально чи професійно відокремлених груп, незрозуміла для невластивих у справі цієї групи. Жаргонізми й арготизми існують за межами літературної мови, вони вживаються в літературі та публіцистиці як засіб негативної оцінки та мовної характеристики персонажів.

Одним із письменників, який у прозових творах досить доволі масштабно використовував цю специфічну лексику, був Олесь Ульяненко. Так, надзвичайно багато прикладів жаргонізмів і арготизмів можна знайти в його романі «Квіти Содому».

У більшості випадків ці лексеми є загальновідомими, проте в тексті вони мають непряме значення, наприклад: замочити – вбити; пресувати – морально давити на особу; кранти – нам кінець; заганашити – вбити; втикати – дивитися на щось (когось); втірати – пояснювати; потухати – помирати. У наведених прикладах слова загальновідомі, але в певних групах вони мають зовсім інше тлумачення, ніж у тлумачному словнику української мови.

О.Ульяненко звертається до жаргонізмів і арготизмів для відтворення повноти життя відокремленої частини соціуму, а також щоб передати колорит андеграундного середовища 1990-х.

Науковий керівник – Приходько О.Ю., канд. філол. наук, доц.

ВПЛИВ ФУНКЦІЇ T9 НА ГРАМОТНІСТЬ МОЛОДІ

Писемне спілкування у 21 столітті зазнає суттєвих змін. В минуле відходить листування, натомість поширеними стає електронна пошта, програми для швидкого обміну текстовими повідомленнями та спілкування за допомогою смс. Одним з цікавих аспектів смс-спілкування є використання функції T9. Ця функція добре усім відома з того моменту, коли мобільні телефони стали розповсюдженими серед усіх верств населення. Ця функція покликана для спрощення та полегшення набору текстів у телефоні. Вперше система T9 з'явилася в 1999 році в телефоні Sagem MC 850, а сьогодні вона використовується в мобільних телефонах більшості світових виробників – Nokia, LG, Samsung, Sony Ericsson, та інших. Це система предиктивного набору текстів в мобільних телефонах, яка була розроблена компанією Tegic. Її назва походить від англійського Text on 9 keys, що в перекладі означає «текст на 9 кнопках». Основною метою створення даної системи було спрощення набору текстів там, де кількість кнопок менше, ніж кількість букв в алфавіті, наприклад, в мобільних телефонах. Тобто робота заключається в тому, що після натискання кількох літер система T9 за допомогою словника сама підбирає потрібні слова. При цьому в першу чергу пропонуються слова, які найбільш часто вживаються. Якщо варіант підходить, то запропоноване слово вибирається і набір переходить до наступного. Слова, які були введені користувачем, зберігаються за допомогою спеціальної функції для подальшого використання при наборі. Таким чином, словник системи постійно поповнюється. Головними перевагами системи набору T9 є швидкість і простота введення слів. Текст набирається набагато швидше через відсутність повторних натискань клавіш. Але використання функції T9 може мати і неприємні наслідки. Система T9 не завжди може «передбачити», що саме мав на увазі користувач, тому часто пропонує неправильні варіанти слів. Неуважний користувач може відправити повідомлення, позбавлене сенсу. Наприклад, замість повідомлення «Я принесу тебе завтра» можна отримати «Я принесу себе завтра» або замість «Хорошо» – «Хороню».

Який же вплив здійснює функція T9 на писемне спілкування молоді? З одного боку вона дозволяє економити час, уникнути помилок, адже слова підбираються з електронного словника. З іншого боку звичка перекладати на автоматику перевірку правопису не може не відбитися негативно на грамотності користувача. Знаючи, що розумна техніка виправить правопис, сучасний молодий українець не опікується тим, щоби самому писати правильно. Отже, підказка правопису може допомагати при спілкуванні, але не повинна замінити знання та навички високої культури писемного спілкування.

Науковий керівник – Бурлакова І.В., д-р філол. наук, доц.

**ОБРАЗ МОЛОДІ В РОМАНІ ЛІНИ КОСТЕНКО
«ЗАПИСКИ УКРАЇНСЬКОГО САМАШЕДШОГО»**

Усі звикли сприймати Ліну Костенко як одного з найкращих ліриків української літератури. Проте 2010-го року Ліна Василівна вражає всю інтелігенцію України, написавши свій перший прозовий твір – роман «Записки українського самашедшого». Головний герой роману – 35-річний програміст за освітою, який проте займається обслуговуванням комп'ютерів, а не програмуванням. Його батько – відомий перекладач, шістдесятник, що вдруге одружився на молодшій за нього жінці, яка виховує сина-підлітка, що в романі фігурує під ім'ям-кличкою Тінейджер. Уже з «імені» персонажа ми розуміємо, що він представник молоді. І саме в його образі уособлено молодих людей України.

Головний герой подає таку початкову характеристику юнака: «...Тінейджер, якийсь відчужений... Інші в його віці танцюють на дискотеках, а він увесь там, в електронному задзеркаллі... Я часом думаю – може, він дитина індіго? Все схоплює на льоту, я вже не долітаю... Для малого Тінейджер найбільший авторитет...». Отже, на початку твору й досить тривалий час образ Тінейджера залишається непідвладним розумінню головного героя. А його син, навпаки, захоплюється парубком, хоче бути на нього схожим. Головний герой пише у своїх записках: «Я хотів би цю дружбу засеєвити – час летить, малому потрібен старший товариш». Постійними атрибутами Тінейджера, що супроводжували його всюди, були навушники та сіді-плеєр. Головний герой «...думав, що він слухає музику, скачану з інтернету, а виявляється — ні. Він слухає голоси природи — шум вітру, шум води, щебетання пташок». Отже, навушники для Тінейджера – це не лише можливість долучення до безмежності, а й спосіб дієвого захисту від агресії несприятливого світу, в якому правда змішується з брехнею. Він слухає голоси природи, яка є безмежною й безчасовою, вічною музикою сучасності, яка лунає завжди й усюди.

Неочікувано є поява Тінейджера в кінці роману в зовсім іншому образі – молодого революціонера в помаранчевих кольорах. Юнак усвідомлено-інтуїтивно рухається впродовж дії роману своїм особистим духовно-ментальним шляхом та досягає високої мети. У романі Тінейджер – єдиний представник молодого покоління. Еволюція цього образу є уособленням пробудження національної свідомості всіх молодих людей України. Недарма Тінейджер зображений у творі незвичайною, трохи дивною та відчуженою, інтелектуальною особистістю, що здатна до самовдосконалення та пошуку власного місця в житті.

Науковий керівник – Пінчук Т.С., канд. філол. наук, проф.

МОЛОДІЖНИЙ ЖАРГОН: «ЗА» І «ПРОТИ»

Людина, користуючись мовою, може поліпшувати або погіршувати її. Культура мови – один з головних показників загальної культури людини. Мовлення відіграє важливу роль в оцінці людини співрозмовниками. Мода оточує людину скрізь, виявляється, що і в мові є мода: модні слівця і вирази з'являються у вжитку певної частини людей, існують протягом деякого часу, а потім зникають і на заміну їм приходять інші модні слівця.

Поза загальноновживаною мовою стоять *жаргонізми* (фр. Jargon «пташина мова») – слова, що вживаються в жаргоні – соціальному діалекті мови, яким користуються люди, об'єднані спільними інтересами, захопленнями, професією, віком, ситуацією. Жаргонізми (сленгові слова) посідають важливе місце у культурі мовлення, їх можна зарахувати до лексично-стилістичних утворень. Такі слова притаманні розмовній мові людей, які пов'язані певною спільністю інтересів. Сленг властивий різним групам людей і відіграє важливу роль у житті індивіда. Специфіка молодіжного жаргону в тому, що до нього весь час надходять нові, «свіжі» слова, які відбивають зміни у нашому житті. Це своєрідний «полігон» для випробування новотворів. Парадокс, однак, у тому, що, як тільки слово-жаргонізм стає загальноновідомим (як це, наприклад, сталося зі словом «тусовка»), молодь швидко втрачає інтерес до нього і замінює його іншим. Таким чином, молодіжний жаргон виконує функцію своєрідного "фільтра" для новотворів. Часто жаргонізми використовуються в художній літературі для передачі через мову характеру персонажів. За всієї лексичної нестійкості, все ж можна зауважити, що сучасний варіант молодіжного жаргону будується зазвичай, опираючись на англійські слова (чи американізми): бас (bus) — автобус; боттл (bottle) — пляшка; бразер (brother) — брат; букс (books) — книжки; найсовая(nice) — гарненька; олд мен (oldmen)— старий; пакети (pocket) — кишені; рингать (ring)— телефонувати; тайм (time) — час; траузерс (trouthers) — штани; тейбл (table) — стіл; френд (friend) — друг; шоп (shop)— магазин тощо.

На нашу думку, використання жаргону у своєму мовленні подібне до заміни справжніх цінностей на дешеві блискітки: адже слова загальнонародної мови вироблені й відшліфовані щоденним вживанням у різних сферах життя багатьох поколінь, а жаргонна лексика – це брудне шумовиння, що його викидає мова; його вживання забруднює мову й збіднює думку. Отже, модні слівця, як і модний одяг, підібраний без смаку, часто не прикрашають людину, а спотворюють її. Людина з добрим смаком у своїй мові (як і в одязі, й у вчинках) не копіює сліпо та беззастережно інших, а, орієнтуючись на бездоганні зразки, створює свій власний стиль; вона самотунтя і неповторна.

Науковий керівник – Гайович Г.В., канд. філол. наук, доц.

**НЕВЕРБАЛЬНА ПОВЕДІНКА ПЕРСОНАЖІВ
У РЕКЛАМІ УКРАЇНСЬКИХ ТЕЛЕКАНАЛІВ**

Виходячи з факту подвійності рекламної комунікації, необхідно поряд з вербальними аспектами реклами розглядати і невербальні її складові, а також їх взаємодію, взаємовплив та взаємодоповнення. Незважаючи на актуальність та важливість теми невербальної комунікації в рекламі, українськими дослідниками вона розглянута недостатньо, на відміну від дослідників Росії та США. Тому, створюючи рекламу, українські фахівці частіше спираються на теоретичну базу зарубіжних дослідників.

Детальне вивчення цієї теми особливо необхідне майбутнім фахівцям з соціальних комунікацій. Успіх будь-якого рекламного звернення в значній мірі залежить від уміння встановлювати довірливий контакт з аудиторією, а такий контакт залежить не стільки від того, про що говориться, скільки від того, як це передається невербальними сигналами. Саме тому особливо увагу слід звертати на манеру поведінки, позу і міміку персонажа в рекламі, а також на те, як він жестикулює.

Знання „безсловесної мови” багато в чому визначається нашою загальною психологічною культурою і багато в чому визначає культуру нашого спілкування. Деякі невербальні сигнали можуть відрізнитися у людей різних національностей або жителів різних країн. Це може стати перешкодою в рекламній комунікації. Тож, створюючи рекламу, що розрахована на інші національні групи людей, треба враховувати та знати їхнє розуміння жестів-символів. Українське телебачення нараховує близько 100 телеканалів, на кожному з яких більше або менше часу відводиться на рекламу. Кожного дня з’являються на екранах все нові та оригінальні реклами. Кожну з них можна проаналізувати з точки зору невербальних сигналів, тому що жодна реклама не може бути виготовлена без їх використання.

Проаналізувавши деякі рекламні ролики, можна зробити висновок, що вони створені на вищому рівні, у тому числі й відносно передачі невербальних засобів, тому користуються популярністю та прихильністю серед українського населення. Але для дослідження були взяті якісні ролики, що вже перевірені на ефективність та дієвість з точки зору рекламної мети. На жаль, не всі українські рекламні ролики розроблені на такому рівні. Тому, для їх вдосконалення необхідно подальше вивчення невербальної комунікації у рекламі українськими фахівцями, створення власної теоретичної та дослідницької бази щодо цієї теми.

Науковий керівник – Манич Н.С., канд. філол. наук

ВОЛОДІННЯ ФАХОВОЮ МЕТАМОВОЮ ЯК ІНДИКАТОР ЗАГАЛЬНОЇ ЕРУДИЦІЇ ЛЮДИНИ

На сучасному етапі розвитку українського суспільства спостерігається тенденція до усвідомлення ролі культури фахового мовлення в успішному професійному зростанні. Сучасна молодь прагне до усвідомлення себе як високоосвіченого фахівця, щасливої людини з чіткими орієнтирами та райдужними перспективами. З огляду на це важливо не випускати з уваги ті сприятливі чинники, які підвищують імовірність досягнення поставленої мети. Одним із таких чинників, який може забезпечити шлях до успіху в професійній діяльності, є володіння фаховою метамовою. Це виявляється в орієнтації на формування креативної мовної особистості, яка має розвинуте чуття мови, досконало володіє мовним етикетом, знайома із кращими зразками мовної поведінки, відшліфованими в процесі культурного розвитку нації, та спрямована на толерантне мовленнєве спілкування.

Висококваліфікований фахівець будь-якої галузі повинен мати високу загальну й мовну культуру, уміти спілкуватися з людьми, висловлюватися точно, логічно й виразно, досконало володіти фаховою термінологією, що можливо тільки за умови глибокого вивчення рідної мови, свідомого ставлення до повсякденної мовної практики. Досягнення високого рівня мовної культури потребує поглиблення знань про норми та стилі української мови, специфіку професійної мови та її роль у професійній діяльності, особливості використання мовних засобів у фаховому мовленні. Засвоєння теоретичних відомостей повинне відбуватися одночасно із виробленням навичок правильного використання лексико-фразеологічних, морфологічних і синтаксичних засобів української мови.

Формування високої загальної й мовної культури забезпечує ряд суміжних дисциплін: літературознавство (значення мовних засобів у формуванні індивідуального стилю), педагогіка (формування мовної особистості, мовне виховання), риторика (оволодіння технікою публічного виступу), психологія (психологічні особливості мовця, вплив мови на психіку людини, мовна поведінка), логіка (логічність мовлення), філософія (філософські положення є методологічною основою культури мови), соціологія (соціальні ролі мовців, які визначають комунікативно-діяльнісні потреби особистості), соціолінгвістика (вплив на мовну поведінку соціальних чинників, класифікація мовних ситуацій), психолінгвістика (мовна діяльність, тезаурус мовної особистості), естетика (естетика мови і естетика мовлення). Таким чином, володіння фаховою метамовою є основою для ефективного сприймання теоретичних відомостей певної галузі знань, виступає запорукою реалізації творчого потенціалу та засвідчує загальний рівень ерудиції людини.

Науковий керівник – Савельєва Л.С., канд. філол. наук

МОВЛЕННЯ ВЕДУЧОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ТЕЛЕКАНАЛУ

Двомовність Луганщини, як відмінна риса регіону, зумовлює потребу у висококваліфікованому ведучому, який зможе побудувати розмову із гостем у студії таким чином, що це буде зрозуміло і російськомовному, і українськомовному реципієнту.

Ведуча проекту «Життя яскраве» регіонального телеканалу ІРТА Вікторія Гур'ян протягом випуску програми розмовляє українською. Натомість запрошений (запрошена) до студії гість говорить російською. Особливість мовлення виявляється в застосуванні певних звуків у словах, які не відповідають нормам, але є характерними саме для населення східних областей України. Завдяки такому підходу ведуча не змушує гостя говорити українською, оскільки можуть з'явитися помилки через необхідність швидко перекладання думок українською, а також правильно переформулювати речення та фрази. Однак, модератор розмови підсвідомо впливає на реципієнта: пропагує українську мову, привичає до «автоматичного» сприйняття, формуючи національну самосвідомість населення, незважаючи на двомовний характер спілкування. Відеосюжети, які становлять третю частину інформації, поданої протягом програми, мають українськомовне озвучення. Зміст викладу має форму нарису або есе, тому мова містить образні засоби, застосування прийомів виразності: «...Італійський митець... демонструє враженням глядачам неабиякий талант... Колишній інженер-механік створив із дроту та металевих ланцюгів цілу серію незвичних скульптур під назвою «Внічию із залізом». Ці роботи – дійсно свідцтво приборкання людиною непокірного металу...». Такі структури увиразнюють семантичні відтінки мовлення, які допомагають сконцентрувати увагу глядача на важливих компонентах висловлювання ведучої, мовлення має особливий інтонаційний малюнок, що у свою чергу сприяє підвищенню експресивності викладу, а відтак і посиленню впливу журналіста на глядача. Окрім розповідних та питальних речень, характерних для ведення діалогу, ведуча використовує й окличні речення. Вони наявні як під час розмови, так і в озвученні відеосюжетів, запропонованих протягом ток-шоу. За допомогою окличних речень ведуча привертає увагу телеглядача, концентрує її на певному аспекті, частині розмови, яка, на її думку, вимагає наголошення. Доречним є застосування прямої мови: «Коли я приступаю до роботи, – каже митець, – у мене прокидається азарт: хто переможе цього разу – я чи неслухняний дріт?». Цей прийом скорочує відстань між реципієнтом та автором вислову, через що інформація сприймається не так опосередковано, як це відбувається, коли розповідь іде тільки від третьої особи. Таким чином, ток-шоу «Життя яскраве» на каналі ІРТА є зразком якісного ефірного продукту, який відповідає нормам української мови й задовольняє інформаційно-розважальні потреби реципієнта Луганщини.

ВИСВІТЛЕННЯ КОЛЕКТИВІЗАЦІЇ НА СТОРІНКАХ ГАЗЕТИ «ПРАВДА»

Наполегливе впровадження авторитарної ідеології сприяло тому, що вона проникла в усі сфери не лише економічного, а й духовного життя суспільства, у тому числі й у журналістику. Вона виявилася повністю підпорядкованою адміністративно-командній системі. Центральні ЗМІ виступають головною пропагандистською зброєю та диктують місцевій журналістиці безпеліційні заходи у просторі інформаційного впливу на населення. Об'єкт дослідження – газета «Правда», як всесоюзне видання з найвищим накладом у 20-ті – 30-ті рр. ХХ ст. в СРСР. Предмет – висвітлення проблеми колективізації на сторінках газети «Правда».

За виконання 1-го п'ятирічного плану розгортається запекла боротьба і це стає повсякденною справою не лише для народу, а й для ЗМІ. Надаючи цьому першочергового значення, «Правда» від 1 червня 1929 р писала: «Для кожної газети, від «Правди» до сільської стінної газети, п'ятирічка тепер є стрижнем роботи». Перед журналістами ставили чітку ціль: використовуючи інформаційний простір, заманити селян до державних колгоспів і показати на прикладах, що буде з тими, хто незгоден. ЗМІ були перетворені на механізми і гвинтики для успішної політики комуністичної партії. Тим часом Сталін, усупереч своїм попереднім указівкам, бере на себе місію виступити у пресі з критикою, де знаходить місце для нездорових і навіть злочинних явищ у галузі колективізації. Так, 2 березня 1930 р. «Правда» опублікувала статтю Сталіна «Запаморочення від успіхів» (потім стаття була випущена окремою брошурою), у якій були розкриті причини помилки в колективізації, внаслідок чого приймається постанова про боротьбу з недоліками організації колгоспного руху. Але про провину керівника країни в допущених перегибах він не написав жодного слова. Проте, з'явилися деякі ознаки перебудови у висвітленні питань колективізації. Так, «Правда» започатковує рубрику «Рішуче припинити перегиби у відношенні середняка». Однак нова хвиля розкуркулення, що прокотилася по країні через кілька місяців, знову відроджує всі негативні тенденції в діяльності журналістики, пов'язані з колективізацією. Переслідувались і заарештовувались журналісти, редактори і кореспонденти які мали хоч би мале відношення до опозиційних виступів. ЗМІ стають повністю підпорядковані тоталітаризму, яке утвердилося як форма найвищого державного управління. Гніт відчули всі так чітко, що період розкуркулення був початком «залізного кулака», пропагандою якого стали ЗМІ від центральних до маленьких стінних газет.

Отже, застосовувані газетами і радіо форми організації та залучення трудящих до економічного будівництва, розвитку багатонаціональної радянської культури здійснювали свій внесок у підйом народного господарства, в ідейно-патріотичне виховання мас.

Науковий керівник – Неврузова Г.М., вкл.

**МАНПУЛЯЦІЯ ЯК ГОЛОВНА
ТЕХНОЛОГІЯ ПОЛІТИЧНОГО ТОК-ШОУ**

Телевізійна журналістика сьогодні – це не лише один з підвидів засобів масової інформації, метою якої є інформування і формування громадської думки. Наразі ТБ впевнено зайняло позицію модератора людської поведінки. Телевізійні програми наче декларують, як треба жити. Останньою тенденцією є те, що більшість програм покликані розважати глядача, при цьому нерідко під розважальністю ховається маніпулятивний підтекст. Саме таку структуру спостерігаємо в українських політичних ток-шоу.

Політичне ток-шоу – гібридний жанр, у якому інформативність і розважальність зумовлені технологіями, що йдуть за психологією телеглядача. У зв'язку з цим, такі програми зазвичай використовують маніпуляцію, як засіб керування думками свого реципієнта.

Телевізійні політичні ток-шоу, подаючи новинний матеріал у м'якому вигляді, покликані створювати порядок денний, вводити нових політичних лідерів, кристалізувати думку глядачів, проте в реальному телепросторі часто відбуваються різноманітні модифікації класичних функцій цього жанру: яскраво виявилася тенденція використання політичних ток-шоу у власних PR-інтересах.

Сьогодні спостерігаємо досить сумну тенденцію: невміння політичних опонентів вести конструктивну, аргументовану дискусію. Ця неспроможність виявляється у відсутності навичок правильно задавати питання, низькій культурі, невмінні слухати.

Шоу, в якому дотримуються позиції, що рейтинги роблять конфлікти, скандали і словесні баталії – ось формат сьогочасних політичних ток-шоу. Гонитва за прибутками змушує ведучих віддавати перевагу видовищності та сенсаційності в ефірі, ніж змістовності і конструктивізму.

Отже, наразі ток-шоу є популярним поширеним жанром на телебаченні. Актуальні, цікаві теми й динамічний формат, ефект співучасті – ось, що потрібно сучасному реципієнту. Утім, сьогодні головні ставки роблять не на інформацію, а на скандали! Програми, які повинні пояснювати глядачам реальну політичну ситуацію, лише розігрують театральні вистави, що суперечить головним характеристикам жанру. Необхідно змінювати ці тенденції, повертаючи головні засади об'єктивності й правдивості в політичне ток-шоу.

Науковий керівник – Галич В.М., д-р філол. наук, проф.

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ РОЗВАЖАЛЬНИХ ВИДАНЬ ГУМОРИСТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

Великого розповсюдження в Україні розважальні видання гумористичного характеру набули на початку ХХ століття. Це було зумовлено політичною ситуацією в країні та необхідністю критики політичного режиму. На той час такі журнали називали сатиричними, через те, що більша частина матеріалів несла в собі палку сатиру влади.

Першими на території України друкованими органами, які ще наприкінці 1905 р. набули характеру сатиричних видань, були ілюстровані додатки до «Одесского листка», «Киевской газеты», «Одесских новостей». Разом з ілюстрованими додатками до газет наприкінці 1905 р. в Україні з'являються спеціальні сатиричні журнали.

Окрім Києва і Одеси, сатиричні видання випускали в Полтаві, Харкові, Миколаєві, Єкатеринославі. Єдиним сатиричним журналом Харкова на початку ХХ ст. був «Злой дух». У другій половині 1906 р., коли у найбільших містах України уже майже не існувало сатиричної періодики, у Миколаєві з'явився журнал «Оса», який відрізнявся високим художнім рівнем карикатур.

Першим київським сатиричним журналом був «Шершень». Цей гумористично-ілюстрований тижневик виходив від 6 січня до 14 липня 1906 р. в Києві. Його видавцем і редактором був В. Лозинський. За цей період з'явилося 26 чисел, з них три були подвійні. Над випусками «Шершня» працювали такі автори ілюстрацій та політичних карикатур, як І. Бурячок, Ф. Красицький, В. Масляников, П. Наумов, В. Різниченко, О. Сластіон та інші, а також літературні постаті: М. Коцюбинський, А. Кримський, І. Липа, І. Франко, Л. Українка, О. Маковей, В. Стефанік та інші. Видання «Шершня» припинилося у липні 1906 р. без офіційного розпорядження з боку влади. Постійні переслідування, штрафи, конфіскації зломали наполегливість та силу осіб, які готували та видавали журнал.

Журнал започаткований як двотижневик під назвою «Червоний Перець», виходив 1927–1934 рр. у Харкові як додаток до «Вістей ВУЦВК», редактор — Василь Чечвявський. Головні співробітники: Остап Вишня, Юрій Вухналь (Іван Ковтун), Юхим Гедзь (Олекса Савицький), Антоша Ко (А.Гак), Б.Сіманців, К.Котко (М.Любченко) та інші. Крім політичної сатири (завжди з радянських офіційних позицій), «Червоний Перець» присвячував увагу боротьбі зі спекуляцією, безпорадністю адміністрації, бюрократизмом тощо, також побутовим справам. Від 1933 року в редакції «Червоного Перця» почалися арешти. Владі не подобалася критика в журналі. Поновлений 1941 під назвою «Перець», виходив у Києві. У повоєнні часи став одним із найпопулярніших видань в Україні та за її межами.

Науковий керівник – Довженк О.В., канд. філол. наук, доц.

**ГРОМАДСЬКЕ ТА МІЖСОБИСТІСНЕ
СПІЛКУВАННЯ: КОМУНІКАЦІЯ У СФЕРІ ПРАВА**

Первісне юридичне спілкування людей полягало у використанні неписаних законів суспільства, тобто починали формуватися юридичні норми. У стародавніх цивілізаціях Сходу неписані закони змінювалися писаними. У Вавилоні, Єгипті, Китаї судочинство виникає завдяки царським указам. При цьому використовувались апеляції до божественних начал, провідником яких вважався монарх. Характерно, що китайська юридична проза нерідко поєднувала реальність і міф, щоб надати явищам авторитетності. Юридична риторика вавілонян знайшла свій найповніший прояв у Законах Хаммурапі. Політичні і юридичні норми у Стародавньому Єгипті були осмислені як Маат – божественний порядок та істина, що не дають суспільству зрватися у хаос.

У Стародавній Індії юридична риторика знайшла своє втілення у законах Ману та інших подібних кодексах. У них закріплено соціальне гноблення і расистські принципи, гарантом справедливості вважався цар.

Питання юридичного характеру посідають значне місце у Біблії – літературній пам'ятці Стародавнього Ізраїлю. Її центральним поняттям є Закон, який чітко поділяв «добро» і «зло», відрізняв стародавнього ізраїльтянина як представника «народу святих» від язичника. Автори Біблії слідом за десят'ю заповідями помістили «Закони заповіту», тобто закони Мойсеєві. Приписи мали тенденцію до розростання в розгалужених коментарях. Існували школи законників – Дім Шамрая, Дім Галлілея, – які змагалися між собою у сфері витлумачення Закону (згодом на основі цих коментарів з'явиться Талмуд).

На підґрунті римського права складалася розгалужена система юрисдикції у Західній Європі. Право починають трактувати як особливий фактор культури. Спостерігається вихід за межі понять традиційного римського права, адаптованого думкою Середньовіччя; виникає ідея права природного, на якій згодом ґрунтуватимуться численні утопічно-революційні доктрини. Значну роль у розвитку судового красномовства нового типу відіграла юридична систематика, пов'язана з іменами Альціата, Констануса, Донесла та Рамса (XVI ст.), які відкинули схоластичні методи і прагнули до точності юридичних дефініцій. Судове красномовство існувало у Київській Русі: у процесі княжого суду можна було звинувачувати й оборонятися словом. Розвиток українського судового красномовства XIX – XX ст. пов'язаний з іменами М. Карабчевського, талант якого розгорнувся на теренах Петербурзької юстиції, та М. Холери, що також був відомим здібностями юридичного оратора Петербургу. Уже в радянський період набули ваги імена М. Криленка, шлях якого закінчився посадою державного звинувачувача за сталінських часів, та Р. Руденка, головного звинувачувача на Нюрнберзькому процесі.

Науковий керівник – Бурлакова І.В., д-р філол. наук, доц.

ОСОБЛИВОСТІ ФОТОГРАФІЇ ЯК ІКОНІЧНОГО ЗНАКА У СУЧАСНІЙ ПРЕСІ

На сучасному етапі розвитку журналістики фото часто стає носієм основної думки журналістського матеріалу, увиразнює інформацію, підкреслює факти сучасної дійсності, спрямовує читачів на важливі деталі об'єктів журналістського твору. Фотографія в процесі пізнання є одним з комунікативних каналів, за допомогою яких здійснюється зв'язок суб'єкта з реальною дійсністю. Отримання повноцінної журналістської фотографії передбачає нерозривну єдність відображеної дійсності і її авторської оцінки, осмислення, виявлення знакової суті зображуваного. Розглядаючи фотографію як знак, наочний образ, слід виділити її матеріальну форму і внутрішню характеристику, зміст. Тому варто розглянути фотографію у ЗМІ з точки зору її семіотичного потенціалу, як іконічний знак. Іконічний знак (або іконічність) – семіотичне поняття, різновид знака. Уперше термін (icon) був запропонований і розроблений американським філософом і логіком Ч. С. Пірсом (іншими елементами запропонованої ним трихотомії є знак-індекс і знак-символ). Як зазначає Ч. С. Пірс: «іконічний знак – це знак, який володіє рядом властивостей, властивих зазначеному ним об'єкту, незалежно від того, існує цей об'єкт насправді чи ні. Відносини між знаком і об'єктом – це відносини подібності; знак виявляється знаком просто в силу того, що йому «трапилося бути схожим» на свій об'єкт». Єдиний спосіб прямої передачі будь-якої ідеї, згідно з задумом Ч. С. Пірса, можливий лише за допомогою іконічного знака. Іконічний знак також відіграє особливу роль у комунікації, маючи одну важливу перевагу: він провокує виникнення чуттєвого образу. Іконічний знак може володіти наступним якостями об'єкта: оптичними (видимими), онтологічними (передбачуваними), конвенціональними (умовно прийнятими, змодельованими – наприклад, промені сонця, змодельовані у вигляді рисок). Іконічний знак являє собою модель відносин між графічними феноменами, ізоморфну модель перцептивних відносин, яку ми вибудовуємо, коли дізнаємося чи пригадуємо якийсь об'єкт, тобто графічна схема відтворює співвідношення схеми розумової. В загальній структурі іконічного повідомлення особливу роль грає денотативне зображення – у тій мірі, в якій воно передбачає відсутність коду. Бо завдання денотативного повідомлення полягає в тому, щоб натуралізувати повідомлення символічне, надати вигляд природності семантичному механізму конотації. Парадокс фотографії сучасної преси у співвідношенні двох повідомлень – одне з них без коду (фотографічний аналог реальності), а інше з кодом («мистецтво», обробка, «лист», риторика фотографії). Зі структурної точки зору головне те, що конотативне, кодоване повідомлення розвивається на основі повідомлення без коду.

Науковий керівник – Антонова О.В., канд. соц. к. наук, доц

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ

УДК 141.7 (043.2)

Безтільна О.В.

Національний авіаційний університет, Київ

ПРОБЛЕМА СВОБОДИ: ДОСВІД АТЕЇСТИЧНОГО ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ ТА «НОВИХ ЛІВИХ»

В сучасній культурі цінність свободи та вільної індивідуальності звеличена до культу. В своєму абсолютизованому значенні категорія свободи виключає співвіднесеність із необхідністю, тобто виключає детермінацію об'єктивними законами природи та суспільства. Сучасна некласична філософія оперує саме таким, об'єктивно *індетермінованим*, а, отже, *суб'єктивованим* визначенням свободи. Для неї свобода – це самовизначення духу, свобода волі, здатність індивіда діяти у згоді з самим собою і не визначатися зовнішніми обставинами. Варіант вкрай індивідуалістичного вираження свободи у ХХ ст. знайшов своє відображення в атеїстичному (лівому) напрямку філософії екзистенціалізму і, безпосередньо, в філософії Ж.-П. Сартра. Французький філософ розумів свободу як негативність по відношенню до буття, яке трактувалося як емпірично суще. Згідно Ж.-П. Сартра, людина вільна в тому сенсі, що вона сама «проектує», створює, вибирає себе, не визначаючись нічим, окрім власної суб'єктивності. Позбавлена будь-якої онтологічної «основи», людина виявляється самотньою, закинутою у цей світ, і тому «приреченою» на свободу. Вона може відмовитися від своєї свободи, стати «як всі», але тільки ціною відмови від себе як особистості.

Розуміння того, що людина вільна може поводитись як вважає за потрібне, коли її свобода не має меж, окрім власної самовизначеності, таїть в собі небезпечні перспективи. Необмежена «принципом реальності» та позитивним морально-ціннісним навантаженням, свобода може перетворитися в чисту негативність і постане у формі довільної сваволі та суцільного хаосу. В суспільній історії ХХ ст. в Західній Європі крайній суб'єктивізм у розумінні свободи знайшов своє практичне втілення в світоглядних установах і поведінці «нових лівих». «Нові ліві» – це назва для ліворадикальних ідейних течій та політичних рухів кінця 50-70-х рр. минулого століття. «Нові ліві» виступали з визвольно-гуманістичною критикою «буржуазної цивілізації», протестуючи проти бездуховності й відчуження сучасної культури, знеособленості та уніфікації людини в ній. Проте ця критика в середовищі їх найбільш радикальних послідовників часто вироджувалася в «тотальне заперечення» історичної спадщини, досвіду демократичної боротьби, ідеології й будь-яких форм організації, а, отже, приймала антикультурний, нігілістичний характер. Західні одіозні інтелектуали, в тому числі Ж.-П. Сартр, який був одним з ідейних провідників бунтівної молоді, згодом жажнулися результатів такої нігілістичної свободи-бунту й відхрестилися від нього. Проте, не можна заперечувати факт непрямої відповідальності лівих інтелектуалів-теоретиків за цей умонастрій. Тож негативна суб'єктивістська свобода не є добрим помічником у справах утвердження гуманістичних цілей та прагнень людини.

Науковий керівник – Шоріна Т. Г., канд. філос. наук

ЕВТАНАЗІЯ: ДЕ ФАКТО В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Вже протягом багатьох століть центральне місце як у філософській, так і у юридичній доктрині займає питання життя людини як апріорно найвищої цінності буття. Історія ілюструє приклади самовідданої боротьби поневолених верств за можливість реалізувати своє природне право на життя, яке часом намагалися обмежити «сильні світу сього». Відійшовши від рабовласницьких відносин, ступаючи стрімкими кроками ерою науково-технічної революції, сьогодні суспільна свідомість породжує все дивовижніші конструкції. Одними з таких «новачій» є думки з приводу права на «легку» смерть – евтаназію, дискусії довкола якої набувають неабиякого масштабу і резонансу.

Зустрічається кілька критеріїв визначення видів евтаназії. За активної евтаназії («метод наповненого шприца») смерть невеличково хворій особі заподіюється з метою припинення її страждань введенням в тіло відповідних засобів, вчиненням інших дій, що спричиняють настання смерті. Пасивною евтаназією («метод відкладеного шприца») є припинення надання медичної допомоги, що призводить до настання смерті з метою полегшення страждань. Розрізняють добровільну (за проханням) та примусову (без згоди) евтаназію. За мотивацією рішення лікаря евтаназію поділяють на пряму (коли лікар має намір «вкоротити життя» пацієнта) і непряму (смерть хворого пришивидується, як побічна реакція на дії лікаря, спрямовані на іншу мету, наприклад, збільшення доз обезболюючих речовин тощо). Більшість вітчизняних дослідників досліджуваної проблеми доходять висновку, що добровільне прохання людини про позбавлення її життя може бути задоволене, але перш ніж це здійснити необхідно зауважити ряд факторів: прохання хворого повинно бути стійким і свідомим (що встановлює психіатрична експертиза); неможливість полегшення страждання хворого відомими засобами; встановлення неможливості врятувати життя незалежною колегією лікарів-спеціалістів одностайною думкою; наявність згоди близьких родичів хворого, і, навіть, попереднє повідомлення органів прокуратури про обставини справи.

Дилема щодо застосування евтаназії з'являється при визначенні стану хворого як невеличкового. Але будь-який діагноз є лише вірогідністю. Підтвердження чи спростування його залежить, в першу чергу, від внутрішнього ставлення хворого до хвороби, довіри до лікарів, бажання вилікуватися. Захмарні ціни на життєво важливі лікувальні препарати та операції і грошова неспроможність громадян, відсутність відповідної медичної апаратури і кваліфікованих фахівців – такі реалії сучасного життя автоматично прирікають людину стати суб'єктом пасивної евтаназії. Здійснюється пасивне вбивство, винних у якому важко знайти: лікар, який намагаючись врятувати, виписав дорогий препарат; чи родина, котра не має фінансів, щоб його купити; чи держава, яка за браком бюджету не може надати життєво необхідної матеріальної допомоги; чи негативні сторони науково-технічного прогресу, що викликають все новіші й складніші хвороби?!

Науковий керівник – Кошетар У. П., канд. істор. наук, доц.

**МОРАЛЬНА ДОКТРИНА БУДДИЗМУ В СТРУКТУРІ КУЛЬТУРИ
СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА**

Буддизм – найдавніша з трьох світових релігій. Буддизм – жива і життєдайна релігія. У різних частинах земної кулі і нині продовжують виникати нові буддистські общини, споруджуються храми. Як і всі інші релігії, буддизм обіцяє людям порятунок від страждань, нещастя, страху смерті. Проте він не визнає безсмертя душі, не вважає її вічною і незмінною, не вбачає ніякого сенсу в прагненні до вічного життя на небесах, оскільки, з погляду буддизму, вічне життя – це лише нескінченний ланцюг перероджень, зміна тілесних оболонок.

З часом буддистський культ значно змінився, оскільки повинен був задовольняти національно-духовні потреби віруючих, цілком відмінні від інтересів і потреб аскетів. Поступово у буддизмі розвинулись елементи культури, подібні до існуючих в інших релігіях. Буддизм звів у культ численні реліквії. Згідно з буддизмом людина сприймає світ через свої відчуття, але вони – не суб'єктивні уявлення індивіда, а об'єктивний факт, наслідок збудження дхарм, часток світобудови.

Людина народжується, живе і помирає. Смерть – розпад даного комплексу дхарм, народження – його відновлення, але вже в іншій формі. Це і є круговерть життя, цикл нескінченних перероджень. Сума добрих і злих вчинків визначає, у якій формі людина відродиться у наступному. Буддизм вшановує чимало рослин і тварин, вважаючи їх священними. Буддизм як релігія і міфологія обумовив виникнення прекрасного мистецтва: храмової архітектури, своєрідних живопису і скульптури.

Для більшості прихильників буддизму характерною є миролюбність, яка відіграє у сучасному світі свою роль у боротьбі проти загрози нової надруйнівної війни. Шлях до миру, за буддизмом, пролягає значною мірою через внутрішнє моральне самовдосконалення особистості, тобто через зречення від усіх земних почуттів і пристрастей. Світу відомі такі популярні буддисти як Джордж Харрісон, Пол МакКартні, Джон Леннон, Джек Керуак, Річард Гір та інші. Своїм прагненням до духовного саморозвитку вони дають приклад поведінки справжніх буддистів.

Великий демократизм буддизму полягає в тому, що він визнає (у більшості своїх течій та сект) за кожною людиною принципову можливість здійснити саме цей життєвий подвиг. Буддизм також викликає повагу до себе вже внаслідок того, що він виявляє надзвичайну толерантність у відношенні до всіх та всіляких шляхів духовного (в даному випадку – релігійного) пошуку.

Науковий керівник – Мокляк Л. І., доц. НАУ

WORLDVIEW ASPECTS OF E-LEARNING

Almost every day we hear about e-learning. Every year it is becoming more and more popular as the convenience of such learning is obvious. What is the reason of such popularity? The main purpose of e-learning is to erase any borders between people who want to gain knowledge and those who are willing to share it.

The date of «birth» of the distance education was the year of 1728, when in the American newspaper «Boston Gazette» an advertisement of the stenography teacher Caleb Phillips was published. He searched for the students to send them their weekly assignments by mail. The tempo of the modern world development can be compared with the rapid stream that is going quicker and quicker. It requires faster and cheaper means of knowledge transfer. We need computers for this purpose. We trust them and use them everyday even not realizing it. The computers are part of our life and once the day will come when the human will stop the evolution to let the electronic to have it.

Education is a very powerful tool for shaping a person's worldview, so we have to be very cautious with solutions to this question. If we consider e-learning as a primary source of knowledge, then we face with several problems.

1. E-learning requires a high level of self-control. You can not be taught, you can only learn.

2. The problem of knowledge quality criteria and evaluation of its objectivity. How should we value the e-learning?

3. E-learning isolates person from society. If the person spends almost all of his time at home, learning out of society, then such noisy real world can shock and make this person turn to Escapism. The escape from the perceived unpleasant or banal aspects of daily life may become common event for e-learning students. Can we be sure that we are able to handle with this problem?

4. Communication with remote teacher is quite unilateral. The teacher generally plays one of the most important roles in the «theater of education». Firstly, the teacher is an example for his students, the thinking ideal and the educator. He is like a beacon that helps to find the right path for those who need it. But how is it possible to follow the teacher, how can we understand his life principles, his worldview if there is electronic barrier that can not pass any emotions, feelings? There exist only raw words and facts and it is almost impossible to borrow something interesting for your own worldview.

5. Education involves not only getting some fund of theoretical knowledge and practical skills, but also the ability to live among people, moral and ethical views.

We are standing on the edge of radical changes in the world. By replacing the classical learning with the electronic one we will change our worldview. With changing our worldview we will change the world and finally change ourselves.

Scientific supervisor – S. Ishchuk, senior lecturer

СМЕРТНАЯ КАЗНЬ, КАК ПРОБЛЕМА ПРИКЛАДНОЙ ЭТИКИ

Смертная казнь – одна из сложнейших проблем прикладной этики, проблема, по поводу моральной квалификации которой нет единства мнений в общественном сознании ни среди специалистов, ни среди широкой публики. В настоящее время ее актуальность связана также и с тем, что многие государства идут на смягчение законодательства, при этом отменяя и смертную казнь. Аргументы за ее отмену и за сохранение имеют определенные резоны. Казалось бы, что может быть проще чем «око за око». Однако, есть некоторая разница между умышленным убийством, совершенным преступником и убийством санкционированным государством, т. е. обществом интересы которого государство представляет. Получается, что общество виновное за то, что вырастило и воспитало преступника, само же его лишает жизни. С моей точки зрения смертная казнь должна быть упразднена при условии ее надлежащей замены в виде не только материально-психологических лишений для преступника, но и при помощи специально разработанных индивидуальных мер для возбуждения у виновного душевных мучений и переживаний по поводу совершенного им преступления.

В прошлом большинство людей считало смертную казнь совершенно справедливым способом защиты общества от определенного вида преступлений, причем ни сама смертная казнь, ни ее ужасающие виды не вызывали ни дискуссий, ни осуждения. По мере развития человеческого общества изменяется отношение к проблеме смертной казни. Прокуроры, требующие, и судьи, выносящие смертный приговор, никогда бы сами не согласились быть его исполнителями. Вся прагматика этого деяния обставлена таким образом, чтобы никто не чувствовал индивидуальной ответственности за него и не мог считаться виновным. Л. Н. Толстой называл это вторым обманом (первый обман, по его мнению, состоит в стремлении придать насилию законный, нравственно санкционированный характер): «Через государственное устройство, в котором, как в сплетенной из прутьев корзине, все концы так спрятаны, что нельзя найти их, ответственность в совершаемых преступлениях так скрывается от людей, что люди, совершая самые ужасные дела, не видят своей ответственности за них. Одни потребовали, другие решили, третьи подтвердили, четвертые предложили, пятые доложили, шестые подписали, седьмые исполнили». Но это лишь доказывает, что моральные соображения являются здесь не главными. А смертная казнь есть покушение на основной нравственный принцип самоценности человеческой личности, так как убийство не может быть человеческим, разумным делом.

Научный руководитель – Черноног Р. А., канд. філос. наук, доц.

УНИВЕРСАЛЬНЫЙ ЧЕЛОВЕК В СПЕЦИАЛИЗИРОВАННОМ МИРЕ: ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ИЛИ КОНФЛИКТ

На протяжении всего своего существования человечество было в плену таких потребностей как кров, еда, защита. Раньше человеку необходимо было удить рыбу, загонять животных, рубить лес или обживать пещеру, чтобы выжить. Теперь же выплата кредита за жилье и машину, восьмичасовой рабочий день, гонка за повышением зарплаты – залог выживания сегодня. Стандартизация жизни, это то чем приходится платить за качественную медицину, обслуживание, свет, воду транспорт, за все то к чему мы так привыкли от рождения. Но все это было бы невозможно без энтузиастов, которые в свое время раздвигали границы науки и подобно Прометею учили людей новому.

Эти люди были специалистами своего дела, которые всю свою жизнь посвятили определенной науке или отрасли производства. В то же время по данным статьи «Тяжесть миллионеров» опубликованной в журнале «Вокруг света» 70 процентов предпринимателей которые потеряли свои компании, свое дело, работу которой они отдавали все свободное и рабочее время но сохранив при этом достаточно средств для безбедного существования, в течении последующих двух-трех лет ушли из жизни из-за обострения имеющихся заболеваний или же покончив жизнь самоубийством. Вызвано это тем, что стремясь стать лучшими в своем деле и, как ни парадоксально, получая удовольствие от работы, эти люди настолько «специализируются», что превращаются в людей-функций, зависимых от своей деятельности. Зачастую мы видим только одну сторону медали, мы видим много ярких примеров успешных и талантливых людей, но не знаем чем они за это платят. Нам хочется быть похожими на них, успешными, богатыми иметь власть и влияние. Но нельзя забывать что в таком случае мы будем двигаться только в одном направлении вверх, мы уподобимся башне, которая не имея прочного, широкого фундамента растет все выше и выше к облакам и которая со временем будет вынуждена с треском пасть под своим весом.

Каков же выход? Необходимо разделять специализацию работника и специализацию человека. Специализация человека превращает его в винтик, в инструмент, когда в погоне за целью человек забывает ради чего он хочет ее достигнуть. Специализация работника происходит тогда, когда углубляясь в свою сферу, человек не забывает что, «зная только математику, и математику не знаешь до конца» ведь идеи, вдохновение, новизна появляется на стыке знаний, что исключает параллельность. Принципиально новое рождается из универсального, синтетического и всестороннего видения мира. Люди, которые понимают эту закономерность, не забывают уделять время саморазвитию, признавая его истинную ценность. Это помогает им достичь заданной цели, поскольку открывает совершенно новые грани проблемы.

Научный руководитель – Ищук Н.В., канд. филос. наук, доц.

СЕНС ЖИТТЯ ЯК СВИТОГЛЯДНА ПРОБЛЕМА ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ

Філософія, як наука піднімає багато одвічних питань. Одне з них сенс життя, але справжньої гостроти це питання набуло не одразу. В міру того, як людське мислення дістало самостійність, зазначена проблема набувала філософського змісту. Сенс життя являє собою осмислення людиною свого призначення, «самовиправдовування» своєї життєдіяльності. Він містить у собі цілі, ідеали, установки, умонастрій та лінії поведінки людини. Сенс життя не заданий людині одвічно. Людина змінюється у процесі суспільних відносин, в особистому житті, у формах життєдіяльності; разом з цими змінами змінюється і сенс життя, тому сенс життя людини не можна шукати поза самим її життям. Це відзначав ще Г. Гегель. Свідомо визначити сенс свого життя – це значить знайти самого себе. Сенс життя може бути розглянутий і як головна життєва мета, досягнення якої передбачає формування завдання на тривалий період. Як уже наголошувалося, це завдання усвідомлюється людьми по-різному. Природно, що завдання, яке виростає з потреб особистого життя, включає в себе компоненти, котрі відображують особливості відношення особистість – суспільство.

Арістотель вважав, що метою всіх людських вчинків є щастя, яке полягає у здійсненні сутності людини. Розумінню сутності усвідомлення щастя заважає не тільки складність цього явища в духовному житті людини, а й те, що поняття щастя для кожної людини індивідуальне. Однак «...щастя відноситься до глибинних сторін людського існування, до самої його природи. І вже тільки тому поняття щастя має висловлювати певний зріз морального життя людини» (Л. А. Попов). Питання про сенс життя також може розумітися як суб'єктивна оцінка прожитого життя та відповідності досягнутих результатів початковим намірам, як розуміння людиною змісту та спрямованості свого життя, свого місця у світі, як проблема впливу людини на навколишню дійсність та постановки людиною цілей, що виходять за рамки її життя. У цьому випадку мається на увазі необхідність знайти відповідь на питання: «У чому полягають життєві цінності?», «Що є метою життя?», «Навіщо (Для чого) мені жити?».

Людина без сенсу, без вищої цілі є засобом для цілей інших людей. Утвердження вищих цілей і цінностей власного життя складає сенс індивідуального існування.

Де ж людині шукати сенс свого буття? Зрозуміло, що це питання не було б віковою філософською проблемою, якби відповідь на нього лежала на поверхні. Хоча, з іншого боку, всі ми відчуваємо, що відповідь десь поруч, адже йдеться про розгадку власного існування.

Науковий керівник – Мокляк Л. І., доц. НАУ

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ У СИСТЕМІ ВСЕБІЧНОГО ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ

Всебічний гармонійний розвиток особистості не можна уявити без її естетичної вихованості. «Краса, – писав В. О. Сухомлинський, – могутній засіб виховання чутливості душі. Це вершина, з якої ти можеш побачити те, чого без розуміння і почуття прекрасного, без захоплення і натхнення ніколи не побачиш». Треба об'єктивно визнати, що впродовж десятиліть естетичне виховання перебувало в занепаді. Як наслідок – огрубіле, жорстоке суспільство, позбавлене зовнішньої краси виробництво, низька конкурентоспроможність товарів на зовнішньому і внутрішньому ринку, естетична бідність житла, побуту взагалі.

Естетичне виховання – це процес формування цілісного сприйняття і правильного розуміння прекрасного у мистецтві та дійсності. Здатність до творчого самовиявлення притаманна людині, однак ця здатність вимагає свідомого, цілеспрямованого, планомірного і систематичного розвитку. Завданням естетичного виховання є не тільки розширення художнього сприймання, списку прочитаних книг, почутих музичних творів, а й організація людських почуттів, духовного росту особистості, регуляція і корекція поведінки. Метою естетичного виховання є високий рівень естетичної культури особистості, її здатність до естетичного освоєння дійсності. Важливим принципом естетичного виховання на сучасному етапі є ідея комплексного підходу, який у реалізації системи естетичного виховання має подвійне значення. По-перше, система естетичного виховання має будуватися так, щоб різні види мистецтва постійно взаємодіяли між собою у процесі впливу на дитину, тобто організовується необхідність тісної взаємодії мистецтва на основі міжпредметних зв'язків. По-друге, естетичне виховання як виховання засобами мистецтва, так і засобами дійсності повинно стати органічною частиною будь-якого виду виховання. Необхідно відмітити, що засилля в засобах масової інформації «масової культури» ускладнює процес формування здорових естетичних смаків і потребує випереджаючого формування у дітей високих естетичних смаків і несприйняття потворного.

Отже, можна зробити висновки, що естетичне виховання як неперервний процес має здійснюватися передусім у діяльності, в різнобічній соціальній творчості. Необхідно не лише навчити кожну людину естетично-почуттєво реагувати на оточуючий світ, але й збудити потребу його перетворення без нанесення йому екологічної шкоди, згідно з естетичними нормами й ідеалами; постійно прагнути до високої професійної майстерності, органічно поєднувати духовну і фізичну досконалість.

Науковий керівник – Черноног Р. А, канд. філос. наук, доц.

**THE EFFECTS OF GLOBALIZATION ON HUMAN LIFE:
THE PROBLEM OF HUMAN LIFE SENSE.**

In this paper I will try to analyze the problem of the meaning of human life in the context of globalization. We will consider the category of "the meaning of life" as a philosophical problem. Loss of sense of modern life will be considered at two interrelated macro and micro level. The main range of the influence of information technologies on the person will be shown.

Globalization has today become a major sort of debate among academicians, policy makers and NGOs (Non-governmental organization). Its impact is profound. And my purpose of this paper is to examine the positive and negative aspects of globalization and realize how one could successfully deal with the challenge which it poses.

Globalization is an ambiguous term. It means different things to different people. It may mean different things to the same person. So what does globalization mean? Is it a new stage in human civilization that goes beyond national borders or native cultures? Could it lead to a universal entity within which criteria of race, color, religion, class, language, etc, would disappear? Or is it just another transformation in world economy?

There are many instruments by which globalization is being promoted and enhanced. But the most important instruments influencing this process is the new revolution of information technology.

The main negative effects of the spread of new means of communication are: 1) the substitution of the virtual reality by the real world, and 2) Internet addiction inducing effect of deprivation, and 3) e-democracy, a variety of interactive communication, freedom of creative self-presentation, changing information shock, information overload, 4) escapism, 5) game dependence, etc. The concept of deprivation is seen here in the mental (backlog of emotional and personal development) and social (lack of fulfillment of social roles, and restriction of social contact person) aspects.

It is hard not to see that it was the era of the mass man, when life is subject to the standards, leading to unification, peace of monotony. All this prevents being creative self-expression, self-development, able to navigate the world of spiritual values, which has its own view on what is happening and focus on its transformation.

Based on the above we can conclude that the life-purpose paradigm occurs in all directions and flows of philosophical thought, from ancient times. The reality of our time is radically different from the past of the human condition. Never before a man who thinks about the meaning of life, comes from knowing of its possible global extinction. Further development of man and society requires analysis meaning of life issues in relation to the principles of non-violence, responsibility, single planetary consciousness, tolerance in the face of global challenges. The specifics of meaning of human life in today's global problems is to give life meaning the status of ethical criteria defined in choosing the ways development of man and society.

Scientific supervisor – L. Kadnikova

INDUCTIVE PARADIGM OF KNOWLEDGE

Famous French philosopher Descartes refused to accept anything as true unless it struck him as clearly and distinctly true, in itself. His ‘Radical Doubt’ shows how few things we can directly and clearly know. We naturally want to move on from these sparse certainties to other facts that we do not initially know. One of the most common methods for doing this is induction, used not only by scientists but also by everyone.

Induction is a process of reasoning that gathers information from particular instances and allows one to draw inferences concerning other particulars or general propositions. But is it a rational way? The problem of justifying the inductive inference from the observed to the unobserved was one of the central in philosophical thought from the earliest times, and was given its classic formulation by the great 18th Scottish philosopher David Hume, who noted that all such inferences rely, directly or indirectly, on the rationally unfounded premise that the future will resemble the past. There are two main components of the problem: the first appeals to the uniformity observed in nature, while the second relies on the notion of cause and effect, or “necessary connection”. It is important to note that Hume did not deny that he or anyone else formed beliefs on the basis of induction, he denied only that people have not any reason to hold such beliefs (therefore, also, no one can know that any of such beliefs is true).

Philosophers have responded to the problem of induction in a variety of ways, and Karl Popper’s solution has gained wide acceptance. He argued that science does not use induction, and in fact, induction is a myth. Instead, knowledge is created by conjecture and criticism. The main role of observations and experiments in science, he argued, is in attempts to criticize and refute existing theories.

Unfortunately, Popper’s theory is only a partial solution, as it presupposes the Uniformity Principle, which in turn cannot be justified. Are we left with the world as an unpredictable chaos? The apparent success of technology, however, seems to disprove the sceptical conclusions also known as indeterminism. We are surrounded by technology that validates the laws of physics which are all based on deterministic models of reality derived by inductive reasoning. We are left with a reality without logical justification. If there is no logical justification for scientific inferences we are forced to accept instrumentalist theories.

However, some philosophers consider the problem of induction as a pseudo one – that should be dissolved, not solved. They have maintained that the traditional problem of induction is based on a linguistic confusion. If we carefully consider what we mean by “rational”, we will see that denying the rationality of induction is nonsense.

Scientific supervisor – S. Ishchuk, senior lecturer

ЗМІНА КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ В ПЕРІОД ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Відповідно до сьогоденних тенденцій комунікативні стратегії переорієнтовуються на швидкі темпи розвитку ІТ-технологій. С. Г. Тер-Мінасова у роботі «Мова і міжкультурна комунікація» дає наступне визначення комунікації – це спілкування, взаємозв'язок між двома чи більше особистостями, заснований на взаєморозумінні; це також повідомлення інформації однією людиною іншій чи групі людей.

Особливості мислення, поведінки людини формуються в процесі інтерналізації (входження в культуру). Це процес отримання людиною основних навиків у поведінці, діяльність в певному соціокультурному оточенні; формування способів вербальної і невербальної комунікації; типів позитивної і негативної оцінки явищ, подій, людей; певного світосприйняття та інтерпретації навколишнього світу.

У сучасному інформаційному суспільстві ми на кожному кроці зустрічаємо автоматизовані, інформатизовані системи, які покликані спростити наше життя. Однак, стаючи частиною, такого «електронного механізму», ми втрачаємо можливість живого спілкування. Тому дослідження впливу сучасних комунікативних тенденцій на суспільство є важливим. Перебуваючи постійно «онлайн» ми відмовляємося від живих зустрічей і цікавих співрозмовників. Як тоді оцінити користь сучасного прогресу?

У сучасному суспільстві важко знайти людину, котра б не була зареєстрована в мережі Інтернет. Сьогодні для пошуку сенсу життя досить відкрити браузер і в пошуковій системі написати «сене життя». Звісно спілкування і дискусії є і в «онлайн», проте емоції, міміка, почуття, замінили знаки, символи, простіше кажучи байти інформації. Блоги і форуми зосереджують в собі все більше і більше людей.

Неймовірно, але фактом залишається те, що здається прості знаки, цифри, байти інформації замінюють нам щодня живе спілкування. Постає питання: що відбувається – прогрес чи регрес, деградація суспільної свідомості. Переорієнтація комунікативної стратегії за рахунок глобальної інформатизації приносить великі прибутки для виробників оргтехніки та інтернет-провайдерів, але зовсім не допомагають розвиватися людині, як особистості. Так дійсно, здавалося б в глобальній мережі ми можемо знайти багато цікавої і корисної інформації, але лише одиниці людей займаються саме таким пошуком. Більшість просто перебуваючи в соціальних мережах, переглядають фільми і слухають музику, що не сприяє їх особистісному розвитку.

Науковий керівник – Подола Т. А., канд. філос. наук

ЛЮДИНА-НОМАДА ТА ФЕНОМЕН «РОЗЩЕПЛЕНОЇ» СВІДОМОСТІ

Інформаційне суспільство виражає ідею нової епохи в історичному розвитку людства. Глобальна інформатизація сучасного суспільства принесла не лише прогресивний розвиток усіх сфер життєдіяльності людини, а і значні проблеми пов'язані з порушенням адекватного сприйняття світових процесів. В результаті виник так званий феномен «розщепленої» свідомості, який являє собою роздвоєння думок щодо власної діяльності, під впливом різноманітних джерел інформації, які мають на меті безпосередньо вплинути на свідомість та поведінку людини.

Інформаційна поведінка сучасної людини схожа на описану номадологією поведінку кочівників. Саме кочівникам рух та швидкість пересування дозволяють опанувати якомога більші території. Разом із цим, для них земля перестає бути землею, стає лише ґрунтом під ногами. В такий спосіб, з одного боку, забезпечується миттєвий доступ до інформації, а з другого – відбувається своєрідне «ковзання» по поверхні інформації, коли людина прагне «схопити» її загальну спрямованість, а не вчитатися в зміст і осягнути сутність. У результаті такого інтерактивного ковзання виникає ситуація надлишку знань, що байдуже розсіюються на поверхні у всіх напрямках, не перетворюючись на особистісне знання. Внаслідок цього із особистісного інформаційного простору виганяється тиша, що є передумовою «вслухування» людини в себе.

В сучасному світі зростає можливість маніпулювання суспільством в цілому і окремою людиною, зокрема. На людей спрямовується могутній потік інформації, що впливає на суспільну свідомість. Інформаційна цивілізація різко розширює негативні можливості інформації. Новітні технології посилюють небезпеку інформаційного насильства, відбувається експоненціальний розвиток ризику й вразливості нашої цивілізації. За допомогою медіа формується не тільки світогляд, а й діяльність особистості. Зокрема, Інтернет є відкритим полем для інформаційного насильства. У людини, яка починає сприймати світ через Інтернет, виникає нова картина світу, змінюється традиційне уявлення про знакові системи, відбуваються зміни в мові як основі комунікації, а це, в свою чергу, породжує глобальні трансформації в суспільстві.

Все більш актуальним стає не захист інформації, а захист від самої інформації. Основною ознакою інформаційної атаки є вплив не тільки на свідомість, але й на підсвідомість людини. Як наслідок – стрес, психоз, неконтрольовані вчинки. Отже, людство тоне в морі інформації, яка духовно пригнічує особистість, виховуючи так звану людину-номаду – вічного подорожуючого у безмежному просторі інформації.

Науковий керівник – Іщук Н. В., канд. філос. наук, доц.

**ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ
В СУЧАСНОМУ СВІТІ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ**

Ціннісні орієнтації – одне з найважливіших утворень в структурі свідомості і самосвідомості людини. Ціннісні орієнтації є загальними регуляторами людської поведінки, вони акумулюють життєвий досвід людей. Наявність усталених ціннісних орієнтацій свідчить про зрілість людини як особистості. Проблеми ціннісних орієнтацій та цінностей є об'єктом дослідження багатьох наук і активно розробляються вченими. Так, П. Менцер визначає цінності як те, що почуття людини диктує признати важливішим за все. На думку М. Кагана, цінність – це «значення об'єкта для суб'єкта». Дуже корисним є розуміння цінностей А. Коршуновим: «Цінність – це не будь-яка значимість, а лише та, яка відіграє позитивну роль в розвитку суспільства...». На сьогоднішній день в умовах соціально-економічної і духовно-культурної трансформації українського суспільства особливого значення набуває проблема ціннісної орієнтації студентської молоді. Це пов'язане з особливою сприйнятливістю і високою соціальною мобільністю молоді, в наслідок чого виникнення нових ціннісних орієнтацій і девальвація колишніх торкається цієї перехідної соціальної групи більшою мірою, ніж інших верств суспільства.

Ціннісні орієнтації молоді формуються в процесі виховання і навчання, які мають на меті відтворення культурних і історичних нормативів, що сприяють самореалізації особистості. Історично сформувався цілий ряд механізмів, за допомогою яких здійснюється передача ціннісних орієнтацій від покоління до покоління як на вербальному так і на невербальному рівнях. Серед них чільне місце посідає сім'я, церква, мистецтво, література, культура. Саме тому велике занепокоєння викликає ситуація, коли в сучасному суспільстві формування цінностей у молоді відбувається поза реального історичного зв'язку з традиційними цінностями. Відбувається тотальне викорінення із культурного обігу цілого пласту культури. Народна культура, взагалі, сприймається більшою частиною молоді як анахронізм. Крім того несвідоме засвоєння цінностей може вести до підміни одних цінностей іншими і до формування у людини псевдоцінностей. Псевдоцінності не сприяють розвитку людини і можуть бути перешкодою для її самореалізації, хоча людина може бути переконана в протилежному. Так, зокрема, багато молоді вважає, що алкоголь і наркотики є цінними тому, що стимулюють творчість. В останні роки більшість молодих людей приваблюють матеріальні цінності. Дегуманізація і деморалізація соціокультурних цінностей супроводжується підвищенням інтересу молоді до сцен насилля і жорстокості в кіно, ТБ, театрі, музиці, літературі, мистецтві, посиленням споживацьких орієнтацій. Втім, деяка частина молоді не задовольняючись тенденціями розвитку суспільства, зайнята інтенсивними духовними пошуками, зорієнтованими на істинні цінності, що проявляється у посиленні інтересу до світової культури, історії своєї родини, народу.

Науковий керівник – Скиба І.П.

ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ І ПРОБЛЕМА САМОТНОСТІ

Сучасне українське суспільство знаходиться у стані радикальної трансформації. Вплив мас-медіа, комп'ютерних мереж, Інтернет-технологій призводить до зміни сприйняття світу людиною. Комп'ютерні системи забезпечуючи візуальні і звукові ефекти, що занурюють користувача в уявний світ за екраном – створюють віртуальну реальність. Віртуальність (від лат. *Virtus* – потенційний, можливий) – вигаданий об'єкт, суб'єкт, категорія, ставлення, дія, не присутній в цей час в реальному світі, а створений лише грою уяви людської думки. Віртуальна реальність змінює наш образ життя. Справа не тільки і не стільки в тому, що ми витрачаємо частину свого часу «подорожуючи по кіберпросторі» – змінюються наші психо-соціологічні установки і стереотипи. Змінюється структура у вічній філософській проблемі «людина і світ», «людина і інші». В системі «людина і світ» індивід відчуває волю оточуючого світу, що викликає конфліктне сприйняття своєї незначущості (Ж. П. Сартр), що призводить до розвитку відчуття загубленості, самотності, безнадії. Усвідомлення своєї «закинутості» посилює ці почуття, що призводить до послаблення соціальних зв'язків людини зі Світом і зростанню психологічної напруженості і роз'єднаності, які називаються «екзистенціальним страхом» (А. Камю). Картину довершує усвідомлення безсилля що-небудь змінити в цьому сумному світі.

Доволі часто людина не знаходячи себе в реальному світі чіпляється за ілюзорну можливість реалізувати себе, заявити про своє існування. Якщо реальний світ був глухим до її закликів, то віртуальний світ дає їй можливість для самореалізації. Найбільша небезпека віртуальної реальності, на нашу думку, в тому, що вона може підміняти собою реальність. Все більше людей почувають себе в кіберпросторі комфортніше, ніж в реальному житті. В нашій психіці все більше місця займають образи та події віртуального світу, змушуючи потіснитися відображення реальному світу. Віртуальний світ і спілкування в Інтернеті стало настільки популярним, що багато людей забувають про спілкування в реальному. Реальна зустріч ставить людей в певні рамки, зобов'язує до безпосереднього емоційного контакту, а Мережа – вона завжди під рукою. Віртуальна реальність є технічною реалізацією наших уявлень про ідеальний світ. «Відносини змінила техніка, – вважає австралійський філософ і футуролог, автор книги «Файли майбутнього: історія наступних 50 років» Р. Уотсон. Ще в 1909 р. З. Фрейд переконував, що телефон не лише дозволяє людям спілкуватися на відстані, але і віддаляє їх одну від іншої. Так на сьогоднішній день лавина електронних повідомлень примушує відкладати реальне спілкування на потім. Вчені переконані, що в епоху, коли нас все більше пов'язує Інтернет, ми все більше віддаляємося один від одного. Як це не дивно, в наше інформаційне століття з його комунікативними надможливостями і глобалізацією люди стають все більш самотніми. Зокрема, до такого парадоксального висновку, ґрунтуючись на феноменології К. Ясперса приходять екзистенціалізм.

Науковий керівник – Скиба І. П.

ARTIFICIAL INTELLIGENCE. PROBLEM OF THE CREATOR

Progress can't stand still and all our fantasies can become real in nearest future. Probably, the next invention that will turn world upside down is the artificial intelligence (AI). But do we ready for it?

Even without considering the technical part of the problem humanity will face a lot of problems during creation and interaction with AI. For stationary specialized machines only problem is loneliness, in theory. Other thing is the so called "strong" AI – humanoid self-learning machine, slightly different from human being, except of structure and that is the most interesting and questionable part.

First problem – adequate perception of a robot, second – fear of uncontrollable machine, third – social position of AI, fourth – racism to the self-learning creations, and lastly – can we create life, if we were created as well?

The problem of the Creator is most important, because I'm not sure if the humanity can teach AI ideals of humanism. Perfectly designed copy of human brain will quickly understand that its teachers are not the humans they supposed to be, and humanity in common is not so human at all. What if it will even count people as dead end of evolution? As an alternative, AI can obtain unlimited access to information, and it's the only way to give analytical mind to machine. But, in this case we put our creation on one level with ourselves, implying that one day it'll exceed us by all means.

Most of humans can't teach crown of man's creation ideas of absolute humanity, universal trues in a hostile, unstable world. One does not simply create perfect imitation of life. Morally, we still don't ready for it.

I guess, we must study, study and study again before creating such things. Humanity should become more human, because you can never be too human. New consciousness must be developed, according to which man should think not only about personal good, but about society, because rising personally human can raise humanity. And if next generations will meet that demands, it would be much easier to teach AI moral values, because we became exactly as our creations want us to be.

Fortunately for us, there is plenty of time for preparations before self-learning machines will exist. Because, as is known, it's better to be prepared for what is not happened, than doesn't prepared for what is happening.

Scientific supervisor – S. Ishchuk, senior lecturer

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ФУНКЦІЇ САКРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА У ФОРМУВАННІ СВІТОГЛЯДУ СУЧАСНОГО УКРАЇНЦЯ

Специфічна природа, особливості, обрядове й соціокультурне призначення та неабияка сила психологічного впливу на свідомість людей робить сакральне мистецтво України самодостатнім явищем. Оточуючи людину світом духовних цінностей, ми сприяємо становленню формування власної точки зору на зміст мистецтва. Як саме сакральне мистецтво впливає на формування світогляду сучасного українця? Відвідавши перлини Острога, зокрема: Острозький замок, Богоявленський собор, Костел Успіння Діви Марії, Острозьку синагогу, монастир капучинів, Свято-Воскресенський храм, Свято-Троїцький чоловічий монастир-фортецю, пам'ятка XV ст. в селі Межиріч (2 км від м. Острога), відчуєш як під впливом духовних святинь формується переконання щодо права на існування будь-якої релігії, що проголошує ідеали добра, милосердя, любові до ближнього і не загрожує існуванню іншої людини. Святість і ореол таємничості, що існує на території цих місць, впливають на відчуття та думки людей, загальний емоційний настрій, допомагають ілюзорно відновити у сфері духу гармонію, втрачену чи недосягну у реальності.

При цьому сакральне мистецтво створюючи ідеї-символи загальнолюдських цінностей, сприяє залученню сучасного українця до культурних надбань нації, допомагає бачити життя крізь призму образності, уявлень про прекрасне та потворне, формує естетичні смаки, ідеали. У сакральному мистецтві сучасний українець шукає засіб психічної розрядки, закуток, де може усамітнюватися від напруг і турбот буденного життя.

Тому слід наголосити, що сакральне мистецтво по відношенню до людини здійснює функцію розвитку її духовного потенціалу, розвиває духовність людини цілісно, впливаючи як на почуття, так і на мислення та волю. Ця функція по відношенню до окремої особистості знаходить свій прояв у реалізації потреби людини до духовного самовизначення, до здобуття самоусвідомлення. Нездатність мистецтва задовольнити цю потребу призводить до «знеособлення» людини.

Слід відмітити, що саме формування прив'язаності довіри в Бога в традиціях своїх предків, землі свого народження, рідної мови, народних традицій та культури і є історичним джерелом патріотизму. Отже, духовна спадщина допомагає українській нації рости і розвиватися, хоч як їй важко жити, і це додає всім надії й віри, що доля народу зміниться на краще.

Науковий керівник – Мокляк Л. І., доц. НАУ

«ДІАЛОГ СОКРАТА» ТА ЙОГО СУЧАСНЕ ЗНАЧЕННЯ

Метод Сократа – це спосіб виведення знання з нічого, з точки «незнання». Хід сократівської дискусії йде не від одного знання до іншого, більш повного, а від незнання до знання. Знання виводяться за допомогою низки послідовних питань до співрозмовника. Сам співрозмовник є джерелом «вивідного знання», а людина, що задає питання – лише допоміжною (інструментальною) ланкою в цьому процесі. Стратегічною метою такого діалогу є пошук істини, що оформлюється в деякий результат – нове для співрозмовника знання. Важливо відмітити, що знання для Сократа має не інтелектуальне чи раціональне забарвлення, а скоріше етичне (поняття чеснот і т. ін.). Тактичною метою є приведення опонента до суперечності з самим собою. Питаннями, що задаються майстерно, опонент заводиться в смисловий тупик, парадокс, який примушує його визнати своє неумцтво (в кращому випадку) чи обмеженість пізнавальних можливостей людини взагалі (в гіршому випадку). Лише таким чином можна заставити людину «добровільно» відмовитися від звичних догм, стереотипів мислення, зручних концептів. Люди дуже не люблять цього робити. Сократ поплатився життям за своє мистецтво іронізувати. Отже, «сократівська іронія» – це розкриття суперечностей в первісній думці опонента вустами самого опонента. Втім, це лише половина задачі, а інша половина полягає в подоланні цих суперечностей з метою пошуку істини. Продовженням і доповненням «іронії» слугує «майєвтика». Майєвтика перекладається як «повивальне мистецтво» (мати Сократа за професією була повитухою). Тобто філософ нібито «приймав роди душі», допомагав співрозмовнику «народитися заново», стати мислячою людиною. Мисляча людина осягає сутність речей, яка прихована від безпосереднього чуттєвого сприйняття. Осягнути, зрозуміти дійсність, можна лише за допомогою понять. «Гераклітівське буття», яке «тече і змінюється» не може бути предметом знання. Тому Сократ звернувся до проблеми предмета знання чи сутності, яке виражається в понятті. Основна задача сократичного діалогу полягала в знаходженні «всезагального» як основи істинної моралі і моральності. В діалозі необхідно було встановити всезагальну моральнісну основу окремих, одиничних чеснот. Ця задача вирішувалась за допомогою «індукції» і «всезагальних визначень». Ці два методи ведення бесіди взаємно доповнювали один одного. 1) «індукція» – відшукання загального в одиничному (одиничних чеснотах) шляхом їх аналізу і порівнянню; 2) «всезагальні визначення» – встановлення «родів» і «видів» понять, їх співвідношення. Загальні визначення є спосіб вияснення і встановлення меж знання і незнання. За допомогою питань філософ допомагав співрозмовнику «пригадати те, що було відомо його душі». Відновлення знань, за Сократом, було рівнозначне духовному відродженню, прийняттю плодів пізнання, а не «озвучування» власної мудрості. Тим самим і розкривалася мисляча сутність предмета, а не лише його чуттєва, зовнішня сторона.

Науковий керівник – Скиба І. П.

МІЖНАРОДНА, ГЛОБАЛЬНА ТА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: СУТНІСТЬ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК

Для більшості проблем у сфері міжнародних відносин інформація відіграє вирішальну роль, тому міжнародна комунікація заслуговує уваги сама по собі. Міжнародна комунікація – це різні типи відносин шляхом обміну інформацією міжнаціональними, етнічними, культурними або іншими ідентифікованими групами чи спільнотами, як на міждержавному, так і на внутрішньодержавному рівнях. Такі відносини завжди реалізуються в публічній сфері та часто пов'язані з процесами формування націй та створення колективної ідентичності.

На відміну від терміну «міжнародна комунікація», який використовується для позначення взаємодії в публічній сфері на рівні груп, термін «міжкультурна комунікація» використовується у вузькому сенсі і позначає взаємодію між людьми або групами людей, що належать до різно ідентифікованих груп. Концепція глобалізації – теорія, згідно з якою еволюція фінансових ринків і устанав призводить до такого стану, коли географічні кордони не можуть обмежувати проведення операцій чи інших дій. Глобальна комунікація – процес передачі та отримання інформації в всесвітньому масштабі. Особливості глобалізації полягають у наступному:

- 1) Замість фізичної присутності – цифрова, електронна присутність, що створює нові форми соціальної взаємодії;
- 2) Виникають нові типи спільнот – маленькі об'єднання людей поза географічних та інших кордонів;
- 3) Відбувається стиснення світу, зникнення «місця» як такого, зникнення простору;
- 4) Виникає нова форма горизонтальної комунікації;
- 5) Маленькі об'єднання людей «за інтересами» в Мережі, не підкоряються законам певної держави, не обмежені мовою або соціальними бар'єрами.

Міжнародні комунікації – абсолютно особливий об'єкт, оскільки:

По-перше, міжнародні комунікації протікають в ситуації як би умовно незалежної комунікативної ланцюжка (немає всесвітнього уряду).

По-друге, ми маємо справу з комунікацією між принципово різними структурами (неспівпадання кодів, національних картин світу).

По-третє, міжнародні комунікації проходять під більш жорстким контроль, ніж інформації внутрішні.

По-четверте, міжнародні комунікації досить часто протікають в агресивному середовищі.

По-п'яте, міжнародні комунікації одночасно виступають і певним силовим центром, навіть в тому випадку, якщо вони не відбуваються в прямому вигляді. Безпосередніми формами міжнародної взаємодії є дебати, міжнародні угоди, переговори тощо.

**ПРАГМАТИКА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ НАУКИ ТА ОСВІТИ
В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

Провідні університети нашої держави впритул наблизились реалізації стандартів Європейського освітнього простору. Не останню роль тут відіграло покращення матеріально-технічної, навчально-методичної бази, удосконалення навчальних програм, залучення інноваційних комунікативних технологій тощо. Значною мірою вузами реалізована модель університету гумбольдтівського типу: викладачі займаються науковими дослідженнями, залучаючи до них обдаровану молодь. Разом з тим стверджувати, що споживачі (роботодавці) та суб'єкти освітнього процесу (студенти, магістранти, аспіранти, викладачі) задоволені його результатом неможливо.

У чому причина? На наш погляд, вона криється у недостатньо чітко визначеній та артикульованій сформульованій прагматичній вітчизняній освіті. Так, якщо на геополітичному Заході студент навчається, то нашого студента навчають, виховують, змушують, умовляють. Подібний педагогічний інфантилізм не дозволяє молоді тлумачити освіту як елемент успішної кар'єри. Студенти не впевнені, що їх освіченість у подальшому їм щось дасть. І справді, наскільки високий рівень самостійності, відповідальності, чесності може сформувати система, що вважає студента підлітком, рівень самосвідомості якого потребують не вченого, а вихователя, куратора, опікуна? З повагою ставлячись до цих професій, визнаємо, що вони не спроможні забезпечити реалізацію всіх функцій і задач, які ставить сучасне суспільство перед підготовкою фахівців.

Не рятують ситуацію й інноваційні технології. Мультимедійні лабораторії, online доступ до бібліотек і баз даних надають усім охочим широкі можливості по задоволенню потреб у здобутті якісної освіти. Насправді ж брак програмного забезпечення, нерозвиненість інформаційної культури, незначна ефективність роботи з інформацією зберігають застарілі способи організації діяльності в освітній сфері, надаючи їм ззовні інноваційної форми. Виникає парадоксальна ситуація, коли наявність інноваційної техніки не покращує, а погіршує якість надання та отримання освітніх послуг, руйнує діалог викладача і студента, зводить процес набуття знань до сукупності компілятивних маніпуляцій.

Який вихід з цієї ситуації? Очевидно, порожніми обіцянками і переконаннями типу «світле майбутнє настане» сучасну людину (особливу молоду) не здивуєш. Більш дієвою, на нашу думку, є методика правдивого шоку. Аналіз ринку праці та вимог роботодавців, зіставлення рівня фахової компетентності й розміру заробітної плати, вирішення реальних виробничих задач, моделювання офісного дня, провокація нервових зривів, перенавантажень і т.п. «трєнінги» за короткий час перевели б освіту в русло нормальної конкуренції і прагматичної орієнтації.

ПРОБЛЕМА ІСЛАМСЬКОГО СВІТОБАЧЕННЯ В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРІ (в контексті маніпуляційних технологій)

Останнім часом, все більше приділяється увага дослідженням маніпуляції, що застосовуються в Інтернеті з метою впливу на громадську думку. Через інтернет-джерела намагаються поширити інформацію, що визначає уявлення, установки і в кінцевому результаті поведінку певних прошарків суспільства. В інтернет-просторі щоденно висвітлюються новини, котрі дають своє негативне суб'єктивне ставлення до певних подій, людей, а особливо до певних релігійних течій. Почастішали випадки нагнітання негативного ставлення до ісламу та її представників у світі. Почувши слово «мусульманство» або «іслам» у людей виникає неоднозначна реакція – часто вона негативна, навіть якщо людині мало відомо про цю релігійну течію.

Дослідження згадуваності тієї чи іншої віри частіше належать західним ученим. Вивчення ісламу найчастіше мотивовано ситуаціями, що склалися через теракти, які відбувалися в різних країнах і приписувалися послідовниками ісламу. У соцмережах все частіше стало вживатися словосполучення «ісламізація Європи», причому чи не всі автори вживають термін «ісламізація» в негативному значенні – як «експансія, насильницький наступ ісламу», тобто як якусь загрозу, головним атрибутом якого є тероризм.

Процес подання мусульманської релігії в Інтернеті почався з так званої «периферії» ісламського світу – з мусульманських громад Сполучених Штатів і Європи у відповідь на поширення антиісламських думок, в першу чергу після того, як сталися теракти.

За останні двадцять років, мусульманські громади зробили максимум зусилля в напрямку формування позитивного іміджу ісламу (проведення конференцій, видання літератури, виступи в ЗМІ, ведення інтернет-блогів, висвітлення інформації в соцмережах), проте така серйозна проблема як ісламофобія, не зникає, а навпаки – поширюється у всьому світі.

З технологічним розвитком, Інтернет став відігравати головну роль у нашому житті як постійне джерело інформації. Саме через інтернет-ресурси здійснюється маніпуляція, як один із способів управління людьми шляхом створення ілюзій або сприятливих умов для контролювання поведінки.

Єдиним виходом не піддаватись маніпуляціям – це намагатись отримувати інформацію про ті чи інші події і давати їм самостійну оцінку, спробувати усвідомлювати і самому аналізувати інформацію різносторонньо, тим самим повертаючи собі право вибору.

Науковий керівник – Кошечар У.П., канд. істор. наук, доц.

**CULTIVATING OF POLYGAMY
FOR YOUNGER GENERATION THROUGH THE MEDIA**

In my report, I want to consider cultivating of polygamy for younger generation through the media, because it is something with which I face every day. Moral values of the past, not only moved to the background, but for the majority ceased to exist. Now through movies, modern literature, television shows, «free» relationship is shown as the most viable variant. Preservation of chastity, one marriage for whole life, excluding treason, one love becomes the subject of ridicule and otherwise ephemeral charms overlap chanting freedom. Plato said: «There is nothing more misleading than lust».

On the one hand, the suggestion of dominance over the spiritual needs of physiological, significantly solves the demographic problem, but on the other hand, it is dramatically worse. One can imagine that such propaganda of complete immorality, is organized by supporters of «theory of one billion», which entails that for optimal life in the world should be not more than a billion people. Number of sexually transmitted diseases proliferates declining of population. People, who prefer the idea that career should be a fundament of life, and only then – the family, in the end lose their desire to create a strong social unit.

The age of permissiveness generates moral decay, because when a person comes out of complete freedom, as he tries to get enough from it and does not know how to cooperate with it, especially if that person is in puberty. Previously censorship cooled youth and mature people, so when frames fell, youth tried to enjoy the full-found will. Now, most indulge in animal instincts, believing that feelings destroy them, as we are told about this through the media. Phantom free relationship presents us the way to a complete freedom from suffering, which the young people try to avoid because of their precarious inner world, for which any failures on love field are comparable to the tragedy. Media makers know this and are selling us the «product», and I would like to believe that they do it without knowing it.

I want to offer my solution: to reject most modern «products» of the media that chant depraved lifestyle, polygamy and read the classics, in which love, even if it often brings suffering, depicted as the crown of human feelings, the best and the worth thing in the world – love, which is shown mostly as «the meaning of life». Young people must understand that when you have one person, whom you love, who loves you and you are faithful to each other – it gives spiritual development and spiritual pleasure, not even mentioning the physical. If such a person is not yet in your life, you should save yourself before he comes and make yourself much better to meet conscious family life.

Scientific adviser – L. Kadnikova

ХРИСТІЯНСТВО В ДЗЕРКАЛІ СУЧАСНОГО КІНЕМАТОГРАФУ

Кінець ХХ початок ХХІ ст. характеризується появою фільмів, у яких виразно простежується релігійна проблематика. Завдяки масштабним і вдалим PR-акціям, вони часто демонструються в кінотеатрах, по телебаченню, успішно реалізуються в магазинах та на ринках. Але чи справді існує попит і чому на такого роду роботи? Яке середовище зародження релігійних кінофільмів і що спричинило їх появу? Які саме духовні проблеми у них порушуються? Чи здатні ми оцінити фільми з морально-етичної точки зору за їх наслідками у свідомості й підсвідомості масового глядача?

Кіно – один з наймогутніших засобів впливу на психіку глядача. Переповнені зали кінотеатрів, багаторазові аншлаги, жваві дискусії в ЗМІ, зокрема, на форумах Інтернету констатують неабиякий інтерес до релігійних фільмів. Це свідчить про невдоволену внутрішню потребу багатьох людей у високоякісному релігійному продукті, в їх намаганні шукати істину й відповіді на численні життєві питання: чи існує Бог і хто Він?; хто ми такі?; в чому сенс життя?; що є за межею смерті? Також регулярно проводиться Міжнародний католицький фестиваль християнських фільмів і програм, на якому й Україна представляє свої творчі роботи.

Без сумнівів, поява релігійних фільмів, по-перше, служить розвитку церковного життя: щоб церква намагалася не так засудити, як зрозуміти світобачення й погляди своїх недоброзичливців, чи, зрештою, ворогів, була живою творчою інституцією. По-друге, вони можуть цілеспрямовано направлятися на дискредитацію християнських цінностей і моралі, наприклад, шляхом «розбавлення» різними вченнями християнства, репрезентованого церквою, як засобу порятунку в сучасному світі. Історичний досвід незнищенності християнства, яке постійно відроджується, свідчить про те, що такі удари тільки консолідують віруючих, іншими словами, дозволяють їм ставати сильнішими й оновлюватись у Дусі.

Отже, релігійна проблематика в сучасному кіно – це і органіка, і провокація. Органіка, бо випливає з сучасної епохи та її криз і об'єктивно висвітлює духовне й моральне становище людей. Провокація, бо навмисно, інколи, певними силами, що цілеспрямовано діють в напрямку регресу, засіває сумніви, зневіру, культивує фальшиві цінності, стимулює розбрат між віруючими, служить зброєю боротьби проти релігії, чи навпаки. За спостереженнями, на прикладі кількох відомих фільмів («Ісус» 1979 р., «Мойсей» 1956 р.), релігійні теми є популярними, однак вони за своєю природою несумісні з розважальною індустрією, а покликані спонукати до мислення, зосередження на власному серці, до богошукання й богопізнання.

Науковий керівник – Мокляк Л. І, доц. НАУ

ФІЛОСОФІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Філософія інформаційної безпеки – це той порядок мислення, ті закони, виконання яких дають нам гарантію збереження нашої інформації від витоку. В листопаді 2011 року, міжнародна організація, що займається витоками таємної інформації та її подальшою публікацією на своєму сайті, представила проект про країни, в яких ведеться моніторинг телефонних розмов, SMS, інтернет-з'єднань, і використовуються інші способи стеження за людьми. В Україні існують дві приватні компанії, які аналізують розмови людей і займаються моніторингом інтернет-з'єднань.

Ми живемо в такому світі, що починаючи з будь-якої точки відліку можна створити повне досє на будь-кого. Треба з обережністю викладати інформацію в мережу. Теоретично можливо, без докладання зусиль, отримати інформацію про будь-кого. В безпеці немає напівзахисненості. Захист є, або його немає, лише нам обирати його присутність.

Інформаційна безпека завжди була важлива, але за останні кілька років онлайн світ став настільки великий і настільки складний, що шанс зловити негідників, які виконують свою брудну роботу, невеликий. Це робить комп'ютерні злочини набагато привабливішими, ніж будь-коли.

В дійсності, шанси на втрату інформації величезні, і на це є декілька причин: по-перше – це те, що ми новачки. На жаль, як тільки справа доходить до безпеки, більшість з нас, з практичних причин, стає, як кажуть, «нубами» (новачками), і сюди відносяться навіть ті, яких можна було б вважати справжньою елітою інформаційної безпеки – програмісти найвищого класу, аналітики, консультанти. Ці люди, які б розумні й талановиті не були в мистецтві темної сторони інформаційної безпеки, ніколи не можуть йти попереду тих хлопців, які днями і ночами займаються хакінгом і крекінгом. Краще (потрібно!) користуватися спеціальними програмами, функція яких створення і збереження паролів, і прив'язка їх до певних ресурсів.

Існує багато чинників, що можуть впливати на нашу безпеку інформації, і про них можна говорити довго. Але навіть якщо ми зробили все що в наших силах, 100% безпеки своїй інформації ми надати не можемо. Інформаційна безпека – це складна, постійно мінлива, заплутана система. Щоб дійсно зрозуміти інформаційну безпеку, потрібен особливий нав'язливий інтерес до деталей і до досліджень, які не завжди є у людей, що вважають себе експертами. В ХХІ столітті єдина раціональна реакція на загрози безпеці – це перестати вважати себе професіоналом в захисті своєї інформації. Питання вже давно стоїть не в тому, чи буде піддаватися наша система різноманітним загрозам, а в тому, коли це станеться. Ми не можемо запобігати порушенню безпеки. Все що ми можемо – це мінімізувати вартість таких порушень.

Науковий керівник – Подо Т. А., канд. філос. наук

ТЕОРІЯ БІХЕВІОРИЗМУ ТА ПРОБЛЕМА МАНІПУЛЯЦІЇ СВІДОМІСТЮ

У людини є корінні потреби, які обумовлені специфікою її існування у світі, і забезпечують її психічне здоров'я. Це потреби у прилученні та єднанні (через творчу працю, продуктивну любов та розумне осягнення світу), потреби у подоланні власної обмеженості, почутті укоріненості, у відчутті totoжності, у системі орієнтування. З початку індустріальної ери вірилося, що всі матеріальні та духовні потреби будуть задоволені, і людина стане господарем свого життя. Проте ця віра виявилася ілюзорною. Із суб'єкта діяльності людина чим далі, тим більше перетворювалася на об'єкт маніпулювання, а її життя ставало предметом соціального інжинірингу. Сьогодні все – праця, потреби та вільний час людини перебуває під інституційним впливом і контролем реклами, ідеології, політики, економіки і всього того, що американський теоретик необіхевіоризму Беррес Скіннер називав «позитивним стимулюванням». Не випадково, що саме теорія біхевіоризму набула особливої популярності з 20-х років ХХ ст. в західному світі, в якому питання деперсоналізації людини та її відчуження загострилися й набули нових вимірів. В цій психологічній теорії вперше предмет дослідження був перенесений із суб'єктивного світу людини на об'єктивно фіксовані характеристики її поведінки, викликані зовнішніми впливами. Людина в концепції біхевіоризму розуміється, насамперед, як істота, що реагує та навчається, й тому вона запрограмована на ті або інші реакції, дії, поведінку. Вважалося, що завдяки маніпуляціям зовнішніми стимулами можна формувати в людині різні риси поведінки. Отже, поведінка сама по собі, а не людина, яка поводить себе в той чи інший спосіб, стала предметом їхнього аналізу.

Вочевидь, теорія біхевіоризму пропонує психічно редукований утилітарно-позитивістський погляд на людину: суб'єктивне життя, розумові, почуттєві стани, емоційно-ціннісні мотиви та наміри людини заперечувалися як необ'єктивні й такі, що складно підлягають науковому аналізу. І, навпаки, стверджувалося, що самою могутньою детермінантою людської поведінки є власна користь: оскільки людина формує свій досвід в залежності від приємних чи неприємних його наслідків (зовнішніх впливів чи стимулів). Отже справа в тому, щоб через визначені стимули навчитися управляти або програмувати необхідну поведінку.

З позиції гуманістичних теорій, психологія необіхевіоризму – це наука маніпулювання поведінкою та свідомістю людей. Як така, вона руйнує індивідуальність людини й виключає відповідальність останньої в соціальному житті, привчає людину до конформістського та залежного, знеособленого існування. Нехтування чи відволікання від суб'єктивних станів людини – її власних почуттів, пристрастей, потреб – призводить до тяжких психічних розладів, до нездоров'я людини. А побудувати «здорове» суспільство за допомоги «нездорової» людини виявляється сумнівною справою.

Науковий керівник – Шоріна Т. Г., канд. філос. наук

ОСОБЛИВОСТІ МОРАЛІ МАЙБУТНЬОГО

Мораль, як одна з форм особистісної свідомості характеризує себе як система уявлень та поглядів, що відповідають за поведінку людини. В основу моралі покладаються переконання людини, звичаї та традиції, за котрими вона виховувалась, вплив громадської думки. Ця категорія охоплює всі сфери суспільного життя: сім'ю, політику, виробництво, соціальну сферу, а також ті, що не відносяться до регульованих державою чи громадськістю категорій, таких як дружба, побут, особисті стосунки тощо. Мораль є свідченням певного рівня розвитку людини, її духовної зрілості та вихованості.

Сучасне суспільство можна охарактеризувати підвищеною активізацією діяльності, зростанням інтересу до свого майбутнього, прагненням до успіху. Але доцільним буде згадати, що паралельно з цим, як парадокс, поширені пригнічений настрій, обтяженість буденними турботами та навіть інколи при наявності повного і гармонійного життя, абсолютно відсутня жага до яскравого майбутнього. Низький рівень духовно-емоційної життєздатності призводить до бажання особистості знайти духовну свободу, комфорт, благополуччя.

Виходячи з цього мораль майбутнього має знайти рішення цих проблем, аби розвиватися і еволюціонувати. А саме під «мораллю майбутнього» слід мати на увазі формування шанобливого ставлення кожної людини до цінностей родини, нації, людства; створення нових і вдосконалення існуючих психологічно перетворених засобів тлумачення сенсу життя. В свою чергу релігія повинна стати не засобом збагачення, а процедурою богослужіння, допомагати розвивати образність та емоційно-духовне збагачення. Також важливою ланкою є відкриття в кожній людині її обдарованості, талантів, призначення, без реалізації яких життя має обмежений сенс. Недарма більшість з світових релігій є прибічниками аскетизму, адже теперішній час доводить, що матеріальні блага додають щастя лише духовним жебракам. Отже, аскетизм, у деякій мірі, теж можна додати до складових моралі майбутнього.

Моральні імперативи як явище моральної свідомості утверджується в сенсі засобу утримання суспільних стосунків. Нині ідея морального ставлення людини до світу зберігає себе переважно як явище філософської рефлексії над буттям. У єдності моральної свідомості, моральної практики та морального ставлення відображається суспільність як сутнісна визначеність людського життя. Гармонійний розвиток особистості та глибокі моральні якості зроблять мораль і людську поведінку накопиченим неоціненим досвідом, який зробить суспільство та індивідів у ньому кращими в найближчому майбутньому.

Науковий керівник – Черноног Р. А., канд. філос. наук. доц.

ЗМІСТ

Мова як соціокультурний феномен	3
Психологічні аспекти людського фактору у світі високих технологій.....	42
Документальні комунікації в інформаційному суспільстві	64
Лінгвістичні аспекти науково-технічного прогресу.....	105
Іноземна філологія	148
Європейський вибір вищої технічної освіти	159
Соціально-політичні науки.....	185
Сучасні проблеми суспільства	220
Лінгвокультурологія.....	246
Актуальні проблеми сучасного філософського знання.....	281